XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Január 1. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Rövid szózat olvasóinkhoz.

Lapunk, az „Unitárius Közlöny“ megkezdi 33-ik uj esztendejét. A szerkesztőség és az összes irók lelke mindig ott lebeg a 80.000 unitárius feje fölött. Áldást hinteget a hajlékokra. Békességet küld a családokba. Szeretetet a szivekbe. Örömet az ajkakra. Gazdagitni akarja a teritett asztalt egy pár jó gondolattal. Pótolni igyekezik a hiányt önbizalommal és bátoritással. Tájékozni akar mindenkit arról, amit Kolozsvárt végeznek és arról is, ami a gyülekezetekben történik. Tükre akar lenni a mi egyházi és vallásos életünknek. Legjobb erőnket és tiszta szándékunkat küldjük mindenkihez bizalommal és szeretettel. Ezeket adjuk.

Mit kérünk? *Csak 20 leut egész évre.* De ezt mindenkitől várjuk már januárius hónapban.

A lap kiadása az 1923. évben éppen egyharmad összeggel kerül többe, tehát 20 helyett 30 leut kellene kérnünk.

Mindenki saját érdekében teszi, ha maga mellé még egy előfizetőt szerez. Aki egyszerre 20 leut beküld, a Dávid Ferenc-Egyletnek rendes tagja.

Szivélyes, baráti és atyafiságos jó kivánatokkal

a szerkesztőség.

Igazmondás és bizalom nagyon közel haladnak egymás mellett. Bizunk az emberekben, mert feltesszük róluk, hogy amit arcuk mutat, ajakuk mond — az igaz; de azt már soha sem tudjuk, hogy az igaz teljes-e vagy féleges, mert ehhez olyan tárgyi bizonyitékok kellenek, amelyek csak a mondóé voltak és csak akkor, amikor a bizonyitott esemény történt. E bizonyitékok helyét pótolja a bizalom, mellyel a cselekvő személyt megajándékozzuk.

Ó-esztendő estéjén.

— Imádság. —

Eltünt az áldott nap s rám borult ez év utolsó estéjének szent alkonya!

Sebesen tünedeztek el napjai mint szellő repülő fuvalma, — némán, mint érzelemdus kebel sóhajtása. Isten! Hova lettek azok? Följegyezvék-e az örökkévalóság könyvében tetteim bizonyságául, vagy semmiségbe dülvék, mintha soha sem lettek volna? Óh, azok elmultak s már mintha csak álom lett volna ez elröpült év is! De a szellem, mely rajta lengett s tetteim emléke megmaradt a jövendőnek.

Atyám! Az emberi cselekedeteknek csak az utókor lehet igazságos birája, mikor a jelen érdekei mind ki lesznek hűlve, mint a sir és koporsó. Ime, viszont egy év munkáit, örömeit és bánatait teszem le a jövendő itélőszéke eleibe. Szálljon rájok áldás vagy átok, amint jók, vagy gonoszak valának, tiszta vagy zavaros forrásból fakadának.

Nem kérek, nem óhajtok méltánylást rosz tetteimért; óh de igazságos törekvéseim, szenvedőkért hullatott könnyeim, szükölködőknek nyujtott segélyeim jutalom nélkül maradjanak-é?

Haj, az utókorban is emberek itélvén meg a mult idők eseményeit, megeshetik, hogy a vétek nyer babért és az erényt guny boritja. Atyám! Lehelj igazságot a jövendő lelkébe, hogy a kétszinüség, hizelkedés, rágalom, irigység, bosszuálás szégyenüljenek meg s a becsületes törekvést, tiszta, egyenes jellemet koszoruzza siker.

Atyám! Előtted nem rejtőzhetik el a lélek, sem a sziv, sem a kebelnek semmi érzelme. Ime előtted állok ez év estéjén. Ha lelkemben gonoszságot találsz, szivemben álnokságot, érzelmeimben selejtest és aljast: törölj ki az élők közül most, még most, — mint az évet az esztendők sorából, — hogy ne terjedjen általam erkölcsi megromlás. De ha lelkem és szivem nincs megromolva, ha keblemet nőm, gyermekem, barátaim, honom, nemzetem s minden emberek iránt tiszta szeretet melegiti: óh akkor vigy által az uj évre; tarts meg életben és egészségben; tarts meg családomért, családomat tartsd meg érettem. Óh mily lankadatlan törekvéssel fogok munkálni kedveseim boldogságán s mily édesek az örömök, melyeket ők nyujtanak nekem az élet fáradalmi közt.

Atyám, adj sikert becsületes, jámbor törekvésemre s tartsd meg családom ártatlan vidámságát.

Édes álom kezd szállni szemeimre. Még egy pillanat csak — s az élet nyugodni fog.

Atyám, hallgasd meg gyermeked imáját!

1844-ben, december utolsó estéjén.

Néhai Bölöni Mikó Lőrincz.

Ujévi gondolatok.

Ezeken a napokon a mult emléke s a jövő sejtelme találkozik lelkünkben. Emlék és sejtelem: bizonyosság és bizonytalanság. Még egyszer visszatérnek s lelkünkben átvonulnak a muló esztendő eseményeinek képei: derült képek, sötét képek: öröm és bánat, mosoly és könnyhullatás, beteljesedett vágyak s összetört remények, bölcső és koporsó emlékei tarka képekben vonulnak el lelki szemeink előtt. Ez a mult a bizonyosság. És a jövő a bizonytalanság?! A kettő között a különbség csak az, hogy a mult minden ember mögött különbözik, a jövendő pedig mindnyájunk előtt egyformán áll. Elmult életünk története olyan, mint egy tarka fonál, amelybe az egyik embernél a rózsaszinü örömből, a másiknak a fekete bánatból juttatott többet vagy kevesebbet a földi sorsunkat intéző égi hatalom; — kinek-kinek ugy, amint azt az ő bölcsessége jónak látta. Ez bizonyos. A jövendőt azonban mindnyájunk előtt egy homályos fátyol fedi, rajta egy nagy kérdőjellel, mögötte a bizonytalansággal.

Mit hoz a holnap, mit rejt méhében a jövő, mi vár még ránk életünk további során, ez a kérdés mindig ott van minden ember lelkén. Különösen ilyen tájban, az esztendő fordulóján, oly erővel jelentkezik e gondolat, hogy csaknem egyedül uralja egész lelkivilágunk. Szeretnők egy pillanatra bár fellibbenteni a leplet, vagy bár csak egy szük nyilást találni rajta, hogy valahogy bepillanthassunk jövendőnk titkába. Isten azonban jónak látta, hogy teljesen elfedje azt szemünk előtt s igy a jövendőt elrejtő lepel mögött számunkra csak sejtelem marad.

A sejtelmeknek is van szinük. Vannak derült és sötét sejtések. Némelyek reményteljesnek, mások reménytelennek sejtik a jövőt; némelyek optimisták, mások pesszimisták. S hogy ki melyik csoporthoz tartozik; a csüggedőkhöz-e vagy a bizakodókhoz, hogy ki milyennek sejti a jövendőt, az minden embernél az ő lelki berendezettségétől, vallásos érzületétől függ. A mélyen és öntudatosan vallásos érzésü ember soha se pesszimista, még a legnagyobb sorscsapások között se. Az hiszi, érzi, az tudja, csalhatatlan lelki tapasztalatok utján győződött meg arról, hogy jó és balszerencsében egyaránt az a jó Isten tartja erős kezét e világ kormánykerekén, kinek szive az ő gyermekei előhaladásáért és boldogulásáért dobog. Itt a magyarázata, hogy a vallásos ember soha se esik kétségbe a jövendő iránt. Az Istenbe vetett hit csodás erőt ömleszt lelkébe s erejének tudatában, az Isten nevében, bátran és boldogan áll bele abba a szent munkába, melynek célja egy igazságosabb és boldogabb társadalmi életrend, az Istenország kiépitése. Az igazságtalanság látszólagos diadala az igazság fölött, a jogtiprás és a bün tobzódása, a nagypénteki farizeusok álnokságának sikere s az

osztozkodás a keresztre feszitett Krisztus palástján el nem csüggesztik, mert tudja, hogy Isten az ő oldalán viaskodik s igy előbb-utóbb, de mindig a maga idején az Istené, az övé a diadal. Lelke mindig derült, friss és üde, mint a májusi virág. Derült lélekkel, bátor szivvel, reménységgel néz a jövendő elé. Aki azonban nem látja az élet külső történései mögött a szerető szivü Istent, aki a rosszat is jóra forditja, annak lelke béna, nincsen tettereje, az kétségbeesett önmaga és a világ sorsa felett s fél, reszket a jövendőtől. A vallásos ember mindig reményteljes, optimista, a vallástalan ember pedig mindig reménytelen, pesszimista a jövendő iránt. Az előbbié az élet, az utóbbié a halál. Az élet jegyében üdvözöljük a lap olvasóit.

Dr. Cs. G.

Egyházi ének.

Téged keresek könnyeimben,
Kétségim közt hozzád megyek,
Szíveknek vizsgálója, Isten,
Terólad most vallást teszek,
Föltárom szivem rejtekét
S Atyám, kiöntöm itt eléd.

Sötétbe' jártam, tévelyegtem
Gondatlanul, félig vakon,
Kétség se tört, csak önfeledten
Éltem, eléltem sok napom;
Oh jaj, Uram, felébredék,
Mért hogy rád oly későn lelék?

A mindenségben hol a tengely,
Hány sarkon, mért s hogyan forog,
S könny és kacaj között az ember
Minek botorkál, tántorog.
Csak most tudom: szerelmedet
Szivem csak most ismerte meg.

Titkát a mindenség kitárta
Szerelmedben, szerelmedért
Szivem szent arcod látja, látja
S a könnyen át megért, megért.
Oh áldott légy, hogy könnyeket
Adtál, megtartó Szeretet!

Oh áldott légy, hogy könnyeimben
Fölcsillantál, meglátlalak.
Oh százszor áldott légy, hogy itt benn
Szivemben megtarthattalak.
Jöhet rám könny, jöhet reám,
Nem fáj, megszenteléd, Atyám.

Pálffi Márton.

Három özvegy hallgatta, nézte, hogy járulnak adományaikkal az iskola mentéséhez. A jó öregek végigvárták a gyülést s könnyes szemmel távoztak, mert ők nem adhattak most. Csak az vigasztalta, hogy régen, amikor dolgozni tudtak, ők is áldoztak és adakoztak.

Nézni minden épszemü ember tud, de látni nagyon kevés, mert a látásban részt kell venni a léleknek is. A léleknek mivelésre van szüksége, hogy tudjon megkülömböztetni, összehasonlitni. Mikor ezeket megteszi, akkor már kezdődik az élvezés, a gyönyörködés, a tovább gondolás, a szép szerkesztésében résztvevés. A jól mivelt lélek nemcsak élvezni, hanem teremteni is tud.

Csongvay Lajos.

Született Marosvásárhelyt 1840. március 11-én, meghalt 1922 október 7-én Marosvásárhelyt és a nyárádszentandrásfalvi családi sirkertben helyeztetett örök nyugalomra a város és a vármegye magyar társadalmának osztatlan kegyeletes nagy részvéte mellett. Tanulmányait Marosvásárhelyt kezdte a ref. kollégiumban, a VI-ik osztályba Kolozsvárra ment és az unitárius kollégiumban érettségizett 1867-ben. Jogot végzett a kolozsvári jogakadémián. Ügyvédi vizsgát 1876-ban tett. Marostorda vármegyei tiszti főjegyzője volt 14 évig, 1877-től. A marosvásárhelyi ügyvédi kamara elnöke 28 évig. A megyének elsőrendü ünnepi szónoka volt. Elragadó beszédeket tartott 1898-ban az 1848. évi törvényhozás 50-ik évfordulója alkalmából, 1903-ban Deák Ferenc születésének 100-ik évfordulója alkalmával. Járt Kossuth Lajosnál Turinban 1889-ben. A francia forradalom 100 éves jubileumát ünnepelni Párisba ment. Egy negyedszázadig kaszinó elnöke és a marosköri unitárius egyház felügyelő gondnoka volt. A magyar unitárius egyház Főtanácsi tagja volt 1880-tól, az E. K. Tanács tagja 1902-től. Szóval a magyar társadalom egyik kiváló tagja volt. Ügyvéd volt, a törvény lovagja, egy tisztultabb, magasabb értelemben, az igazságok kutatója, a legmagasabb érdekek és bizalmak letéteményesse minden szép és jó iránti törekvésnek, hű magyar, egyházának alázatos szolgája, a családi tisztaság őre, minden emberszereteti mozgalom lelkes katonája volt. Ezen nemes tulajdonságok elismerése képpen a vaskoronarenddel decoráltatott. Köri felügyelő gondnokságának 25 éves jubileuma alkalmából marosköri papság és tanitóság 1922 junius húban nagy ünnepélybe részesitette, nevér „konfirmációi“ alapot létesitett. Halálakor tisztelői koszorumegváltás cimen „Orgona“ alapot léte-

sitettek. Emléke örökké legyen áldott és szelleme világitóan és termékenyitően hasson a jövő nemzedékekre. **Rédiger Géza.**

Csongvay Lajos sirjánál.

— Fazakas Lajos esperes. —

Nem eltemetni, pihenni hoztunk. Édes Atyád s a többi szeretett rokonok hamvai közé. Mi tudjuk, hogy Te élsz, ki nyugodt lelkiismerettel mondhattad: „Bizton tekintem zord siromn éjjelét. Zordon, de oh nem lehet az gonosz, mert a Te munkád. Ott is elszórt csontjaim kezeid takarják.“ Mi csak porrészednek, csak hamvaidnak mondunk végbucsut. A bucsu azonban igy is fájdalmas feladat. Te királyi pap voltál. Magasztos, szép, az eszmékért lelkesülni tudtál. Óhajtjuk, hogy mindig lélekben velünk légy. Reméljük, hogy viszont találkozunk.

Gondolok egész életedre. Egy magyar nemes ember nemes sarjadéka voltál. Egy uralkodó szellem, amely másokat is szolgált. A marosi unitárius egyházkörnek világi feje. Egy jóságos lélek, protestáns jóltevő. Felügyelő gondnokságodban évről-évre lankad az áldozat. Mindenik egyházközségben évenként nem egy helyen ott van a te neved. Ott áldó kezed, ott az ifjuság szeretete, ragaszkodása.

Egyházközséged, honnan mos eltávoztál, sirni fog örökké utánad, felednie nem szabad, nem is tud soha. Hogy most erős, hogy most kibirja az óriási harcot, nagy részed van abban. Gondolok az állásra, melyet betöltöttél. Te mindig fényt ontottál arra is. Gondolok családi életedre. Milyen gyönyörüséges szép volt az! Ott van két fiad, kik öröklik nemcsak birtokodat, földedet, de lelkedet is. Szép drága leányod is ne távozott volna el. Tán azért, hogy ott tul is legyen, ki atyja után szeretettel várjon. Kétséges hitvesnőd most itt gyászban áll megtörve. De ott áll veled boldogan az szent fejében és ott állt veled a jóltevésben, ott állt veled a fájdalomban. Nemcsak részt vett dicsőségedből, de részt is adott dicsőségedhez. Hogy Te olyan jó lehettél, olyan nemes gondolkozásu, kitüntetettje az iparkamarának, királyi pap, hogy a közélet harcait elfáradás nélkül meg tudtad harcolni, futottál és nem fáradtál meg, jártál és nem lankadtál el, hogy boldogitani tudtál másokat, hogy örökéletet, halhatatlanságot szereztél magadnak, ebben nagy része van a hűséges hitvesednek.

Igen Uram! Csangvay Lajos nem volt a magáé. Tied volt oh nagy Isten! Életét nem tartotta meg magának! Neked szentelte édes Atyánk! Lelkével, szivével fáradhatatlan munkásságával, áldozatkészségével szolgált az egyháznak, a magyar hazának, az emberiségnek.

Köszönet drága jó f. ü. gondnokunk, hogy olyan jó voltál! Köszönet, hogy lelkiismereti nyugalommal mondhattam el sirod szélén e szavakat! Isten veled!

NŐK VILÁGA.

Az Unitárius Nők szövetségeit kérjük szíveskedjenek rövid jelentést küldeni a téli munkatervekről. Szeretnők tudomására hozni angol és amerikai testvéreinknek hol és milyen irányban folyik a munka, de nekünk is jól fog esni ha havi összejöveteleinken, melyeket minden hónap első csötörtökén délután tartunk, hirt hallunk kedves testvéreinkről. A testvéregyházközségek papi családai szivesen veszik ha a mi papi családaink arcképét megkapják. Az E. K. Tanács XXX sz. felhivását (U. Közl. 198. l.) ne feledjük el.

*

Homoródszentmártonban megalakult az Unitárius Nők Szövetsége. A Nők Szöv. főleg jótékonysági és erkölcsnemesitő munkára törekszik. Egyházi ének, bibliaolvasás és magyarázás, költemények szavalása és más szépirodalmi termékek ismertetése és hasonlók foglalkoztatják. A N. Sz.-nek van 38 tagja. Elnöke: Zoltán Sándorné, jegyző Bedő Albertné, pénztáros Soós Ferencné. A választmány 18 tagu.

Erős elhatározással és egy célra munkáló akarattal legyőzhető bármily nagy akadály. Estve, midőn pihenőre térsz, kérjed a jó Istent, hogy a pihenés alatt nőjjön erőd a munkára. Reggel kérjed, hogy közelithesd meg célodat. Tapasztalni fogod, hogy közeledel kitűzött célodhoz.

Kedves lapunkat az „Unitárius Közlöny"-t terjesszük. Minden előfizető gyüjtsön még legalább egy-egy előfizetőt!

UJÉVI AJÁNDÉKNAK

kiválóan alkalmas az imakönyv.

Ajánljuk dr. Boros

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM...

közkedveltségü szép imakönyvét.

TŰZHELY MELLETT.

Unitárius székelyek a nagyvilágon.

Kolozs, 1922. karácsonya.

Tizenöt évvel ezelőtt, mint a meadvillei (Pa) teológiai akadémia hallgatója, a karácsonyi szünidőn felkerestem az amerikai Egyesült-Államok nehány nagyobb városában csoportosan élő híveinket. Kezemben egy névsor volt, melyet a magyar unitárius egyház főhatósága állitott össze, a kivándorolt unitárius székelyekről; egy kis nyomtatvány, melyet Pittsburgban az idegen nyelvek nyomdájában készittettem, nehány közismert énekünk szövege volt rajta; Józan esperesnek egy szép levele, melyet nehány hónappal azelőtt tett utjáról irt nekem. No meg az Amerikai Unitárius Társulat adománya egyszáz dollár, amelyből mindennap öt-hat hűtlenül elhagyott, mig az előbbieket ma is hűségesen őrzöm.

Első állomásomra Pittsburgba december 21-én délután érkeztem s még aznap kimentem a villamoson háromnegyed órányira fekvő külvárosába Westhomesteadre. Szombat estve volt. Az első csoport unitárius székelyt, akikhez az utcán talált amerikai munkás-kalauzom vezetett, vacsoránál találtam 7 órakor. Székelyderzsiek voltak. Nagy Mihály uram házánál voltak, akinek felesége kosztot főzött többeknek. Az estét a régi ország dolgainak megbeszélésével töltöttük, no meg az otthoniakról volt szó. Vasárnap reggel ujra összegyült egy csoport székely s ősi szokásaink szerint dicsőitettük Istent. Ezalatt Nagy Mihályné asszony künn a konyhán forgolódott s istentisztelet végeztével izletes ebéddel vendégelt meg. Utána a házigazda sörrel, én meg vizzel koccintgatva éltettük az o-countryt. Ebéd után a református templomhoz sétáltunk. Harsányi Sándor nagytiszteletü ur, akiről egyhangu tisztelettel és szeretettel beszéltek, nem volt otthon. A délutáni istentiszteletet Ujlaki Sándor végezte, aki tótul és magyarul prédikált s egyszemélyben kántor és pap lévén, hatalmas hangja betöltötte a templomot. Istentisztelet után tett sétánk közben Nagy Mihály uram sajnálattal emlékezett sokakra, akik barátaik biztatására Amerikába kimennek, ott munkát nem kapván, egy csomó költséget csinálnak s visszatérnek.

Karácsony szombatján estvére érkeztem Martinsferrybe. A falumbeliek (jánosfalviak) a Clark-utcán laktak. Zombori Zakariás János uram kosztolta őket. Beszélgettünk azon estve, kérdezősködtek az otthoniakról, majd Karácsony-estéje lévén, együttesen elénekeltük:

Ur Istennek szent fia
Születék e világra
Eljött lelkünk boldogságára.

Emlékszem, milyen kedves volt a szöveg is, dallam is, ott a messze idegenben.

Karácsony reggelén ezen utcán levő lutheránus templomban Csernovszky lelkész vezette az istentiszteletet. Én a bibliaolvasást végeztem és a szentbeszédet mondottam. Az öreg lelkész aztán urvacsorát osztott. Délután a martinsferryi magyarok zászlószentelésén vettem részt, mely után ismét a walesiek templomában gyültünk össze. Istentisztelet után hiveink Közlönyt, „Szivemet hozzád emelem" imakönyvet, Énekes könyvet rendeltek.

Karácsony másodnapján érkeztem Columbusba (Ohio fővárosába). A magyar presbiterianus egyházközség egyik gondnokát, aki unitárius, véletlenül az utcán találtam. Ez egyházközség templomákan láttam, hogy a padokban egymás mellett van a református és unitárius énekeskönyv. Egyik éneket a református másikat az unitárius énekeskönyvből éneklik. Lelkészük Kardos József igazi papi lelkületü ember. Vele voltam egy napig, magával vitt kórházakba, gyárakba, ahol hivei ügyes-bajos dolgaiban járt el. Kérdezte tőlem, hogy mi miért nem inditunk missiot például Allianceban, ahol hiveink számosan vannak. S mikor én azt feleltem, hogy mert anyagi forrásainkat egyebek kimeritik, hozzátette: „olyan egyháznak, amely missiot nem tart fenn, sorsa csak lassu halál lehet". Amint estve a templomfelé az istentiszteletre igyekeztem, feltünő volt minden sarkon a korcsma, melyeknek egyikéből, megcsapta a fülemet: „Hej, de nem a világ ez a három esztendő". Sok magára hagyott asszony és apró gyermek siratja az ó-hazában ezt a jókedvet. En a templomba mentem, ahol ájtatos, szép gyülekezet várt.

A Columbustól Chicagóig szaladó gyorsvonat hálókocsijában december 30-án reggel Chicagóban ébredtem fel. Találkozva pár ismerős földimmel, sorba jártuk a burdos-házakat (boarding-house-kosztház). Sylvester estvéjére istentiszteletre hivtuk össze a hiveket. Mikor a tágas teremben 120 ember a kiosztott énekes-nyomtatványról elénekelte:

Az esztendők eljőnek s elenyésznek
Beszakadnak az idő tengerébe.
Igy az emberek földi életének
Léte elmulik mint az esztendő,
Mely röpül és vissza nem jövendő.

A hideg papirok meleg könnyektől áztak meg. Közlönyt, imakönyvet, angol-magyar szótárt rendeltek hiveink, sőt némelyek arról óhajtottak volna tanácskozni, hogy miként lehetne ott egy gyülekezetet alakitani. Idősebb emberek hozták elő, hogy milyen baj,

hogy iskola, templom, olvasókör nincs az egész telepen, az emberek csak korcsmában találkozhatnak. Egy része egy dollár évi tagsági dijjal még a betegeket Segélyező Egyesületbe sem lép be, de a korcsmában ha jókedv van, egy estvére hat-hét dollár semmi. Itt minden más nemzetség tud egyesületet alakitani, de közöttünk, ha valaki egy okos javaslattal áll elő, mindjárt tiz akad, aki ellene van. Hát mi mind túlokosak vagyunk s azért nem tudunk menni semmire.

Január elsejére (1908.) érkeztem Allianceba. Itt több jót hallottam. Panasz a munkahiányra volt. Sorsukkal általában meg vannak elégedve, de az ó-country emlékét állandóan szivökben hordozzák. Nem csoda, ha ilyenformán nyilatkoznak: „Bizony, ha odahaza is mindnyájan olyan erőfeszitéssel dolgoznának mint itt, nem kellene kivándorolnunk. Itt a sok idegen között a magyar munkásnak nagyon meg kell feszitenie erejét, hogy élhessen."

Ugyanez év tavaszán látogattam meg Clevelandot, ahol nagyszámu magyar van, juliusban pedig nehány napot New-Yorkban töltöttem, ahol felkerestem a magyaroklakta helyeket, a Little Hungary éttermének környékét. Éppen egy magyar nőegylet tartotta gyülését a Little Hungaryben, amikor ugyanazon teremben uzsonnámat elfogyasztottam.

A muló hatásokon kivül utam eredménye az volt, hogy attól kezdve hét-nyolc éven át amerikai szórványainkban élő unitárius hiveinket állandóan 25—30 példányban felkereste az Unitárius Közlöny. A Boros: Imakönyv, valamint a küldött énekeskönyvek sokakat közelebb hoztak vallásunkhoz. S ha benszülött amerikai hitrokonainkkal is, azt a szeretetteljes viszonyt, amely ma egyházközségeink számára a keresztényi segités nemes gyümölcsét terni meg, ápolni tudtuk, azt elsősorban lapunk akkori és mai érdemes szerkesztőjének köszönjük.

Nem egy lesz e cikk olvasói között, akikkel én tizenöt évvel ezelőtt, ott az ujvilágban kezet szoritottam. Akik akkor kormosfekete gyári munkások voltak, s ma hófehér nadrágban járó székely földmivesek.

Szeretnék egy hat-nyolcszáz lelkes falut a Maros, Nyikó vagy Homoród mellett összehasonlitani egy amerikai teleppel. A telep füstös levegőjét és kormos épületeit, a székely folyók vizválasztó hegyeinek, erdőkoszurozta láncait betöltő ozondus levegőjével, melynek hatása ott van a székely ember piros arcán és élénk szemében, s amely a faj vérét szüntelen edzi.

A külvárosok elhanyagolt utcáit, a szép sorjába épült, hófehérre meszelt székely házakkal. Falu közepén az égbenyuló torony, mely minden sorsában Istenre emlékezteti. Mellette a falu legszebb épülete az iskola, amelyet minden gyermek megtalál s irni, olvasni, számolni megtanit. A tiszta gyapjuból kézen font és házilag szött

szövetruha, amely asszonyaik szorgalmát bizonyitja. Szeretném összehasonlitani az amerikai telep erkölcsét a székely faluéval, ahol este az utcán magában csak a tolvaj jár, éjjel a bakter kivételével mindenki pihen és alszik. Ahol hétköznapon a betegen kivül mindenki talpon van és dolgozik, ahol vasárnap a templom ájtatos hivekkel telik meg, mindenki énekel, az igét mindenki hallgatja és meg is tartja. Ahol még vasárnap igás marháját nem fogta be senki. Én, kedves olvasóm, bármerre jártam ezt az életszinvonalat sehol sem tudtam megtalálni.

A nagy hajóstársaságoknak, akárhova menjen a kivándorló s akárhonnan jöjjön a visszavándorló, az utazás mindenképen jó üzlet. Az az ember, akinek van egy kis házacskája, mindennapi kenyerét és felvevő ruháját a saját és családja részére meg tudja szerezni, mielőtt a vándorbotot kezébe venné, jól gondolja meg a dolgot!*)

Kiss Sándor.

Legátus élmények.

Péterfi Sándor volt hévizi lelkész nevezetes volt arról, hogy rendkivül sok prédikációt irt. Talán minden vasárnapra egyet; — egész szekérderékkal maradt utána. Nos, ez a lelkész arról is nevezetes volt, hogy legátusának sohasem adott pénzt. Ellenben a markába nyomta egy frissen megirt prédikációját:

— Fogja barátom, ezt maga irta.

Igy fizette ki a legátust apró pénzzel.

*

Szörnyen boszankodik a legátus a hívek zsugorisága miatt. Reggel óta járja a falut s még alig kapott mást, mint piculát. Biz' ez nem sok ebben a szük világban. Még az utiköltséget sem futja.

— Pedig nincs igazam — morfondiroz magában. — Nem pénzért hirdetem én az igét, hanem mert igy hozza a hivatásom. Aztán meg milyen szivesen fogadnak az atyafiak, milyen szivesen adják azt, ami szegénységüktől kitelik! Keveset adnak de szivesen. Minél kevesebbet, annál szivesebben.

*

Nagy méhész volt a pap, ő mesélte.

— A közének végeztével látom az ablakon keresztül, hogy himlősödik az ég alja; valaki telefestette apró pettyekkel. Méhraj volt biz a'. Az ám, csak ki fogja befogni? De már láttam is, hogy a kántor hányolódik lefelé az orgonától és szalad ki a toronyajtón; ment menteni az övét.

És be rosszul tette. Most mit csináljak a prédikációm végével. Bizony ki kellett toldanom a derekát, hogy megmentsem a kántorom s a templom becsületét. Csak akkor mondhattam ki az

*) E cikket csak azzal a feltétellel bocsátotta át irója, hogy egy szót sem szabad változtatni rajta. *Szerk.*

ámént, amikor ujra visszalopózkodott földagadt ábrázattal. A hivek áztán találgathatták, vajjon a prédikáciomtól nőtt-e nagyot az orra.

*

— Mennyiért vinne el a bácsi, a szentmártoni kitérőig? — kérdezte illő nyájassággal a legátus.

— Husz pengőt sokalna? — vág vissza a két felé lógó bajusz.

Persze a legátus akkorra már ott sincs. Husz pengője az apjának se volt, neki hogy lenne? A végén találkozik valakivel, aki beültette a saroglyába öt pengőért is.

Most a legátus igy gondolkodik:

Tizenöt forintot megspóroltam!

De akkor hirtelen elborult az arca:

— Uram, Istenem! Ha az az atyafi harminc pengőt kért volna, nem tizenötöt, de huszonötöt spóroltam volna meg!

Igy játsza el a legátus a saját szerencséjét. **Balázs Ferenc.**

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Boldog ujévet kivánunk!

Uj barátokat kérünk az Unitárius Közlöny részére. A Dávid Ferenc-Egylet baráti szövetség, melyben benne lehet minden őszinte barátja az emberszeretetnek, a hitegységnek, a testvéri érzelemnek. Aki benne van, érzi, hogy nincsen elhagyva, nincsen tanácsadó és jó barát nélkül. Az Unitárius Közlöny a baráti érzés ápolója.

Szép napja volt a kolozsvári unitárius egyházközségnek 1922. december hó 10-én. Dr. Csiki Gábor két év multán ujból elfoglalta lelkészi székét. A téli időhez viszonyitva igen szép gyülekezet előtt rebegte el hálaadó imáját. Beszéde tartalmas, erőteljes, jól szinezett és állandóan emelkedő hatásu volt. A tengerentuli testvérek biztató meleg testvéri izenetével végződött. Templomozás után a keblitanácsban Ürmösi Károly esperes-lelkész üdvözölte kartársát, aki nagy dicsőséget szerzett az alma-maternek és kérte, hogy a mostani nagy és sulyos időkhez mért buzgósággal együtt dolgozzanak az egyházközség és egész egyházunk javára.

Az amerikaiak köszönete. A bostoni unitárius testvérgyülekezet szép levélben köszönte meg a kolozsvári egyházközség ajándékát, egy rendkivül értékes 300 éves, gyönyörüen himzett urasztalteritőt.

„**Utolsó vagyonomat** is képes vagyok egyházam megmentésére feláldozni". Igy nyilatkozott Szathmáry István a haranglábi egyházközség főgondnoka, midőn az iskolák megmentéséért adományát fölajánlotta. Pedig maholnap az államhatalom jóvoltából, földnélkül naradnak ezek az áldozatkész szivek!

Nagyenyed és vidéki unitárius leányegyházközség hiveinek Karácsony másodnapján dr. Boros György egyházi főjegyző hirdette az Igét a ref. Bethlen-kollégium egyik földszinti tantermében. A szép számban megjelent unitárius hiveken kivül résztvettek református vallásuak is többen. Balogh Márton isk. igazgató szép hangon énekelt zsoltárai az ünnepi áhitat fokozásához nagyban hozzájárultak. A magas szárnyalásu prédikáció és az urvacsoraosztás befejeztével dr. Boros Gy. e. főjegyző reámutatva arra a nagy veszedelemre, mely iskoláinkat s ezeken keresztül ősi hitünket és fajunkat fenyegeti, felhivta a hiveket, hogy támogassák az egyházat iskolái fenntartásában. E felhivás folytán azonnal 650 Leut gyüjtöttek össze atyánkfiai az iskolasegélyezés céljára. *Dr. F. S.*

Unitárius estély Vulkánban. A vulkáni unitárius egyházközség igen sikerült müsoros táncestélyt rendezett december 2-án harang-alapja javára. A müsorban prológ, énekek, zeneszámok, szavalatok és egy vigjáték szerepeltek, melyek igaz gyönyörüséget szereztek a felekezeti külömbség nélkül összegyült közönségnek. A tiszta bevétel 5000 Leu volt. Az estély szereplői és fáradhatatlan rendezői Buday Manyika, Kiss Karolina, Apra Zsuzsika, Koronka Dénesné, Károlyi Lajos, Tarcsafalvi Zoltán, Árkossy Ferenc, Berkessy István, Bölderl István és Hodán Péter voltak, akiknek ezuton mond köszönetet az egyházközség elnöksége.

Jóltevők emlékünnepe lesz az összes egyházközségekben. Igy intézkedett az E. K. Tanács a f. évre és azt az ünnepet megkell ismételni minden ötödik évben, mert helyes, hogy az uj nemzedékek tanulják meg, milyen áldozattal tartották fenn a szent örökséget.

Uj papok. A főt. püspök ur kinevezte lelkésznek Bethlenszentmiklósra Kozma Béla és Komjátszegre Vincze Lajos lelkészjelölteket. Jó sikert kivánunk pályájokra.

„A fogarasi Dávid F. Egylet“ keretében müködő Nőegylet december 2-án tánccal egybekötött mükedvelői előadást rendezett a szegény gyerekek felsegélyezésére s ezzel megkezdette tervszerü müködését az idén is. Szinre került Drégely Gábortól „A kisasszony férje“ cimü igen kedves vigjáték, melyet a legkiválóbb helyi mükedvelők játszottak el igen nagy sikerrel. Előadás után rég nem élvezett magyar mulatságban volt része a fogarasi közönségnek. Az estély anyagi sikeréhez hozzá járultak: Radovici prefektus 500 Leu, Tierfeld M. 100 Leu. Hershhdörfer T. 40, Grünspann N. 30, Pralea V., Ábel J., Molnos L., Nyiredi Á., Hámorszky O. 20—20 Leu, Mihály A. 50 Leu, N. N. 12 L., Molnos Zs., Fazakas S. 10—10 Leu, Német L., Kosó L., 5—5 Leu, Kész P., Bogyor N. 4—4 Leu, Hobán N. 2 Leu.

Ürmössy Sándor nov. hó 19-én 53 éves korában elhunyt. Nevezett a Főtanácsnak is tagja volt. Az 1848-iki véres napokban Ürmössy Sándor aa édes atyja állt

egyházközségünk élére, mert akkori papunkat megölték. Ő mint buzgó világi pap püspöki meghatalmazás mellett vezette az egyházközség ügyeit, visszaszerezte anyakönyvünket, lelkesitette megfélemlett hiveinket. A mostani nehéz időkben fia Sándor, kit fájdalom korán elvesztettünk, szintén világi papunk volt.

Tóth Olivérné Sigmond Gizella polgári leányiskolai igazgatónőt fájó érzéssel siratjuk el az ilyen igazán nagy és magas értékü, hasznos tagjait megcsonkitott társadalmunknak. A megboldogult 40 évig szolgálta a magyar közoktatás ügyét. Méltó a könnyekre! Bővebben fogjuk ismertetni.

A pap beszámolója uj év első vasárnapján. A lelkészi továbbképzőn Ürmösi József lelkész ezeket mondotta: Ujévi beszédében készitsen erkölcsi mérleget a pap. Mondja meg a hivek gyülekezete előtt, hogy amennyiben valaki részéről sérelmet szenvedett, kész mindent elfeledni és megbocsátani, de ugyanezt elvárja a maga részére azoktól, akiket talán akarata ellenére megbántott, mert az uj évbe megbocsátással kell átmenni. Ezenkivül készitsen statisztikát a templomba járókról, hogy tudhassa csökken-e vagy emelkedik a hitbuzgóság. Az értekezlet helyesléssel fogadta.

A kicsinyek példát mutatnak az áldozásban. Ikland, Sepsiszentkirály, Harangláb nemcsak lelkesedéssel, de pénzzel is áldoztak a mentő munkára. Jövőkor az egész névsort közöljük.

Harangszentelés volt Szabédon nov. 26-án. A főjegyző akadályozva lévén igéretét beváltania, Fazakas Lajos esperes, K. Nagy Árpád uj köri gondnokkal megjelent az ünnepélyen, melyen az egyházi beszédet Kelemen György helybeli lelkész, a megáldást Fazakas esperes végezte lelkesen. Az ünnepély meghatotta a szabédi hiveket, kik saját filléreikkel szerezték meg a templomba hivó harangot. Az uj gondnok megjelenése igen jó hatással volt.

Az iklandi Dávid Ferenc Egylet 1922. dec. 3-án megkezdette buzgó munkásságát. E kis gyülekezet minden irányban példás munkásságot folytat.

Visszaemlékezést irnak mult nyári vendégeink. Speight Harold a Christian Registerben három képet és hosszu leirást közöl utjáról. A leirásban beszámol európai és erdélyi hosszu utjáról. Különösen a Bukaresből kiindulást, a leszakadt hid miatti bajokat és a brassói s háromszéki egyházak látogatását ismerteti. Nagyon kedvesen szól a Brassóból kiinduló s Bölön, Ajta, Vargyas, a két Homoródmenti, a Nyikómentiek, Gagy, Bözöd, majd Vásárhely és Torda megtekintéséről. Leirja miképpen fogadták a falukban, hogy végezték a templomi rövid istentiszteleket. Különösen jól esett megismerkedni a testvér kolozsvári gyülekezet tagjaival. „Éjjel érkeztünk be hosszu vándorlás után a mi Mekkánk felé, s alig tudtuk elhinni, hogy már ott vagyunk. Valóban jól esett, hogy annyi uti fáradság

után immár lecsendesedhettünk a számunkra berendezett elnöki és tanári szobákban." Számot ad kolozsvári időzésökről, a három magyar egyház megbizottaival folytatott tanácskozásról, a templomi nagy jelenetről, midőn mint a bostoni testvérgyülekezet papja a kolozsváriban hirdethette, hogy semmi el nem szakithat bennünket az Isten szerelmétől. Azzal a meggyőződéssel zárja cikkét, hogy látogatásuknak tartós nyoma lesz a rokonszenvben, önbizalom és a testvéri érzés megerősödésében, amely bizonnyal segiteni fogja szenvedő erdélyi hitrokonainkat a kitartásban és reményteljes munkában.

Unitáriusok jótékonysága Angliában. *Lőrinczi Dénes* Angliai akadémitánknak a püspök urhoz irt leveléből látjuk, hogy a nyáron a magyar cserkészek kalauzolásában igen jó szolgálatot tett. A magyar cserkészek között csak egy unitárius ifju volt, de az egész 36-os csapatot Chitty nevü unitárius férfi látta el Dovertől Londonig és vissza. Londonban az unitárius világi papok házában helyezte el őket Person ur, a ház igazgatója. Ifju akadémitánknak igen nagy hasznát vették. A kölségeiket Londonban is Chitty ur fizette.

Egyházi élet a küküllői körben. A küküllői körben is folyik az épitő munka. Az őszi és téli időnek beálltával mindenik egyházközségben a Dávid Ferenc-Egylet lobogója alatt müködnek a lelkészek, tanitók s egyházközségeink buzgó tagjai. November 15-én Dicsőszentmártonban Dávid Ferenc-emlékünnep volt, melyen imát Bartók Endre ádámosi, egyházi beszédet Ütő Lajos dombói lelkész tartott. Csepreghy Berta orgonakisérete mellett Székely Mariska vallásos énekeket adott elő. A tervbevett vallásos esték rövid ideig — a nagy sár miatt — szüneteltek. Most az is beindult. Dicsőszentmártonban december 17-én Gvidó Béla esperes-lelkész megnyitó beszéde után dr. Pálffy Ferenc köri jogtanácsos tartott előadást. Egyházi énekek és bibliaolvasás után Udvari Katica, Hunyadi Juliska és Pap Sándor, az ifjusági egylet tagjai, szavaltak. Petőfi-esték lesznek december 31-én Küküllődombón, 1923 január 1-én pedig Dicsőszentmártonban.

A marosvásárhelyi Dávid Ferenc-Egylet és az ezzel kapcsolatos Nőkszövetsége minden hónap első vasárnapján délután 4 órakor a templomban felolvasó-ülést tart, az első 1922. október hó 1-én volt. 1. A harmóniumon játszott és énekelt Gróf Lajos volt segédtanfelügyelő. 2. Elnöki megnyitót tartott dr. Sárkány Miklósné alelnöknő urasszony. 3. Dávid Ferenc kora, élete és munkásságáról szabadelőadást tartott Rédiger Géza lelkész. 4. Szavalt Sigmond Annuska tanuló. A marosvásárhelyi D. F. egyleti tagok száma 100.

Emlék-alapitvány. Fazakas Lajos marosköri buzgó esperes 25 évig köri gondnoktársa dr. Csongvay Lajos emlékére 1000 leu alapitványt gyüjtött. Megérdemelte.

Uj Dávid Ferenc-Egyletek. Az 1923-ik évben be akarjuk tetőzni az egyházközségi uj D. F.-Egyletek sorozatát. Egyik kis egyházközségünk, a csegezi, kezdi az uj sorozatot. Ifju lelkésze, Kiss Jenő irja: Örömmel adom szives tudomására, hogy október hó 22-én a Dávid Ferenc-Egylet, ennek kebelében Dalkör, Olvasókör megalakult. Egyletünk müködését megkezdette. Kéthetenként — vasárnap délután — igen szép vallásos délutánokat tartunk s minden héten négy este (hétfő, kedd, szerda, csütörtök) a Dalkör és pénteken az Olvasókör tart összejövetelt. Egyletünk 100 leu alapitói dijjal belép a D. F. E. örökös alapitók sorába. Ahogy anyagiakban is egyletünk gyarapodni fog, még 400 leut küldeni fogunk. Talán a télen sikerülni fog ezt megszerezni. A tisztikarunk a következő: Elnök Biró Máté, alelnökök Demes András és ifj. Magyarosi Lőrinc, titkár Kiss Jenő lelkész; választmány: Komáromi Lőrinc, Biró Lajos, Pálfi Izsák, Kovács Tamás, ifj. Csongvai Ferenc, Csipkés Zsigmond; gazda: ifj. Biró Máté.

Unitárius Keresztény Népnaptár 1923-ra olyan gondos, okos, csinos és hasznos, hogy csak az nem veszi meg, aki nem szereti a jó és mulattató olvasmányt. Igazi pompás kalendárium 10 leuért Báró Józsefnél Városfalván.

Megjelent a fegyelmi törvény dr. Tóth György egyh. tanácsos afia gyüjteményes munkájának folytatásaként a II. kötet I. füzet. Unitárius Egyház törvénye a fegyelmi felelősségről. Szerző jogtörténeti visszatekintéssel alapozza meg a jelenleg érvényben levő törvényt. A függelékben egyházi közügyigazgatásos vonatkozó régebbi szabályokat ismerteti. A kiállitás izléses. A füzet ára 25 leu. Megrendelhető a szerzőnél, vagy az E. K. Tanács irodájában Móricz Márton irodafőtiszt urnál.

Téli olvasmányt szivesen küld a Dávid Ferenc Egylet bármelyik községbe. Rövid értesitést várunk, hogy hány olvasó van.

Az amerikai unitárius papok száma 492. Ezek közül 23-nak a fizetése kovesebb ezer dollárnál, csak háromé több nyolcezernél. Legtöbb 1500—5000 dollárt élvez. A mult évben négy uj gyülekezet alakult.

Sepsiszentgyörgy. Ezelőtt 70 évvel kérte először, hogy oda is papot küldjenek, Kovács Ferenc és Kovács Gábor szentgyörgyi buzgó hiveink több hitrokon nevében kérik Székely Sándor püspököt, hogy Szentgyörgyre nevezzen ki segédlelkészt, aki a kilyéni papság jövedelméből nem venne el semmit, de a szolgálatot teljesitené. Ütő Dániel böződi tanitó erre vállalkozott minden fizetés nélkül. Később Kálnoki lelkész lett és onnan három évig végezte a szentgyörgyi szolgálatot.

A bibliai társulat hetven féle irásmódot használ a biblia kiadásaiban. Nevezetesek: A chinai, syr, hindustani, goth, szláv. A vörös indusoknak és az eszkimóknak szótagolt irást készitettek.

Némelyikben a sorok balról jobbra haladnak (mint a magyar), mások jobbról balra (mint a héber, arab), de vannak felülről lefelé haladók.

A D. F. E. koncertje Kolozsvárt január hó 23-án, este 8 órakor, nagyszabásu műsorral lesz megtartva. Fölhivjuk az érdeklődők figyelmét.

A leggyorsabban repülő csillag R. Z. Cepei óránként két és fél millió mérföldet halad. A csillagászok azt mondják, hogy olyan távol van a földtől, hogy az a fény, amelyet most a csillagász észrevett a repülő csillagból a Krisztus születése előtt mintegy 1900 esztendővel sugárzott ki s csak most érkezett el hozzánk.

„A mi katonáink". Harctéren szolgált olvasóinkat emlékeztetjük „A mi katonáink"-ra és arra is, hogy az Unitárius Közlönyt milyen szivesen olvasták a harctéren. Az élet harcterén is legyünk és dolgozzunk együtt.

A vak fiuról ne feledkezzenek meg a jószivü emberek. Ha száz ember 10—10 leut áldoz, olyan segitséget nyujt, mintha ezeret adott volna mindenik. *Kopogtatunk a szivek ajtaján.* Kegyes adományt küldött: Simó József Homsztkerék 50 leu, Filep Ninus Ikland 20 leu, Pálfy Ferencné Szabéd 20 leu, Nemes Nagy József Abrudbánya 20 leu, Suchy Janka Kolozsvár 30 leu. A vak szemnek is van könnye.

Sorozatos istentiszteletek voltak Kolozsvárt a kollegium disztermében nov. 13-án és a következő négy vasárnapon. Zoltán Sándor, Löfi Ödön, Bencédi Pál, Balázs András, Ütő Lajos jeles papjaink szép imában és értékes beszédben mutatták be gondolkozásukat, felfogásukat és szónoki erejüket. Mindenik szónok adott bő tárgyat a tovább fontolgatásra. Mindeniket nagy és megértő közönség hallgatta. Keresztesi Dénes lelkész nem tarthatta meg, mert ugyanakkor a terem elvolt foglalvā. Teologus ifjaink saját szerzeményü ének- és dallamelőadásával minden alkalommal bemutatták sokat igérő szép tehetségüket és komoly törekvésüket: Balázs Ferenc, Dobai István mint szerzők, Pálffy Árpád és Szentiványi Sándor mint előadók. Bemutatták Pálffy Ákos és Ütő Lajos, pályanyertes müveit Ürmössyné-Dávid Albert dalát Sólyom Katus énekelte.

A Dávid Ferenc Egyletek titkárait kéri a szerkesztőség, hogy munkásságukról küldjenek jelentést minden hónapban.

KORVIN-KÖNYVNYOMDA
CLUJ-KOLOZSVÁR, STR. N. IORGA
(VOLT JÓKAI-UTCA) 17. SZ. ALATT
Árajánlatokat készséggel küld bárhova.
KÉSZITI A LEGSZEBB ÉS LEGMODERNEBB
KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Hivatalos közlemények.*)

I. Sz. 2066—1922.

Körirat.

A Szervezeti Törvény 230. §-a értelmében havonta tartandó rendes tanácsülés napjául minden hó második csütörtökjének délután 3 órája határoztatott meg. A vidéken lakó tagok, ha a rendes tanácsülés nem lesz megtartva, feltétlenül értesittetni fognak. Szükség esetén rendkivüli tanácsülések is tartandók és ha az idő elegendőnek fog mutatkozni, a meghivók erre is szétküldetnek.

Kolozsvár, 1922. november hó 20-án.

Ferencz József
unitárius püspök.

II. Sz. 2031—1922.

Körirat
az állami fizetéskiegészitést élvező egyházközségi és egyházi alkalmazottakhoz.

Az unitárius papok és teol. tanárok korpótléka folyósitva van, de a fokozatos korpótlékok utalványozása gondos előkészitést igényel.

I. Az 1921. évi IX/13-án kelt 49047—1921. számu kultuszminiszteri rendelet idevonatkozólag igy szól:

A 7. rovat „Hány korpótléka van?“ A fokozatok a papi hivatalbalépés idejétől kezdődnek bármi minőségben: rendszeresitett káplán, személyzet, tanár, hitoktató, egyházközségi adminisztrátor stb. minden 5 évi szolgálat egy-egy foknak (gradatia) felel meg. (Lásd E. K. T. 1373—1921. sz. a.)

II. Az 1611—1922. sz. intézkedés szerint bejelentendő volt, hogy az uj 1923—24. költségvetési év kezdetéig (1923. IV/1-ig) kiknek fog az uj, illetve ujabb korpótlékai esedékessé válni.

III. Az 1922. XI/18-án kelt 56813. sz. kultuszmin. rendelet tovább megy és a VIII. pontban részletezni rendeli azt is, hogy „hányan fogják az uj költségvetési évben (1923. IV. — 1924. III/31.) az I., II., III., IV. gradatiát (ötödéves kort) betölteni.“ (L. 2031—1922. E. K. T.)

E rendeletek értelmében a kivánt kimutatást az egyh. pénztár most készíti.**) Erről az összes érdekelteket értesitem.

Kolozsvár, 1922. december 19-én.

Ferencz József
unitárius püspök.

*) Minden rendelet iktatandó.

**) Megjegyzés. A lelkészi korpótlékokra vonatkozó jelentések, a megfelelő bizonyitványokkal felszerelve, a jövőben is minden évben december hó 15-ig felterjesztendők lesznek az E. K. Tanácshoz, mert csak az ily jelentések alapján lesz lehetséges az uj és ujabb korpótlékoknak az állami költségvetésben való fedezése iránt az illetékes minisztériumhoz a kellő felterjesztést megtenni.

III. Sz. 1723—1922.

Körlevél

az iskolaszékekhez, esperes, lelkész, tanitó afiaihoz és felekezeti iskolai tanitónőinkhez.

Közöljük kivonatosan a kolozsvári Közoktü. Vezérigazgatóságnak 9000—1922. VI. számu ujabb rendeletét a tanitói oklevelek egyenjogositása tárgyában:

I. §. Tekintve, hogy a nem román nyelvü állami és községi elemi iskolák tantestületének nagyrésze nem sajátitotta még el elegendőképpen az állam nyelvét, ami szükséges föltétele volna annak, hogy jó eredménnyel adhassák elő a haza történelmét, földrajzát és alkotmánytanát az 1879. évi XVIII. t.-c. valamint az 1868. évi XXXVIII. t. c. II. §-sa értelmében kötelességévé tesszük az összes erdélyi, bánáti, körösmenti és mármarosi nem román nyelvü elemi iskolák tanitóinak és tanitónőinek, hogy a tanitói okleveleiket egyenértékesitsék.

2. §. Csak az 1918—19. iskolai év végéig szerzett okleveleket lehet egyenértékesiteni.

3. §. Az 1918. után külföldön nyert oklevelek 40000—1921. VI. sz. rendeletünk értelmében nosztrifikálandók.

4. §. Az oklevelek egyenértékesitése áll egy a román nyelv és irodalomból, történelemből, földrajzból és alkotmánytanból leteendő összvizsgából.

5. §. A tanitó oklevelek egyenértékesitésére a köv. 7 (hét) vizsgáló bizottságot állitjuk föl: Kolozsvárt, Kolozs- és Tordaaranyosmegye részére. Igazgató dr. Georg Vilt kolozsvári revizor. Marosvásárhelyt, Marostorda, Kis- és Nagyküküllő, Háromszék, Udvarhely, Fogáras, Csik, Brassó, és Szeben megyék részére. Igazgató: dr. Szőcs Géza gyergyószentmiklósi áll. lic. igazgató.

A bizottságok tagjai: az igazgatótól előterjesztett s általunk megbizott 3—3 tanár.

6. §. Erre a vizsgára köteleztetnek:

a) Mindazok a nem román nyelvü állami iskolai tanitók és tanitónők, valamint a kisebbségi felekezetek mindazon tanitói és tanitónői, akiknek van külön bizonyitványuk, melyben a 4. §. alatt felsorolt tárgyakból jegyeket is kaptak, szintén kötelesek egyenértéküsitő vizsgát tenni, de csak a román nyelv és irodalomból, elismervén nekik a haza történelméből, földrajzából és alkotmánytanából tett előbbi vizsgájukat. Ily esetben a vizsgálóbizottság igazgatói a régi bizonyitványokat bevonják s a vizsgai anyakönyvekhez mellékelik. Azok a tanitók és tanitónők, akik okleveleiket már egyenértéküsitették a 34000—1921. VI. sz. rendelet szellemében és az eredmény rá van vezetve az oklevélre, semmi ujabb vizsgára nem köteleztetnek.

c) Mindazok a felekezeti elemi iskolai tanitók és tanitónők, akik résztvettek ugyan az Erdélyben vagy a régi királyságban tartott kurzusukon, de nincs oly bizonyitványuk, melyből meglehetne állapitani, hogy az ezen rendelet I. §-ában felsorolt tárgyakból jó eredménnyel vizsgáztak is és az érdemjegyek nincsenek bevezetve ezen bizonyitványba.

7. §. Vizsgára bocsáthatók:

Mindazok az erdélyi, bánáti, körösmenti és máramarosi kisebbségi felekezeti tanitók és tanitónők, akik a 34000—1922. VI. sz. rendeletünkkel előirt egyenértéküsitő vizsgán elbuktak.

8. §. A vizsga ideje 1923. (kilencszázhuszonhárom) szept. 15-ike és okt. 31-ike között tüzetik ki. Akiknek a vizsga nem sikerül, decemberben tesznek javitót.

9. §. A vizsgák anyagát a következő könyvek ölelik fel:

a) Dr. Gheorg Ioanovici: Curs de gramatica metodica. (Rendszeres román nyelvtan) Cluj ediţia institutului Minerva.

b) Dr. Gheorg Ioanovici: Manual de conversatie meghiară-română. (Magyar-román társalgási kézikönyv) Cluj ediţia institutului Minerva.

c) Al. Ciurea, A. Domidea, O. Hulea, N. Popa: Istoria literaturi române (a román irodalom története) Cluj, editia librariei G. Onişor.

d) Dr. Bitai Árpád: A román irodalom-tört. összefoglaló áttekintése. Alba-Iulia, ediţia tipografia liceului rom. cat., Minerva şi G. Onişor Cluj.

e) Dr. I. Lupas: Istoria Românilor (A román nemzet története) Cluj, ediţia institutului Ardealul. *)

f) G. Mateescu, G. Litan: Geografia României (Románia Földrajza) Cluj, ediţia istitutului Cartea Românească Cluj.

g) Dr. Gh. Ioanovici: Consitutia (Alkotmánytan a magyar tannyelvü tanitóképzők számára) Cluj, ediţia institutului Minerva Cluj.

10. §. Egy egész vizsga dija 100 (egyszáz) leu, csak a román nyelv és irodalom vagy a javitó vizsga dija pedig 50 (ötven) leu. Fizetendő a bizottság igazgatójának kezéhez a vizsga napján.

11. §. A vizsga helye az a város, ahol a vizsgálóbizottság székhelye van.

12. §. A sikeres vizsga eredményét rávezetik az oklevélre vagy annak másodlatára. Az elutasitott tanitók nem kapnak semmi bizonyitványt.

1924 január 1-től kezdve mindazon nemromán elemi iskolai tanitók és tanitónők, kik ezen törvény rendelkezései alá esnek és

*) A vezérigazgatóság 32768—1922. VI. sz. rendeletével ajánlotta még a következő könyvet is: Candrea—Kovács; Istoria Românilor (A román nemzet története) Cluj. Ediţia Instttutului „Minerva“ Cluj.

ezen egyenértékesitő vizsga nélkül maradtak, ugy fognak tekintetni, mint azok, akik oklevelüket külföldön szerezték.

1924 január 1-től több tanitói oklevelet nem lehet majd egyenjogositani, hanem csak a 40,000—1921. sz. körrendeletünk szerint. (Megjelent a Buletinul Oficial 1922. évi 9—10. számban.) Az egyházi főhatóságok és tanfelügyelőségek 1923 junius 1-ig beküldik a vizsgára kötelesek névsorát az illetékes vizsgáló bizottsági igazgatóknak.

E körrendelet értelmében felhivjuk az iskolaszékeket, hogy 1923 május 1-ig az E. K. Tanácshoz jelentést küldjenek be arról, hogy felekezeti tanitóink és tanitónőink között vannak-e olyanok, kik ezen vizsgára kötelesek állani vagy nincsenek; s ha vannak, ezeknek névsorát is küldjék be, hogy e jelentések alapján E. K. T. a további lépéseket megtehesse.

Kolozsvár, 1922 december 15.

Ferencz József
unitárius püspök.

IV. Sz. 2175—1922.

Összes lelkész afiaihoz.

Az esperesi vizsgálatok jegyzőkönyvei mellé csatolt aranykönyvi kivonatokból az tűnik ki, hogy az egyes egyházközségek az amerikai testvéregyházak adományát is a kegyes adományok közé vették fel.

Ezáltal az egyházközségek hiveinek áldozatkészségére vonatkozó adatok nem nyujtanak tiszta képet.

A folyó 1922. évtől kezdve az egyetemes adózás is külön elbirálás alá eső áldozatkészséget jelent.

Ezekből okszerűleg foly, hogy az esperesi vizsgálatokra a számadások és aranykönyvi kivonatok a fenntiek értelmében elkülönitve lesznek elkészitendők, vagyis:

a) külön az amerikai testvérek adománya és felhasználása,

b) külön az egyetemes adózás eredményeként mutatkozó bevétel és felhasználása, továbbá

c) külön a kegyes adományozások az eddigi módon az aranykönyvbe való bevezetés alapján, a célnak megfelelő rovatokon.

Esperes afiai az esperesi vizsgálatok rendén ez irányelvek szerint járjanak el.

Kolozsvár, 1922 december 14.

Ferencz József
unitárius püspök.

V. Sz. 2175—1922.

Körirat.

Az E. Főtanács 83—1922. jkvi számu határozatának megfelelően E. K. Tanács összes lelkész afiainak megrendeli, hogy az

ujévi istentisztelet után az ugyanazon egyházközségekhez (filia, szorvány) tartozó hivek közül mindazoknak a nevét, akik a közvetlenül megelőző évben az aranykönyvbe bevezetve vannak, az adományok összegének, illetve értékének megjelölésével olvassák fel.

A külön alapitványtevők, ha az aranykönyvbe bevezetve nem volnának is, szintén felveendők a kihirdetendő névsorba.

A Főtanács határozatának megfelelő köszönő iratok lelkész afiai utján fognak az illetékeseknek megküldetni.

A Magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának Kolozsvárt 1922 december 14-én tartott üléséből.

Dr. Mikó Lőrinc
titkár.

Ferencz József
unitárius püspök.

VI. Sz. 2100—1922.

Körlevél
lelkész afiaihoz.

E. K. Tanács a theologiai akadémia igazgatóságának 83—1922. sz. javaslata alapján elrendelte, hogy egyházközségeink a jóltevők emlékét ünnepélyek keretében 5 évenként ujitsák fel s az első ilyen emlékünnepélyt már 1923. évben tartsák meg. A rendelet végrehajtására valamennyi lelkész afiát felhivjuk.

Az E. K. Tanács december 14-iki üléséből.

Dr. Mikó Lőrinc
titkár.

Ferencz József
unitárius püspök.

VII. Sz. 2305—1922. E. K. T.

Körirat összes lelkész afiaihoz.

A Főtanácsi jkvek könyvleltárilag lévén kezelendők, fölhivom összes lelkész afiait, hogy az egyházközségek tulajdonát képező jegyzőkönyvsorozatot állitsák össze, hogy a leiratokban való hivatkozás esetén a Főtanácsi határozatokat pontosan megismerhessék.

Az E. K. Tanács irodájában csak egyik-másik évről találhatók fölösleges példányok s ezért elsősorban az egyházközségben levő vagy ahhoz tartozó filiákban, vagy szorványokban lakó egyházi tanácsos afiaitól szerezzék meg a hiányzó példányokat.

Az 1909. évi és az 1921. évi Főtanácsok jegyzőkönyveiből küldhet az iroda azoknak az egyházközségeknek, amelyek nem kapták volna meg, vagy más okból hiányzik a jelzett évek példánya.

Az 1918 és 1919. évekről jkvek nem nyomattak.

Az 1920 és 1922. évi jkvek szétküldése azonnal megkezdődik, mihelyt a nyomda elkészült.

Kolozsvár, 1922 december 24.

Ferencz József
unitárius püspök.

VIII. Sz. 2278—1922.

Felhivás valamennyi egyházközséghez.

Az agrártörvény és végrehajtási utasitásának legutóbbi módositása folytán felhivjuk egyházközségeink figyelmét arra, hogy a végrehajtási utasitás ujabbi rendelkezése szerint az agrártörvény alapján hozott kisajátitási határozatok ellen törvénysértés vagy a törvény helytelen magyarázása esetén a meghozott végleges határozatok reviziójára vonatkozó kérések beadásának van helye az agrárválasztmányhoz (comitetul agrar). A felülvizsgálati kéréseket az érdekelt felek bármelyike benyujthatja. Benyujtási határidő azon határozat kihirdetésétől számitott két hónap, amelyre a felülvizsgálati kérés vonatkozik. A felülvizsgálati kéréseket az agrárválasztmány elnökéhez kell intézni, kellően indokolni a szükséges jogi és ténybeli indokok felsorolásával s mellékelni kell a szükséges igazoló iratokat. A felülvizsgálati kérések pontos megszerkesztésére és megfelelő megindokolásra s igazoló iratokkal való ellátásra feltétlenül azért van szükség, mert az agrárválasztmány a felek megidézése és meghallgatása nélkül az iratok alapján határoz s a kellően meg nem indokolt kéréseket tekintetbe nem veszi. Ajánlatos a jegyzőkönyveket és határozatokat hiteles másolatban a kéréshez mellékelni. Erdők kisajátitása esetén mellékelni kell az erdőigazgatóság véleményét, ha a felülvizsgálati sérelem erre a véleményre támaszkodik. A Comitetul agrar Bukarestben székel (Földmivelésügyi miniszteriumban), a revizió kérvényeket is tehát ide kell benyujtani. Ajánlatos, a felülvizsgálati kéréseket ügyvéddel (köri jogtanácsos) elkészittetni s vele az ügyet és a teendőket alaposan megbeszélni akkor is, ha az eljárás még csak az alsóbbfoku kisajátitó bizottságok előtt folyik.

Felhivjuk végül lelkész atiait, hogy január 31-ig közvetlenül az E. K. Tanácshoz tegyenek jelentést arról, hogy egyházközségükben a kisajátitási eljárás milyen stádiumban van, melyik hatóság és mikor hozta a legutolsó határozatot s ezen határozattal az egyházközség vagyonából (müvelési ágak szerinti megkülömböztetéssel kitüntetve) mit sajátitottak ki és mit hagytak meg s végül, hogy ez a határozat jogerőre emelkedett-e vagy ellene felebbezés, illetve felülvizsgálati kérés van-e benyujtva.

E tárgyban legközelebb rovatos kimutatást küldünk kitöl-

tésre. A január 31 utáni változások annak idején szintén bejelentendők lesznek.

Kolozsvárt, 1922 december 22.

Ferencz József
unitárius püspök.

IX. Felhivás lelkészeinkhez és tanitóinkhoz.

A „Hangya" Magyar Gazdaszövetség Fogyasztási és Értékesitő Szövetkezet erdélyi központjának megkeresésére E. K. T. e szövetkezetet közhasznu, szociális közgazdasági tevékenységében a legmesszebbmenő támogatásban részesiteni határozta. Felhivjuk tehát lelkész és tanitó afiait, hogy a „Hangya" Szövetkezet törekvéseit uj szövetkezeteket létesitő szervező müködésében, a meglevő szövetkezetek továbbfejlesztésében, népünk jólétének elősegitésére irányuló tevékenységében a legnagyobb készséggel közremüködésük által támogassák.

Kolozsvár, 1922 december 18.

Ferencz József
unitárius püspök.

X. Sz. 2315—1922.

Körirat összes esperes afiaihoz

a tanitóképző intézetet végzett férfi és nő tanitójelöltek és az állásban nem levő unitárius tanitók, tanitónők nyilvántartása céljából.

A tanitók és kántorok helyettesitése sok esetben pályázat nélkül, sürgősen lévén eszközlendő, kivánatos, hogy az irodán vezetett nyilvántartás pontos és teljes legyen.

Erre való figyelemmel fölhivom:

I. a tanitóképző intézetet végzett férfi és nő tanitójelölteket, akik egyáltalán nem voltak és nincsenek is állásban;

II. azokat, akik csak helyettesként vannak alkalmazásban;

III. akik egy vagy más okból maradtak állás nélkül, hogy az alábbi adatokat jelentsék be:

Név. Jelenlegi lakhely (u. p. megye). Jelenlegi foglalkozás. Mikor végzett. Hol van alkalmazásban. Kántori képesitése van-e. Nős, vagy nőtlen? Hány gyermeke van?

Ezek az adatok az illetékes esperes urak utján jelentendők be, hogy szintén tájékozva legyenek a saját egyházkörükben tartózkodó állásnélküli tanitókról, (tanitónőkről).

Természetesen azok, akik rendes tanitói állást töltenek be, még ha ideiglenesek is, nem kell hogy bejelentéssel éljenek, mert ezek az állandó alkalmazásban levők nyilvántartásában vannak felvéve.

Kolozsvárt, 1922. december 31-én.

Ferencz József s. k.
unitárius püspök.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Február 2. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden penz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Mindenki hozza meg áldozatát!

— Az egyház és iskolák megmentése. —

Minél többet foglalkozunk egy kérdéssel, annál tisztábban bontakozik ki annak igazi lényege; minél több oldalról világitjuk meg, annál biztosabban lehet megtalálni a megoldási módokat.

Ma az erdélyi magyarságnak nincs fontosabb kérdése ennél: miként menthetjük meg egyházunkat és iskoláinkat?

Az utóbbi idők tanácskozásai, tervezgetései, próbálkozásai közt alakult ki az a tudat, hogy a romániai magyarságot csak a magyarság összesége mentheti meg. E tudat alapján született meg a magyar egyházak nagyfontosságu közös elhatározása, mely az egyetemes egyházi adózás beinditásához vezetett. Kétségtelenül, ez az egyedül helyes és igazságos eljárás. Mindannyiunk szent érdekét és féltett jövőjét, mindannyiunk áldozata mentse meg! Ébredjen tudatára szegény és gazdag ama kötelességnek, melyet egyházáért és fajáért kivétel nélkül mindenkinek teljesitenie kell!

S megértő lelkek e nagy nyomoruságos időkben sem hiányoznak. E lap utóbbi számában olvastuk egyik ősrégi székely családból származó unitárius földbirtokosunk megható kijelentését: „Utolsó vagyonomat is képes vagyok egyházam megmentésére feláldozni!"

Milyen mivelt lélek, felvilágosodott és megértő gondolkozás, mennyi önfeláldozás lakozik egy ilyen emberben! Csak az szólhat igy, aki fajában és hitében végtelen nagy értéket lát.

Pedig nem kivánja sem az egyház, sem a magyarság, hogy mindent áldozzunk. Csak a feleslegesből kér. Abból, amit magunktól megvonhatunk. S milyen száraz, tudatlan lélek és üres elme lehet az, aki ma sem hallja meg és nem érti meg a kérő szót! Aki mást talán biztat, (hogy ne beszéljünk a megrontó emberekről,) de maga hátramarad!

Hála Isten, vannak még ma is sokan, akik nemcsak ajkukon hordozzák a bibliai ősrégi imádságot: „Oltalmazzon az Ur engem attól, hogy Atyáim drága örökségét másnak adjam", hanem a szükség pillanatában tettel és áldozattal is bizonyságot tesznek. De milyen sok a nehézség mégis a kivitelben, mennyi az akadály a megvalósitás utján! A szegény azt mondja, hogy a gazdag, aki adhatna, nem ad eleget. A gazdag szerint a szegénynek van ma jó keresete. A gyermektelen emberek azzal igyekeznek menekülni a nagyobb teher alól, hogy nekik nem kell az iskola, mert nincs kit odaküldjenek. A gyermekes családok pedig legjobb akarattal sem birják a rendkivüli idők által vállukra tett terheket.

Pedig most nem szükkeblüségre, nem hánytorgatásra van szükség, hanem a kiméletlen idők hangos parancsának a megértésére és közös akaratra. Mert a kérdés megoldása kizárólag annak megértésében és elhatározásában áll, hogy a rendkivüli terheket lehetőleg igazságosan megosztva közösen kell hordoznunk. A gyermekes szülők pl. (különösen a több gyermekes szülők) gyermekeiknek nemcsak ételét, ruházatát és iskolai dijait hordozzák, sokszor emberfeletti erőfeszitéssel, hanem hordozzák a szülői felelősséget is egyházukkal, nemzetükkel s a jövővel szemben s a felelősség érzetében mindent megtesznek, hogy gyermekük az unitárius egyháznak s a magyar fajnak jól nevelt, mivelt és méltó tagjai legyenek. Ők a családon kivül is meghozzák áldozataikat, de intézményeket fenntartani nem tudnak. Itt és ilyenkor lép előtérbe a nagy követelmény: *Tegyék meg a gyermektelen emberek is arányiagos kötelességüket az egyházért és nemzetért!* Az isteni gondviselés felmentette őket a gyermeknevelés gondja és terhe alól. Most, amikor a négyszázados egyház s az ezredéves magyarság megmentéséről és fenntartásáról van szó, fogadják gyermeküknek az egyházat s ezáltal a magyar fajt. Hozzanak meg legalább annyi áldozatot, amennyibe — kinek-kinek a viszonya szerint — egy gyermeknek az étele, ruházata és taneszközei kerülnének évenként. Jőjjenek segitségül azok is, akik jobb időkben sokkal könnyebben tanittathattak. S ha számitást vetünk, az ilyen tehervállalással és a nemzeti kötelesség becsületes teljesitésével, a gyermekes szülők meghozható áldozatait is ideszámitva, az egyház és iskolák megvannak mentve. *Kovács Lajos.*

Túl a mindennap óráin kezdődik az örökkévalóság, melyben csak egy bizonyos: a lélek élete. Az a szerencsénk, hogy az élet szünetlenül tökéletesedik, mert finomul, mert közeledik ahoz, a ki egyedül tökéletes. A tökéletesités munkájában Istennek segitőtársai vagyunk. A siker attól függ, hogy mennyire vesszük ki belőle a részünket. Aki mindennap valamivel többet lát és többet ismer meg a nagy ismeretlen mindenségből, erősebbnek érezi magát a munkára és fokozódik a felsőbbrendü élvezet iránti kedve. Minél többet valósit meg, annál boldogabbnak érezi magát, mert az igazi boldogság a tiszta lelkek társaságában kezdődik és a tökéletes lélek országában éri el célját.

Belsőember testvéreinkhez!

A Dávid Ferenc-Egylet választmánya utasitott, hogy kedves és nagyrabecsült lelkésztestvéreinktől szerezzünk pontos és kimeritő adatokat az egyházközségükben alakult Dávid Ferenc fiókegyletről s illetőleg Unitárius Nőkszövetségéről és Ifjusági Körről.

Főhatósági rendelkezés és egyháztársadalmi életünk parancsolja, hogy ezt a szervet számba vegyük ott ahol van és megteremtsük ott ahol nincsen. Nekünk a Dávid Ferenc nagy nevét tündököltetnünk kell a legkissebb anya, társ és filia egyházközségben is. Már igen jól előre haladtunk, mert fele egyházközségünk ilyen szervéről van tudomásunk. Arról is értesültünk, hogy az egylet céljának megfelelő munkát legtöbb helyen folytatnak, de vagy hiányzik a szervezet, vagy ami van, nem vette föl a Dávid Ferenc nevet. Kell-e ennél jobb és befoglalóbb név? Hiszen Dávid Ferenc nemcsak unitárius volt, hanem unionista is. Ő egyesiteni igyekezett a különböző hitüeket és fajuakat. Mi is ezt akarjuk anélkül, hogy valakinek hova tartozandóságát vizsgálnók, ha testvériesen óhajt a hit erősitésében és az erkölcs javitásában dolgozni. Ne legyen hát senkinek kifogása a Dávid Ferenc-Egylet neve ellen.

Nagyon kérjük küldje be Tiszt. lelkésztestvérünk a gyülekezetében levő:

1. Egyesület jellegét, továbbá, hogy az a Dávid Ferenc-Egylettel névben és munkában a kapcsolatot már megteremtette és közölje választmánya névsorát, alakulása évét, szervezeti szabályát.

2. Ha nem a Dávid Ferenc-Egylet nevét viselné, igyekezzék még a jelen év folyamán ezt a nevet fölvenni és az általános programm szerint munkához látni, de minden esetre küldjön értesitést. Állitson össze helyi programmot s mindkét munkájáról március 1-ig értesitsen. (Az alsójárait vettük. Kitünő!)

3. Jelenleg uj munkaterv és ügyrend összeállitásán dolgozunk, amelyet az egyházközségi fiókegyleteknek is meg fogunk küldeni.

4. Tekintse az Unitárius Közlönyt minden ilyen munkájában segitőtársnak és apostolnak vagy ha ugy tetszik, misszionáriusnak és gondoskodjék, hogy az hiveinek minden családjához bejusson és mindenki olvassa.

Reméljük, hogy közös munkával meg fogjuk teremteni azt az egységet, amelybe minden hittestvérünk legjobb érzelmeivel és tehetségeivel bele fog kapcsolódni és ahol megtalálja egyházépitő munka terét.

Ugy legyen!

A központi választmány nevében és megbizásából

Dr. Boros György,
ügyvezető alelnök.

Pap Domokos,
főtitkár.

TŰZHELY MELLETT.

Háladal.

Galambszárnyon lebbennek föl
Szivünkből hálasóhajok;
Sebeinket kötözgeted
S halkulnak már a bús jajok.

Örök való téged imádunk
Egedbe száll föl énekünk,
Áldva legyen dicső neved
A búra fényt hozál nekünk.

Bár vérzik még kinzott szivünk
De árvák többé nem vagyunk,
Testvéreket adtál nekünk
Fogadd el oh háladalunk'.

Áldozatra te vezérléd:
Megérték égi szózatod,
Szivüket fölmagasztalád
S fölöttük gloriád ragyog.

Hála, hála örök jóság
Nem, nem halt meg a szeretet,
Legsúlyosabb kereszten is
Irgalmad fénye ott rezeg.

Ürmösi Károlyné.

Az unitárius ember és a mennyország.

— Elbeszélés. —

Egy tisztpajtásom beszélte el az alábbi történetet:

Az olasz fronton történt, a nagy harcok idején. Támadásra készültünk: már az óra és a perc is ki volt tüzve.

Századommal egy domb mögött huzódtunk meg az indulásig. Komoly volt a hangulat közöttünk: kire mit fog hozni a nagy próba?

Nagy jótétemény, ha ilyen komor percekben akad valaki, aki föl tudja viditani a társaságot.

Egyszer egyik katonám rászólt az előtte ülőre:

— Hát te, Mózsi pajtás, mit csinálsz?

— Biz én imádságot olvasok — felelt Mózsi.

— Hm, imádságot. Ugy látszik, a mennyországba szeretnél jutni . . .

— Már ha arra kerül a sor, biz én inkább szeretnék a mennyországba jutni, mint a pokolba! — vallotta be Mózsi.

A katona, aki a beszédet elkezdte, hunyoritott a többieknek, majd megint Mózsihoz fordult.

— Hej, Mózsi, én azt hiszem, hogy hiába fáradsz az imádkozással. Unitárius vagy, tagadod a Krisztust . . . téged nem fognak beengedni a mennyországba.

— Mit, hogy én tagadom a Krisztust? Nem tagadom én, barátom, csak igaz ember-voltja szerint tisztelem és szeretem . . .

— Már én azt sokfelől hallottam, Mózsi koma. Az unitáriusok félig-meddig pogányok . . . Pogányok számára pedig nincs mennyország . . .

A körüllevők vidám arccal fordultak a vitatkozók felé.

— No Mózsi, ne hagyd magad! Csak nem nyugszol bele, hogy elpereljék a mennybeli jussodat . . .

Mózsi legyintett.

— Eh, hagyjátok, bolond beszéd! Mintha bizony kérdeznék valakitől a mennyország kapujában, hogy milyen vallásu? Én azt hiszem, hogy ott csupán azt vizsgálják: ki milyen becsületes, igaz életet élt a földön . . .

Az ellenfél nem akart alulmaradni a vitában.

— Hát én megengedem, Mózsi pajtás, hogy régebben csakugyan ugy volt, amint te mondod. Megeshetik, hogy régebben csupán a becsületes, igaz életet vizsgálták a mennyország kormányzói, de mit gondolsz, most a háboruban is olyan engedékenyen megy a vizsgálat? Képzeld csak, mennyien tódulnak most naponként a mennyország kapujára, mennyi mindenféle ember! Hogy azokat ne vetnék szigorubb ellenőrzés alá? Kötve hiszem, Mózsi. Sőt az a meggyőződésem, hogy mint minden nevezetes helyen, ugy a mennyország kapujában is mostanság katonai őrség áll, amely pontosan számonkéri minden érkezőtől az utlevelet. Most aztán gondold meg Mózsi: te odakerülsz valami szentháromság-hivő őrparancsnok elébe — be fog az téged engedni a mennyországba? Alig hiszem! Amint meglátja, hogy unitárius vagy, azt fogja mondani, hogy nincs rendben a passzusod és visszautasit a kapuból . . .

— No, csak annyi baj legyen, hogy a szentháromság hivők visszautasitanak! — vette könnyen Mózsi. — Lesz nekem annyi eszem, hogy nem távozom messzire a kapu környékéről, hanem szép csöndesen megvárom, amig unitáriusokra kerül az őrség tartása. S mihelyt észreveszem hitfeleimet, csak hunyoritok egyet nekik, hogy én is *afféle* vagyok . . . hát mindjárt kinyitják előttem a mennyország kapuját, sőt kézen is fognak és ugy tessékelnek be: *Menj be édes jó testvérünk a te uradnak örömébe!* Mert tudjátok meg: ugy vagyunk mi unitáriusok egymással, hogy a mennyországba is bészerezzük egymást, ha módját ejthetjük . . .

Ezen a magyarázaton elévődtek a katonák. Telt-mult az idő. Megnéztem az órámat, közeledett a támadás ideje. Barátságos szóval végét vetettem a vitának. Már jött is a parancs . . .

Elfoglaltuk a magunk pászmáját, megindultunk. Ott túl — a pászma másik szélén — rettenetes ugatásba fogtak a halál kutyái — a gépfegyverek. A levegő megtelt acélbogarak zümmögésével, jajj, akibe ezek a vak bogarak beleütköznek. Fejünk fölött gyültek a szép fehér srapnell-felhőcskék . . . Egy ideig csöndesen gomolyogtak a levegőben — vajjon mire vártak? Nyilván a halottak lelkét gyüjtötték magukba: minden felhőcske a maga halottainak a lelkét. S mikor fölszedték a lelkeket: elindultak föl a magasságba. Minden felhőcske a maga halottainak lelkével. Lebegtek föl . . . a mennyország birodalma felé . . . Rengeteg lélek érkezett akkor is a mennyország kapujához: csíki katholikusok, háromszéki kálvinisták, udvarhelyszéki unitáriusok . . . Sokan-sokan állottak be akkor is a földi seregek közül a mennyei seregek közé . . .

A tisztjeim közül is elbuktak már egy páran, de mi élők csak mentünk előre a magunk pászmáján. Egyszer aztán én is megkaptam a magamét. Egy vasdarab belecsapódott a sisakomba és a földre sujtott. Ájultan terültem el. Hogy fordult, hogy nem fordult az ütközet kockája, elég az hozzá, hogy pár nap mulva egy olasz városban ébredtem föl, szép, tiszta kórházi szobában. Csakhamar megtudtam, hogy a kórházban amerikai doktorok teljesitenek szolgálatot. Azt is elujságolták, hogy a támadás alkalmával sok magyar sebesült került az amerikaiak kezébe, azok is itt vannak a kórház többi szobájában.

Amint annyira haladt a gyógyulásom, elsétálgattam a kórház kertjében.

Egy séta alkalmával különös találkozásom történt. Egy amerikai közkatona állott előmbe, annak rendje-módja szerint szalutált és megszólitott:

— Jónapot kivánok, főhadnagy ur! Istennek hála, hogy életben láthatom . . .

Elhültem az álmélkodástól: honnan ismer engem ez az amerikai s hogy tud olyan szépen beszélni magyarul?

A katona csak mosolygott és csóválgatta a fejét.

— Nem ismer meg, főhadnagy ur? Én vagyok Mózsi, az unitárius . . .

— Néné, csakugyan Mózsi! . . . Ugyan hogy jutottál ehez a szép öltözethez? Mintha most érkeztél volna meg New-York városából...

Mózsi hálás pillantást vetett az ég felé.

— Jaj, főhadnagy ur, tiszta *mennyország* az én mostani életem, földi mennyország . . . A földi pokolból a földi mennyországba csöppentem. Dehát emlékszik ugy-e, megmondtam én a támadás előtt, hogy mi unitáriusok nem hagyjuk egymást? . . .

— Node mégis mi történt veled?

— Hát ugy esett a dolog, főhadnagy ur, hogy a támadás alkalmával engemet is megtisztelt egy srapnell-szilánk, itt, a jobb lapockámon. Szerencsére jó erős csontom van, nem engedte bennebb a vasat a kelleténél. Akkorra már nagyon megfogyatkozott a mi csapatunk, ellentámadásra jött az ellenség, a mieinknek vissza kellett vonulniok. Minket sebesülteket az amerikai szanitécek szedtek össze. Itt gyógyulgattunk aztán szépcsendesen. Egyszer a kórház parancsnoka, egy magasrangu amerikai doktor, rendre vizitált minket, magyarokat. A tolmács utján nyájasan szólogatott hozzánk, megkérdezte, ki hovávaló, milyen az otthonvaló állapota? Én is elmondottam, hogy székely-magyar vagyok Keresztur városa környékéről . . . A doktor mondott valamit a tolmácsnak, az meg erre azt kérdezte tőlem, hogy milyen vallásu vagyok.

— Unitárius vagyok . . . egyisten-hivő! . . . — feleltem.

Hát a doktornak csak kiderül az arca, fölém hajlik s nagy kegyesen megsimogatja az arcomat. Aztán mondogat valamit a tolmácsnak, aki megint tovább adja nekem a szót ilyenképpen:

— A parancsnok ur azt mondja, hogy ő is unitárius: az amerikai angol unitáriusok közül való . . . Szivből örvend, hogy magára talált, mert maguk *testvérek* . . .

— Az Isten áldja meg a parancsnok urat, hogy ebben a háborus világban is testvérének ismer . . . — feleltem.

Igy kezdődött az én mennyországom, főhadnagy ur. Mert a parancsnok ur attól kezdve nagy szeretettel és jósággal van irántam. Tessék megnézni, milyen szépen kiruházott! A legjobb ételeket eszem, a zsebem tele van jó szivarokkal, no, pénzem is csak akad a szükségre.

— S mivel szolgálod meg, Mózsi pajtás?

— Esténként gyakran magához hivat a doktor ur s a tolmács segitségével elkérdezgeti az otthonvaló dolgokat, a székely unitáriusok lettjét-voltját . . . Tetszik neki, amit felelek, nevet is rajta, meg csodálkozik is . . . — Aztán ne feledjük Mózsi, hogy mi testvérek vagyunk! — szokta mondani elváláskor. — Dehogy feledtem! — szoktam én is válaszolni . . .

— Nagy szerencse a tied, Mózsi pajtás, becsüld meg!

— Ja, már ez igy van, főhadnagy ur, megmondottam én a támadás előtt. Mi unitáriusok ilyenek vagyunk; mi nem hagyjuk egymást, mi alkalomadtán még a mennyországba is utat csinálunk egymásnak. Hanem azért a főhadnagy urat is szivesen pártfogolom a parancsnok urnál, ha valami olyas dolga akad — fejezte be Mózsi a beszélgetést.

Megköszöntem a jóakaratot, kezet fogtunk és Mózsi nagy büszkén tovasétált a kórház kertjében . . .

Gyallay Domokos.

NŐK VILÁGA.

Az első kötőke.

A kolozsvári unitárius „Nőkszövetsége“ 1923. január 18-án délután 5 órai kezdettel házias jellegü „Kötőkét“ rendezett. Az összejövetel teljesen megfelelt nevének, mert igazán fesztelen, kellemes hangulatban tartotta végig együtt szép számmal megjelent nőinket.

Müsor előtt vidám csevegés töltötte be a termet s a szorgalmas kezekben nagyanyáink kedvenc szerszáma: kötőtük percegtek s itt-ott piciny gyüszücskék csillantak meg a finom ujjacskákon. Aztán egyszerre elnémult a zsongó beszédmuzsika, következett a müsor. Dr. Boros Györgyné ügyvezető-alelnök a következő közvetlen, meleg és lelkes megnyitójával vezette be az első összejövetelt:

Tisztelt hölgyeim! Dolgozótársaim az egyletünkben rámparancsoltak, hogy tartsak egy kis ismertetést a Nőkszövetségéről. Miután én sem irodalmi, sem tudományos alak nem vagyok, igy csak egyszerüen rámutatok arra, hogy a cimünkben benne van a célunk is. Szövetkezzünk, legyünk egyek a hitben és a szeretetben. Legyünk vallásosak, mert a vallás minden jónak az alapja. Ha szivünk tele van az egy igaz Isten tiszteletével és imádásával, akkor egész lényünket áthatja a jóság. Szeretjük és megbecsüljük embertársainkat. Elnézőbbek vagyunk mások hibái és tévedései iránt. Könnyebben megbocsátjuk, ha rágalmaznak vagy bántanak. Könyörületesek vagyunk a szegények és betegek iránt. E nek a szép és nemes vallásos életnek az ápolása a fő célunk. Ezen szép cél elérésében vegyen részt minden igaz unitárius nő. Csatlakozzanak hozzánk sokan, annyira sokan, hogy egy se maradjon ki közülünk. Legyünk méltó segitsége, nélkülözhetetlen kiegészitő része a Dávid Ferenc-Egyletnek, melynek kebelében megalakultunk. Füzzön össze szeretet és hála angol és amerikai hitrokonaink és testvéreinkkel. Velük állandó összeköttetést fenntartani egyik legfőbb kötelességünk.

Isten segitségét kérem megkezdett munkánkhoz.

Üdvözlöm a megjelenteket és kérem, jöjjenek el máskor is. Sőt hozzák el azokat is, akik most nem jöttek el. Minden hónap második csütörtökjén ilyen kis kötőkének nevezett összejöveteleket tartunk, melyeknek az a célja, hogy barátságosan összegyüljünk és jobban megismerjük és megszeressük egymást. Kérem, érezzék jól magukat és hallgassák meg a kis müsort, melyet az összegyült társaság mulattatására előkészitettünk.

Hivatalos közlemények.

XI. 2314—1922.

Pályázat hirdetés.

A magyar unitárius egyház E. K. Tanácsa az 1917. évi Főtanácsi jkv. 36. p. alatt székelykereszturi főgimnáziumunkban szervezett rendes vallástanári tanszékre kezdő tanári fizetéssel és megfelelő lakbérrel pályázatot hirdet.

Fizetés a jelenleg megállapitva levő összegekben: *a*) Alapfizetés évi 19.000 L. *b*) Drágasági segély évi 3.600 L. *c*) Családi pótlék: a családi állapot szerint. *d*) Lakáspénz 2.400 L. *e*) A rendszeresitett korpótlék.

Pályázhatnak: az. 1908. évi Ft. jkvének 89. pontja szerint, vallástanári vizsgával rendelkező lelkészek. Azok a lelkészek, akik valamely állami, vagy felekezeti középfoku iskolákban a szabályzat életbeléptetését megelőzőleg 3 éven át mint hitoktatók ténylegesen működtek — pályázhatnak hittanári vizsga nélkül is.

Ha arra jogositott, de vallástanári oklevéllel nem biró lelkészek pályáznak, lelkészi szolgálataikban eltöltött éveik a kolozsvári vallástanári állás betöltésénél követelt módon beszámittatnak.

A pályázat fölött az 1923. évben tartandó Egyházi Főtanács dönt.

A pályázati kérvények szabályszerüen felszerelve a székelykereszturi főgimnázium igazgatóságához nyujtandók be 1923. évi február hó 15-ig.

Kolozsvárt, 1923. január hó 11-én.

Ferencz József s. k.
unitárius püspök.

XII. 2180—1922.

Körirat
az összes egyházközségekhez és egyházkörökhöz.

Az E. Főtanács 81.—1922. jkv. pont alatt kimondotta, hogy az egyházközségi és egyházköri közgyülések és hivatalos ebédek alkalmával az egyházközségi, illetve egyházköri pénztárak szeszes italok vételárával meg nem terhelhetők. Az ilyen kiadások törvényes kiadásoknak el nem ismerhetők és a számadások megvizsgálása alkalmával törlendők

Kivétel az urvacsorához szükséges bor, ha a hivek áldozatkészségének hiánya miatt vásárolni kell.

Ebből folyólag a pénztáros afiai anyagi felelősség terhe alatt

kötelesek az ilyen természetü kiadások kifizetését megtagadni. A közebédek tehát szeszes ital nélkül értendő árban számolhatók el.

A Magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának Kolozsvárt, 1923. január 11-én tartott üléséből.

Ferencz József
unitárius püspök.

Dr. Mikó Lőrincz
titkár.

XIII. 40—1923. szám.

Pályázati hirdetés kántortanitói állásra.

A dicsőszentmártoni unitárius egyházban levő kántori állásra pályázatot hirdettem volt, de a kántori állás tanitói állással egyesittetvén, most ugyancsak dicsőszentmártoni egyházközségünkben a kántor-tanitói állásra hirdetek pályázatot.

Javadalom: I. Pénzben 400 lei; II. buzakepe $13^1/_8$ kalangya; III. kukuricakepe 110 véka (22 hl.); IV. 12 tenyeres napszám; V. 4 h. szántó, 1 hold kaszáló tagositva; VI. 12 szekér tüzifa; VII. malomból a szombati vám, az idő szerint a) 4·40 hl. tiszta buza, b) 13·20 hl. kukorica; VIII. két szoba, konyha, nyárikonyha és kamarából álló lakás melléképületekkel és belső telken levő kertudvarból 850 □ öl; IX. osztály tanitói fizetés. Megjegyeztetik, hogy az I. és IV. pont alattiak emelkednek vagy apadnak a kepefizetők évi száma szerint. Pályázóktól próba orgona és éneklés megkivántatik.

Pályázók kérvényeiket a szükséges okmányokkal felszerelve, folyó évi február hó 18-ig küldjék be, esperes Gvidó Béla urnak Dicsőszentmártonba.

Kolozsvár, 1923. évi január hó 27-én.

Ferencz József,
unitárius püspök.

XIV. Sz. 1984—1922. eln.

Hirdetés iskolai bizonyitványok hatálytalanitásáról.

I.

A kolozsvári főgimnázium igazgatósága Mózes Mihálynak, aki Abrudbányán Alsófehérmegyében született 1893. évi december hó 28-án és unitárius vallásu 13—1911. é. b. sz. a. kiállitott s állitólag elveszett eredeti érettségi bizonyitványa helyett 1922. november 12-én 498—1922. sz. a. másolatot állitott ki, minek folytán az eredeti bizonyitvány hatályát vesztette.

Kolozsvárt, 1922. évi november hó 24-én.

2045—1922. II.

A sz.-kereszturi unitárius főgimnázium igazgatója a 486. sz. jelentés szerint Ferenczi Györgynek, aki született 1907. május hó

10-én Oklándon, Udvarhelym., református vallásu, 1918—19. isk. évben nyert, de állitólag elveszett II. oszt. bizonyitványa helyett 486—1922. sz. a. 314—1921. sz. eredeti s állitólag elveszett IV. negyedik oszt. bizonyitványa helyett 487—1922. sz. a. másodlatot állitott ki.

Kolozsvár, 1922. évi november hó 26-án.

2045—1922. III.

A sz.-kereszturi unitárius főgimnázium igazgatója Dáné Sándornak, aki született 1904. december hó 14-én Homoródszentpálon, Udvarhelym. és unitárius vallásu 314—1921. sz. eredeti, állitólag elveszett IV. negyedik oszt. bizonyitványa helyett 495—1922. sz. a. másodlatot állitott ki.

Kolozsvár, 1922. évi november hó 26-án.

2045—1922. IV.

A sz.-kereszturi unitárius főgimnázium igazgatója Horváth Károlynak, aki született 1896. november 20-án Székelykeresztur Udvarhelym., református vallásu 1912—13. isk. évben nyert, de állitólag elveszett IV. negyedik oszt. bizonyitványa helyett 476—1922. sz. a. másodlatot állitott ki.

A másodlat kiállitása folytán az eredeti osztálybizonyitványok hatályukat vesztették.

Kolozsvárt, 1922. évi november hó 26-án.

Ferencz József,
unitárius püspök.

XV. Sz. 2184—1922.

Felhivás esperes és lelkész afiaihoz.

E. K. Tanács a Főtanács 72—1922. sz. leirata értelmében felhivja lelkész afiait, hogy a hadiárvákról szóló évi jelentéseiket, az évi 1510—1921. sz. E. K. T. határozattal előirt és pontosan kitöltendő rovatos kimutatás szerint készitsék el s a gondozatlan árvákról és azok sorsáról tegyenek részletes jelentést.

A Magyar Unitárius Egyház Tanácsának 1923. évi január hó 13-án tartott üléséből.

Ferencz József,
unit. püspök.

Dr. Mikó Lőrincz,
titkár.

XVI. 2185—1922.

Körlevél

esperes, lelkész és tanitó afiaihoz.

E. Főtanács a nyári vasárnapi tanitásról tett jelentésre vonatkozó 71—1922. sz. leiratában értesitette az E. K. Tanácsot, hogy

a nyári vasárnapi tanitás cim alatt az ifjuság valláserkölcsi irányu továbbképzését érti. Erre irányul a kiadott vezérfonál, melynek gondos kivitelét a Főtanács minden lelkész és tanitó hivatali és missziói kötelességének tekinti, de ezzel az ifjuság oktatását és továbbképzését nem tartja befejezettnek, hanem sürgeti lelkész és tanitó afiait, hogy a helyi viszonyok szerint a Dávid Ferenc-Egylet körében szervezve teremtsenek olyan egyháztársadalmi életet, mely az ifjuságnak egyházias irányban továbbképzője legyen, tehát nemcsak vallásunkba és erkölcsi felfogásunkba kell az érett ifjakat belenevelni, hanem az egyházközségi életbe is.

Midőn a leirat értelmében a Vezérfonalnak az 1656 -1922 számu E. K. Tanács határozatban is elrendelt gondos követését ismételten lelkész afiai figyelmébe ajánljuk, felhivjuk belső ember afiait arra is, hogy az egyháztársadalmi élet megteremtésére s ebbe az ifjuságnak bekapcsolása végett a hiveket a Dávid Ferenc-Egylet kereteiben tömöritsék. Esperes afiait pedig kérjük, hogy az ily irányu szervezkedés megindítását vagy fejlesztését kisérjék továbbra is figyelemmel és mozditsák elő. A vizsgálószéki jelentéseikben az esetleg gátló körülményekről is tegyenek említést.

A Magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának 1923. évi január hó 13-án tartott üléséből.

Ferencz József,
unit. püspök.

Dr. Mikó Lőrinc,
titkár.

XVII. 2249—1922.

Körirat esperes afiaihoz.

Az E. K. Tanács rendelkezéseinek megfelelően az egységes vizsgálószéki jegyzőkönyv nyomás alatt van.

Pár nap alatt a nyomtatás készen lesz és esperes afiai az egyházközségek számának megfelelő mennyiségben meg fogják kapni. Ha pedig egyesek meg is kezdik a vizsgálatot, a további községekben már használatba vehetik. A mellékletek is nyomtatásra elő vannak készitve és a gyakorlati célnak megfelelően a jegyzőkönyvekkel együtt le fognak küldetni. Esperes afiai, akik saját költségükön nyomtatványokat készittettek, természetesen elsősorban azt használhatják fel. A lehetőségig már most igénybeveendők lesznek az E. K. Tanács által készitett nyomtatványok. A nyomtatványok ára közölve lesz és az előállitási ár a vizsgálószék költségeként felszámitandó, beszedendő és beküldendő lesz.

Kérem ezt miheztartás végett tudomásul venni.

Kolozsvár, 1923. január hó 27-én.

Ferencz József,
unit. püspök.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

Majd Pap Domokosné vál. tag énekelt behizelgő, szép hangján pár magyar népdalt, müvészies szinezéssel. Az elismerő tapsokat szives ráadással köszönte meg. A kedves énekszámot Ütő Lajos igazgató müvészi zongorakisérete egészitette ki. Következett Gáll Ági szavallata. Hajó Sándor: „Magyarnak lenni" cimü költeményét adta elő megértéssel, ifjui lelkesedéssel. A müsor negyedik pontját Kovács Klára preciz zongorajátéka töltötte be. Jelentős technikával, sok érzéssel játszott. A közóhajnak engedve, „Cserebogár, sárga cserebogár" cimü magyar ábránddal gyönyörködtette még a hallgatóságot.

A szinte családiasnak tekinthető összejövetelről mindenki felüdülve távozott azon jóleső tudatban, hogy még három ilyen „kötőkén" lesz része élvezni a szeretet és összetartás, e mai időkben egyetlen megnyugtató és kibékitő érzetét. *Ü. K.-né.*

Apró levelek nagy emberekhez.

Kedves testvér! Szereted-e fiadat, akit a kollégiumba küldöttél? Szereted-e kisleányodat, aki az ősszel kezdett iskolába járni? Szeretnéd-e, ha kis gyermeked, aki még csak három éves, sohasem tanulna meg olvasni? Ugy-e, a két első kérdésre igennel felelsz s a harmadikra nemmel. No hát akkor ne sajnáld a 30 leudat magadért, feleségedért s rendre mindenik családtagért, mert ha az iskolai adóra adod, gyermekeidből tanult emberek lesznek. Ha nem adod oda, a pénz elfogy vagy a korcsmán, vagy a kártyán, vagy kárvalláson. Segits másokon s az Isten megsegit téged!

*

Mosolygó barátom! Te behuzódtál a nagy bajuszod alá s hallgatsz némán és mosolyogsz, mikor az esperes ur meg a gondnok ur lelkesen buzditotta a többit az adakozásra. Igy gondolkozol: ugyis van, bizony csak fizessenek, mert az ők gyermekeiknek kell az iskola. Az enyémnek ugyan nem kell, mert nekem nem is volt. Tőlem el lehet a tanitó is, az iskola is. Igy okoskodik Mosolygó barátom. De egyszer, amint a sötétben hazafelé baktata, bebukék a nagy hóba, mert János komával a korcsmában felejtette magát s jó kicsivel többet ivott a kelletinél. Szerencséje, hogy nem volt tulságos hideg, mert különben hiába ébresztgették volna az iskolába menő kis gyermekek, akik még szürkületkor elindultak hazulról. — No én is megjártam — mormogá, mikor magához tért. Tegnap az iskolát szidtam s ma ahajt megmentték az életemet azok a szikra iskolás gyermekek. Az Isten bocsássa meg bűnömet.

*

Dr. Drummond a következő kedves és meleg levelet irta Ferencz József püspök urnak: Budapest, 1923 jan. 22. Kedves püspököm!

Nagy sajnálattal irom, hogy ezuttal nem látogathatom meg önt és többi kedves erdélyi barátomat . . . Bizony nagy lehangoltságot okoz, hogy nem láthatom azt a sok jó ismerőst és kedves barátaimat, akikhez annyiféle köteléke füz a közérdeknek és a rokonszenvnek. Kérem tolmácsolja mindenkinek jó kivánataimat. Hosszas tárgyalást folytattam az itteni egyházközség tagjaival, hogy miképpen lehetne Budapesten egy missioi házat épitni. A tervet magam igen melegen pártolom s remélem megnyerhetem angol és amerikai barátaink rokonszenvét az ügynek, ha visszamegyek Londonba. Fogadja legszivélyesebb üdvözletemet s ismételt sajnálatomat, hogy nem jutott részemre az a szerencse, hogy személyesen vehessem át főpásztori áldását. Kiváló tisztelettel *Drummond H. W.*

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Olvasóinkhoz! Az Unitárius Közlöny második számát is megküldjük mult évi összes olvasóinknak. *Barátsággal és bizalommal kérjük, szíveskedjenek az előfizetési dijat februárban kiegyenlíteni.* Az Egylet minden hónapban kénytelen fizetni a nyomdai és küldési dijat, ami 2 (kettő) ezer leut meghalad.

Uj lelkészek. Kozma Béla lelkészjelölt Bethlenszentmiklósra mult évi december 17-én köszöntött be. — Vincze Béla lelkészjelölt január 28-án köszöntött be Komjátszegre.

Példaadó indulások. Alsójárai fiókegyletünktől kaptuk az alábbi örvendetes tudósitást: Szeptember hó folyamán alakultunk meg 50 taggal és október 1-én már a nyilvánosságra is léptünk. Az olvasó-egylet szini előadó termében bemutatkoztunk egy mükedvelői előadás keretében. Szinre került zsufolt ház mellett Csiky Gergely: „Anna" cimü egyfelvonásos drámája és Szigligeti Ede: „Házassági három parancs" cimü 3 felvonásos vigjátéka. Szereplők kitünően játszottak, különösen az első darab fakasztott sok könnyet a nézők szeméből. A darab rendezése Nagy Dénesné lelkészné érdeme. Ugy az anyagi, mint az erkölcsi siker teljes volt. 2.600 leies bevételből a költségek levonása után 1050 leu maradt egy templomi szószékterítő javára. Előadás után a közönség a hajnali órákig mararadt együtt a legjobb egyetértésben. November hó 19-én a három egyház bevonásával részt vett egy Petőfi-estély rendezésében, melynek tiszta jövedelméből 450 leu adatott a Petőfi irodalmi alapra, 150 leu a Kovács Gyula nyomorban levő leánya részére jutott és mind a három egyházközség megkapta Petőfi összes költeményeit és életrajzát. December hó 26-án szinre hozta: Tóth Edének „A tolonc" cimü népszinművét. A tél folyamán: „A csikós", „Sárga csikó", „Királytigris", „A cigány" cimü darabok szinrehozatala van tervbe véve az egylet kiadásainak fedezése és a könyvtár beállitása

céljaira. Ha az Olvasó Egylet helyiségei a zár alól feloldatnak, ugy hetenként ismeretterjesztő vallásos és teaestélyek vannak tervbe véve. Az egyletnek van olvasó terme, bár szük egy kissé, de reméljük, hogy a jövő télire jobban eltudjuk helyezni. Lapja egyelőre az „Ellenzék", de 1923. január 1-től a „Pásztortüz", „Vasárnap", „Magyar Nép", „Aranyos Vidék", „Bazár", „Unitárius Szószék", „Unitárius Közlöny", „Keresztény Magvető", „Erdélyi Gazda" c. lap.

A bordosi unitáriusok is megalakitották a Dávid Ferenc-Egyletet. Kevesen vagyunk és - sajnos — anyagiakban oly szegények, de lélekben annál buzgóbbak és gazdagabbak. Hiveink kevés kivétellel mindnyájan örömmel ajánlkoztak a D. F. E. tagjaiul. 300 éves hitküzdelem ujabban megnyilvánuló eredményét látom szerény itteni munkálkodásom nyomán. Pásztor és a nyáj egymást megtalálva, kies vizek mellett oltja lelke szomjuságát. Diszelnökünk sárdi Simén György egyháztanácsos afia lett, ki a régi Simének méltó utódjaként lelkiekben és anyagiakban mindig szives pártfogónk. Férfiak és nők egyenlően választattak a tisztségekre. Elnökök: Péter Ödön lelkész és Péter Ödönné, alelnökök ifj. Hegedüs Márton és Hegedüs Anna, titkár id. Vajda Dénes, pénztáros ifj. Vajda Dénes. Tagok száma 40. D. F. Egyletünket ugy szerveztük meg, hogy a Nőkszövetsége és ifjusági egyesületünk is benne egybeolvad. Kevesen egy egészet alkotunk s kitől hogyan telik, buzgólkodunk. Működésünk helye: fütheto kis templomunk ünnepélyeink megtartására. Összejöveteleinket az unitárius papilakáson tartjuk hetenként 2 estén. Kedden este férfiak, csütörtökön este nők részvételével. Ünnepélyeinket megfelelő programmal minden második vasárnap délután, mindig istentisztelettel egybekötve tartjuk. Szereplőink közé közeli lelkész afiait is igyekszünk megnyerni. Programmunk: Közének, ima, bibliamagyarázat, felolvasás, énekszóló vagy duett, szavalatok, szabadelőadások stb.-ből áll. 1923 január 7-én délután tartottuk meg első ünnepélyünket szépszámu közönség jelenlétében. Programmunk teljes egészében nagy vallásalapitónk: Dávid Ferencünk emlékezetének volt szentelve. A kezdet szerény keretben ugyan, de szép sikerrel indult meg.

A siménfalvi Dávid Ferencz-Egylet megalakulása. 1922 december 3-án lelkes és felemelő gyülése volt a siménfalvi unitárius egyházközségnek, — irja Pál Dénes helybeli lelkész — amely alkalommal a gyülés egyhangu lelkesedéssel kimondotta a siménfalvi Dávid Ferencz Fiókegylet és Nőkszövetségének a megalakulását és az egylet tisztviselőit megválasztotta: elnök Pál Dénes lelkész, alelnök Kádár Kálmán, jegyző Jánosi József, pénztárnok Elekes Béla, választmányi tagok Györke Albert, Benedek József, Benke Mózes, Györke János, Deák Dénes, ifj. Mircse Dénes, — a köri és központi Dávid Ferencz-Egylet gyüléseire képviselők: Pál Dénes és Kádár Kálmán. A megalakulás után a gyülés elhatározta, hogy a

télfolyamán minden két héten egyszer az ifjusági dalkör közreműködésével valláserkölcsi ismeretterjesztő müsoros előadásokat rendez. Ugyancsak ezen a gyülésen alakult meg a siménfalvi nőkszövetsége is a következő tisztikarral: elnök Jánosi Józsefné, alelnök özv. Elekes Sándorné, jegyző Marosi Dénesné, pénztáros Séra Károlyné. A gyülésen Jánosi Józsefné megható szavakkal vázolta a Nőszövetség magasztos céljait. A már régóta müködő siménfalvi ifjusági egylet az elmult ősz folyamán szintén megtartotta a rendes tisztujitó közgyülését. Tisztviselők: Elnök Jánosi József, tiszt. elnök Pál Dénes, alelnök Biró Lajos, jegyző Marosi János, pénztárnok Demeter Dénes, könyvtáros Demeter Lázár, aljegyző Gál Ferencz, ellenőrök Grüer László, Gál Domokos, Lázár Gergely, Bálint Sándor. Az ifjusági egylet minden héten kétszer egyleti estélyt tart, szükség esetén az ifjusági Dalkör minden este. Az Ifjusági Egylet két hónapig tartó faragó tanfolyamot rendez. Szellemi tevékenységét pedig ezentul D. F.-Egylettel kivánja végezni. A D. F.-Egylet tagsági dijának (20 Lei) befizetését idáig bejelentették: Elekes Dénes, Elekes Béla, Kádár Kálmán, Benke Mózes, Jánosi József, Biró Lajos, Pál Dénes.

Dec. 26-án alakult meg Torockószentgyörgyön a Dávid Ferenc Fiók Egylet, melynek elnökéül Gál Gyula lelkész választatott. Örömmel fogadták a megalakulást a község hitbuzgó lakói felekezeti külömbség nélkül. Első vallásos estélyét meg is tartotta. Ennek az Egyletnek kebelében megalakult még az Ifjusági Egylet, elnöke Csiky Viktor ref. lelkész; továbbá megalakult és sikerrel müködik a Dalkör Marossy Mátyás énekvezér tanitó vezetése — és a Gazdakör Szőcs Ferenc kisgazda elnöklete alatt.

Iklandi D. F.-Egyletünk életébe 1922. december 3-án belekapcsolódott az ismeretterjesztő előadás, valamint az Ifjusági Egyesület munkája is. Egyletünk minden vasárnap este tartja összejöveteleit, hol felolvasások, szabadelőadások, bibliamagyarázat, szavalatok s minden alkalommal ima- és egyházi énekek vannak. Szabadelőadást tartottak: Dr. György József 2; Kovács Béla lelkész 3; bibliamagyarázatot tartott Kovács Béla lelkész 1; felolvasásokat: Kovács Béla lelkész 2; Török János 4 alkalommal. 1922. december hó 24-én este „Karácsonyfa ünnepély"-t rendeztünk az iskolába járó gyermekeknek, kik igazi élvezettel vették körül a Karácsonyfát, ahonnan mintegy 50 gyermek részesült ajándékban. Karácsonyfa körül énekeltek és többen szavaltak, miközben lelkész ismertette a Karácsony-est történetét. 1922. december 31-én egy nagyobbszabásu Petőfi-estélyt rendeztünk, mégpedig a D. F. Ifjusági Egyesület által, hol Petőfiről való megemlékezések és több szavalat hangzott el, mely költeményeiből viszontagságos életét és szülői szeretetét igyekeztünk a hallgatóság elé tárni. Szép összeg gyült össze iskolánk javára. F. hó 21-én tartjuk II. Petőfi estét. Ifjusági Egyletünk tervbe vett egy hushagyó keddi szinielőadás rendezést.

A kolozsi Dávid Ferenc-Egylet elnöke Kissné Papp Erzsébet karácsony első napján estve az állami iskola termében karácsonyfaünnepélyt rendezett. A gyermekek éneke után Kissné olvasta fel Balogó bácsi: „A harangozóék karácsonya" cimü elbeszélést. Bácsi Erzsébet olvasott fel ezután: „Karcsi lisztért ment" cimen. A gyermekek kara énekelte el: „Hitünk nagy ünnepén" kezdetü karácsonyi éneket. Mindenik iskolás gyermek egy verset szavalt, s jutalmat kapott a karácsonyfáról. Két szorgalmas ifju, akik a folyó évben végezték el a hatodik elemit, ajándékul kapta Petőfi életrajzát„ „Az égen Betlehem felett" eléneklése után elnök záró szavakban köszönte meg az érdeklődést. A jelenlevők száma 140 volt, a lélekszám 50%-a. Az ünnepély költségeit az elnöklő papné fedezte.

Uj Ifjusági Egylet alakult Homoródsztmártonban, tagjai fiuk 15, leányok 14 éves kortól. Belépéskor mindenki fogadalmat tesz.

Papi beiktatás. A toróckószentgyörgyi unitárius egyházközségben december 17-én tartotta meg lelkészi beköszöntőjét Gál Gyula papjelölt, dr. Kiss Elek teol. akad. tanár lelkes beiktató beszéde és a hivek meleg fogadtatása mellett. A torockószentgyörgyiek az ifju lelkészhez való ragaszkodásuknak azzal adtak kifejezést, hogy a papilakot ujra fedették s lelkészük ellátásáról gondoskodtak.

Eljegyzés. Ürmössy Margitka és Fazakas Béla (Abrudbánya) jegyesek. Gratulálunk!

Harang-ünnepély Szabédon. A Dávid Ferenc-Egylet az egyházközség templomi ünnepére is fölemelően hatott, midőn a mult évben harangját fölszentelte. Tudósitónk irja: Emlékezetes és méltó ünnepségek keretében avatták fel uj harangjukat a szabédi egyházközség hivei november hó 26-án. Bár igen nagy mértékben csökkentette a hivek lelkesedését az a körülmény, hogy Boros György dr. egyházi főjegyzőnk nem jöhetett el, hogy az uj harangot felavassa, mindazonáltal örömben és megható jelenetekben nem volt hiány. Alkalmi beszédet Kelemen György helybeli lelkész tartott; beszédében a harangok szép hivatását s a hivek kötelességeit fejtette ki. Igen szép és megható volt Bartalis Boriska alkalmi szavalata. Tiszt. Farkas Lajos köri esperes ur mondott lelkesitő beszédet s adta át az uj harangot a közhasználatnak. Az ünnepély sikerét emelte a marosi kör uj felügyelő-gondnoka, K. Nagy Árpád ur, kinek tevékenységétől sokat várhat az egyházkör. Megelőző este Dávid Ferenc-emlékünnepély volt, mely kimagasló eseménye a D. F. E. müködésének. Szavalatok és felolvasások ujitották fel első püspökünk dicső emlékét. Szavaltak: Jakab Aranka, Kis Kata, Nagy Anna, Imre Ilus. Felolvastak: Kelemen Gábriella, Kozma Margit, Fodor László. Az ünnepély igen fényesen sikerült. E siker feletti örömének adott kifejezést köri esperes ur, midőn az ünnepélyt e szavakkal zárta be: „Boldognak érzem magam, hogy jelen lehettem

e szép emlékünnepélyen s azzal a megnyugtató érzéssel távozhatom, hogy Szabédon a D. F. E. igen szép eredménnyel működik."

Egy vak pap halála. Evans György Walesben született, vak volt, de mint jeles tehetségü ifju jó oktatásban részesült, a walesi unitárius teológiát végezte és azóta 78 éves koráig papi szolgálatot teljesitett, bár rendes papi állást nem foglalt el. A bibliának legnagyobb részét könyvnélkül tudta. Nagy élvezettel foglalkozott az ifjuság oktatásával.

Ceglédi unitáriusok. Kedves levél tudósit arról, hogy a sors által Ceglédre vetett számos hiveink — kiknek nagyobb része repátriáltakból áll — karácsony ünnepén unitárius összejöveteleket tartottak az egyes unitárius családok vendégszerető házainál. Résztvettek az ünnepségeken Szathmáry Lajos és neje, Sándor Ida tanitónő, Szathmáry Miklós máv. főmozdonyvezető neje és családja, dr. Sándor Ákos szolnoki járásbirósági elnök, Kaszás S., dr. Kovács Sándor, özv. Ürmössyné és Ürmössy Manci, Debtner Vilmos és Ákos, ifj. Szathmáry Lajos és Kari stb. Az összetalálkozás érdeme a Szathmáry Lajosé, aki ezelőtt Muzsnán, majd Alsóboldogfalván volt állami tanitó és unitárius énekvezér. Repatriálás után Ceglédre neveztetett ki állami gazdasági szaktanitónak, a napokban pedig Jász-Nagy-Kun-Szolnok területére „a népmivelődési bizottság" titkárává léptették elő. Ahoz méltóan cselekszik, miként a 70-es években az ő nagybátyjai: Nágy Tamás és Nagy Miklós tanárok tették Hódmezővásárhelyen, hol az illetők kezdeményezése következtében ma virágzó unitárius egyház van. Szivvel-lélekkel küldjük üdvözletünket a ceglédi unitáriusoknak és füzzük szép reményeinket Szathmáry lelkes ügybuzgó agitálásához.

A szegény asszony korsója. Egyik városi unitárius egyházközség rendkivüli közgyülésén az egyetemes egyházi adóról volt szó. A tehetősebb emberek a gyülésről elmaradtak s a szegényebbek örömmel járultak hozzá az ujabb tehervállaláshoz, mert átérezték, hogy magunkra vagyunk utalva s magunk segithetünk csak magunkon. Egy nagy családu ember, kinek aligha van feleslege, felállott és igy szólt: Nekem 5 gyermekem jár iskolába, ezek közül 4 középiskolába. Tessék elgondolni, hogy a koszton és ruházaton kivül csupán tandijra, irkára, ceruzára, tollra, tintára és egyéb apróságra mi kell. Jövedelmem alig elég a mindennapi kenyérre, de unitárius egyházam és magyarságom megmentésére évi 400 leu áldozatot szivesen hozok meg. A jó Isten talán ezt is kirendeli. Egy hivatalnok azzal egészitette ki a felszólalást, hogy bár a tisztviselői fizetés nagyon csekély, de a reá kirótt 200 leu helyett szivesen ad 500 leut. Vajjon mások fogják-e követni a szép példát?

Köszönet. Magyarszováti egyházközségünk felekezeti iskolája helyiségében ó-év estéjén rendezett táncmulatsággal egybekötött Petőfi-emlékünnepélyen felülfizettek: Kovács Elek áll. isk. tanitó 90

l., Deák József birtokos 50 l., Szilágyi István birtokos 30 l., Simák Lajosné 15 l., Erdélyi István birtokos 5 l., Erdődy János utmester 5 l., Gergely Sándor iparos 5 l., Mendel Helén k. a. 5 l., Tóth Simon hit. szöv. pénztáros 5 l., Tóth József 10 l., Kovács István 10 l., Bodor Dániel 10 l., összesen 240 leu. Fogadják a szives adakozók a rendezőség hálás köszönetét. Az estély tiszta jövedelme 386 leu, a felekezeti iskola könyvtáralapja javára fordittatott. — Karácsony első napján d. u. ugyancsak a magyarszovátai felekezeti iskolánkban igen jól sikerült Karácsonyfaünnepély volt. Iskolás növendékeink a karácsonyfa mellett szép verseket mondtak s alkalmi énekeket énekeltek. A községbeli intelligens családok különféle csemegékkel tették emlékezetessé kicsinyeinknek a karácsony ünnepét.

Hangversenyünk. Szép sikerü hangverseny-estélyt tartott a D. F. Egylet f. évi január hó 23-án az Unitárius Kollégium disztermében nagyszámu közönség jelenlétében. A szereplő művészek szép hirnevükhöz méltók voltak. Hermann [E moll] duettjét hegedün nagy technikával, finom előadással és preciz összjátékkal adták elő a Kolár testvérek. Opera áriákat énekelt Szabó Zoltán baritonista operaénekes, C. Aleinikoff zongorakiséretével, nagy tetszés mellett. Bartók B.: Régi táncdalait és Allegro barbaróját Pongrácz Ádám zongorán interpretálta igaz megértéssel. Lévay Ilonka a tóle megszokott gyönyörü drámai szopránhangján énekelte Liszt: Loreleyját, Pongrácz Ádám zongorakiséretével. Kolár Károly hegedüművész tetőzte be az estélyt finom tonusu játékával, Sarasate: Romanza andalouzáját, Mihályfi Irén urhölgy preciz zongorakiséretével. A közönség a müsor számait ujrázással fogadta. A szereplő művészeknek és művésznőknek ezuton is hálás köszönetét fejezi ki a D. F. Egylet. *Ü. i.*

Épitsünk unitárius templomot Brassóban! Hogy a brassói unitártusoknak ez a hő óhajtása valósulhasson, az egyházközség tagjai ujabban a következő terheket vállalták záros határidőn belül való fizetés mellett: Péter József mészáros 2.000 l., Barabás András kiskereskedő, István Sámuel kalauz, Sigmond Áron raktárnok 1200—1200 l, Ambrus Lajos bérkocsis, Lőrincz István fütő, Bálint Áron főkocsikezelő, Szabó János vendéglős 1000—1000 l., Budai Mihály közuti kalauz, Kovács András lakatossegéd és neje, Balázs Sándor gyári munkás, Gál Mihályné fütő neje, Oláh Jánosné kalauz neje, Gergely Mózes fütő 900—600 l., Toók Áronné kalauz neje, Derzsi Gábor ny. vasutas, Gyulai Mózes váltókezelő, Zátyi János közuti váltóőr 500—500 leu. Összesen 15.200 leu. Ez ujabban megnyilvánuló áldozatkészségért hálás köszönetet mond Kovács Lajos lelkész.

Unitárius Szószék az unitárius lelkészkör kiadásában az 1922. évre egy füzetben igen gazdag és értékes tartalommal megjelent. Szerkesztette Ürmösi József. Ára 24 leu. Nemcsak minden lelkésznek, hanem másoknak is értékes olvasmányt nyujt.

A petrozsényi hivek dolgoznak és áldoznak, mert templomot akarnak épiteni. Önkéntes adományaikat kimutatjuk. A nevek utáni összeg leuban értendő. Az 1922. évi adományok: Árnócz János 476, Buzogány Ferenc 451, Ercsei Sándor 440, Szabó Bálint 423, Szabó János Áron 377, Ercsei József II. 359, Ercsei Ferenc 346,

Szabó Mózes 345, Bencző Mihály 333, Balázs Samu 330, Lőrinczy József V. 323, Ács Lajos 323, Székely Ferenc 320, Székely Balázs 320, Soós Mihály 310, Sótalvy János IV. 295, Nyitrai József 283, Ebergényi János 266, Nagy Lőrinc 273, Hajdu Mózes I. 258, Ercsey Dániel 257, Kerekes József II. 253, Fodor Károly 243, Bán Ambrus 237, Krisán Sándor 237, Veress Ferenc V. 226, Nagy Mózes IV. 213, Szöllősi Sándor 197, Gáspár Ferenc II. 178, Varga Albert 175, Huszti Lőrinc 175, Fodor Károly III. 171, Butuza András 166, Krisán Mózes 164, Mátéfi Dénes 150, Németh Mihály Mihályé 147, Bartha Ferenc 144, Szabó András XII. 144, Simonfi Tamás 142, Balla Tamás 190, Zsigmond András 129, Székely Mihály 127, Gothárd József 126, Fejér Pál 123, Lázár Zsigmond 123, György András 121, Fodor Ferenc 118, Ács János 118, György Sándor 113, Tarján Miklós V. 112, Reszler Mihály 109, Inczefi Zsigmond 105, Radó Miklós 100, Kerczó Kálmán 100, Zsigmond Ferenc 95, Olár Tivadar 72, Béni József 72, ifj. Tarján Pál 70, Pohl Károly 70, Jakab Sándor 69, Balogh Lajos Ferencé 68,, Balogh Lajos Sándoré 68, Varga Sándor I. 62, Schéder István 61, Szakács András 58 L. *Közli: Weress Béla.* (Vége köv.)

Uj könyvek. *Unitárius Énekes Zeneközlöny* cim alatt jelent meg 23 ének egyházi zenészeinktől az Unitárius Irodalmi Társaság kiadásában. Addig is, mig szakszerü véleményt közölhetnénk róla, fölhivjuk rá belső embereink meleg érdeklődését. — *Messiásod* nevet visel egy csinos versgyüjtemény. Üde, érzelmes és vallásos. Irója Dobai István, Teológiánk szépreményü hallgatója. Visszatérünk rá, de addig is szeretnők, ha mindazok, kik az ifjuságot szeretik, ezt a kis könyvet megszereznék. — *Vasárnap Délután* nevet adott egy kis füzetnek két törekvő teológiai hallgatónk: Balázs Ferenc és Szentiványi Sándor. A falunak szánt elbeszélések és versek vannak benne jónevü iróinktól. A főt. püspök ur meleg ajánlásával indult utjára. Az a kérdés, hogy hány rozmaringos és szekfüves ablak fog rávilágitni. Szeressük az ifjuságot és támogassuk jóra irányuló törekvésüket.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1922 november 18.-tól december 20-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Boros Mózes Iszló, Kádár Mihály Brassó, Nagy Kálmán Kolozsvár, Tana Sámuel Bölön, Szabó Pál Kolozsvár, Pál József Bucuresti, Ütő Lajos, id. Miklós János Dombó 1922-re, Erős Sándor Komjátszeg 1923-ra. Alapitói dijban fizettek: Weiss Jenő Kolozsvár és Gál Miklós Vác 100-100 Leut. A vak fiu javára ajándékozott N. Nagy József Abrudbánya 20 Leut; az U. K. céljaira özv. Csongvay Lajosné Marosvásárhely 100 Leut. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

A szerkesztőség üzenete. Tudósitóinkat kérjük, hogy az Unitárius Közlönynek szánt tudósitásokat sziveskedjenek **külön lapra** irni és csak egy oldalra. A hó 20-ika után érkező közleményeket igen gyakran kénytelenek vagyunk a következő hónapban iktatni be.

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Március 3. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz **Gálfi Lőrincz** egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

A „mult“ példa legyen most!

Az unitárius áldozatkészség egyetlen egy esetben sem volt oly erős és lélekből jövő, mint a székelykereszturi gimnázium megteremtésében. Évszázados küzdelmeinken áttekintve, megállapithatjuk, hogy a legszebb aranykönyv az unitárius egyház életében a székelykereszturi gimnázium épitésének története. Mikor hozzákezdtek az épitéshez, az épitésre nem volt egyéb fedezet, csak a székely hivek áldozatkészsége. Az egyesek filléreiket, gabonájukat adták, mások fát, követ, élelmiszert; a szegények örömest kézimunkát áldoztak. Érezve a felekezeti iskolák jelentőségét, róm. kath. székely községek is ajándékoztak, segitettek a gimnázium felépitésében. Igy épült fel a székelykereszturi gimnázium „a status cassájának terheltetése nélkül, csupán csak a jóltevő hivek kegyes alamizsnáskodásából“, ahogyan az akkori épittető bizottság megállapitotta.

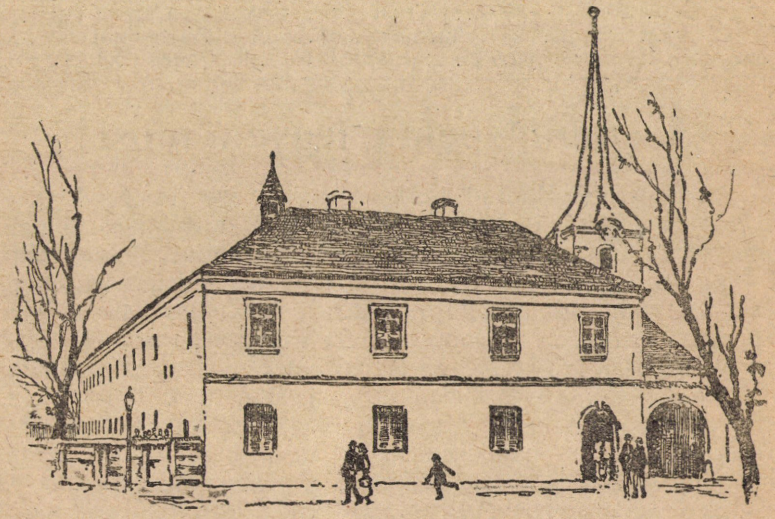
Amint fel van jegyezve, sirt örömében a nép, midőn látta a kereszturi gimnázium épitését; ennél hivebben semmi sem fejezheti ki az unitárius székely néplélekneк müvelődésre irányuló érzékenységét.

A nép akaratából létrejött gimnázium több mint egy század óta szolgálja a székelyföldi unitáriusok érdekeit. Kinos, nehéz időket élt át a székelykereszturi gimnázium testvérintézeteivel és a székelységgel együtt. Nem egyszer erőszak, üldözés közös osztályrészük. Az önkényuralom megpróbálta, hogy idegen müveltséget oltson fajunkba, de az csak visszahatást szült. Türtek, vártak őseink s a jobb idők megjutalmazták törhetetlen kitartásukat s a székelység évszázadokon át bizonyos fokára emelkedhetett a müveltségnek. Ezt a magyaros müveltséget a felekezeti iskolák adták a székelységnek. Ezek emelték a székely nép értelmi, erkölcsi sulyát,

Nagyp.
Vári Albert tanár úrnak
H

gondosan ápolva a vallási, nemzetiségi, általános müveltségi s nevelésügyi magasabb szempontokat.

Most azonban soha nem sejtett veszély fenyegeti az egyházak szilárd, biztos alapját, *a felekezeti iskolákat;* meg akarják semmisiteni az egyházi nevelést, mely a multban szeliddé és okossá tette az embereket. A müveltség azonban haladásában korlátokat nem ismer. Mint mindennek e földön, ennek is az az első törvénye, hogy megtartsa magát, hogy éljen. Ezt akarja a mi magyar müvelődésünk is. Tudjuk, hogy óriási nagy a legyőzendő akadály, de hisszük, hogy a veszély, mint már annyiszor, most is felemeli a

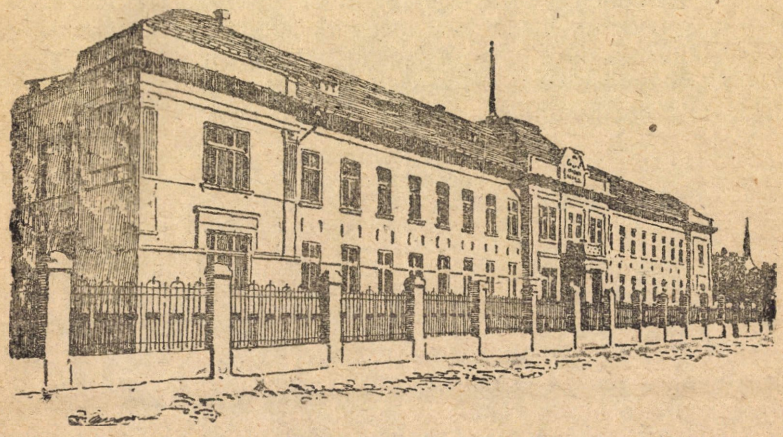
A székelykereszruri unitárius régi gymnasium.

székely nép lelkét s a jövő sötét bizonytalansága fokozza áldozatkészségét. Szükséges azonban először mindenkinek világosan megérteni és átérezni, hogy miről is van szó. *Magyarok akarunk-e maradni?* ez a fő kérdés. Hogy magyaroknak megmaradhassunk, annak egyedüli eszköze: a nevelés. Csak a bölcsőnél kezdődő magyar nyelvü és szellemü nevelés tudja a magyarságot oly értelmi, érzelmi és erkölcsi erőkkel felruházni, amely megóvhat minden veszéllyel szemben. Azt akarja és munkálja egyházunk, hogy a székely nép őrizhesse meg továbbra is nyelvét, vallását, vérével öntözött nemzeti hagyományait, jellemét, erkölcsét, melynek ereje e földön ezer évig fenntartotta, mig más nagyobb nemzetek elenyésztek.

A székelységhez intézett komoly igazság minden időben meghallgatásra talált. Székelyek! El tudnátok-e viselni, hogy akár barát-

taink, akár ellenségeink azt mondják, hogy többé nincs a székelységben semmi keménység és nagyszerüség, nincs semmiféle ősi erény. Székelyek! Vitézek voltatok mindig a harcmezőn, de most nem az élet forog kockán, hanem annál több: *a becsület.* Ne hallgassatok ezért a félre-kalandozókra, kik a mult időkben gyökerező kegyeletes áldozatkészség szent emlékét fel akarják dulni, le akarják alacsonyitani. Iskoláink megmentéséért minden szivnek meg kell mozdulnia, akiben van érzés Isten, vallás és müveltség iránt.

Bízva a székely néplélek ősi, nemes erejében, szavaimat méltóbban nem fejezhetném be, mintha ismétlem Nagy Elek unitárius főgondnoknak az osztrák önkényuralom nehéz napjaiban kereszturi

Az uj főgymnasium diszes épülete.

iskolánk megmentése ügyében irt lelkes szavait: „Buzgón könyörgök a mindenható Szent Ur Istennek, hogy eklézsiánkat, belső embereinket, egyes hitrokonainkat szent lelkével buzditsa és *világositsa föl* és Istenes szent törekvésünket a kivánt jó sikerrel áldja meg!“

Szentmártoni Kálmán.

Az anyám.[2]

— Dobai István. —

Sohse láttam és mindig látom,
Nyomon kisér, mint örök-álom
Az anyám.

Mikor láttam, még nem is láttam,
Én csak néztem a betegágyban
Az anyám.

Nem is tudtam a vén kaszásról,
Ki elvitte a betegágyból
Az anyám.

És azóta nézve se láttam,
Mégis látom fiu vágyban
Az anyám.

[2] Messiásod cimü verskötetből, melyet mult számunkban ismertettünk.

TŰZHELY MELLETT.

Mit mond a kártya?

A déli harangszóra meglazul az iskolában a fegyelem, a gyermekek nyüzsögni kezdenek, a tanitó ur is jónak látja befejezni a tanitást s fáradt tüdejét még egyszer megerőltetve, erélyesen szól:

— Készüljetek haza!

A gyermekek hamarosan begyurják könyveiket tarisznyáikba.

— Imádkozunk — szól halkan a tanitó ur.

A gyermekek kezeiket összekulcsolják, alázatosan leborulnak s igaz áhitattal mormolják az előimádkozó után:

„Áldunk Téged jó Istenünk,
Most is, midőn hazamegyünk,
Mert munkánkat elvégeztük,
Szivünk, s lelkünket müveltük“ . . .

— Mehettek gyermekek — hangzik a tanitó ur végszava.

Mint szél alatt a kalásztenger, egyszerre hajlik meg a sok gyermek fej, s egyszerre mondják a hálás szájacskák: „Köszönjük szépen a tanitást, adjon Isten egészséget“ . . . A tanitó ur helyeslően bólint a fejével, s mint jó gazda akinek szeme hizlalja a marhát, utána néz fickócskáinak, nehogy az éhesebbje, kit gyorsabban üz a bélkerék, kiugorjék a sorból s elinaljon valamelyik sikátoron.

Amint elmélázva végig tekint az előbb oly hangos játszótéren, hirtelen ugy látja, mintha Ferkő gyerek oda volna a keritéshez támaszkodva. Közelebb lépik — s hát csak a kabátja, vagy amint errefelé mondják a kurtija. Rá van téve a keritést támasztó pótsasra.

— Ejnye-ejnye, gondatlan fickója, hát ilyen fölösleges jószág lett a melegtartó kurtiból, hogy itt hagyod az utonjáró cigányok prédájának? — dörgedezi magában a tanitó ur.

S aztán, — nehogy a sasfa levetközzék, s valamelyik faluvégi barna csorró felöltözzék, — a kurtit szépen felöleli, beviszi az iskolába s beteszi a régi, fekete tékába.

* * *

A nappalt éjszaka, a vidámságot szomoruság, a meleget hideg, s az édességet keserüség szokta követni. A Hargita alatt még májusban is elfagy a virág s juniusban is elbirjuk a bundát. Az aranysugaras, virágos májusra erős, szeles, hűvös junius eleje következett. A gazdák a rozs virágját féltették, a purdék mezitelen lábukat kapkodták. A gyermekek is előszedték a lyukas orru csiz-

mákat, a könyökablakos kurtikat, a kopott fedelü sapkákat s mint a piritott szalonnabőr, összegüzsörödve apritottak az iskolába. Ott mindenki a helyére ült, a tanitás is megkezdődött, csupán még a Ferkő gyerek hiányzott. Csodálatos dolog hiszen máskor ő volt a legpontosabb. Mi baja lehet? Tán megkéstek a reggelivel, vagy meghütötte magát a heves labdajáték után? — hányta-vetette gondolatait tanitás közben a tanitó ur. Ebben a pillanatban megpattan az ajtó s Ferkő toppan be rajta nagy sietve.

— Adjon Isten jó napot — köszön illedelmesen.

— Adjon Isten Ferkő — fogadja a tanitó ur. — Hát már nálatok is ilyen későn keverik meg a puliszkát?

— Óh! mi már rég ebédeltünk, egyéb baj volt.

— Mi ugyanbizony? hiszen a szántás rég lejárt, a kapálás még nem állott bé.

— Még azoknál is nagyobb baj volt. Az a baj tanitó ur kérem szépen, hogy ellopták a bőrös kurtim . . . azt a kurtim — tudja-e a tanitó ur? — amelyiket Baróton csináltattunk s amelyik egész kereken sárga bőrbe volt szegve . . . De nem baj — legyintett Ferkő apró ujjaival — már tudjuk is, hogy ki lopta el . . .

— Tudjátok? Honnan tudjátok?

— Tudjuk bizony, de meg is rázzuk azt a huncut tolvajt . . .

— No, no! Várj egy kicsit, ne rázz olyan hamar! Mikor volt rajtad utoljára?

— A mult vasárnap még rajtam volt. . .

— Bizonyosan emlékszel?

— Bizonyosan.

— Hát vasárnap este hova tetted?

— A szék karjára tettem.

— Hétfőn reggel fölvetted-e?

— Nem, mert meleg volt s csak lájbiban jöttem iskolába.

— Hát a kurti hová lett a szék karjáról?

— Édesanyám betette az ágy lábába. . .

— Bizonyosan betette?

— Azt mondta, hogy betette, nehogy elhányódjék. . . .

— No! s hová lett a kurti az ágylábából?

— Tudom én, kiveté a kártya az elébb; azért nem jöhettem hamarább, mert odajártam a kártyavetőné után. S mikor feljött hozzánk, othon marasztott, mert rá kellett, hogy fujjak a kártyára s meg kellett, hogy emeljem.

— S ráfujtál-e?

— Rá biz én, de ki is mondta az igazat. . .

— Mit mondott?

— Azt, hogy mig anyámék reggel fejtek, egy barna asszony bément a házba, az ágylábából kikapta a kurtit s alló neki kiszaladt a kapun . . . s ha nem járunk utána, jövő kedden eladja az

ószeren . . . Már tudjuk, hogy ki az a barna asszony. . . Nyomában vagyunk. . . .

— Ki ugyanbizony?

— Abbizony Kalányos cigányné, a galandáruló, aki bossal s galanddal házalog s ahol nincsenek otthon, onnét elkaparint amit elcsiphet. . . .

— A kártyavetőnőnek mit fizettetek?

— Annak bizony sok minden kellett. Adtunk neki egy nagy szál kolbászt, akkora szalonnát, mint egy lapító s egy fazék tejet, mert azt mondta, hogy minél többet adunk, annál hamarább megkerül a kurti. . .

— Hát te Ferkő ide s tova ötödik osztályos vagy, ugyanbizony hiszel-e a kártyának?

— Eddig nem hittem, — de-de-de anyám is hiszen . . . azt mondta, hogy eddig ő sem hitt, de most tiszta igazat mondott . . .

— Hát ti, gyermekek, hiszitek-e amit a kártya mondott?

— Igen, — nem, — igen, — nem, — egy kicsit, — egy szikrát sem . . . válaszoltak vegyesen és határozatlanul.

— No, gyerekek ide figyeljetek! Bebizonyitom, hogy milyen igazat mond a kártya. Azzal a tanitó ur a szobájából egy valódi, harminckét leveles játszókártyát hozott s Ferkőt odaszólitotta:

— Emelj egyet s fujj rá háromszor . . .

Ferkő megemelte a kártyát s ráfujt háromszor . . .

Mákvető csend lett az iskolában. A gyermekek előrehajtott fejjel, nyult ábrázattal, nyitott füllel, szemmel és szájjal várták, hogy *mit mond a kártya . . .*

Kis gondolkozás után a tanitó ur igy szolt:

— Ez a kártya *először* azt mondja: „Rossz juh az, amelyik a maga gyapját nem birja;“ másodszor azt, hogy a Ferkő kurtija ott van a tékában, — nesze a kulcs Ferkő zárd ki a tékát s vedd ki a kurtit.

Ferkő nagy óvatossággal, mintha nyul volna a tékában, kinyitja az ajtót — s hát Uram Fia! — ott van Ferkőnek a Baróton készült, sárga bőrbe szegett, bőrös kurtija . . .

— Hihihi, — huhuhu, — hehehe, — hahaha, hóhóhó, — háháhá, — nevettek, tapsoltak a gyermekek a kurtinak . . .

— Hol a kurtid Ferkő? Mit mondott a kártya, né a kurtid Ferkő . . .

Ferkő megkövülve állott a kurti mellett, forgatta, nézegette egy darabig — s mikor valódiságáról meggyőződött, elégülten szólott!

— Ezt jól kiveté a tanitó ur . . . de ejsze a tanitó ur tette ide . . .

— Eltaláltad Ferkő, csak nem az ágylábából vettem ki . . .

— Harmadszor pedig azt mondja a kártya, hogy mától fogva sem nekem sem másnak nem mond igazat a kártya . . .

Pálos Ákos.

Mi történik egyházunk belső igazgatásában.

— Az E. K. Tanács tárgyalásaiból. —

Az E. K. T. január és februárban három gyülést tartott és 117 ügyet látott el. Az első üdvözléssel kezdődött. A püspök ur az uj évi üdvözletet, melyet házánál szoktak kifejezni, — az idén is negyvennél többen, a főjegyző vezetése alatt, — a Tanácsban viszonozza. A főgondnokokat a tanácsosok levélben üdvözölték, mire meleg válasz érkezett. Egyik gyülésen a főjegyző üdvözölte az elnök urakat a királyi kitüntetés alkalmából. — Az E. K. T. a pénzügyi bizottságba alelnöknek Gálfi Lőrinc tanárt kérte föl. — A D. F. E.-nek irodahelyiséget jelölt ki. — A reform-bizottság összehivására az előkészületek megtörténtek. — A kereszturi főgimnázium igázgatósága pályázat mellőzésével Lőrinczi István lelkészt óhajtja a vallástanári tanszékre. — A lelkészi továbbképző tanfolyam jegyzőkönyvét (48. l.) köszönettel éá elismeréssel fogadta, megküldi az esperesi levéltáraknak. — Főjegyző lupény-vulkáni és petrozsényi látogatásáról tett jelentését örömmel fogadta. — A petrozsényi templomépités terve revideálás alá vétetik. — A medeséri kepecsökkentésért lelkész 5000 leu kárpótlásban részesül. — A Teol. Akad. óradijakat utalványozza. — A Főtanács felhivására a leánynevelésügyet a nevelésügyi bizottságnak kiadja. — A tanitók fizetése az egyházközség pénztárából eszközlendő. — A Főtanács határozata szerint szeszes ital az egyházközség pénztárából be nem szerezhető. — A vasárnapi istentisztelet hangulatát zavaró gyülések tartása ellen a polgári hatósághoz átirat megy. — A Teol. Akad. szabályzata revideálás alá veendő. — A pénztárvizsgálatra vonatkozó főtanácsi határozat kiadatik. — Gál Jenő isk. felügyelő-gondnok lemond, tiszteleti gondnokságra ajánlja. — Egy bolgár ifjut a Teol. Akadémiára fölvett. — Az egyház és állam közötti viszony tárgyában a Főtanács utasitást ad. — A köri jegyzők dijának fölemelése nem engedélyezhető. — Gépirónő kell külön az E. K. T.-hoz és külön a pénztárhoz. — A francia nyelv tanitását a kormány ujból követeli s az uj tanárok előleges bejelentését is. E. K. T. tiltakozik. — Dr. Máthé Istvánt udvarhelyköri, dr. K. Nagy Árpádot marosköri f. ü. gondnokká szabályszerüen választották. — Maurer Frigyes 1000 L a kolozsvári leányiskolához, Albert Dénes és neje 10.000 L, Árkosi Lajosné 300 L alapitványa köszönettel fogadtatott. — A jószágfelügyelőség tagjainak az elmult két évre 2000 L tiszteletdijat utal, elnöknek 4000 L-t. — A ref. egyháznak részvét Pünkösti kerületi számvevő halála fölött. — A tanári fizetések kiutalásáról intézkedés. — A Teol. Akad.-nak küldött államsegély felhasználására határozat. — Dr. Iszlay Gézától szabályszerü kötelezvényt kér. — A kereszturi papi ház épitésügye tisztázására

utasitás. — A jószágok kisajátitása ügyében eljárási utasitás adatik ki. — Főjegyző elszámol a Perkins lelkész adományáról. — Főtanácsi intézkedés az uj leányegyházakról. — Dr. Szentiványi József kollégiumi f. ü. gondnok beiktatásáról intézkedés. — Raffay Károly önálló alapitók közé iktattatott. — Püspök ur jelentése Orbán Lajos szerkesztő beidézéséről és az U. E. cikkeiről folytatott tárgyalásról. E. K. T. figyelmezteti zavaró cikkek közlése ellen. — Kozma Béla a b. e. nyugdijintézetbe fölvétetik. — Barabás Miklós teológus kereszturi felügyelőnek kiküldetett. — Az 1921. Főt. jkv kézirati kiegészitése határoztatott. — Kovács M. kántor fegyelmezése tudomásul vétetett. — A szolgák szabályzatát elfogadta. — A segéd- és körlelkészség ügyében javaslat készült. — Az esperesi körök beosztása tárgyalásra a köröknek küldetik. — Lőrinczi István esperest fölhivta a gimnáziumi hitoktatás további ellátására. — Dr. Elekes Dénes kereszturi alapitványa bővitését köszönettel vette. — Bethey Elemér 300 L alapitványt tesz. — Az egyetemi hallgatók lelki gondozására dr. Csiki Gábort fölkéri.

Külföldi hitrokonaink köréből.

A baptisták egyik jeles papjukat, aki a Teológiai Intézetben tanitott és Jézus tanitásáról könyvet adott ki, elbocsátották állásából, mert igen felvilágosult nézetet vallott. A kiválóan jeles férfi, dr. Slatev, 1880-ban született, teológiát végzett, doktorátust tett. Mindig kitüntetéssel vizsgázott. Tanult a glasgowi és a marburgi egyetemeken, félévet töltött Görögországban a modern görög nyelv tanulásával és Pál apostol utjai tanulmányozásával. Tanár volt Chicagóban s ugyanott az unitáriusok megválasztották papjuknak.

Az unitárius gondolkozás gyorsan terjed. Erről tesz tanuságot Greig amerikai püspök, aki közelebbről utazott Európa keleti részében. „Bukarestben — mondotta a püspök — érdekes dolgot tapasztaltam. A zsidók erős tevékenységet fejtenek ki, ugyszintén az egyetemi ifjak és leányok szövetségei is. Szükségesnek mutatkozott ugy intézkedni, hogy az unitárius mozgalom ne árassza el az egész munkatért.“ Dr. Greig azt jegyzi meg, hogy „ha a régi hagyományok nem tartanák vissza, Amerikában az összes egyetemi és teológiai tanárok unitáriusnak mondanák magukat. Ugy látszik, hogy Amerikában a haladás nagyon gyors volt az utóbbi ötven esztendő alatt. Sajnálattal hallom, hogy Amerikában a hitehagyottság ilyen messzire haladt.“ Némi vigasztalást talált a püspök abban a gondolatban, hogy az orthodox keleti egyházban nem észlel hasonló irányzatot, mint Berlinben, Kopenhágában vagy Chicagóban. (Nem vette észre, hogy Bulgáriában az utóbbi években unitárius gyülekezetet szerveztek, irja a Christian Register, honnan e hirt vettük. Azt még kevésbé tudhatja, hogy egy bulgár ifju a kolozsvári unitárius Teol. Akadémián készül elő a papi pályára. *Szerk.*)

Világiak a szószéken. Amerikában az unitáriusok egy vasárnapon átadták a szószékeket világi férfiaknak. Az eredmény meglepő volt, olyan áhitattal, olyan szónoki erővel és komolysággal teljesitették a feladatot. Bebizonyosodott, hogy sok kiváló tehetség marad homályban az alkalom hiánya miatt, a vallás és a hitélet kárára. Hisszük, hogy nálunk is lennének meglepetések, ha világi embereink vállalkoznának szószéki szolgálatra.

Az amerikaiak munkában. Speight bostoni lelkész is mozgó pap lett. Az amerikai Világiak Szövetsége fölkérte a newyorki papot, dr. Sullivant, hogy sorba járja azokat az amerikai városokat, ahol nem ismerik az unitárius vallást. Először maga mellé kért egy ifju papot, dr. Westwoodot, ujabban Speightet. Helyről-helyre járva apostolkodnak. Egyik helyen templomot szentelnek, másutt az uj templom alapkövét teszik le. Ez az unitárius Pál apostolok térítő utja.

Hogy dolgoznak Amerikában? Eliot Sámuel, az Unitárius Társulat elnöke, Amerikában azt a helyet tölti be, amelyet nálunk Ferencz József és van is dolga bőven. A „Register" irja: December 3-án reggel Germantownban, este egy másikban prédikált, 4-én Philadelphiában volt a papok összejövetelén, 5. és 6-án New-Yorkban s ugyanott a konferenciát előkészitő gyülésen, 10-én prédikált Watertownban a templom ujraavatásán, 11-én részt vett három értekezleten, 13-án Bostonban az igazgató-tanácsban és a könyvkiadóvállalat bizottságában, 17-én egyházi beszédet tart Cincinnatiban egy emlékablak ünnepén; 18-án részt vesz a fiatalkoruak javitóintézeti bizottságában, 21-én beszélt az ősök emlékünnepén, 31-én prédikált Rutherfordban, este részt vett Newyorkban egy uj templom fölszentelésén. Hasonlóan munkálkodott januárban is! Mi sem szégyeljük magunkat, mert a 87 éves Ferencz József püspök mindennapi munkája szintén tiszteletet parancsol. Február 4-én 11 órakor terjedelmes megnyitót tartott dr. Kiss teol. tanár beiktató-ünnepén és az ünnepélyt vezette délután 2 óráig, délután 4 órakor értekezleten elnökölt, 5 órakor a D. F. E. és az U. I. T. felolvasó gyülését vezette majdnem 7 óráig. Azt mindenki tudja, hogy reggel 9-től fél 2-ig, délután 4-től 7-ig szünetlenül munkában van és még azt sem engedi meg, hogy iktatóját a titkár vezesse.

Petőfiről terjedelmes ismertetést közölt egyik londoni unitárius lapban (Christian Life) Hankinson lelkész, akit Erdélyben is sokan ismernek, mint jótékony lelkipásztort. Hankinson elbeszéli Petőfi élete főbb vonásait. Költeményei — irja H. — Magyarország leggazdagabb kincsei, mert bármennyi szenvedés jut egy elvesztett csata után az országnak, a nemzetet költőjétől és művészetétől megfosztani nem lehet. Részletesen leirja Petőfi életét, költeményei értékét, Bowring fordítását ismerteti. Igy a segesvári Petőfi-szobor sorsát is.

NŐK VILÁGA.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kívánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Az Unitárius Nőkszövetsége február 8-án tartotta második „Kötőke" délutánját. Örömmel láttuk, hogy nőink szép számmal vettek részt kedves összejövetelünkön. A müsort Lőrinczi Zoltánné választmányi tag gyönyörü zongorajátéka vezette be, Schumann Impromptujével zajos tapsot aratva. Kellemesen és sok igyekezettel szavalt Sándor Juliska keresk. isk. növendék leányotthonunkból. Graef Kató VI. gimnázista énekelt erőteljes csengésü kellemes hangján pár müdalt Buzogány Erzsébet VIII. gimn. tanuló zongorakisérete mellett. E sorok irója, Nagy Emma, jeles poétának költeményeiből mutatott be nehányat. A következő „Kötőke" március 8-án lesz. — Itt emlitjük meg, hogy az unitárius Leányotthon által rendezett s február 13-án tartott nagysikerá müsoros bál előkészi-

tése munkájából is kivette részét szövetségünk választmánya. A bál estéjén jelentős teljesitményt végeztek a buffetnél: dr. Boros Györgyné, Végh Mihályné, Csifó Salamonné, Gálfi Lőrincné, Pálfi Mártonné, Hidegh Mihályné, László Gyuláné, Vass Domokosné, Dávid Albertné, Abrudbányai Ervine, Végh Erzsébet, Graef Rózsika, Ürmösi Károlyné. Az egész bál rendezésében a főérdem Péter Rózsika leányotthoni felügyelőé, kit őszinte elismerés illet e helyről is.

Ü. K.-né.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Dr. Kiss Elek tanári beiktatója. Teológiai akadémiánk szép ünnepség keretében iktatta be február hó 11-én Dr. Kiss Eleket rendes tanárai sorába. A beiktató ünnepet a püspök ur nyitotta meg nagyérdekü értekezéssel, amely meghatóan vázolta a teológia régi, kezdetleges szervezetét, de annál lelkesebb nevelő munkáját. A jövő sulyos feladataira hivta fel az uj tanárt. Dr. Kiss Elek tantárgyának, az ó-szövetségnek köréből vette ünnepi beköszöntőjét. Arról szólt, hogy miért fontos unitárius nézőpontból az ótestamentum ismerete és összefogaló képességgel mutatta fel az ó-szövetség örök igazságait, amelyeket, mint a történelmi fejlődés alaptételeit, unitárius hitvilágunk kiépitésénél sem nélkülözhetünk. Az értekezést nagy elismeréssel fogadta a hallgatóság, mint egyik bizonyságát annak, hogy Dr. Kiss Elek fiatal munkaereje, széleskörü képzettsége, az egyház iránt való lelkes ragaszkodása nagy nyereséget jelent az unitárius tanügy számára. Ezt a reménységet fejezték ki az üdvözlő beszédek is. Csifó Salamon dékán a teológia, Dr. Várady Aurél az egyházi képviselőtanács, Dr. Gál Kelemen a kolozsvári kollégium, Lőrinczy István a kereszturi kollégium és egyházkör, Vári Albert a lelkészkör és irodalmi társaság nevében üdvözölték az uj tanárt. A kedves és bensőséges ünnepet Dr. Szentiványi József iskolai felügyelő-gondnok záróbeszéde fejezte be és estve kedélyes társasvacsora.

Dr. Haller Gusztáv Kolozsvár utolsó alkotmányos polgármestere váratlanul elhunyt február 20-án délután az Uri Kaszinóban, legjobb barátai között vig társalgás és szellemeskedés közben. Az egykor népes család utolsó tagja. Édes anyja, Haller Rezsőné Groisz Kornélia egymásután temette el férjét, négy fiát, leányát, dr. Engel Gábornét. A nagyszivü és nemeslelkü anya ezt a lesujtó csapást is isteni félelemmel és rendithetetlen hittel viseli a nagyszámu jó barát, rokon és tisztelő őszinte részvéte mellett. Püspökünk családja első a lesujtott jó barátok és tisztelők között.

Alapitvány. A gyermeki és testvéri szeretetnek szebb megnyilatkozásával alig találkozhatnánk, mint néhai Bartók Zuárd hősi

halált halt lelkésznövendékünk szeretteinek esetében. Bartók Albert nyugalmazott unitárius lelkész, ki a 80 évet rég elhagyta már s neje Major Juliánna, ki csaknem önfeláldozásig munkálkodott, hogy kedves fiának emléket állíthasson, valamint leányaik: Irén, Sebessi Aladárné, Piroska. Kapácsi Józsefné és Riza 2000 (kettőezer) leu alapitványt tettek Zuárd emlékére az unitárius teológiai akadémián. Az ilyen áldottlelkü szülők megérdemlik, hogy azon kollegák, kik jobb sorsban vannak, róluk megemlékezzenek s hálásak is ők — amint én tudom — mindazokkal szemben, akik a bajban jó barátoknak bizonyultak. A jósziv adománya épiti a szeretet Egyházát. *K. E.*

Konfirmációi emlékkel kell ellátni minden konfirmáló ifjut. A D. F. E. Konfirmációi Emlékkönyve erre nagyon célszerü és rendkivül olcsó is a mai árak szerint. Reméljük, hogy Nőszövetségeink igyekezni fognak minél ünnepélyesebbé tenni a konfirmációt.

Elhunytak. Özv. Bedő Józsefné szül. Tibáld Róza papi özvegy, 67 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. A türelem, az anyai szeretet és a finom érzés jellemezték. Hat gyermeke és számos unoka gyászolja. — Szomoruan vettük hirül, hogy kolozsvári leányiskolánk két kedves, jó tanuló növendéke: Zalányi Iluska és Irénke váratlanul elhunytak vörhenyben. Két kis viráglélek szállott fel a mennybe s hoztak mély fájdalmat távozásukkal szerető szüleik, testvéreik szivére. A csapás annál fájdalmasabb, mert a szegénysorsban küzdelmes életet élő szülők minden lehetőt megtettek nyolc gyermekük neveltetése érdekében. Őszinte szivvel óhajtunk enyhülést a megmaradt hat gyermekben.

A vak fiu sorsa a jó emberek szivére van bizva. Minden hónapban jön egy-két kegyes adomány számára s aki adott, jobban érzi magát. Most gr. Teleki Arvédné urhölgy jött a D. F. E. támogatására, hogy a szegény fiunak árut szerezhessünk eladásra. Mert ő egy-két társával már olyan gyakorlatot szerzett, hogy biztosan tudnak utazni. Egy aradi vászongyár előállitási árban ad neki ingvásznat árusitásra. A Heinrich-szappangyár hasonlóan látja el szappannal. Ujabban segitette egy unitárius papné 20, dr. Veress András Abrudbánya 30, özv. Tóbis Simonné Marosujvárról 20 leuval.

Az angol nyelvet 1848—49. előtt a Brassai hatása alatt nagy szorgalommal kezdték tanulni. Kovácsi Antal, Kővári László előljártak. Csegezy László az Ollendorf angol grammatikáját németből magyarra forditotta, a tanulók lemásolták. Brassai adta a kezébe az eredetit és ő utasitotta Csegezyt. Azóta szüntelenül tanitották iskoláinkban s annál fájdalmasabban érint, hogy most az állami tanterv háttérbe akarja szoritani a francia nyelv érdekében.

A fiókegyletek köréből. A D. F. Egylet egyházközségi fiókjai szép haladást mutatnak a szervezkedés és belső munkálkodás tekintetében. Fájdalom azonban, hogy még mindig vannak olyan egyházközségeink is és pedig a legnépesebbek közül valók, ame-

lyek nem kezdték meg az egyleti munkásságot. Sok üdvös hatástól, lelki épüléstől fosztja meg magát az ilyen gyülekezet! A Dávid Ferenc zászlója alá tömörülni annyit jelent, mint haladni, művelődni, értelemben, szivjóságban kiválni a többi embertársak közül. Kit nem lelkesit egy ilyen zászló? S ne feledjük, hogy ez a zászló az egyházi önkormányzat védelme alatt áll, tehát nemcsak előre visz a haladás utján, de sok vihartól, támadástól meg is óv. Gondoljuk meg ennek az előnyeit. — Ujabban örvendetes hireket vettünk a következő gyülekezetek köréből. A bordosi kicsiny egyházban alakult fiókegyletünk folytatja megkezdett munkáját. A vasárnap délutánokon rendezett vallásos összejövetelek műsorát nemcsak az egylet tagjai, hanem másfelekezetüek is nagy számmal hallgatják meg. Nagy és változatos munkásságról tesz tanuságot az Alsó-felsőszentmihályról érkezett jelentés. Ennek az egyházközségnek a kebelében a következő egyesületek fejtenek ki áldásos működést: a Dávid Ferenc-Egylet, amely református és unitárius hivőkből alakult meg. A Nők Szövetsége, az unitárius és református férfiak dalköre, a protestáns leányegylet. Ez egyesületek mind szerves kapcsolatban vannak a Dávid Ferenc-Egylettel. Működésük novemberben kezdődött s azóta a hétnek minden napján foglalkozik valamelyik egyesület. Szombat estéken folynak az ismeretterjesztő előadások, a Magyar Nép-ben megjelent sorozatos cikkek fonalán. Az érdeklődés örvendetesen nagy és állandóan növekszik. Buzgó munka folyik a vargyasi gyülekezetben is, ahol a Dávid Ferenc-Egylet kebelében szintén működik a Nők Szövetsége és az ifjusági dalkör. Minden hétfőn este összejönnek és az egyesület céljainak megfelelő vallásos és szórakoztató előadásokkal, énekekkel, szavalatokkal nemesitik a hivek lelkét. Petőfi emlékét szépsikerü estéllyel ünnepelték meg. A benczédi és kobátfalvi fiókegyletek szintén megalakultak és már a tél folyamán többször jelét adták életrevaló munkásságuknak. — Fiókegyleteinket ujra felhivjuk jelentéseik megtételére!

Jó barátunknak mondja az Unitárius Közlönyt földmives és iparos. Egy uri nő, aki távol lakik minden unitárius templomtól, addig nem teszi le, amig az utolsó betüt is el nem olvassa.

Kiadóhivatalunk vezetésére Nagy József tanitó urat volt szerencsénk megnyerni. Minden felszólalást azonnal figyelembe veszünk.

A petrozsényi hivek dolgoznak. (Befejező közlemény.) Tamás András II. 55 L., Tóth Ferenc VIII. 53, Bodóczi Mózes III. 53, Kuti Gergely 52, Péter Mózes 51, Sófalvi Mózes 50, Salkandin Petru 50, Csegezi Gábor Mózes 49, Demeter Sándor 50, Bolován János 49, Szép Tamás 47, Faluvégi István 46, Hajdu János III. 44, Alb János 44, Rozsos Ferenc 42, Székely János 41, Demeter József 40, Fekete Miklós 40, ifj. Györfi András 38, Tóbiás

István 36, Silai Márton 32, Rigó István 32, Tomusa Simon 30, Simonfi Sándor II. 29, Zsurzs Vaszilie 23, Fejér Pál 22, Bakai Dénes 30, Tóth János 20, Tóth Mariska 50, özv. Kabáné 50 Leu. Petrillai adakozók névsora: Gombos András 150, Biró Mózes II. 150, id. Muszka Dénes 150, Fejér Márton 150, Gombos Dénes 100, Buzogány Dénes 100, Biró Lajos 100, Kiss Miklós 100, ifj. Muszka Dénes 100, Kecskés Albert 60, Dénes György 60, Bodóczi János II. 60, Muszka János 50, Bartók Ferenc 50, Bartha Péter 30 L. A petrozsényi unitáriusok templom-alapjukra müsoros táncestélyt rendeztek, melynek erkölcsi és anyagi sikerét mutatja, hogy 15.170 leu volt a bevétel és 10.060 leu a tiszta jövedelem. Ahol lélek van, ott élet is van! Üdvözöljük petrozsényi hiveinket és jeles pásztorukat: Weress Béla ifju lelkészt.

Brassai-emlékek megőrzésére kiváló gondot fordit az Unitárius Egyház. Kolozsvárt az unitárius kollégiumban van elhelyezve rendkivül értékes könyvtára, kéziratainak egyrésze és barátaitól kapott levelek. Felhivjuk olvasóink figyelmét, hogy akár könyveit, akár leveleit vagy más irását őrzik, küldjék be az Unitárius Egyházhoz Kolozsvárra, ahol megbecsülésben fogják részesiteni.

Kérelem a Főtanács tagjaihoz. Az egyházközségek főtanácsi jegyzőkönyveinek sorozata nem mindenütt teljes. Ezeket az érdekelt lelkész afiai szeretnék kiegésziteni, azonban az irodán is elfogytak. Egyházi tanácsos afiai a köznek tennének szolgálatot, ha az 1900., 1901., 1902., 1903., 1911. és 1917. évek nélkülözhető főtanácsi jegyzőkönyveit az E. K. T. irodájába beszolgáltatnák. Az iroda azután megküldené az érdekelt egyházközségnek.

Tarka-délutánt fog rendezni a D. F. E. Kolozsvárt április hó 4-én a tornacsarnokban.

Aranykönyv. A Kolozsi Unitárius Egyházközség Aranykönyvébe az 1922. évre a következő jótékony adományok vannak bejegyezve: A kolozsi D. F. E. által rendezett Petőfi-ünnepélyen adományokból bejött 411 leu; Kiss Sándorné Papp Erzsébet néhai Ilyés Gergelyné emlékére a D. F. E.-nek adományozott 100 leut, karácsonyfa-ünnepély költségeire 150 leut; az egyházközség buzgó tagjai közül 150—150 leu értékü fuvart tettek: Csete Imre, Deák Miklós; 100—100 leu értékü fuvart Csete Pál, Kun József, Kun István, Kozma István, Kozma József, Kutas Dániel, Pilbár István Györgyé; 50—50 leu értékü fuvart Csete György, Csete József, Deák Ferenc, Kovács József Imre, Kovács Mihály, Kun Sándor Józsefé, Kun Sándor Sándoré, Kun Sándor Bálinté, Kun Pál, Kun György, Kozma Pál, Kutas Ferenc, Pilbák György, id. Pilbák István, Székely Mihály, Pál Mihály, az egyházközség volt kántora, korábbi adományát 100 leuval gyarapitotta. Urvacsoraosztások alkalmával kenyeret kétizben adott Kiss Sándorné, Szentes Sándorné; bort egy-egy izben Kiss Sándorné és Székely Mihály 40 leu, ke-

nyeret egyizben Kun Pálné 20 leu értékben. Az összes adományok és szolgáltatások értéke 2671 leu. A jószivü adakozóknak ezuton is köszönetet mondunk. *Kun Pál* gondnok, *Kozma Pál* pénztáros.

Uj D. F. E. alakult Tordaturban. Részletesebb tudósitást fogunk közölni.

Dr. Tóth György egyházi tanácsos kérése. Lelkész és esperes atiait tisztelettel felkérem, hogy a III. kötet előfizetési árát sziveskedjenek mielőbb elszámolni. Az egyházi fegyelmi törvény példányait is sziveskedjenek mielőbb eladni és a vételárat beszolgáltatni, mert a nyomdai költségek fizetését halasztani nem lehet.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1922. decembertől 1923. január 18-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Ifj. br. Daniel Lajos Tarcsafalva 1922—23-ra; Gergely János Hosszufalu, Faluvégi I. Mihály Csókfalva, Imre Zsigmondné Kibéd, Jakabli Lajosné Székelyudvarhely, Gál Elek Szentgerice, Lőrinczi Domokos, Zsakó Gyula Kissolymos, Kauntzné Engel Ella Kolozsvár, ifj. Farkas Albertné Magyarrégen, Szabó Bálint Petrozsény, Rátz Andrásné Torja, dr. Szász Jenő Zilah 1923-ra; Ütő Lajos, Müller Gyula Kolozsvár 1922-re és 1923-ra; Kendi István Székelykeresztur, Borbély Máté Torda, Asztalos Ferenc Felsőrákos, Homoródalmási Dávid Ferenc Ifjusági Egyesület, Zsakó István Kolozsvár, Tamás Ignácné Parajd, Szabó Vilmos, Kisgyörgy Sándor, Unitárius Egyházközség, Máthé E. Ferenc Vargyas; dr. Varga Béla, dr. Mikó Imre Kolozsvár, Halmágyi János, Halmágyi Jánosné, Unitárius Egyházközség, Török Elek, id. Zsigmond Mihály, ifj. Zsigmond István, Keresztesi Zsigmond, ifj. Csiki József, Csiki Albert, Nagy Dénes, Csiki János Nyárádgálfalva, özv. Nagy Miklósné, Székelytompa, Csép Anna, Balázs Ferenc, Dézsi János, Gyulai Árpád Kolozsvár, Kovács Irén Resica 1923-ra, Gróf Lajos Marosvásárhely 1922. és 1923-ra, Keresztély Zsigmond Kolozsvár, Gál Jenő, dr. Gál Miklós, Zsakó Kálmán Marosvásárhely, Czakó László Torda, Fülöp Mózes, Dávid Bálint, özv. Kiss Ferencné, Fülöp Sándor, Németh Sámuel, Dézsi Dénes, Bajka Miklós, Kereki Sámuel Alsó-Felsőszentmihály, dr. Tóth György, dr. Lukácsi József, Vári Albert, Vass Domokos Kolozsvár, ifj. Lőrinczi István Székelykeresztur 1923-ra. — Alapitói dijban fizettek: Br. P. Horváth Kálmán Felsőzsuk 50 L, Nagy Miklós Bánffyhunyad 100 L, várfalvi D. F. E. Ifjusági Egylet 150 L. Ajándékoztak: a vak fiu javára Suchy Janka Kolozsvár 30 L, a szabédi Nőkszövetsége 50 L.; perselyadomány cimen Vass Domokosné Kolozsvár 100 Leu. — *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Megbántani könnyen lehet bárkit is, de megvigasztalni és kiengesztelni már jóval nehezebb. Kerüljük el a bántó szavak használatát, mert minden jóérzésü ember maga is szenved, ha könnyelmüen és meggondolatlanul megsértette embertársát.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Április 4. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Dr. Költő Gábor.

1879—1923.

Távol az erdélyi bércektől, melyekhez egész lénye minden gyökérszálával kapcsolódott, férfi kora delén, nyugalmat nem ismerő szakadatlan munka közben ragadta ki az élők közül a halál, melynek igen korai megjelenésétől nem hiába rettegtünk mindnyájan. Kálváriás élete sorsa mindnyájunk szivében megrezegtet egy-egy húrt, akik ideálokat alkottunk magunknak, életünk folyását azok irányába állitottuk be s elveszitvén azokat, most lelki tépelődés közben tengetjük napjainkat. Gyönge és törékeny testben egész férfi-lélek, aki székely faja minden erényét és kiválóságát egyesiti magában — annak hibái nélkül. 1879-ben született Nagyajtán. A székelykereszturi, majd a kolozsvári unitárius kollégiumban kitünő eredménnyel befejezvén tanulmányait, az egyetem jogi fakultására iratkozik be. Jogi tanulmányai végeztével Kolozsvárt joggyakornok, nemsokára törvényszéki biró, majd elnöki titkár s már 34 éves korában táblai biró lesz. E minőségében nemes hevülettel nagy szervező munkát fejt ki a patronage nemes emberbaráti ügye körül.

Ezt a munkát zavarja meg a háboru vihara s gyászos befejezése. Itt kezdődik addig boldog és derüs életének testi és lelki szenvedésekkel teljes korszaka. Állását elhagyván, az unitárius egyház tanügyének referense lett. Egész odaadással vetette magát uj munkaköre teendőire, melyeket nemsokára teljes jártassággal irányitott. De maradt ideje arra is, hogy az erdélyi elárvult magyarság érzelmi életének összetartásán dolgozzék és buzgólkodjék. Makulátlan tiszta erkölcsi felfogás és faja sorsáért, jövőjeért lánggal lobogó tüzes lelke és szeretet meg aggodalom vezette minden lépé-

Vári Albert tanár urnak.
L.
Unit. Koll.

sét. E rövid idő alatt tünt ki egész erkölcsi nagysága s ennek volt következménye, hogy az 1920. évi Főtanács a néhai nagyérdemü Kozma Ferenc helyébe egyhangulag iskolai felügyelő gondnoknak választotta. Beiktatására nem volt kedvező az idő, de az igazgatóság őt üdvözlő ülésén lelkes beszédben tett vallomást az ifjuság nevelő-oktató munkájának igazi értékeléséről és erővel teljes, velős mondatokban hangsulyozta, hogyha valaha, most igazán szükséges mindenkinek megérteni, hogy székely ifjuságunkat vallás-erkölcsi alapon a megalkuvást kizáró kötelességteljesitésre kell nevelnünk. Mint felügyelő gondnok állandóan figyelemmel kisérte az iskola külső és belső életét, anyagi és szellemi ügyeit.

De e lelkes munkája nem sokáig tartott. Letartóztatása, perbefogása s az ezzel járó testi-lelki gyötrelmek megérlelték benne azt az elhatározást, hogy expatriáljon. Könnyes szemekkel és fájdalommal telt szivvel vette magára a hontalanság keresztjét 1921. november havában. És bár Budapesten szintén megtalálta a fényes tehetségeinek megfelelő munkateret, mert az igazságszolgáltatás kuriai birói polcára emelkedett, miként a talaját veszitett gyenge palánta, azóta csak sorvadt, csak visszavágyott az erdélyi hegyek közé, ahova most korai halálának hire hoz mély fájdalmat és szomoruságot. Munkaköre, melyet ott is fáradhatatlan buzgalommal töltött be, nem tudta kitölteni az ürt, amely expatriálásával támadt szivében.

Mély fájdalommal siratjuk benne a közügyekért önzetlenül lelkesedni és szolgálni kész embert, a lelkes magyart, a rendithetetlen erkölcsi integritást. És utolsó üdvözletül kivánjuk: *Sit tibi terra levis!*

* * * **Dr. Gál Kelemen.**

Temetése e hó 19-én volt az igazságügyminiszterium előcsarnokából. A szomoru szertartást a gyászpompa minden külső fénye és a nagyszámu jó barát és tisztelő őszinte mély fájdalma tette impozánssá. Megjelent a temetésen a kormány képviselője, Bethlen miniszterelnök, a miniszteriumok, egyletek és testületek küldöttsége és a repatriáltak teljes számmal. A ravatalnál Józan Miklós esperes imádkozott. Ravasz László ref. püspök a jóbarát kiváló tulajdonságait a jeles szónok megrázó erejével festette a könnyekig meghatott gyászolók lelke elébe. A kormány, a különböző intézetek egymást fölváltó képviselői mind találtak dicsőitni és siratnivalót a korán elhunyt nagy hazafi jellemében és sokoldalu humánus munkásságában. A bucsubeszédek elhangzása után a hatalmas menet a Kerepesi-temetőbe vonult, hol örök pihenőre helyezték Költő Gábor fáradt testét a magyar nemzet legnagyobb halottjai közé.

* * *

Az igazgatóság elhatározta, hogy emlékezetét egy alapitvány létesitésével fogja megörökiteni. Ezért felkérjük jó barátait, ismerőseit és tisztelőit, hogy e célra szánt adományaikat a kollégium igazgatóságához juttatni sziveskedjenek Kolozsvárra.

Megpróbáltatás idején.

— Ima. —

Irta Deák Miklós.

Öröktől való fény, öröktől való melegség, öröktől való élet, öröktől való szépség, áldott jó Isten! Téged kereslek, hozzád imádkozom, mert csak Te vagy a fény, melegség, élet. Legyen áldott a Te ragyogásod!

Te vagy az a végtelen nagy sziv, ki a te végtelen jóságodból életet adtál mindennek. Az ártatlan füszálnak, a gyilkos szörnyetegnek. Parányi virágnak, égbe nyuló fának. Néma kősziklának, zengő dalu madárnak.

Hol vagy? Hova lettél? Fényes arcod elveszett a fekete ködben, a bűn sötétében. Nálad az örök béke; itt a békétlenség. Ott fenn miriád csillagok összeütközés nélkül futják utjokat; itt emberek milliói egymásba ütköznek. Ott, hol Te lakol — örök harmónia — itt a földön széthuzás fiaid között. Ott áldás, itt átok, ott szeretet, itt széttépő gyülölet.

Hol vagy? Hova lettél? Fényes arcod elveszett a fekete ködben, a bün sötétében. Ott a magasságban meg nem rendül az ég alkotmánya, itt alatt fiaid sötét, bus romokon járnak. Ott ég az örök fény, itt lámpásunkból kifogyott az olaj, hitünk berkében egyik mécs világa a másik után alszik el. Déva vára felől bús szellő fujdogál . . . hitünk mártirjának a siró lelke az. Népét ébresztgeti . . . hivja. Mozdulunk-e, megyünk-e, hogy bekötözzük sebeit bús arcu anyánknak, szegény egyházunknak?!

Hol vagy? Hová lettél? Fényes arcod elveszett a fekete ködben, a bün sötétében. Oh vajjon meghat-e téged dévai martirunk siró lelkének kérése? A bogár zümmögése, a füszálak reszketése, a vadak üvöltése, a vérző hegyek, sáppadó egek, a dadogás, a rémület, szolgád kérése, a Nóék imája? . . Lesz-e még hitélet, jókedvü adakozó? Meghal-e a gyülöletnek, a széthuzásnak átka? Oda állunk-e egymást megértő lélekkel a bus romokra, hogy elhordjuk az omladékot, megszüntessük a bábeli zavart s háládatos gyermeki szivvel, csak egyet akarva, csak a jót akarva, felépitsük azt, mit e vad idők szelleme lerombolt?

Hol vagy? Hová lettél? Fényes arcod elveszett a fekete ködben, a bűn sötétében. De lelked sugarát eltakarhatja-e a köd, a felhő, a rideg közöny, a gyülölet átka? Oh eljön, eljön még a Te ragyogásod, felsüt még a Te mennyei tüzed, felsüt a fagyos lelkekre, kopár hómezőkre, hogy ismét öröm legyen a földön. Hogy ismét virágozzék a kicsiny füszál, hogy ismét illatozzék a fák serege, a virágok sokasága, hogy ismét suttogjon a szellő, daloljon a madár, hogy ismét ragyogjon a hitélet, hogy ismét égjen az olaj most pislogó lámpásunkban, hogy valósuljon meg egy szép álom-

ban látott jövendő s legyen boldog a szenvedő, a sötétségben járó emberiség.

Töltsd Uram lámpásunkba az egymás megértés olaját, add Uram szivünkbe a közjóra törekvés lelkét, hogy a sötét éj ujra csillagos legyen, hogy a halálból élet támadjon.

Könyörög szolgád. Könyörög a gyenge füszál. Kér a kis virág. Könyörög az ijedt madár. Könyörög a néma szikla . . . a föld, az ég, könyörög az egész világ: add belénk az egymást megértés lelkét, hogy széppé tehessük jelen s jövendőinket. Ámen.

Uj hit, uj élet.

Hol vagyon halál a te diadalmad és hol vagyon koporsó a te fulánkod. Az Isten adott nekünk diadalmat. Ő tőle van az élet és Ő nélküle lesz minden halál, de aki Istennek él, azon nem vesz diadalmat a halál.

Mert mi a halál? Talán az, ami megállitja a test mozgását. Vagy az-é, a minek következtében porrá lesz ami porból vétetett. Ez nem halál, ez csak elmulása a földi létnek és megkezdése a földöntulinak. Igazi halál az, amelyet az élő ember hal meg. Az a borzasztó halál, amelyik a földi létben megöli a lelket, elveszi bátorságát, elapasztja küzdelmét, lelankasztja kedvét és bizalmatlanná teszi. Akkor vagyunk meghalva, mikor nem várjuk a holnapi napot, amikor nincsenek terveink a jövőre, mikor nem látjuk szépnek a reggelt, nem tudunk gyönyörködni a rügy fakadásában, a bimbó nyilásában, mikor nem szeretjük a kis gyermeket és nem örvendünk a madár énekének.

Van-e föltámadás az ilyen halálból. Isten gondoskodott az ő gyermekeiről. És kik az ő gyermekei? Az élő, a gondolkozó, a szerető, a messzelátó, a nagyratörő lelkek. A ki nem hiszen, a ki nem bízik, az elfordult Istenétől, halott az, akinek csak akkor lesz föltámadása, ha visszatér hite szárnyain a tökéletes és örökéletü Istenhez.

Ne féljetek, mert Isten azért adta nektek az ő lelkét, hogy gyönyörködjék bennetek. Ő látni akarja a lelkek rügyfakasztását, bimbó bontását. Keressétek a szép gondolatokat. Olvassátok Isten csodás titkait, melyeket elrejtett a kis bogarak életében éppen ugy, mint a hatalmas sziklákéban, a szellő suttogásában épp ugy, mint az isteni tragédia velőtrázó jeleneteiben.

Föltámadunk uj életre, uj hitre és bármennyire bántana a testi fájdalom, az élet gyötrődése, mi boldogok leszünk a mi Istenatyánk hajlékában, bármerre megyünk, bármihez kezdünk.

Ez a hit a mi idvességünk és boldogságunk. **Dr. Boros György.**

LEÁNYAINKNAK Konfirmációi ajándékul legszebb, legállandóbb és leghálásabb tárgy az imakönyv. „Szivemet hozzád emelem . . .“ nagy választékban kapható 40 leutól fölfelé a kiadóhivatalban.

TŰZHELY MELLETT.

HUSVÉT.

Föltámadott a Krisztus!
— De csak azoknak:
Akik szeretnek!
Kik sohsem aratnak,
Mindig csak vetnek.
És megmaradnak
Balgán, halálig
Meleg álmodó szivüeknek . . .
Föltámadott a Krisztus!
— De csak azoknak:
Kik sirni tudnak,
Eszményekért élnek,
És nem maguknak.
S fejükön hordják
Szent Glóriáját
Láthatatlan tövis koszoruknak . . .
— Halleluja, föltámadott a Krisztus! — Halleluja, föltámadott a Krisztus!

Föltámadott a Krisztus!
— De csak azoknak:
Kik biznak bátran
Fényesebb hajnalok
Hasadásában.
Az igazságnak,
A szeretetnek
Husvéti szent diadalában . . .
— Halleluja, föltámadott a Krisztus!

SZABOLCSKA MIHÁLY

A hivő.

— Igaz történet. —

A kisküküllő-mentén elszórtan találhatni nazarénusokat, akik magukat hivőknek nevezik. Ebből a környezetből van véve elbeszélésünk tárgya.

Mikor az Isten az est szürkületéből szemfödelet készült teriteni az égre, s csak elhalványult rózsaszinü sávok jelezték a hanyatló nap utját, — teljes lelki nyugalommal haladt szekerével Márkos az erdei uton, hogy mielőtt az égen figyelő csillagok kinyitnák szemeiket, kis szekerecske sarjuját haza szállithassa. Gondolkozott az elvégzett napi munkáról, közbe-közbe végighuzta kérges tenyerét homlokán, s törülgette a rászáradt izzadtság cseppeket.

Augusztus vége. Kimerültség látszik már a természetben, s a munkás ember arcán. A szakadatlan munka fáradt vonalakat rajzolt a bágyadt arcra, szemének tekintete is mintha mélyebb lenne, mint mikor felhők fodrai mögül próbál kisütni a hold. — Ma szom-

bat este. Márkos számbaveszi heti munkáját, megelégedettség látszik komoly arcán. — Alig szól egyet állataihoz. Azok is fáradtak. Ugy halad csendesen az est szürkületében mint a nyugodt lelkiismeret az igazság utján.

Arra eszmél, hogy valaki megszólitja.

— Jó estét *testvér*.

A szokatlan köszönésre Márkos ajka mosolyra nyulik, de hamar helyre igazitja, mert erélyesen figyelmezteti jó érzése: idegent nem illik lemosolyogni. Fogadja a köszönést faluja szokása szerint:

— Adjon Isten.

— Szelid arcának vonásaiból ugy látom, hivő testvérrel van dolgom — szól tovább az idegen.

— Hiszek mindenben mi jó s igaz! — feleli Márkos.

— Igazán beszél testvér. A Krisztus, ki érettünk élt, meghalt, feltámadott, mindig csak a jót s igazat hirdette.

— Legyen áldott neve örökre.

— Látom szorgalmas munkában fáradozik testvérem szüntelen.

— Erre teremtettünk.

— A munka nemesit.

— Nemcsak, de az egekig emel, s jól esik ha ezekért hálát adhatunk Istenünknek.

— Ugy-e, testvér, a munkás ember mindig várja az ünnepnapokat, mikor mindannyian együtt lehetünk a Ur házában.

— Ahogy a testnek szüksége van pihenőre, bár egy pillanatra, mig kaszálás közben letöröljük a verejtékcseppeket, ugy a lélek is megkivánja ezt, hogy aztán beteljék bőséges táplálékkal, s ezt a vasárnap adja meg.

— Nem tartóztatom fel sokáig testvéremet, de azt az egyet mondja meg, melyik a legszebb ünnepe?

— A vasárnap. Azután a husvét és áldozó csütörtök.

— Hivő lelke igaz gyöngyszemeit látom csillogni feleletében, hivő testvérem az Urban, — örvendezett az idegen. — A feltámadt Krisztust hirdetni jöttem én is. Szándékomban volt nagyobb ünnep alkalmával keresni fel itt élő hiveinket, de boldog vagyok, hogy legalább most itt lehetek, s hogy leghamarabb a testvérrel találkozhattam. — A Krisztus szavára jövök. Hallotta-e már vagy egyszer Krisztusunk szavát, hivő testvérem az Urban?

— Hallom mindig s figyelek reá. Hiszek benne mint a legigazabb emberben. Mesteremnek tartom a jóban, követem az igazban. Tanitásain gyönyörködöm s én is azt tartom, mit a papom hirdet, Ő az emberiség legnagyobb jóttevője.

— Testvérem papról beszél?

— Igen nekem papom van uram, ki Jézus eszméivel jár előttünk, s mi megyünk utána.

— De hiszen az előbb husvétot s áldozó csütörtököt emlegette.

— Most is. A husvéti történetben él a feltámadt krisztusi eszme: enélkül a Jézus neve ismeretlen volna előttünk. Áldozó csütörtök? *Az emberi munka megdicsőülésének nagy ünnepe.* Ezért mondom, hogy a munka nemcsak nemesit, de fölemel az olajfák hegyére, ahol szembe nézhetünk Istenünkkel, s meglátjuk jobb hazánk áldott világát.

— Nagyon örvendenék testvérem, ha holnap az imaházban folytathatnók megkezdett beszélgetésünket.

— Ezt nem tudom megigérni, mert a hivőkről azt tartom én is, mint ahogy Pál mondja valahol (Róm. 10. 2.) *„Istenhez való buzgóság van bennük, de nem értelemmel.“*

— Most már igazán nem tudom, kivel beszélek. . . Nem hivő? Hát akkor honnan ezek a magasztos hitelvek?

Ifju Márkos József komolyan nyujtja kezét az idegennek.

— Kérem én az *unitárius egyház* pénztárnoka vagyok. Az én vallásom hitelveinél magasztosabb, szebb tanitásokat egyik vallás sem adhat . . . *Ütő Lajos.*

Tréfák.[1]

Hogy éli világát kedves szomszéd mióta a felesége nincsen itthon.

— Nagyon jól, mondhatom, mert most már akármelyik végét huzhatom a strimflimnek.

— **Jöhet bátran** barátom hiszen tudja, hogy amelyik kutya ugat az nem harap.

— Tudom, tudom, csak azt nem, hogy mikor hagyja anynyiba az ugatást.

Sándor diákot ebédre hivták.

— Hogy irigyellek — szól kis öccse.

— Ugyan miért?

— Azért, mert ott legalább nem szidnak meg ha a késsel nyulsz a szádba.

[1] Egy amerikai unitárius lapból.

Alapitó levelet vagyis köszönőiratot kapott a Dávid Ferenc-Egylet is a leányotthon javára tett 4000 L alapitványért. Minden tagtársunk örvendhet, hogy egy oly szép és messze kiható célt szolgálhatunk. Az a törekvésünk, hogy az alapitvány akkorára nőjjön, hogy egy unitárius árvaleány ellátását biztositsa. Aki hozzájárul, nemes célnak fog szép szolgálatot tenni. Alapitó levelünket a D. F. E. irodájában a tagtársak megszemlélhetik.

Az unitárius név becsülete.

323 esztendeje, hogy hazánkban az unitárius név irásban is megjelent. Nem könnyen szokták meg a régi elődök és sokszor kigunyolták az idegenek. Külföldön jóval később fogadták el, de ma már használják Angliában, Amerikában, Fokföldön (Afrika), Ausztráliában, Japánban, Indiában és Bulgáriában is.

Amerikában az utóbbi időben némely unitáriusok más nevet kerestek, mert azt szeretnék, hogy a kik velünk egy hiten vannak, de más nevet viselnek, csatlakozhassanak. A Christian Register cimü heti lapban folynak a nyilatkozatok. Eleddig legtöbben az unitárius név mellett szóltak.

Egy newyorki unitárius világi férfi Bishop György irja: Ő ragaszkodik a névhez, mert ha Amerikára gondol, ott is az elmult száz esztendő alatt annyi szent emlék kapcsolódott hozzá, hogy csak az is tiszteletet követel tőlünk.

— De mit szóljunk, ha figyelembe vesszük, hogy ez a név kapcsol össze minket a legrégibb unitáriusokkal, az erdélyiekkel, akikről az utóbbi időben oly sokat olvastunk. Hát nem kellene-e mindent elkövetnünk, hogy fentartsuk és állandósitsuk mindazt, ami összeköt azokkal a távoli, de sokszor üldözött emberekkel. De mit szóljunk aztán a britt testvérekről.

Grafton harmadik hercege Henrik Augustus figyelmét fölhivta és annyira lefoglalta volt az unitárius vallás iránti érdeklődés, hogy maga is elfogadta az unitárius hitelveket és gyakorolta az istentiszteletet. Ez is nagy jelentőséggel bir.

Az amerikai jelesek között az unitáriusoknak hosszu sorozata van. A cambridgei hires férfiakat szükségtelen emlegetni. Longfellow a költő sokszor megnyilatkozott unitáriussága mellett, Lowel, Holmes unitáriusnak mondották magukat. A politikai pálya kitünőségei közül elég emlitenünk Taftot, az Egyesült-Államok volt elnökét, aki egy hatalmas gyülésről elindulva ezekkel a szavakkal vett búcsut: „soha se feledjük, hogy unitáriusok vagyunk". Ezzel végzi a cikk irója. És ehhez mi csak azt füzhetjük hozzá: unitáriusok voltunk, azok maradunk. Ezt a nevet őseink megszentelték, mi megbecsüljük.

Egy érdeklődő fölkérésére kérdezzük lelkész afiaitól, hogy az utóbbi husz év alatt, melyik egyházközség adott el régi urasztali poharat az egyháznak. (A pohár képe megjelent a Magyar Népben). A szives tájékozást közölni fogjuk a kérdezővel.

Izenet V. P.-nak. Szivesen vártunk az előfizetés beküldéséért, de jó néven vesszük, ha nem várakoztat máskor. Jól gondolta, hogy a 20 leu árnál többe kerül a Közlöny előállitása.

NŐK VILÁGA.

Kötőke. Mint a vágyakozó, ki messze idegenből felejthetlen otthonába hazatér, ugy éreztem én magam, Önök között drága nagyasszonyaim, Önökhöz huzódtak meg elmult szép idők, Önök nem változtak, most is egyek, hitök és szeretetük jegyében, hol nincs érvényesülni akarás, nem cél a szentesitett eszköz, hanem a cél szent, mely elérése felé osztatlanul törekesznek. Hajlékukban nincs pompa, fény és öltözetrang; de van annál sokkal több „az igazság fenséges egyszerüsége hóditó erejében".

Azt kérdezte ott tőlem egy bájos barna asszony „Nem bánta-e meg, hogy eljött ide?" Felelek itt neki: Egyben köszönetet mondok a kérdésért, mert hisz abból a szerénység édes virága nyilik felém és örültem, hogy e különös, kényes virágot is, melynek talaja csak leszálló emberek szive, lelke, megtaláltam ott.

Mennyi finom készség a műsor minden egyes szereplőjében, kik egytől-egyig örömünkre oldották meg föladatukat. Farkas Albertné, Boros Irén urasszony tömör és fölségesen csengő hangja, nemcsak a nagy termet töltötte be széppel, de belesimult, belecsókolt a hallgatók szivébe, lelkébe. Tud énekelni, mihez nem elég a hang és iskolázottsága, kell tudni énekelni, tudás, melyet eltanulni azonban soha senkinek sem sikerült, ezt magával hozza a kiválasztott, egy szebb, egy jobb világból, Istentől az Ő dicsőitésére. De mit mondhatnék ujat Boros Rózsikáról, azaz hogy immár Weress Jenőnéről? Hiszen ő már megszoktatott bennünket arra, hogy mindent szépen tudjon. Hát Graef Rózsika, Pálffy Margit és Kiss Gabi? Valamennyiben gyönyörködtünk, kedvesek, előzékenyek voltak, elismeréssel adózunk nekik.

Ime ez a feleletem — bájos barna asszonyom — a viszontlátásig. —— **Anka Aurélné.**

A homoródszentpáli unitárius nőegylet munkássága 1922. év november hónapjától: November hó első vasárnapján megkezdtük a nőegyleti felolvasó-estéket s ettől kezdve minden vasárnap este tartottunk összejöveteleket. Ezen összejövetelek műsorát mindig imádsággal kezdtük, utána bibliamagyarázatot tartottunk. Azután rendesen az „Unitárius Közlöny", „Magyar Nép", „Vasárnap", „Székely közélet" cimű lapokból olvastunk fel és az aktuális politikai, gazdasági és tudományos részeket meg is beszélgettük, hogy igy azokat jobban meglehessen érteni. 20 uj taggal szaporodott egyesületünk és örömmel irhatom, hogy e télen mindig látogatottabbak voltak az összejövetelek, mint eddig és egyesek részéről

meleg érdeklődést és ragaszkodást észlelhettünk az egyesület iránt. El is határoztuk, hogy nem hagyjuk félbe az összejöveteleket és a nyáron vasárnap délutánokon is összegyülünk egy kis beszélgetésre és a lapok elolvasására. Karácsonyfa-ünnepélyt is tartottunk s száznegyven gyermeknek osztottunk szét cukrot, fügét, diót, szentjánoskenyeret 850 leu értékben, mely összeget közadakozással teremtettük elő. Műsoros táncmulatságot még e télen nem tartottunk, a harangszentelésre tervezgetünk egyet. E télen segítőtársaim voltak az összejövetelek műsorának kitöltésében Benczéné Győrffy Ilona áll. tanitónő és Ferenczi Lászlóné körjegyző neje. Ezzel végzem is jelentésemet.

Ürmösi Józsefné,
nőegyleti elnök.

Siménfalván megalakult a Nőkszövetsége. Jövő számunkban ismertetni fogjuk szép munkásságát.

Az ifjuság munkában!

Nagyon érdekes az a viszony, amelyben az öt ország unitáriusai vannak egymás között. Az angol, amerikai és magyar viszonyokról eleget tudunk, de azt is jó tudnunk, hogy Hollandiában és Japánban, de legközelebb Bulgáriában is vannak unitárius gyülekezetek. Sürün foly közöttük a személyes érintkezés és levelezés.

Ezt a viszonyt most az ifjak is melegitni és élénkitni kezdették. Az Unitárius Ifjak Vallásos Szövetsége név alatt van egy hatalmas hálózat, amely Amerikából indul ki, beöleli Angliát, átjő Hollandián és most a mi ifjainkat akarja szövetségre birni. A Dávid Ferencz-Egylet ifjusági körei vannak arra hivatva, hogy a régen megindult munka fonalát ujból fölvegyék. Kolozsvárt az egyetemi, theologiai és más ifjak lesznek a zászlóvivők. Az E. K. Tanács is tett egy lépést ilyen irányban, fölkérte és megbízta dr. Csiki Gábor ifju lelkészünket, hogy a kollégiumban lakó külső ifjuságot szervezze. Dr. Csikiben a Dávid Ferenc-Egylet titkárát üdvözöljük s reméljük, hogy munkásságának meg lesz a kivánt sikere. Immár két előadásban ismertette a külföldi ifjusági mozgalmakat.

Örömmel olvassuk az ifjak amerikai tudósitásában egy angol unitárius theologusnak Philips Pristleynek az amerikaiakhoz küldött szép levelét, melyben azt irja: A mi unitárius evangeliumunk tiszta. Az kielégiti az egyes embert is, ki a társadalmat is. Mi az unitárius ifjak barátságára nagyon sokat adunk. Ha mi barátilag összefogunk, többet elérünk, mint az összes szárazföldi és tengeri hadseregek. Értsük meg a mi felséges szerepünket és tegyük meg a ránk bizottakat.

Igen meglepő egy hollandi unitárius theologus ifju Noordhoff levele, melyet szintén Amerikába irt. Ez minket azért érdekel, mert

hajdan majdnem 200 esztendeig a mi theol. ifjaink Hollandiában tanultak. Most a kedves angolok fizetik vissza a nekünk tett szolgálatot.

Noordhoff irja: Hollandiában több vallásos csoportozat van. A Remonstráns Társaság nagyon rokonnak érezi magát az Amerikai Unitárius Egyházzal, a minek több oka van. Mindakettő a tulságosan rideg és makacs dogmatizmustól menekülve keletkezett. A Remonstráns Egyház keletkezése óta hiven ragaszkodott a szabadság és türelmesség elvéhez. Sohasem kivánta, hogy akár a hivek, akár a papok aláirjanak valamely kredót.

A Remonstráns Társaság egymagában harmincnál több gyülekezetből és hivei száma 20.000 körül áll. Most semmi sem különbözteti meg a többi szabadelvü egyházaktól. Most együtt dolgozik a többivel Isten országa eljöveteléért. És nekünk Hollandiában végtelen nagy elégtételül szolgál, hogy a mai nehéz időben, tudatában lehetünk annak, hogy az amerikai unitáriusokkal együtt müködhetünk, mint testvéreinkkel, önökkel a kik a „maguk sorsának kovácsai".

A Remonstránsoknak egyedüli megkülömböztetőjük, régi jelszavuk: „A lényeges dolgokban egység, a lényegtelenekben szabadság, mindenekben szeretet".

Egy az egészért.

Dr. Tavaszy Sándor a református theologia ifju tudós tanára közelebbről könyvet adott ki, melyben korunk szellemi válságaival, lelki ellentéteivel és vergődéseivel foglalkozik.

Az érdekes fejezetek egyike az fejtegeti, hogy az egyes embernek milyen kötelességei vannak az összességekkel, közelebbről az egyházzal szemben.

Ebből az érdekes cikkből a következőket, mint ránk találókat olvasóink figyelmébe ajánljuk:

Lépten-nyomon szemünkbe ötlik annak az elemi belátásnak a hiánya, hogy végre is lehetetlen a közösségi élet két alaptevékenységében: a kormányzásban és a közigazgatásban minden egyéni gondolatot és bölcsességet érvényre juttatni. Épen ezért, ha egyéni gondolataink és érdekeink nem jutnak érvényre, nem tudunk arra a bölcsebb álláspontra helyezkedni, amely különösen ma az egyetlen méltó magatartás a mi egyházi közösségünkben: *hallgatni* és *engedelmeskedni*, mert *ma* ebben van számunkra az élet és a szabadság.

Ma minden egyéni gondolatnak, amely a közösségünkben egyesülni akar, nem az ellenséges indulattól, hanem az aggódó, féltő szeretettől kell áthatva lennie. Az a *pártos* szellem, amely

eddig erdélyi magyarságunkat emésztette, elnémult s boldogan hiszszük, hogy a magva is kiveszett, ez a pártos szellem nem akar talán ma egyházi közösségünk falai közé vonulni? Vigyázzunk őrállók, nehogy a prófétával a „pártos ház közepette lakozók"-nak neveztessünk.

Én minden dialektika mellőzésével csak arra hivom fel lelkipásztor testvéreim figyelmét, hogy van-e nagyobb és áldottabb mező, egyéniségünk sajátosságainak, gazdaságának érvényrehozására, mint az a missziói mező, amely gyülekezeteink lelki épitésében előttünk feltárul? Vajjon ott már elvégeztünk mindent, vajjon van-e jogunk addig egymásnak szemrehányást tenni, egymás felett kritikát gyakorolni, amig előttünk csak gyomos és gyümölcstelen lelki mezők állanak? Vajjon egyházi közéletünk romlásáért felelősségre vonhatunk-e másokat, amig mi, sajátos munkaterünkön hanyagsággal vagyunk vádolhatók?

S itt mondja meg nekem akármelyik lelkipásztor-testvérem, hogy akadályozta-e valaki őt meg abban, hogy még mélyebb személyes vallásos életet éljen; hát abban, hogy ezt a mélyebb kegyességét átvigye gyülekezetének életébe? *Már most ha ez igy van, akkor oda kell konkludálnunk, hogy minden lelkipásztor-testvéreimnek teljes szabadsággal áll módjában az egyéniség elvének érvényesitése az egyházban, mint elsősorban vallásos közösségben, ha pedig az elvet elsősorban igy akarjuk gyakorolni, meg vagyok győződve, hogy akkor az egyházban, mint jogi közösségben is meg fogjuk találni és látni, hogy a sokféle intézményes és alkotmányos utakon, módokon kivül mennyi áldott és szent alkalom van arra, hogy a legmagasabb pozicióban levő testvéreinkhez és a legmagasabb hatóságainkhoz is eljuttassuk egyéni gondolatainkat.*

Vannak jó szivek akik gondoskodnak az árvákról, özvegyekről és a tehetetlenekről. Csipkés Sándor vakfiu sorsa már sok szivbe beférkőzött. Közelebbről Berky József, a hires szinmüvész majdnem ajándékban adott neki félkiló csokoládét, hogy a kollégium diákmulatságán elárverezzék. Az eredmény gyönyörü volt, mert 253 L. gyült egybe. Székelyudvarhelyről az unitárius Nőkszövetsége lepett meg kedves adománnyal 120 leuval, melyhez hozzájárultak: özv. Sándor Gergelyné 10, Pap Gergelyné 10, Malviánszky Ferencné 20, özv. Bartalis Józsefné 20, Pálfy Katóka 10, Bartalis Erzsike 10, Németh Albert 5, Jakab Lajos 10, Katona Mózes 10, Bombér István 5, Kovács Ilona Székelyszentmihály 10, Deák Miklós lelkész Székelyszentmihály 20 leuval.

Leányainknak konfirmációi ajándékul legszebb, legállandóbb és leghálásabb tárgy az imakönyv. „Szivemet hozzád emelem..." nagy választékban kapható 40 leutól fölfelé a kiadóban.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Gondnoki és tanári beiktató lesz április 14-én a kolozsvári unitárius kollégiumban. Dr. Szentiványi József f. ü. gondnok, Papp Domokos, Gálfi Zsigmond, dr. Gelei József és Vass Domokos tanárok fogják ünnepélyesen elfoglalni tanszékeiket. Még egyszer láttunk ilyen nagy felvonulást, de ez a mai viszonyok között annál is érdekesebb lesz.

Tarka délutánt rendez Kolozsvárt a D. F. E. április 14-én délután 6 órakor. Rendkivül szép és változatos műsorában közreműködnek városunk női és ifjai igen nagy számmal. Meglepő élőképek, mulattató jelenetek, táncok fogják élénkitni az igen népesnek igérkező közönséget.

Elhunytak. *Bölöni Vilmosné* székelyudvarhelyi lelkészünk neje, életkora és munkásereje legjavában nehány napi sulyos szenvedés után elhunyt. Férjén és atyján Faluvégi Albert ig. tanitón kivül, négy fiu és egy leányárva siratja. Igen nagy vesztesége egyházközségünknek és a D. F. E. udvarhelyi Nőkszövetségének is. — *Nagyajtai Péterfy Áron* ny. áll. ig.-tanitó és unitárius énekvezér Homoród-Almáson 74-ik évében március 8-án. Egyik igen kiváló munkás férfi, szelidlelkü és vallásos emberünk hunyt el benne, akit nején és gyermekein kivül népes család gyászol.

Örökös alapitóink száma elérte a 300-at. Hála és köszönet az áldozószivü tagtársaknak. Egyre-másra kapjuk a meglepően szép megnyilatkozásokat. Egyik legkisebb gyülekezetünk lelkésze Katona Mihály irja: „Volt egy szeretett kedves testvérem Katona Mózes a radnóthi uradalomban szolgált, mint számtartó egynehány évig, azután Mező-Kapusra ment Sándor János volt államtitkár uradalmába tiszttartónak, 1890. május 9-ikén meghalt, családja elpusztult, megtakaritott szép vagyona elkallódott, megelőzte a család megsemmisülését s szétment a világ négy tájéka felé. 100 leu összeggel akarom nevét megörökiteni... Kérem Hadházi pénztárnok urat, méltóztasson azt a Dávid Ferenc-Egyletnek örökös alapitói dijul átadni". Kézhez vettük és meghatottan köszönjük.

D. F. E. ujabb alakulások. A datki e.-községben Szén Mihály lelkész és Kovács Gyula énekvezér-tanitó inditványára a Nőkszövetségének megalakulását egyhanguan kimondották. Elnök lett Szén Mihály lelkész neje, alelnök Kallós Józsefné és Szén Gy. Jánosné, titkár Reichert Károlyné, pénztáros Kovács Gyuláné. A Dávid Ferenc-Egylet már egy év óta müködik. Elnök Szén Mihály lelkész, alelnök Szén Mihályné, jegyző Kovács Gyula, pénztárnok Jankó György. A D. F. E. február hó 21-én müsoros vallásos Petőfi-estélyt rendezett igen gazdag és érdekes tárgysorozattal.

Kissolymoson a tél folyamán szintén megalakitották a D. F. Egyletet, az ifjusági egylet átszervezése is munkában van. A tél folyamán az ifjuság közremüködésével minden vasárnap este a ref. lelkésszel együtt vallásos estélyeket rendeztek. Január hóban előadták az „Ördög mátkája" cimü darabot, készülnek a jóltevők ünnepének megtartására. Van ifjusági Dalkar is a kántortanitó vezetése alatt.

Az iklandi Dávid F.-Egylet ill. Ifjusági Egyesület f. év jan. 14. febr. 19-ig terjedő munkásságáról a következőkben számolok be: (Mindnyájunk által tudott januári politikai hirek miatt a vallásos érzés, hangulat egy rövid időre megcsappant, de február hóban megint visszazökkentünk a rendes kerékvágásba — s haladni igyekszünk célunk felé.) „Egyletünk keretében (másodszor) ujólag megemlékeztünk a szerelem s a szabadság dalnokáról: Petőfi Sándorról, mikor is életét ismertettük, költeményeiből felhasználva az alkalmasakat, ugyszintén éneklésre is. A közönségünk igen lelkes, hálás érzeménnyel viszonozta munkánkat. A két esténk tiszta jövedelme: 140 Leu, mely fel. iskolánk javára könyveltetett el. Felolvasást tartott Lőrinczi Dénes ny. lelkész 1, Kovács Gy. lelkész 1, Török János tanitó 1, Dr. György József törvsz. biró 1 alkalomból. Többen szavaltak s énekeltek. F. év február 18-án pedig szinelőadást rendeztünk a lelkes Ifj. Egyesület által ujólag iskolánk javára. Tóth Ede: „Kintornás család" c. 3 felv. hangulatos, mulattató darabot adta elő az ifjuság. Lelkesen játszottak, mindnyájuké a dicsőség — bebizonyitva a szinpadon is tudásukat, munkabirásukat. Előadást hajnalig tartó táncmulatság követte igaz jó hangulat mellett. Közönségünk itt is szivvel-lélekkel pártolta iskolánk javát, amennyiben az esténk tiszta jövedelme: 500 Leu hangosan hirdeti az áldozatkészséget; mert hiszen az iskola mindenünk! A rendezést, a betanitást: K. B. lelkész, T. J. tanitó és Filep Gábor földbirt. végezték lelkesen, sikerrel." Ujabb tervünk egy harang beszerzése, ha Isten is megsegit! *Kovács Béla* lelkész.

„Hát hisz igaziban én is azt hiszem". Ez egy angol katholikus, más néven anglikán nő nyilatkozata. Az angol kisasszony Amerikában köruton van, előadásokat tart. Egyik unitárius hirlapiró megkérdezte, hogy hányan lehetnek Angliában az unitáriusok. Az egyház nem nagy — szólt a kisasszony — de a befolyásuk annál nagyobb az egész királyságban. Ekkor elmondotta, hogy a püspöke Liverpoolban egyszer szervezni akart egy társadalmi bizottságot s ő egyik unitárius jó barátját szerette volna bevinni a bizottságba. A püspök kijelentette, hogy nem kellene azokkal együtt szerepelni. A kisasszony ragaszkodott a kivánságához, mert ő tudja, hogy senki sem [illegible]öbb jót, mint az unitáriusok s a mellett hozzáfüzte: „hát hisz igazában én is azt hiszem, amit ők".

Székelyderzsi D. F. E. ifjusági köre megalakult 1922. évi julius hó 30-án és a következő munkásságot fejtette ki: 1922. aug. 13-án népünnepéllyel egybekötött, jól sikerült Petőfi-ünnepélyt rendezett. Ifjusági ének, szavalat, felolvasás, népünnepélyeken szokásos játékok és mutatványok szórakoztatták a nagy közönséget. Tartottunk négy vallásos estélyt (nov. 5.—dec. 3., jan. 28—febr. 2.), melyek mindenikén ifjusági és gyülekezeti ének, 5—6 szavalat, felolvasás, vagy szabadelőadás kötötte le a mindig szép számu közönség figyelmét. Kiemelendő a február 2-iki estélyünk, melyen az esperesi vizsgálószék is jelen volt. Pál Ferenc esperes hatásos megnyitót és Ürmösi József jegyző hatalmas és megkapó szabad előadást tartott Jézus és a vizetmeritő samariabeli nő beszélgetéséről. Megtanultunk és előadtunk két szindarabot: Ábrányi „A végrehajtó“ és Margittai „A cserebogár“. Előbbit nov. 11 és 12-én utóbbit febr. 10-én és 18-án mindig nagyszámu hálás közönség előtt. Ezenkivül több monológot és dialogot, valamint a Magyar Naptárban megjelent „Az uj biró“ c. derüs párjelenetet. Az ünnepélyeken, estélyeken felolvasást tartottak, szindarabokat, szavalatokat tanitottak: Balázs András lelkész, Győrffy Mária tanitónő, Buzogány Elek és Barabás Vilmos énekvezértanitó és Buzogány Elek ig.-tanitó. Elismerés és dicséret illeti azokat a szorgalmas és lelkes ifju leányokat és fiukat, akik nagy buzgósággal és dicséretes törekvéssel tanulták a vezetőik által nekik kiosztott szerepeket és költeményeket, egyházi és világi énekeket. Megérdemlik a nyilvánosság előtt is az elismerést és dicséretet. Az erkölcsi siker mellett az anyagi siker is megvolt.

A világiak prédikálnak. Már többször jeleztük az „Unitárius Közlöny“-ben, hogy Amerikában és Angliában a világi emberek igen nagy tevékenységet fejtenek ki nemcsak az egyházak kormányzásában, hanem a vallás hirdetésében is. Egyik vasárnap a világiak prédikáltak. Mit mondott Murdock ur?

Ha az egyháztól vársz valami jót, látogassad a templomot. Mindenki jobb ember volna, ha a templomba járna. Figyelj jól s légy őszinte, légy bizalommal és tisztelettel.

Tartsd eszedben mindig, hogy az egyházközség virágzása, a templom épsége attól függ, hogy te rendesen áldozol-e az egyház szükségeire. Add amit adhatsz örömmel és jó kedvvel. Sohase mond, hogy téged nem érdekel az ekklézsia ügye.

Mindig gondolj arra, hogy a pap azért megy a szószékre, mert mondanivalója van. Ne itélj elsietve. Ha egyik beszéd nem tetszik, várd meg a másikat.

Arra vigyázz, hogyha másképpen nem is szolgálhatsz, magaviseleted, szorgalmad és hűséged legyen példaadó.

Becsüld meg a papot s inkább keresd jó tulajdonságait, mint gyengeségét. Ha valami jót nyertél tőle, ne hallgasd el.

Szülők, rokonok és ismerősök értesitsék lelkészüket a városon: Kolozsvárt, Nagyenyeden, Nagyváradon, Marosvásárhelyt, Segesvárt, Szebenben, Udvarhelyt, Brassóban, Bukarestben vagy Jassiban lakó gyermekök, rokonuk vagy ismerősök lakásáról, foglalkozásáról. A Dávid Ferencz-Egylet és a Nők Szövetsége kéri lelkészeinket, sziveskedjenek a kapott értesitést közölni nemcsak a városon lakó hiveinkről, hanem azokról is, akik szétszórva idegenek között laknak. Talán sikerülni fog kiadványainkból számokra is juttatni.

Kérelem. Tisztelettel kérem lelkésztársaimat, sziveskedjenek értesiteni arról, hogy egyházközségükből az utóbbi években kik távoztak állandóbb tartózkodásra Brassóba vagy Brassómegyébe, hogy a pontos összeirását helyben és a szorványokban lehessen eszközölni. Egyuttal arra is kérem, hogy „Az én hitem“ c. füzetek árával sziveskedjenek elszámolni. Kovács Lajos lelkész, Brassó.

A kivándorló. Levelet kaptunk Délamerikából egy régi jó magyar barátunktól. Családos ember. Van három fia, két leánya. Orvos volt egy ideig azután birósági tisztviselő s a mellett magának és feleségének is szép kis vagyona. Mindenik gyermeke kereső ember. Egyik fia Délamerikában próbált szerencsét, de keveset talált s mégis a család elindult. Öt hóig voltak az ujvilágban. Mindent megpróbáltak. Semmi sem sikerült. Arra kérnek, hogy Északamerikában szerezzünk nekik megélhetést. Sajnos nem biztathattuk semmivel. Más vágyakozóknak is azt tanácsoljuk: bármilyen rossz, de legjobb itthon.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába f. évi január 18-tól február 18-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Kozma Miklós Fiátfalva, Benke Márton, Csegezy Márton Beszterce, Tób Zsigmond Nyárádremete, Barabás János Torockó, Berecky Vilmos, Keresztély Lajos, Sykó Lajos (40 L), Weress László, Nagy Gyula, Dr. Pálffy Ferenc, Szucluy Jánosné Kolozsvár, Járai Béla Dézsfalva, Teslák Tinka Torda, Létay László Temesvár, Kádár Kálmán, Jánosi József, Biró Lajos, Pál Dénes, Elekes Béla, Benke Mózes, Benke Elek, Marosi Ferenc, Benedek József, Séra Károlyné, Ambrus Domokos, Boros Ferenc Siménfalva, Barabás Matild Nagyenyed, Györke Lajosné, Ajtay János, Dávid Albertné, Botár István, K. Nagy Miklós, Deák Ferenc, Nemes József Kolozsvár, Gyöngyösi Gábor Sinfalva, Gál Lajos Alsógáld, Geréb Ádám Biia, (22 és 23-ra), Végh Jánosné Mezőtóhát, Fazakas Lajos, Fazakas Lajosné Nyárádszentmárton, Buzogány Elek Székelyderzs, Dr. Veress András Abrudbánya (10 L), Dr. Ferenczi Géza Nagyajta, Kálmán Mózes Fiátfalva, Csongva Dénesné Bágyon, Halmágyi Gábor Brassó; Unitárius Egyházközség, Nagy Dénes, Dávid Ferenc-Egylet Alsójára, Kerestély Gézáné Szentábrahám, Weiss Jenő Kolozsvár, Unitárius Főgimnázium, Unitárius Főgimnáziumi Önképzőkör, Péter Lajos, Dr. Szolga Ferenc

Székelykeresztur, Kovács Károly Marosujvár, Varga Andor, Udvari György, Ifj. Miklós János, Táncos János, Unitárius Egyházközség, Székely Tihamér Magyarsáros, Agh Ferenc Koloszvár, Unitárius Egyházközség Ikland, Unitárius Leányegyházközség Nagyernye, Dr. György József, Filep Gábor, Kovács Béla, Török János, Balogh László, Nemes Lajosné, Kilyén Mózes, György Gyula, Gagyi Jánosné (20-20 L), Özv. Nagy Mózesné, Balogh József, Kilyén Zsigmond Balogh István, Mihály Sándor, Mihály István, Aszalós Ágnes Kúti Sándor (10-10 L) Ikland, Aranyosrákosi D. F.-Egylet, Varga Ferenc (22 és 23-ra), Özv. Kosnyér Mihályné, Rédiger Géza Marosvásárhely, Dr. Kiss Elek Kolozsvár, Konya Mariska (22-re), Gálfalvi Kálmán, Bálint Mihály, Gergely Sándor (22-re), Barta Miklós, Kerekes Dávid, Sándor Gergely Brassó, Patakfalvi Zsigmond Kolozsvár, Dr. Pálffy Ferenc Dicsőszentmárton, Szinte Sándor Dézsfalva, Gelei Vilmos Egeres, Oriold Antal, Pál Mátyásné, Anca Aurélné Kolozsvár, Dr. Gelei Árpád Óradna, Id. Gvidó Béla, Kertész István, Pálffy István, Durugy András, Durugy János Samué, Pál József, Ifj. Gvidó Béla, Felszeghy Gyula, Szabó Márton Andor, Szabó Ferenc kádár, Barta József Samué, Miklós János, Pál József ács, Dr. Zsakó István Dicsőszentmárton, Özv. Haller Rezsőné Kolozsvár, Lőrinci Dénes Oxford, Dávid Ferenc-Egylet, Pap Dániel Csehétfalva, Hits Béláné, Pálffy József Marosvásárhely, Székely Sámuel Dés, Dr. Zsakó Andor Kőhalom, Pálffy B. Samu, Ifj. Korondi Mózes Várfalva, Babos Lőrinc, Dumáné Füzi Aranka, Párizs Miklós, Árkosi László (30 L), Pálfi Miklós Alsó-Felsőszentmihály, Demény Andor Kolozsvár, László Péter Felsővisó, Végh József Székelykocsárd.

Alapitói dijban fizettek: Major Domokos Zsibó, Alsójárai Dávid Ferenc-Egylet, Gálfalvi Sámuel Székelykeresztur 100-100 leut.

A vak fiu javára adakoztak: Egy unitárius papné 20 leut, Dr. Veress András Abrudbánya 30 leut. Kolozsvár, 1923. február 18-án. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Ez évi február 18-tól március 18-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Lőrinczy Dénes Székelyudvarhely, Lőrinczy Dénes Oxford 1922-re; özv. Tóbis Simonné Marosujvár, Szász Ilona Nyárádmagyarós, Bartalis Erzsike Székelyudvarhely, Szatmáry Kálmánné Marosvásárhely, Jakab István Székelydobó 1923-ra; özv. Tarcsafalvi Albertné 1922-re és 1923-ra; István Lajos, Vass Dénes, Pálffy Károly, Csiszér Imre, Keresztesi Lajos, Balázs Dávid, Bedő Imre, Nagy Dénesné Marosvásárhely; Györke Dénes Beszterce, Pálffy Dezső Sáromberke, Simon József Szombatság, Szénásy Ferencné Dés, Kovács Dánielné, Bencédi Márton, Fülöp Domokos, Szabó Mózesné, Unitárius Egyházközség Muzsna; Pap László Székelyudvarhely, Dr. Tóth György Kolozsvár, Kovács Mózes Szászrégen, Máty[illegible]s Gergely Szőkefalva, dr. Borbély Béla Torda, Péter József Nagyenyed, Ekárt Andor, Ekárt Andorné Csehétfalva,

özv. Graef Antalné Kolozsvár, Árkosi Sándor Bukarest 1923-ra; Pálffy H. Mihály Várfalva 1922-re és 1923-ra; Lakatos Ferenc Kolozsvár, Pap Mózes, dr. Gombos János, dr. Gombos Jánosné, Gombos Eszter, Kovács Margit, Gálfalvi Sámuel, Nagy Lajos, Osváth Árpád, Imre Lajos, dr. Nagy Béla, Takarékpénztár Székelykeresztur, br. Daniel Lajos Tarcsafalva, Rosmann Jenő Székelyszentmihály (10—10 L), Zoltán Gyula Héjjasfalva (50 L), Gálffy Mihály Magyarzsákod, Hermann Józsefné Székelykeresztur, Sárosi József, Unitárius Egyházközség, Kecskés Mózes, Dávid F. Ifjusági Egylet Rava 10—10 L 1923-ra; Unitárius Teologiai Akademia Könyvtára Kolozsvár 1922-re és 1923-ra; Pálffy Samu Szalárdtelep, özv. Zurmann Ferencné, Székely Andrásné, Ebergényi Gyuláné, Székely József, Barta Ferenc, Székely Pál, Székely János (Józsefé), Székely por. Sándor, ifj. Székely Ferenc, Raffaj Zsigmond Verespatak, Kiss János, Orosz Jánosné, Nyiredi Áron, Markovics Jánosné, Tövisi Lőrinc, Molnos Lajos, Bedő Ferenc, Péterffi Áron Fogaras, id. Szentgyörgyi János, Ince Mihály, Szinte Lajos, Fűzi Katinka Nagyszeben, Nagy Vilmos Kolozsvár, Joós András Kisborosnyó, Botár Annuska Torockó, Máté Sándor Bágyon, Lázár Elek Brád (40 L), Gálffy Zsigmond Mészkő.

Alapitói dijat fizettek: Péter Sándor Muzsna, Zoltán Sándor Homoródszentmárton, Joós András Kisborosnyó, Kahlfürst Imre Kolozsvár, Katona Mózes emlékére Katona Mihály 100—100 leut.

Kolozsvár, 1923. március hó 18-án. Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Hivatalos közlemények.

XXV. Sz. 311—1923. **Rendelet**

a Lelkészi és Esperesi Emlékeztető tárgyában.

Az egyházigazgatás jóságának első kelléke, hogy az egyházközségek pásztorai minden utasitás, felhivás és meghagyás nélkül hajtsák végre azokat az intézkedéseket, amelyek a törvényekben és rendeletekben meg vannak határozva.

A most közreadott Lelkészi Emlékeztető azt a célt kivánja szolgálni, hogy az egyházi közigazgatásban időszerüleg elkészitendő jelentéseket lelkész afiai a felettes hatóságokhoz az Emlékeztetőben jelzett időpontig kötelesek beszolgáltatni.

A törvényes következmények fognak alkalmaztatni, ha a végrehajtandó cselekedetek elmulasztatnak és a mulasztások az esperesi vizsgálószéki eljárás rendén, vagy más uton megállapitást nyernek.

A Lelkészi emlékeztetőt alább közlöm.

Ugyanily szempontok tették szükségessé az Esperesi Emlékeztető közreadását.

Kolozsvárt, 1923. február 15-én.

Ferencz József
unitárius püspök.

I-ső melléklet a 311—1923. számu rendelethez.

I. Lelkészi Emlékeztető.

a) *Évenként visszatérő hivatalos teendők.*

1.	Január 1-én:	A mult évi kegyes adományok és népesedési adatok (keresztelés, esketés, temetés, áttérés, kitérés, lélekszám) kihirdetése a templomban.
2.	„ „	Az ez évben tartandó konfirmáció idejének meghatározása és a szülők felhivása a szószékről, hogy konfirmálandó gyermekeiket jelentsék be a lelkésznél. A tanitás iránt való intézkedés előkészitése.
3.	„ „	Az előző évben folyamatban volt egyházközségi fegyelmi ügyekről jelentés az esperesnek.
4.	„ „	Előző évi irományoknak, az iktató sorszáma szerint való csomagolása és levéltárba helyezése (804—1899. számu püspöki rendelet). A házasságkötési tanusitványok és halotti vizsgálati jegyzőkönyvek levéltárra helyezése.
5.	„ 15-ig:	Egyházi törvények, rendeletek kihirdetése (1441—1918. E. K. T. rendelet).
6.	„ 31-ig:	A mult évi számadás és a folyó évi költségvetés elkészitése, lelkész évi jelentése s ezek letárgyaltatása a kebli tanácson és közgyülésben (Egyh. törv. 16., 35., 126. §.).
7.	Ugyanekkor:	Köri közgyülési képviselők megválasztása s az esperesi hivatalhoz bejelentése. (Egyh. törv. 16. §. c), 142. §. b).
8.	„	Vagyonleltár évi kiegészitése, illetve 5 évenként uj leltár kiállitása. (Egyh. törv. 29. §. és E. K. T. 1085—1900. sz. rend.)
9.	Február 1-ig:	A mult évi egyházközségi népesedési adatok kiállitása és az esperesi hivatalhoz beküldése. (Egyh. törv. 100. §.) Erre nyomtatványok küldendők.
10.	Március 1-ig:	A konfirmáló növendékek összeirásának elkészitése s intézkedés a tanitás megkezdéséről. Emlékkönyvecskék beszerzése. (Gyakorlat.)
11.	Április 15-ig:	Intézkedés az iskolai évzáró-vizsga megtartásáról. Az esperesi hivatalhoz bejelentése. Vizsgálóbiztos kérése.
12.	Május 31-ig:	Kepének és egyéb egyházi adóknak kirovása. (Egyh. törv. 34. §.) A helyi szokás is érvényesülhet.

13. Junius 20-ig: Segély iránti kérések és jutalomra való pályázatoknak az esperesi hivatalhoz beterjesztése. (Gyakorlat.)
14. „ „ Az iskolai- és vallásvizsgákról, vasárnapi iskolázásról, szórványok gondozásáról, hadiárvákról, egyesületi munkákról a jelentések és kimutatások az esperesi hivatalhoz beküldendők.
15. Julius 1-ig: A nyári vasárnapi iskolázás megkezdendő. (E. K. T. 34—1902. K. i. sz.)
16. „ 15-ig: A jövő tanévi tankötelesek összeirandók. (Egyh. törv. 52. §.)
17. Auguszt. 30-ig: Az iskola és felszerelései rendbehozása, tankönyvek beszerzése. (Egyh. törv. 52. §.) Ennek megtörténtéről espereshez jelentés.
18. Szept. 1—4-én: Városon az iskolai beiratások elvégzendők.
19. „ 5-én: Városon a tanitás megkezdendő.
20. „ 30-ig: Jelentés — ahol tartatott — a nyári vasárnapi iskolákról.
21. Okt. 1—4-én: Falun az iskolai beiratások elvégzendők.
22. „ 5-én: Falun a tanitás megkezdendő.
23. „ 15-ig: A különböző iskolákban tartott heti hittanórák beosztásáról a kimutatás elkészitendő és espereshez beküldendő.
24. „ „ Az iskolai beiratásokról és a tanitás megkezdéséről esperes utján E. K. Tanácshoz jelentés teendő. (E. Főt. 79—1901. sz.)
25. Nov. 15-én: Ekkor, vagy a legközelebbi vasárnapon Dávid Ferenc-emlékünnepély tartandó s ezzel a téli valláserkölcsi nevelő munka megkezdendő.
26. „ 25-ig: Pénztáros köteles a következő évi költségelőirányzatot a kebli tanácsnak bemutatni.
27. Dec. 31-ig: A folyó évi adományoknak és alapitványoknak az „Aranykönyv"-be időrend szerint való bevezetése, hogy a következő 1/1-én felolvasható legyen.
28. „ 31-ig: Fontos esetekben jelentés küldendő az egyházközség állapotáról az esp. hivatalhoz. Ezt a lelkész nyilvántartja és az előterjesztést közreműködésével támogatja.

b) *Évre és évközökre vonatkozó teendők.*

1. Adóbevallások a törvényekben és rendeletekben meghatározott időkben.

2. Egyházközségi közgyülések tartása. (Egyh. törv. 14. §.)
3. Egyházközségi kebli tanácsi ülések tartása. (Egyh. törv. 25. §:)
4. Kebli tanács választása és megujitása. (Egyh. tör. 23., 24. §.)
5. Iskolaszék választása. (Egyh. törv. 27. §. a.)
6. Fegyelmi bíróság választása. (Egyh. törv. 54. §. Főt. sz. 1890—56.)
7. Pénztárvizsgálat. (Egyh. törv. 94. és 121. §.)
8. Vizsgálószék jegyzőkönyvének tárgyalása és intézkedéseinek végrehajtása a legközelebbi kebli tanácsi ülésen.
9. A kérdéses évben végrehajtandó épitkezések — terv és költségvetés mellékelésével — az I. évnegyedben felterjesztendők esperes utján az E. K. Tanácshoz. (E. K. T. 461—1905. eln.)
10. Egyházi nyugdijasok halála azonnal bejelentendő. (Egyházi törv. 101. §.)
11. Az első évnegyedben espereshez bejelentendő a belső emberek meliékfoglalkozása (bank, pénzintézet stb.) (1913. évi Főtan. 39. jkvi p. és 1914. évi Főtan. 48. jkvi pont.)
12. Aki más egyházközségekhez tartozó fiut vagy leányt konfirmál, köteles a konfirmálás tényét tudatni az illetékes lelkésszel, hogy a családkönyv megfelelő rovatát kitölthesse s az egyházközségéhez tartozók vallásos kötelességének teljesitését tudhassa, nyilvántarthassa.
13. Aki más egyházközségből való legényt vagy elvált férfit a maga egyházközségéhez tartozó leánnyal vagy elvált nővel egyházi megáldásban részesit s nem maradnak abban a községben, az egyházi áldásban való részesités tényét a tanusitvánnyal köteles átirni az állandó lakóhelyen való egyházi anyakönyvezés végett, hogy az illető lelkész tudomással birjon a házassági élet egyházi feltételeinek eleget tevéséről. (1901. évi Főt. 111. jkvi pont; 285—1895. E. K. T.)
14. Aki más egyházközséghez tartozót temet el akár kórházból, akár falun, ha az bármely ideig volt is ott, köteles átirni az elhalt eredeti egyházközsége lelkészének a temetés egyházi végzését s köteles átküldeni a halottvizsgálati jegyzőkönyvet egyházi anyakönyvezés végett. (1901. évi Főtan. 111. jkvi p. elve szerint.) (Lásd a 285—1895. E. K. T. utasitást is.)

c) *A kormány 7965—1921. sz. határozatával megállapitott hivatalos ünnepek.*

1. Május 23. A függetlenség proklamálása, a románok egyesülése.
2. Áldozó csütörtök: Az elesett hősök emléke.
3. Augusztus 5. A királyné őfelsége nevenapja.
4. Augusztus 24. A király őfelsége születésnapja.
5. Október 16. A trónörökös születésnapja.
6. Október 29. A királyné őfelsége születésnapja.

II-ik melléklet a 311—1923. sz. rendelethez.

II. Esperesi Emlékeztető.

a) *Évenként visszatérő hivatalos teendők.*

1. Január 1-ig: Vagyoni és népesedési kimutatáshoz és vagyonleltárhoz rovatos iveket kérni az E. K. Tanácstól. (Gyakorlat.)
2. „ 15-ig: Egyházközségeknek a vagyonleltári iveket kiküldeni és a vizsgálatra beszedni 5 évenként. (E. K. T. 1085—1900. sz.)
   Évenként az ingósági leltárakat rendbe szedetni.
3. Február 1-ig: Az esperesi vizsgálatokról intézkedni. (Egyh. törv. 149. §.)
   A köri fegyelmi bíróságok előtt folyamatban volt ügyekről jelentés. (2298—1922.)
4. Március 30-ig: Az egyházkör állapotáról, a f. ü. gondnokokkal egyetértőleg E. K. Tanácshoz jelentést tenni. (Főtanácsi jkv 20—1922. sz., E. K. T. 179—1922.)
5. Április 1-ig: Belső emberi nyugdij-járulékokat az egyházközségektől beszedni és az egyházi pénztárnak beküldeni. (Nyugdij szab. 46. §.)
6. „ 15-ig: Népiskolai statisztikai és nyári vasárnapi tanitások kimutatásához rovatos iveket kérni E. K. Tanácstól. (Gyakorlat.)
7. Április 25-ig: A fennebbi iveket az egyházközségeknek megküldeni és vizsgabiztosokat kinevezni. (Gyakorlat.)
8. „ 30-ig: Az esperesi vizsgálószéki jegyzőkönyvek felterjesztendők. (Egyh. törv. 165. §.)
9. Május 1-ig: Az egyházkör népesedési kimutatását püspök urhoz felterjeszteni. (Gyakorlat.)
10. Junius 15-ig: *a*) A köri közgyülés kitüzése. Prédikátor kinevezése. A közgyülést elfogadó egyházközség értesitése. (Egyh. törv. 143., 144., 174. §§.)
    b) Köri közgyülés tárgysorozatának elkészitése.
    c) Egyes tárgyak bizottságba való utalása (174. §. c. pont.)
    d) A belső emberek mellékfoglalkozásáról jelentés kérendő.
    Népiskolai vizsgákról, a nyári tanitásokról, hadi árvákról, szórványok gondozásáról való jelentéseknek a nevelésügyi bizottsághoz áttétele.

11. Junius 30-ig: Esperes évi jelentésének és számadásának a köri közgyülésre elkészitése. (Gyakorlat.) Jelentés, mint a 4. sz. alatt, ha szükséges.
12. Julius 1-ig: Jelentés E. K. Tanácshoz időrendben az egyházkörben elhalt egyházi tanácsosokról és főtanácsi képviselőkről. Az elhaltak helyébe uj tanácsosok ajánlandók. (Gyakorlat.)
13. „ 15-ig: A köri közgyülés jegyzőkönyve és mellékletei felterjesztendők E. K. Tanácshoz. (Gyakorlat.)
14. Szept. 30-ig: Jelentés, mint a 4. sz. alatt (a szükséges esetben).
15. Október 15-ig: Jelentés, illetve kimutatás az espereshez az egyes iskolákban tartott hittanórák idejéről.
16. November 1-ig: A népiskolai beiratásokról és a tanitás megkezdéséről jelentés E. K. Tanácshoz. (Egyh. főt. 79—905. sz.).
17. December 30-ig: Jelentés püspök urhoz az egyházkörben történt helyettesitésekről. (Gyakorlat).
18. December 30-ig: Jelentés, mint a 4. sz. alatt (ha szükséges).

A lelkészi emlékeztetőben felsorolt jelentések is figyelembe veendők.

b) *Évközökre vonatkozó hivatalos teendők.*

1. Egyházköri tisztviselők megválasztása. (Egyh. törv. 172., 192., 194., 196., 307. §§.).
2. Zsinati és főtanácsi képviselők megválasztása 3 évre. (Egyh. törv. 146. §. g) és 201. §. c).
3. Vizsgálószéki dijak megállapitása öt évre (Sz. Törv. 164. §.).
4. Egyházköri fegyelmi biróság megválasztása (Egyh. törvény 168. §., 1920. évi Főt. jkv. 30. jkvi pont).
5. a) Egyházköri nevelésügyi bizottság megválasztása 3 évre. (Egyh. törv. 170. §.)
5. b) Egy tag választása a törv. állami népnevelési bizottságba (173. §. m).
6. Egyházköri közigazgatási biróság megválasztása 3 évre (31—1920. Főt. sz.).
7. Egyházköri missiói bizottság megválasztása (88—1922. Főt. sz.).
8. Egyéb szervezetek, bizottságok rendszeres ujitása. Az egyházköri közgyülésen bármely tisztségre, hivatalra megválasztattak erről irásban, pecsét alatt értesitendők.

Jegyzet. A vizsgálószék dijainak megállapitását a viszonyok befolyásolták, de a törvény még életben van s igy foglalkozni kell e kérdéssel.

XXVI. 1941/1922. szám. **Körirat összes lelkész afiaihoz.** Az U. K. 1822. évi novemberi 11 számában XXIX. sorszám alatt közzétett felhivást megismétlem és összes lelkész afiait felhivom, hogy jelentéseiket a kivánt adatok közlésével 8 nap alatt terjesszék be. Kolozsvárt, 1923. március hó 20-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXVII. 349 és 461/1923. E. K. T. szám. **Hirdetés.** A kolozsvári unitárius főgimnázium igazgatója Gálfalvi Györgynek, aki Gagyban Udvarhelymegyében 1900. április 5-én, továbbá Székely Miklósnak, aki Tordán 1902. január 18-án született, s mindkettő unitárius vallásu, az állitólag elveszett 1918. márc. 8-án 3 é. b. sz., illetve 1920. jun. 5-én 28 é. b. sz. alatt kiállitott eredeti érettségi bizonyitvány helyett 103 illetve 110/1923 ig. sz. alatt 1-1 másodlatot állitott ki, minek folytán az eredeti bizonyitványok hatályukat vesztették. Kolozsvárt, 1923. márc. 19-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXVIII. 240/1923. sz. **Körlevél esperes és lelkész afiaihoz.** Elena királyi hercegnő Őfensége az ország népéhez felhivást bocsátott ki, melyben egy fővárosi gyermekkórház, egy betegápoló iskola és az ország egész területén müködő ambulans (mozgó) egészségügyi szervezetek felállitása céljából gyüjtést indit meg és az egyházi főhatóságokat a nemes cél felkarolására szólitja fel. Az Egyházunk részére küldött gyüjtőivekből 1-1 példányt március 16-án továbbitott az E. K. T. iroda minden egyházközséghez. Kérem lelkész afiait, hogy a felhivás tartalmát egyházközségi közgyülésen vagy egyéb alkalomkor ismertessék hiveikkel és buzditsák őket adakozásra. A begyült adományok a számozott gyüjtőivekkel együtt az esperesi hivatalokhoz, s onnan együttesen a „Banca Națională a României" banknak bármely fiókintézetéhez juttatandók. Egyidejüleg majd jelentsék esperes afiai E. K. Tanácshoz a bankhoz beadott gyüjtőivek sorszámait és az egyes egyházközségek által beszolgáltatott összegek nagyságát. Kolozsvárt, 1923. március 19-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXIX. 291/1923. szám. **Kiegészités a tanitói oklevelek egyenjogositása tárgyában** 1723/1922 sz. alatt az Unitárius Közlöny f. évi 1 számában megjelent körlevélhez. A közokt. ü. miniszt. kolozsvári vezérigazgatósága Ad. 9000/1922 VI. szám alatt közölte a következőket: 9000/1922. sz. iratunkkal kapcsolatban a nem román tanitók diplomájának egyenjogositása tárgyában a fölmerülhető tévedések kikerülése céljából tisztelettel közöljük, hogy dr. Joanovich Gy. román nyelvtana két részből áll: I rész Fonologia és morfologia, II rész Syntaxis (Mondattan). A második rész is megjelent: Minerva Cluj. Az emlitett 9000/1922. sz. rendelet tehát hozzáfüzendő I és II rész. Mindezekről mihez tartás végett ezuton értesitjük felekezeti elemi iskoláink tanitóit, tanitónőit és az iskolaszéket. Kolozsvárt, 1923. február 23-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXX. 464—1923. sz. **Körirat** az iskolaszékekhez, esperes, lelkész, tanitó afiaihoz és felekezeti iskolai tanitónőinkhez. Az „Unitárius Közlöny" f. évi 1. számában III. sorszám és 1723—1922. E. K. T. sz. alatt kiadott körlevélre hivatkozva értesitjük nevezett afiait, hogy a közoktatásügyi vezérigazgatóság 1923. március 10-én 6012—1923. VI. sz. alatt a következő rendeletet bocsátotta ki: „A tanitói diplomák egyenjogositása tárgyában 9000—1922. sz. körrendelettel létesitett vizsgáló-bizottságok müködését további intézkedésig beszüntettem." Kolozsvárt, 1923. márc. 27. *Ferencz József* unitárius püspök.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Május 5. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Készülődés a jövőre.

Évek alatt hangzott a szó széltében hosszában, hogy egyházunkat reformálni kell. Voltak akik vérmes reményeket fűztek a reformhoz, mert gondolták hogy ha a tanácskozásban és a törvényhozásban minél többen résztvesznek, annál jobb lesz a törvény és pezsgőbb az élet. Abban minden jó unitárius egyetértett, hogy csekély számunk azt parancsolja, hogy mindenki ott álljon vagy a sorompónál, vagy a kormányrudnál, vagy a kazán mellett, mert különben az egyház hajója nem tud haladni még a sima tengeren sem, hát a viharos hullámok között!

De sokan s talán az ifjabbak, azt hitték, hogy a törvényekben és az egyház szervezetében van a hiba, mert hiba van, hiszen ha nem volna, akkor nem hangoztatnák mindenhol, hogy változtatni kell a régin s meg kell teremteni az újat.

Április 5—7. napja egyházunk életében nevezetes időszak lesz. Ezt ma bátorsággal megállapithatjuk, mert egyházi embereink vidékről is igen szép számmal — 23-an — fölvonultak Kolozsvárra s résztvettek három hosszu nap tanácskozásaiban, a kolozsvárlakkal együtt 45-50-en.

Minden jelenlevő megállapithatta, hogy a komoly gondolkozás, az egyházias szellem a mai idők követelményeinek megfelel. De azzal is tisztába jött mindenki, hogy más fundamentum nem vethető, mint amely egyszer vettetett.

Élvezettel hallgattuk végig az előadókat és felszólalókat, mert láttuk, hogy mindenik a dolgok mélyére akar nyulni. A tanácskozás az egyházközség szervezetével kezdődött.

Számos igen értékes fölszólalás történt. Nyilvánosan is megerősödést nyert az, ami eddig is tény volt, hogy az egyházközségek élete, jó kormányzása, helyes közszelleme mutatja az egész egyház értékét és életrevalóságát. A lelkész a gyülekezet lelke, de tagokra

van szüksége, akik a lelkéből vett erővel tovább dolgozzanak. A mi földmivelő embereinket jó egyházias érzés vezeti. Ők szeretik egyszerü unitárius vallásunkat, mert lelki szükségeiket kielégiti, erkölcsi bátorságukat fokozza. Igen életbevágó javaslata az értekezletnek, hogy a Főtanácsba felerészét a tanácsosoknak a gyülekezetek válasszák.

Az egyházkör mai szervezetében megfelelőnek mutatkozik, de kivánatos, hogy legyen egyházköri tanács a köri tisztviselőkből, hogy a fontos és életbevágó kérdéseket megvitassák és az őrszem szerepét végezzék.

Az E. Képviselő és Főtanács reformjára leginkább gondolt mindenki, de a végén is meggyőződtünk, hogy „a mai szervezet megbontása a legnagyobb bün volna" az előadó dr. Tóth György meghatározása szerint. Ezt a kemény tételt lehetne magyarázni, de annak, akinek szüksége van magyarázatra, már csak azért is fölösleges, mert nem gondolkozik, aki pedig megérti és megérezi, az nem szorul magyarázatra. Ilyennek tartjuk az unitáriusok nagy többségét. A javaslatnak ellenzője alig akadt annál is inkább, mivel az egyházkörök mindenikének lesz képviselője benne, azonkivül csak 15 lesz a választott tag az eddigi 27 helyett. Egy észrevételt figyelembe ajánlunk: ha a körök helyeslik, hogy az E. K. Tanácsban képviselőjük legyen, gondoskodjanak arról is, hogy megjelenhessen a gyüléseken.

Az E. Főtanács (Zsinat) szervezését vezető gondolat az volt, hogy az egyházközségeknek választás utján minél több szerep jusson. A bizottság kimondotta, jó lesz, ha a főtanácsi tagok felerészét az egyházközségek választják. Nagy figyelmet ébresztett azonban dr. Ferencz Józsefnek az a megjegyzése, hogy a képviseleti rendszer tökéletlen és hibásnak bizonyult sok esetben. Erre már az országgyülési választásoknál is rájöttek, miután a választások alatt igen nagy visszaélések történnek. Az is elhangzott, hogy népünket jobban bele kell nevelni az egyházi életbe és a gyülekezet kormányzásába, mielőtt a törvényhozó testületbe kerülnének.

Az összegyült egyházi és világi férfiak elméjére nehéz teherként sulyosodott a most és mindennap mutatkozó létfenntartás kérdése. A hiveknek régóta nem volt olyan nagy alkalmuk az egyházhoz és valláshoz ragaszkodás bebizonyitására. A hitért és az ifjuság neveléséért mindig kellett áldozni. Itt a próba, az igazi nagy próba. Most megfogtok méretni és jaj azoknak, akik könnyünek találtatnak.

Uj és még szokatlan szó a „misszió." Idővel megértjük s lassanként rájövünk, hogy mindenki felelős vallásáért, fennmaradásáért és terjedéséért. Idézzük Brassait, ki a Dávid Ferenc-Egyletet erősitni akarván, azt tanácsolta: mindenki gyűjtsön még egy tagot.

Ezt csak alkalmazni kell a hitéletben s azonnal megindul a misszió. Nem volna rossz példa az sem, amit a még kicsiny, de serény felekezetek világi papjai mutatnak.

Az iskolai kérdések fölött lehetne elmélkedni, de a bizottság jónak látta ezidő szerint várakozó állást foglalni el.

A pénzügyi dolgok igen élénk megbeszélést idéztek elő a nagy gonddal készült előadói terv körül. Ezekről még sokszor fog szó esni.

A leányotthon, theológia, énekeskönyv, fegyelmezés, nyomda, a felsőbb iskolai oktatás, ifjuságunk elhelyezése, a szórványügy s a mit jóval előbb kellett volna emlitenünk, a generalis és az esperesi vizitáció olyan tárgyak, amelyek mindig velünk lesznek s mindig gondot fognak adni.

Annyi azonban bizonyos, hogy az a három nap, melyet együtt töltött 50 unitárius férfi, a lelki egyensuly helyreállitására, a bizalom és a közös szent ügyek iránti lelkesedés fokozására igen jótékonyan hatott.

A kolozsvári kollégium ünnepel.

— Egy gondnok és négy tanár beiktatása. —

A háboru elszólitotta tanárainkat a harctérre. Azután egyéb volt a baj. Uj tanáraink rendre fölszaporodtak. Az 1922. évi Főtanács betöltötte az egyik felügyelő-gondnoki széket. Eljött az idő arra is, hogy az intézet régi szokása szerint az uj tanárokat beiktassák.

Április 14-én volt a meghatóan szép ünnep kollégiumunk disztermében. Ferencz József püspök ur egy visszatekintő és főpásztori oktató beszéddel nyitotta meg. Dr. Szentiványi József kollégiumi felügyelő-gondnok talpraesett szép és sokat igérő beszéddel köszöntött be magasztos állásába. Szép tehetsége és nemes elhatározása biztositja munkássága sikerét, de figyelmeztetett a birtokosságot most fenyegető veszedelem lesujtó következményére is.

Pap Domokos tanár, lapunk buzgó szerkesztője, nagyon szerencsésen választott tárgyával: „Egy epizód a kollégium történetéből" élénk érdeklődést és nagy elismerést vivott ki annál is inkább, mert rámutatott kollégiumunk életének igen érdekes részletére, a XVII-ik száz végére és a XVIII-ik elejére. A históriát aktuálissá tette azzal, hogy ismertette egy Paget nevü konstantinápolyi angol nagykövetnek Kolozsvárt időzését és egyik tanulónak, Dimén Pálnak hozzá intézett ékes latin versének még ékesebb forditását.

Gálfi Zsigmond a görög világ egyik jelesét, Euripidest mint a vallásos eszmék hirdetőjét mutatta be a Kr. előtti utolsó századból. A tudományos készültséggel irt értekezésből ujból láttuk, hogy az ifju tanár nagy szakképzettséggel van fölszerelve.

Dr. Gelei József volt egyetemi magántanár már ismeretes mint kiváló szaktudós a biologia uj birodalmál „A mi igazi tragé-

diánk" cim alatt sok tudományos megfigyelést tárt föl és egyben hasznos utmutatást adott az ember harmonikus életének szükségéről, mert az emberi test sok ezer tagja várja és elvárja, hogy mindeniknek munkát adjon, mert különben elsatnyul, elgyengül egyik rész, tultengésbe megy a másik. De nagyon hangsulyozta, hogy az izgató szerek (szeszek és dohány) használatától óvakodjék mindenki, a ki szereti a szép és egészséges életet.

Vass Domokos tanárban egy teljesen bevégzett, gyakorlatilag kiképzett, tudományában tájékozott tanitványa mutatkozott be néhai dr. Brassainak. A fizika törvényeiről egészen tudományos szakértekezést tartott, melyből a hallgatóság meggyőződhetett, hogy a mathematika és fizika nehéz és bonyolult, de mindig logikus sokféle ágaiban egészen otthonos. Hire megelőzte, hogy kitünő tanitó és szerencsés paedagogus.

Ilyen uj gárdára büszke lehetne bármely intézet. Örömmel fogadta kartársakul dr. Gál Kelemen igazgató magvas és lelkes beszédében, melyben oktatói és nevelői munkára hivta föl. Csifó Salamon lelkesen üdvözölte a Theol. Akadémia nevében, Nagy Lajos a kereszturi főgymnasium és Vári Albert a lelkészkör és Unitárius Irod. Társaság nevében. A püspök ur zárta be az ünnepélyes bemutatkozást.

Dr. Szentiványi gondnok izletes ebéddel tisztelte meg a tanári és tanitói testületet. Jó hangulatban és értékes beszédekben bővölködött a társaság. **Tudósító.**

Az ifjuság dolgozik.

Az ifjuság részt vesz az egyházi munkában, ha alkalmat adunk rá. Egyik egyházközségben a háboru alatt egy 17 éves ifju embert tettek egyházfivá. Némelyek kifogást emeltek ez ellen, mert ilyen korban még nem tartják elég komolynak és megfontoltnak az embert. Mi csak kettőt szerettünk volna tudni: azt, hogy az az ifju ember mivel érdemelte meg a kitüntető megbizást és azt, hogy jól elvégezte-e a dolgot. Ha az utóbbinak megfelelt, akkor az elsőt nem is kérdezzük, hanem azt mondjuk: ifju emberek föl az orgona mellé és töltsétek be a templomot szép és rendes énekkel. Ifju emberek, ti a harctéren megállottátok a helyeteket, tudjátok meg, hogy a templomban is, a faluban is akkor mennek jól a dolgok, ha ti mindenütt ott vagytok, kiveszitek részeteket és megtartjátok a szép rendet. Tiétek a jövő.

Leányainknak konfirmációi ajándékul legszebb, legállandóbb és leghálásabb tárgy az imakönyv. „Szivemet hozzád emelem . . ." nagy választékban kapható már 40 leutól fölfelé lapunk kiadóhivatalában.

TŰZHELY MELLETT.

Az Úr vigyáz.

Csönd ül az erdő rejtett mélyein.
Sugárzik fönn kiterjedt végtelen.
Magasban, mélyben, árnyban, fényben itt,
Az Urnak lelke mindenütt jelen.

E szűzi csönd, ez imás hallgatás
Örök himnusz, mely ég felé szakad,
Melynek az ember zengő éneke
Csupán refrénje, visszhangja marad.

S a csöndbe most zubogva zaj zuhan
S bele remeg a mélyek rejteke,
Borzong a lomb, ámul a sok virág
S elhal a csönd zsoltáros éneke.

Ős templomon emberláb gázol át
S az erdő lelke hangosra riad,
Ekhó ijed a sziklárói alá:
— „Isten, Isten, itt jár emberfiad!"

Vigan kacagva zendül föl a dal
És hull a rög futóknak lábnyomán,
Recscsenve fáj s törik a zöld falomb
S búcsut lehel az élet alkonyán.

S im: tipró lábak bús végzetnyomán
Pár kis virágot élni lát szemem...
S lelkem hittel borul az Ur elé,
Kinek jósága örök, végtelen.

(1921. A homoródalmási barlangnál tett kiránduláskor.)

ÜRMÖSI KÁROLYNÉ.

A hosszu élet titka.

Brassai bácsi jó példát mutat.

Az „Ellenzék" vasárnapi száma minden héten kedveskedik olvasóinak okos tanácsokkal. Oktatásra és utmutatásra mindenkinek szüksége van. Nemcsak a jó pap, hanem a jó gazda is, a jó biró is, a jó tanitó is, meg a jó gazdasszony is holtig tanul. Dr. Gelei József sokat tanult a néhai hires professzortól dr. Apáthy Istvántól. Ő most tanitja tanulóinkat Kolozsvárt a Kollegiumban s másokat, akik olvassák az „Ellenzék"-et. Mi a Brassairól szóló részt bemutatjuk olvasóinknak ugy ahogy megirta.

Brassai bácsi élete.

A hosszu élet titkáról való fejtegetéseinknek mivel sem tudnánk jobb befejezést és a befejezésben kellőbb nyomatékot adni, mint hogy visszatérünk a filozófusok életére. A nagy gondolkozók ugyanis *Madden* számitásai szerint átlag 75 évet élnek és igy az ők esetükben egész határozott összejátszását látom az életpályának és az élettartamnak. És határozott megnyilvánulását látom ebben

annak, hogy a filozófus rendszerezett elméje az élet folyamatában is rendszert, mérsékletet tud bevinni; érti azt, hogyan kell a szervezet harmoniáját az élet harmoniájával összeegyeztetni és fenntartani. Nem hinném azonban, hogy a bölcsesség tüzön-vizen élet meghosszabbító tényező volna, sokkal inkább azt szeretném ebből kiolvasni, hogy fölényes intelligencia és hosszu életkor egymásrautalt (correlativ) jelenségek, hogy a testnek szivós megbánthatatlan harmoniája és a lelkivilág szintén magasfoku harmoniája az adományok egy anyaméhéből születtek.

Brassai 47 éves korában.

Nekünk erdélyi magyaroknak a közelmultból egy kiváló példánk van a hosszu életet élt nagy gondolkozóra a 98 éves korában elhunyt Brassai bácsiban.

Brassainak édesapja volt hosszu életü, 78 éves korában hunyt el. Brassai maga 98 évet élt és pedig akkora szellemi frisseségben, hogy 90 éves korában még filozófiai munkát irt. Brassai élete igazi mintaképe volt a szinte üzemszerü mértékletességnek.

Brassai napi munkarendje, amint azt nekem egyik öregkori jó barátja és életrajzirója, dr. Boros György elbeszélte, a következő volt: Reggel fél nyolckor kelt, nyolc órakor elfogyasztotta kiadós reggelijét. Ez váltakozva teából, tejeskakaóból, vagy csokoládéból állott. Kávét nem ivott. Erre hideg sültet, vagy tojást és végezetül befőttet fogyasztott el. Munka előtt, régiek szokása szerint kovából tüzet csiholt és egy csibukot elszitt. Fél kilenctől tizenkettőig szellemi munka következett, mely váltakozva hol teremtő munkából, hol tanitásból állott. 12—1 óráig lelkét frissitette föl élclapok olvasásával, melyek között első helyen állott a Fliegende Blätter. Egy órakor nehány darab tésztát fogyasztott el és azzal tovább folytatta szellemi életét, mely délután különlegesen olvasással telt el. Nagy figyelmet forditott a világlapok szemmel tartására és mindig az elsők közé tartozott, aki a világotmozgató eszmék felbukkanására felhivta a magyar közönség figyelmét. Az estebéd este hét órakor

volt. Ez rendszerint huslevesből, vagy épen majorságbecsinálból, főzelék körzetes husból, vagy majorságsültből és két deci borból állott. A husnemüekben nagyon szeretett inyenckedni. Vadhusokra rendkivül sokat adott és — ahogy mondják — egy strassburgi pástétomért kiment volna a világból. Étkezés utánra izelitőül befőttek helyett rendkivül szerette a havasi vadvirágokból gyült — ahogy ő nevezte — fenyőmézet. Vacsora után szellemi munkát nem üzött. Ellenkezőleg, akkor következett a lélek üdülése. Házánál állandó zenetársaság müködött és ennek körében 9 órától kezdve folyton zenéltek. Brassai zeneimádásáról különben is legendák kerengnek még maiglan is az erdélyi közönség körében. Este bármely vidám társaságot képes volt odahagyni, ha meghallotta, hogy a városon valahol ismerős körben zenélnek.

Brassai 90 éves korában.

Brassai a szükséges napi testi mozgás betartásából szinte dogmát csinált. Amig jobban birta magát, naponta 5000 lépést, később a 90-es években napi 3000 lépés volt a rendes kimért sétája. Ha ügyes-bajos dolgai bárhová is elvezették az intézetétől, azt mindig beleszámitotta sétájába. Egyszersmindenkorra kimérte, hogy lakásától az összes ismerősei hány lépésre laknak, hivatalok mily távol esnek és sétára hátramaradt mozgást ahoz igazitotta. Sétáit nem sportolta el üzemszerüen. Ott is a változatosság embere volt. Fölkereste séta alatt barátait, vitára hivta fel őket és sétája alatt társalgás közben kétséges eszméit tisztázta velük és előttük.

Józan egyszerüségben igy telt el Brassai élete. Ezt a mindennapiságot elég gyakran szakitották meg utazások, vagy többnapos gyüjtő kirándulások. És igy egyfolytában egyféle kimerítő szellemi munkát nem üzött soha.

Az alkohol és a dohány.

Mikor Brassai életrendje után tudakozódtam, kellemetlenül ütötte meg fülemet, hogy az öreg ur csibukolt és két-három deci bort az esti ebéd mellé mindenkoron föltálaltatott. Kellemetlenül azért mert az angol statisztika világosan mutatja, hogy mindazok a foglalkozások,

melyek dohányfüstös levegőhöz vannak kötve, mint azt a vendéglősök és kelnerek esetei igazolják, továbbá az alkohol élvezetre állandóan alkalmat nyujtó foglalkozások emberei: a sörfőzők, vendéglősök, kávések és kocsisok általán rövid életüek. Ma mindenkitől tudott dolog, hogy az a két bóditó szer: a nikotin és a szesz, főként a szivre és az agyra hatnak s hogy mindkettőtől érelmeszesedések származnak. Ez pedig a sziv munkáját neheziti meg. A mentegetőzésre példálózni szeretőknek azonban Brassai 98 éves életével ne szolgáljon köpenyegül, mert ő a napi három csibukon és a két, ritkán három deci-boron soha tul nem ment. S ne szolgáljon főként azért, mert — ki tudja — nem élt volna-e, e kevéstől is tartózkodván, száz éven is tul.

Egy másik nagy unitárius életmódja.

Az amerikai Harward-egyetem nyug. rektora, dr. Eliot W. Károly, folyó évi március 20-án betöltötte 89. évét. Ma is oly pontosan dolgozik, mint egész életében. Nagy levelezést folytat, mert a tanügyi férfiak állandóan kérik tanácsát. Más fontos kérdésben is mindig van mire feleljen. Egész életében roppant nagy befolyást gyakorolt kortársaira, akik ma is igen nagy tisztelettel tekintenek rá, mint a bölcsesség forrására.

Szünetlenül látják és hallják nagy gyüléseken, olvassák cikkeit minden komoly kérdésben. Az egyetemtől 75 éves korában visszavonult, de csak azért, hogy hirlapirói, kritikai és nevelésügyi cikkeit szórhassa szét. Dr. Eliot a gondolat és fölvilágosodás birodalmában fővezér.

Tanácsul ezt mondja mindenkinek, aki hosszu életre számit: Táplálkozz mérsékelten, aludj legalább 7 órát nyitott ablak mellett, mindennap sétálj a szabad levegőn, ne használj semmi izgató szert, (sohasem dohányzott), végy részt minden természeti élvezetben, de tulzás nélkül és jó kedélyedet mindig őrizd meg.

Igy lehet eljutni a kellemes és megelégedett élet legmagasabb fokára. Ha ez anyagias beosztásnak látszik is, mindenki vegye tudomásul, hogy e mellett a szeretet és a jóakarat mindig megtalálja helyét. *Christian Register.*

Akik naptárak árával hátralékban vannak, felszólittatnak, hogy azt haladéktalanul Báró József naptárszerkesztő lelkész cimére (Orăşeni-Városfalva, posta Homorodsânpaul, jud. Odorheiu) küldjék meg, hogy a szerződés értelmében május 15-én az udvarhelyi Könyvnyomda R.-T.-gal elszámolhasson.

Városi lakós előfizetőinket kéri a kiadóhivatal, szíveskedjenek lakásuk utcája nevét és számát pontosan megirni.

Idegenben lakó ismerőseik, rokonaik nevét és lakását közöljék olvasóink, hogy lelki gondozásban részesithessük.

NŐK VILÁGA.

Tarka Délután. Tavaszi virágzás tarka-barka szinei, hangulatai vetültek lelkünkre a D. F. E. április 14-én lezajlott fényes sikerü kedves délutánján. A fáradhatatlan rendezőségnek sikerült mégegyszer összehoznia Kolozsvár magyar társadalmának szinejavát, kik közül számosan vállaltak szerepet a szép és változatos műsorban. A műsor minden pontja nagy körültekintéssel, gonddal és műizléssel volt összeválogatva. A műsor összeállitásáért és vezetéséért őszinte elismerés illeti dr. Boros Györgynét és dr. Hintz Györgynét, kik fáradságot nem kimélve, sok csüggesztő akadályt leküzdve, vezették sikerre a szebbnél-szebb pontokból álló műsort. A „Tarka Délután" rendezését általában a „Nők Szövetsége" intézte s minden egyes tag lelkesen buzgólkodott a siker érdekében. Az izletes és gazdag buffet vezetését és kiszolgálást a Nők Szövetsége" tagjai végezték Csifó Salamonné vezetésével önzetlen buzgósággal és dicséretreméltó kitartással. A D. F. E. ezuton is köszöni mind a műsor szereplőinek, mind a rendezőknek eredményes fáradozásukat. A változatos műsor a következő volt: zenekari nyitány, humoros szabad-előadás, zongora-szóló, magyar szóló (tánc), élőképek, szimfónia, táncos kuplé, képrejtvények, műkedvelői előadás, siami pantomim, Kati nóták, melyek mindenike nagy tetszéssel találkozott. Aztán fölhangzott a cigány hegedüje s az ifjuság tavaszos kedvvel ropta a csárdást s egyéb táncokat. *Ü. K.-né.*

Kötőke. Búcsut vettünk a Kötőkétől is s hálásan gondolunk azokra, kik pár délután kellemes emlékét adták nekünk. A negyedik „Kötőke" április 12-én folyt le a többihez méltó sikerrel. Kedves számok voltak ismét műsoron.

A brassói „Dávid Ferenc Unitárius Nőegylet" tisztikarának és választmányának tekintélyes és sok biztatást nyujtó névsorát itt közöljük: Elnök Preiszner Péterné, alelnökök Kovács Lajosné, Kádár Sándorné, József Domokosné, Gergely Sándorné, titkár Kovács Lajos, pénztáros Fazakas Zsigmondné, gazdák Kádár Mihályné és Tamás Rezsőné, ellenőrök József Domokos és Izsák Vilmosné. Választmányi tagok: I. csoport: Andrásofszky Samuné, Dackó Jakabné, Dobra Dénesné, Jakab Vilmosné, Kovács Károlyné, Richlovits Antalné, Sándor Gergelyné, Szinte Ferencné, Török Sándorné, Vajda Józsefné. II. csoport: Arató Józsefné, Bartha Miklósné, Bálint Jánosné, Csoma Győzőné, Darkó Józsefné, Gálfalvi Kálmánné, Izsák Domokosné, Knobloch Rezsőné, Szolga Ferencné, Tódor Jánosné, Veress Vilmosné. III. csoport: Ambrus Lajosné, Bende Ödönné, Fe-

rencz Istvánné, Halmágyi Károlyné, Kónya Gáborné, Lázár Sándorné, Mikó Ferencné, Mihály Jenőné, Szabó Sámuelné, Török Árpádné, Veress Benedekné.

A D. F. Nőegylet H.-szentpéteren is megalakult f. évi január 7-én. Az összegyült asszonyokat a lelkésznő köszöntötte s előadva az összejövetel célját, az értekezlet egyhangu határozattal mondotta ki a Nőegylet megalakitását. Mindjárt jelentkeztek is a tagok 42-en. Aztán megválasztották a tisztikart a következőkben: Elnök Bedőné Nagy Nelli, alelnökök Kiss Gyuláné és Burján Domokosné, pénztáros Benedek Jánosné, jegyző Bedő Miklós és még tiz választmányi tag. Tagsági dij fejenként 5 leu. A megalakulástól kezdve minden vasárnap estve összejövetelt tartottak felolvasásokkal, egyházi énekek gyakorlásával stb. Rendeztek egy műsoros estélyt is március 18-án, amelyen mind nőegyleti tagok szerepeltek, monologokkal, dialog és énekszámokkal. Az estély tiszta jövedelme 880 Leu, amit egy uj gyászszószék takaró beszerzésére fognak forditani. Husvét másodnapján volt a felolvasó-estélyek bezárója, aztán a nyáron csak vasárnap délutánonként találkozunk. A tagok száma még mindig szaporodik. *Bedő Miklósné,* elnök.

A siménfalvi Nők Szövetsége folyó év február 18-án táncmulatsággal egybekötött igen jól sikerült műsoros-estélyt rendezett, melyen bebizonyitotta életrevalóságát, lelkesedésében meg nem szünő kitartását. Az estélyen tetszésszerinti önkéntes adakozásból begyült 1150 Leu, mely összeget nemeslelkü nőink szegénysorsu árvagyermekek segélyezésére és templomunk diszitésére szándékoznak forditani.

A D. F. Egylet és a gazdasági célu egyesületek. Az unitárius egyház kebelében a vallásoscélu egyesületi tevékenység a Dávid Ferenc-Egylet keretében bontakozik ki. A Dávid Ferencz-Egylet 1885. évben alakult és a vidéki tevékenység a fiók-egyletek utján kapcsolódik bele a központi irányitásba. Ez a szervesen kiépült egyesületi élet a mi egyházunk szempontjából époly fontos, mint a többi egyházak kebelében alkotott egyesületek. Az egyháztársadalmi életet ma el se lehetne képzelni egyesületi élet nélkül. Hogy az egyesületi élet a tagok igényei szempontjából mi mindenre terjeszthető ki, azt az egylet célja határozza meg. A kifejezetten gazdasági cé'u egyesületek a vallásos célu egyesületekkel egy alapszabály alapján nem müködhetnek. Ezért ott, ahol Gazdasági Egyesület is létesitendő, a vezetők igyekezzenek az Erdélyi Gazdasági Egyesület (E. G. E.) irányitását igénybe venni (Kolozsvár, Attila-ut). Ezeket azoknak ajánljuk figyelmébe, akik az egyházközségi élet fellendítésén lélekkel fáradoznak.

Lapunk az „Unitárius Közlöny" csak úgy lesz erős és hatalmas, ha minden előfizető gyüjt még egy előfizetőt!

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Gálffy Kálmán meghalt április hó 10-én Székelyudvarhelyt. A martonosi Gálffy-család nagy törzsfájáról ismét leszakadt egy erős ág. Gálffy Kálmán huzamos ideig viselt közhivatalt Udvarhelymegyében. Mint főszolgabiró részt vett egyik kereszturi zsinatunk rendezésében. Sokan emlékeznek arra a lelkes, áldozatos buzgóságra, melyet kifejtett unitárius érdekeink és egyházunk támogatására. Lelkes hazafi, önzetlen jó barát, a nép sorsa iránt érező tisztviselő volt. Családját és az embereket gyöngéd érzéssel szerette. Nagy veszteség a még jó korban levő 62 éves férfi elvesztése.

Egy beteg kisleány hitbeli megerősödése. Székelyderzsi egyházközségünkben virágvasárnapján volt virágokkal, fenyőágakkal feldiszitett több mint 500 éves hatalmas templomunkban a konfirmáció. A nagy templom zsufolásig tele volt ünneplő közönséggel. Általános érdeklődés, tetszés és ünnepélyes keretek között folyt le a konfirmáció. Hitben megerősödve távozott a 31 növendék és a több mint ezer főre menő közönség. A templomi ünnepnek megható folytatása volt egy már hónapok óta ágyban fekvő beteg leánynövendék konfirmálása. Betegágyában is szorgalmasan tanulgatta a kis Debri Ilona a Kátét és kortársaival együtt kivánt konfirmálni. Balázs András lelkész és Egyed János gondnok a templomban konfirmált növendékek jórészével megjelent a beteg növendék szülői házánál és ott megható jelenetek közepette a növendékek elénekelték: „Szent Istenem tekints reám...“ szokásos éneket, a lelkész pedig kikérdezte a Kátéból és imádság, áldás után buzditó, bátoritó szavak között urvacsorában részesitette a beteg növendéket és fölcsendült a társak ajakán: „Hiszek, vallok én egy Istent...“ Könnyekig megható jelenet volt. Szülők és rokonok könnyzáporral voltak tanui a fölemelő ünnepélynek. A beteg növendék halvány orcáján sugárzott az öröm: a kivánság teljesülésének boldogsága. A vallás angyala repdesett a hónapok óta szomoru hajlékban és a jövő reménye termékenyitette meg a sziveket. Enyhület a szomjuhozó lelkeken, áldás a bizó-remélő sziveken!

Esküformák. Az esküminták kiegészitése iránt még 1916-ban részletes javaslat készült. Sajnos — ötletek miatt — a Főtanács 1920-ban a hiányzó esküminták megállapitását mellőzte. Azóta is többször nélkülöztük. A körökből is érkeztek fel ujabb kérelmek a hiányzó esküminták megállapitása tárgyában. Az 1449—1918. E. K. T. szám alatt elfekvő iratok között található esküminták közül hiányzik a Sz. Törvény értelmében az iskolaszék tagjai által leteendő eskü. A gyakorlatban használt esküminta beküldendő volna. Ugyancsak hiányzik a presbyterium tagjai által leteendő eskü-minta

is. Dr. Tóth gyüjteményes munkájának III. kötetében (a presbyterium tárgyalásánál) a 151. lapon olvasható egy ily esküminta. Mindenesetre szükség volna az esküformák gondos revideálása és kiegészitése.

Az egyházhivek fegyelmezése. Az unitárius egyház haladásáért dolgozó és lelkesedő atyánkfiai április 5—7. napjain foglalkoztak azokkal a kérdésekkel, amelyek a mai viszonyok között az egyházi életet közelről érdeklik. Ezek között a kérdések között szerepelt: „Az egyházhivek fegyelmezésének korszerü szabályozása". A R. Szemle április 6-ikán megjelent számában is — sajátságos véletlen — e kérdéssel találkoznak. Az iró ezeket mondja: a) Cégéres bünösök eltiltandók az urasztalától; b) Akik egyházilag meg nem esküdtek; c) gyermekeiket meg nem keresztelték; d) gyermekeiket a vallásos nevelés előirt módjában nem részesitették; e) gyermekeiket nem konfirmáltatták; f) kárunkra adtak reverzálist; g) egyházi közteher viselési kötelezettségeiket nem teljesitették — névszerint figyelmeztetendők a presbiterium által, hogy ezeket a mulasztásokat meghatározott időn belül hozzák helyre. Ha nem tesznek eleget, akkor jogaik gyakorlását 1 évre felfüggeszti s ha ez sem használ, a püspöknek előterjesztés teendő, hogy az egyházból rekessze ki. A Református Szemle szerkesztőjének megjegyzése megerősit ama felfogásunkban, hogy ezzel a kérdéssel egyházunkban is behatóan kell foglalkozni. *(t. gy.)*

Bágyonban is megalakult a Dávid Ferenc-Egylet fiókja egyelőre 55 taggal. Elnök, lelkész, alelnök Szép Gábor, titkár Csongvay Dénes, pénztárnok Szép Mikiós. Minden hónap első vasárnapján tartják vallás- és erkölcsnevelő gyüléseiket, a Nőszövetség minden vasárnap délután. Sikert és áldást kivánunk az egylet müködésére.

Határozat. Szám: 511—1923. Egyházi Képviselő Tanács a reformbizottság véleményes javaslataira nézve a Főtanács, E. K. Tanács, Egyházkörök, Generalis Vizitatio, Körlelkészség, Segédlelkészség és Missioi Bizottság tekintetében előterjesztett előadói véleménynyel szemben elhatározza, hogy az Ideiglenes Egyházi Bizottság véleményes javaslatai kiadandók az elnökség által alakitandó bizottságoknak. E bizottságok szerkesztik meg a referens és titkár előadása alapján a törvénytervezeteket, melyek az E. K. Tanács elé lesznek terjesztendők elfogadás és a körökhöz való leküldés céljából. Az E. K. Tanács által készitendő és indokokkal ellátott javaslatok mellett az Ideiglenes Egyházi bizottság jegyzőkönyvének másolata is leküldendő a körökhöz.

Adományok. *Siménfalvi aranykönyv.* A siménfalvi unitárius egyházközség aranykönyve 11 oldalon 1922. évről 381.330 leu összeget jegyzett fel nemeslelkü jóltevői, adományozói nevére. Ebből: néhai Joó Elek és neje néh. Elekes Juliánna 332.000 leut érő hagyatéka 1922. év folyamán átjött az egyházközség tulajdonába, jól-

tevőink halhatatlan nemes lelkének örök emlékéül. Id. Elekes Dénes és neje Nagy Eszter elhalt Sándor fiuk emlékére egy darab 150 kg.-os harangot ajándékoztak az egyházközségnek 13.500 leu értékben. Az egyházközség tagjainak önkéntes évi adománya egy 307 kg.-os harangra és orgonajavitásra 31.148 leu, mely összegnél az egyházközségnek minden tagja 3—600 leuig érdekelve van. Benke Mózes gondnok elhalt Ida nevü leányának emlékére 500 leu alapitványt tett. Br. Daniel Lajos köri gondnok az egyházközség közcéljaira 162 leut adományozott; másnemü adományok, urvacsorai perselypénzek évi összege 4020 leu. Az 1922. évi összadomány összege 381.330 leu. Az aranykönyv irott betüinek látásában szemünk gyönyörködik, lelkünk gazdagodik, mert tartalma a nemes sziveknek és lelkeknek kiaknázhatatlan bőségével van tele. Az a jó Isten, kinek szent céljait a nemes jóltevők adományaikkal munkálni óhajtják áldásthozó szeretetével kisérje, segitse őket jó cselekedeteiknek gyakorlásában. Siménfalva, 1923. márc. 20. *Páll Dénes* unitárius lelkész.

Nagysolymosi aranykönyv. Kicsiny egyházközségem tagjai a hagyományos unitárius áldozatkészség megnyilvánulásával beszerzett 15.000 leus kettő darab harangjaink árának törlesztésére a következő adakozásokat tették: Fekete József lelkész 1000 L, Derzsi Mihály 1000, Szilágyi Dénes 1000, Szabó János 500, Balázsi József 500, Pap István 500, Derzsi Mózes 500, Derzsi József 500, Izsák Gergely 500, Rusz Mózes 500, Benkő Mózes 500, Pázsint Dénes 500, Szabó Márton 500 és Derzsi János 500 leut s igy összesen 8500 leut ajándékoztak. Amidőn hiveim ez áldozatát nyilvánosan hálás szivvel nyugtázom, nem mulaszthatom el az adakozóknak szivem mélyéből jövő köszönetemet kifejezni annyival is inkább, mert tudom és ismerem mindannyiok anyagi helyzetét s igy tudom, hogy ez áldozat reájuk nézve anyagi megterheltetés, de azt is tudom, hogy mindenik örömmel és meleg szivvel egyházközségem iránt lángoló szeretettel tette. „Igy lesznek az utolsókból elsők." Isten megszentelő kegyelme legyen hiveimen, egyházközségemen s annak időtlen időkig való fennállásán. Nagysolymos, 1923. évi április hó 7. *Fekete József* lelkész.

Kilyéni aranykönyv. Soós András ur Kisborosnyóról a kilyéni unitárius egyházközségnek második harang beszerzésére 1000 leut adományozott. E tekintélyes összeg szép lélekre s áldozatos szivre mutat. Hálás köszönet érette. Kilyén, 1923. április 5. *Incze István.*

Recsenyédi aranykönyv. Recsenyédi egyházközségünkben az elmult évben a vallásos buzgóság és áldozatkészség örvendetesen fellendült. Régi harangjaink közül az egyik 1916-ban hadi célra vitetett el, a másik 1918-ban elhasadt s igy mindkettő helyett ujat kellett szereznünk. Elismeréssel jegyzem fel, hogy mint a régi harangjaink, ugy az ujak beszerzésénél is a helybeli birtokosság járt elől jó példával, amennyiben az egyik harang beszerzésére 10.000

leut ajánlott fel. A másik harang a régiek árából és a hivek önkéntes adományából szereztetett be. A kettő együtt 23.300 leuba került. A község lakói módjukhoz képest valláskülönbség nélkül hozták meg szives áldozataikat a szent célra, családonként 20—200 leuban. Amerikában levő hiveink közül — kikhez Máthé István kebli tanácsos irt levelet — Bomher István 1000 leut, Bomher János 1500 leut küldött. A pompásan sikerült szép hangu harangok ünnepélyes felavatása március 26-án történt meg a vidékről összegyült nagyszámu közönség jelenlétében. *Gál József* lelkész.

Nyugtázás. A vak fiu javára adakoztak: Szász Ilona Nyárádmagyarós 10 L, özv. Tóbis Simonné Marosujvár 20 L, özv. Sándor Gergelyné 10 L, Pap Gergelyné 10 L, Malvianszky Ferencné 20 L, özv. Bartalis Józsefné 20 L, Pálfiy Katóka 10 L, Bartalis Erzsike 10 L, Németh Albert 5 L, Jakab Lajos 10 L, Katona Mózes 10 L, Bomhér István Székelyudvarhely 5 L, Kovács Ilona 10 L, Deák Miklós Székelyszentmihály 20 L. — Kolozsvár, 1923. évi március hó 18-án. Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Az egylet pénztárába ez év március hó 18-tól április hó 18-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Kiss Jenő, Demes András, özv. Pálfiy Jánosné Csegez; Türkösi Sámuel (40 L), id. Fajk Istvánné, özv. Rác Mihályné, Farkas Borbála, Mózes Mihály Kolozsvár; Gál Gyula Toróckószentgyörgy; Mózes Károly Mócs; Barta Ferenc, Barta József, ifj. Balogh Elek, Csepregi Ferenc, Cs'ki Mózes, Gedő András, Gedő József, id. Jakab Ferenc, Sándor Albert, Vas Elek, Zoltán Zsigmond Városfalva; Biró Elek Felsőbánya; dr. Barabási Albert, Szabó Rebeka, Székely Samu, id. Szász Ferenc, Kozma János, Kis Elek, Ince Józsefné, Sz. Nagy Ferenc, Iszlai Elek (10 L), Kelemen György, Fodor József, Fekete Albert, K. Nagy Simon, Kis Dénes, Bf. Nagy Géza, Sz. Nagy József Szabéd; László Jánosné Mezőrücs; Barabás Lajos Székelykeresztur; Tób Zsigmond Jobbágyfalva; Kovács Margit Székelykeresztur; Vas Pál Kolozsvár; dr. Szentiványi Árpád Nagyenyed; Ince Zsigmond, Kövendi Mihály, Keresztély János, Tóth Ferenc, Bálint János, Szinte Ferenc, Szolga Mihály, Kovács Lajos Brassó; Fejér Istvánné Keresztvár; Osváth Gábor, Unitárius Egyházközség Ürmös; Unitárius Egyházközség, Balázs András, Barabás Vilmos Székelyderzs; Unitárius Egyházközség Székelyudvarhely; Unitárius Egyházközség, Sándor Gergely, Bálint Mózes, Sándor Mózes Kénos; Unitárius Egyházközség Lókod, Gyepes, H.-Keményfalva, Abásfalva, Recsenyéd, H.-Jánosfalva, H.-Szentpéter, Városfalva, H.-Szentmárton, H.-Almás, H.-Karácsonfalva, H.-Ujfalu; Máthé Mihály H.-Keményfalva; Kádár Lajos, Kádár Gyula Abásfalva; Sigmond József H.-Jánosfalva; Báró József, Bartalis Márton Városfalva, Bedő Miklós H.-Szentpéter, Zoltán Sándor H.-Szentmárton; Ajtay János, Vajda Antal, Péterfi Áron, Kiss Béla, Unitárius Nőegylet H.-Almás; Bálint Ödön Karácsonfalva.

Folytatjuk.

Hivatalos közlemények.

XXXI. Szám: 591—1923. *Körirat a gimnáziumok igazgatóságaihoz.* A Vallásügyi vezérigazgatóság a következő rendeletet intézte hozzám:

I. Románia. A Kultusz és művészetek minisztere; Vallásügyi Vezérigazgatóság. Szám: 10027—1923. Bucurest. 1923.

Püspök Úr! Tisztelettel megküldjük mellékelten másolatban a Pénzügyminiszterium 264—920 sz. iratát azzal a kéréssel szíveskedjék tudomásul venni, a fennhatósága alatti egyházi személyzet fizetéséből eszközlendő 10%-os levonást illető rendelkezést. Miniszter h. Bredisteanu s. k. Dir. gen. Dr. Gh. Comca.

II. Ehhez a rendelethez volt mellékelve a pénzügyminiszteriumnak a Kultuszminiszter Urhoz intézett 264, 920—1923. számu következő átirata:

Miniszter Ur! 56426—923 sz. iratára s 211780 sz. iratunkra tisztelettel értesitjük, hogy a Miniszterium approbálja, hogy a papok és egyházi hivatalnokok fizetéséből eszközölt és már letétbe helyezett 10%-os levonási alap az illető püspökségek rendelkezésére bocsáttassék, hogy abból fizethessék az illető nyugdijasokat.

Fölhivjuk azonban a figyelmét arra, hogy azon személyek kiknél levonatik a 10%, melyet kivánságának megfelelően rendelkezése alatt hagyunk, az esetben, ha nyugdijjogosultságuk az általános nyugdijtörvény alapján rendeztetni fog, a törvény értelmében kötelesek lesznek akkor befizetni ezt a 10%-os visszatartást, hogy szolgálati idejük beszámitódhassék.

Fölkérjük hát tessék arra a helyzetre is gondolni, amely majd előáll a jövőben, midőn ezen hivatalnokok kérni fogják szolgálati idejük beszámitását, hogy az állami nyugdijintézetbe beléphessenek.

E tekintetben szeretnők megkapni a kategorikus választ.

Miniszter h.: Olvashatatlan aláirás, Director: Olvashatatlan aláirás.

Az eredetivel való egyezőséget bizonyitja Dr. Koenig.

III. E rendelkezésből nyilvánvaló, hogy a papok és egyházi Közigazgazgatási tisztviselők nyugdijazásának kérdése egyelőre az egyház által oldandó meg.

Ennek folytán az egyház közpénztára külön köteles kezelni a nyugdijalap céljára visszatartott 10%-os levonást.

A további intézkedéseket az E. K. Tanács fogja megtenni.

IV. A gimnáziumi tanárok és felekezeti elemi iskolai tanitók nyugdijjárulékának kezelésénél is egyelőre ez a kezelés lesz irányadó.

Kolozsvárt, 1923. április 14-én. *Ferencz József* unit. püspök.

XXXII. Szám: 626—1823. eln. *Hirdetés iskolai bizonyitvány hatálytalanitásáról.* A székelykereszturi főgimnázium igazgatósága

Ábel Elemér részére, aki 1903. év február 18-án, Egresd-u. Kisküküllő vm.-ben született és izraelita vallásu, s 1915—16. isk. év végén kiállitott s állitólag elvesztett eredeti első (I.) o. bizonyitványa helyett 190—1923. sz. a. április 12-i kelettel másodlatot állitott ki. A másodlat kiállitása folytán az eredeti bizonyitvány hatályát vesztette. Kolozsvárt, 1923. április hó 15-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXXIII. Szám: 555—1023. *Körirat lelkész és tanitó afiaihoz és az iskolaszékekhez.* Közlöm mihieztartás végett a közoktatásügyi vezérigazgatóság 5101—1923. VI. számu következő iratát: „A 17589—1923 sz. miniszteri határozatnak megfelelően a decentralizatio kezdetére vonatkozólag tisztelettel értesitjük az összes állami és felekezeti iskolákat, tehát a felekezeti elemi és tanitóképző intézeteket is, hogy f. é. március 1-től kezdődőleg átmennek a Tankerületi Főigazgatóság adminisztrationális vezetése és ellenőrizése alá és, hogy felettes iskolai hatóságaiknak szánt levelezéseiket a püspökség utján intézzék a tankerületi főigazgatósághoz". Kolozsvárt, 1923. ápr. 6-án. *Ferencz József s. k.* unitárius püspök.

XXXIV. Szám: 164—1923. U. P. *Pályázati hirdetés kántori állásra.* Olthévizi egyházközségünkben üresség be jött kántori állásra ezennel pályázatot hirdetek. *Javadalom:* 1. Természetbeni lakás 2 szobával, konyhával, kamrával s a szükséges gazdasági melléképületekkel. 2. 7 hold 405 □ öl területü szántó és kaszáló tagositva. 3. 24 kalangya (26 kévés) buza. 4. 10 kalangya (26 kévés) zab. 5. 30 véka szemes törökbuza. 6. 18 szekér fa az udvarra beszállitva. 7. A lakás mellett 213 □ öl területü kert. 8. Ezidőszerint szabad legeltetés; a buza és zab összehordásánál és kicsépelésénél az egyháztagok dijmentesen segédkeznek. Kellően felszerelt pályázati kérvények f. évi május hó 16-ig Osváth Gábor esperes urhoz küldendők, Ürmös, u. p. Ágostonfalva. Kolozsvárt, 1923. április hó 16-án. *Ferencz József s. k.* unitárius püspök.

XXXV. Szám: 627—1923. *Körirat összes lelkész afiaihoz.* A magyar unitárius egyházközségek és az amerikai unitárius egyházközségek testvéregyházi viszonyának erkölcsi tartalmából szükségszerüleg foly, hogy Amerikában élő, vagy oda ezután kivándorló hiveink keressék a kapcsolatot az amerikai testvéregyházközségekkel. Erre való tekintettel felhivom lelkész afiait, hogy Amerikában élő hitrokonainkat megfelelő módon értesitsék és a kimenőket utasitsák, hogy az adott viszonyokhoz képest az amerikai unitárius egyházközségekkel kapcsolatba lépni és ahol az lehetséges, a helybeli vagy közel levő testvéregyházhoz csatlakozni igyekezzenek. Az egyházközségek testvéri viszonyának ez önmagától adódó folyománya. Kolozsvárt, 1923. ápr. 18-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Junius 6. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Mi lesz gyermekeink sorsa?

A legtöbb szülőnek bizonyára már most sok gondot és fejtörést okoz, hogy a jövő tanévben miképpen gondoskodjék gyermeke tanittatásáról. Különösen pedig a falusi szülő az, akinek ez a nagy kérdés a lelkére nehezedik. A legtöbben ma már valószinüleg ugy gondolkoznak, hogy a négy elemi osztályt végzett gyermeket ne is tanittassák tovább, mert pénzbe is kerül, de másfelől a magyar fiu most ugy is nehezen lehet „úr", egy-két pályát leszámitva.

Hát annak, aki igy gondolkozik, nincs igaza. Igaz, hogy ma már nem áll annyi pálya nyitva fiaink előtt, mint régebben. Ez azonban nem lehet ok arra, hogy gyermekeinket pusztán nemtörődömségből megfosszuk a müveltség legszükségesebb feltételeinek megszerzésétől s ne nyujtsunk módot és alkalmat nekik, hogy legalább annyi ismeretre tegyenek szert, ami ma már a legegyszerübb emberre nézve is életszükséglet.

De még sok más okból sem szabad fiaink esetleg kiváló tehetségeit könnyelmüen elkallódni hagyni. Tartozunk ezzel a szülei lelkiismeretnek, egyházunknak és fajunknak.

Ezt pedig nagyon könnyen elérhetjük a következőképpen: *Küldjük be négy elemit végzett gyermekeinket habozás nélkül főiskoláink valamelyikébe, hogy legalább az alsó négy osztályt végezzék el.*

Ez az életkor (a 10—14. évig) igen alkalmas idő a tanulásra. A gyermekkor minden iránt fogékony élénk érdeklődése ebben az időszakban talán a legelevenebb. S e négy esztendő alatt már sokkal inkább kiviláglik, hogy kinek milyen tehetségei vannak s milyen pályára alkalmas; tovább tanuljon-e vagy hazamenjen. E négy év elég arra is, hogy fiaink megtanulják az állam nyelvét, aminek tudása ma mindenkinek csak hasznára lehet ügyes-bajos dolgainak elintézésében. Nem is hasonlitható össze az a kis haszon, hogy fiainkat már ily fiatalon befogjuk a mezei munkában való segitésre, azzal a nagy haszonnal, ha ezt a négy évet tanulással tölti el. Rövid-

látásu és ridegen önző számitás az, hogy azért a kevés munkáért, amit egy ilyen, még testileg sem fejlett gyermektől, otthon kierőszakolhatunk, megfosszuk őt jövendő boldogulásának esetleg sokat igérő lehetőségétől.

Az anyagi áldozat nem is jöhet számitásba ebben a kérdésben. Az intézetek a lehető legolcsóbb áron gondoskodnak a növendékek teljes ellátásáról. Nehéz küzdelemmel igyekeznek minden jogos igényt kielégiteni, a szegénysorsuak pedig még a megszabott csekély dijakból is nagy elengedéseket nyerhetnek.

A tanterv ugy gondoskodik, hogy a tanuló a negyedik gimn. osztály bevégzésekor lehetőleg egységes és befejezett ismereti anyagot nyer az életre tartozó minden hasznos ismeretből, amelyeket a mai nehéz, az ember minden erejét és tudását igénybevevő világban már senki sem nélkülözhet, még akkor sem, ha e négy év után visszamegy a szülei házhoz s folytatja apja mesterségét, a földmivelést.

Ettől eltekintve azonban a növendék látóköre és világismerete gyarapodik, felismeri hajlamait és tehetségeit s igyekezni fog megtalálni minden utat s módot, hogy ezeket továbbfejlessze s a lehető legnagyobb tökéletességre vigye. Elmehet például — hogy mást ne is emlitsünk — egy ipari szakiskolába, ahol magát jól kiképezve, a megélhetés, sőt a megvagyonosodás lehetőségei nyilnak meg előtte.

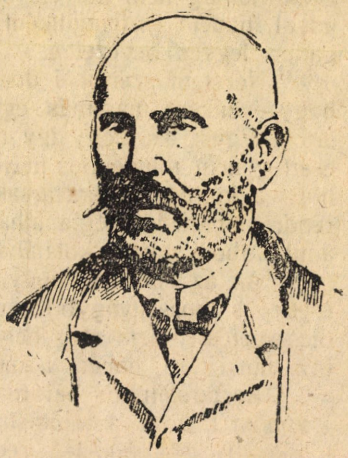
Nem üres beszéd és hiu biztatás tehát az, hogy minden unitárius szülő a maga és főleg gyermeke érdekében cselekszik, ha vele a gimnázium négy alsó osztályát elvégezteti. A világ halad s nekünk ettől nem szabad elmaradni, ezt parancsolja a józan ész, de ezt parancsolja fajunk, egyházunk és saját magunk sikeres önfenntartásának helyesen felfogott érdeke. **Dr. Varga Béla.**

Ürmösi Kálmán emléke.

1863-ban az iskolai év kezdetén egyszerre kerültünk kolozsvári főiskolánk VI.-ik osztályába s itt csakhamar megismerkedve, elválasztottuk egymást minden fogadalom nélkül s minden önző cél nélkül örök barátságra. Lassanként mindjobban simultunk egymáshoz, mind több vonzalmat éreztünk egymás iránt, mig azon vettük észre magunkat, hogy egymás társasága nélkül nem lehetünk el. Egyforma légkörben születtünk s nevelkedtünk, kepekenyeren, egyházias irányban indultunk az élet utjára s mindketten vágyat éreztünk a papi pályára, *similis simili gaudet!* Ezen alapult önzetlen szoros barátságunk. Természetének alapvonása a komolyság, lelkiismeretesség és pontosság, tanulmányait kiváló szorgalommal müvelte, osztályunkban az elsőséget mindvégig megtartotta s ugy tanárai, mint tanulótársai becsülését méltán kiérdemelte.

A teológián is végig kitartott komoly tanulmányai mellett s tanitványaira is kiváló gondot forditott, miközben a kolozsvári egyházközségben segédkántorságot is folytatott. Papi vizsga után még

három évig kellett papi állás után várnunk s azalatt az akkori szokás szerint köztanitóskodtunk s ő a német nyelv köztanitója lett az alsó osztályokban. Ekkor választották seniornak és segédlelkésznek, mely utóbbi hivatalt nehéz időkben nagyjaink közbecsülésének kiérdemlésével töltötte be, midőn Uzoni Gábor tragikus halálával a kolozsvári népes gyülekezet másodpap nélkül maradt, minthogy az Uzoni helyébe választott Derzsi József egy évre külföldi egyetemre küldetett. Hogy milyen nemes ambicióval s lelkes odaadással töltötte be ezt a rábizott nagy kötelességet seniori és köztanitói s még priváttanitói pontosan végzett kötelességei mellett, annak legkimagaslóbb bizonysága nagynevü Jakab Elekünk megnyilatkozása az egyházközség gyülésében, midőn megtudta, hogy Ürmösi Kálmán tarcsafalvi lelkésznek ki van nevezve: Nem szabad a mi katedránkat megfosztani ettől az embertől, nem szabad őtet eleresztenünk!

Igy alakult ki egy szerény, de szorgalmas és igazi erényekben gazdag ifju lelki élete, hogy valódi munkása legyen az ur szőllőjének s igaz követője az Ur Jézus szent példáinak, jól felfegyverzett harcosa a köz- és családi életnek egyaránt. Papi pályáját előbb Tarcsafalván, azután Siménfalván s végül Szentgericzén folytatta s végezte mint esperes közelismerésre méltó eredménnyel. Szép és boldog családi életet élt neje elhunytáig. Közelebbi szereplése ismeretes. Emléke legyen áldott!

Kisgyörgy Sándor.

Az iskolai siker érdekében!

Főhatóságunk ez évben az iskolák belső és kapcsolatos külső munkáinak méreteiről fokozottabb tájékozódást akarván szerezni, Régeni Áron és alólirt tanitókat küldötte ki az eredmények megtekintésére.

A tanitóság általában helyeslő rokonérzéssel fogadta a főhatóság ezirányu intézkedését.

Engemet már régi idő óta foglalkoztat általánosságban az a gondolat, hogy az iskolák munkáinak irányitó ellenőrzésére nem a jogász-tanfelügyelők, nem az iskolaszék, vizsgálószék, nevelésügyi bizottságok tanitással nem foglalkozó tagjai kellene sorra járjanak, hanem gyakorló tanitók, akik hasonló és ugyanolyan eseteiknél fogva tapasztalataik alapján a szükséges kibontakozásra vezető irányt is inkább megmutathatják, mint azok, kik ugyanoly foglalkozást nem

ízve, a kifürkészhetetlenséggel határos gyermeki lélek szövevényes alakulataiban nem találhatják el a helyes utat.

A rossz méhész zaklató beavatkozásaival a méheknek legnagyobb ellensége, mig a szakember hozzáértésével munkájuknál sok mindenben előnyösen segitségükre tud lenni.

Éppen azért nem tartom helyénvalónak oly sokszor zavarni, hátráltatni az iskolák munkáját a különböző bizottságok, a tanügyet gyakorlatilag nem müvelő s igy csak a látszatnak eleget tehető tagjaival, hanem esztendőnként legtovább kétszer, de szakember látogatása legyen bevezetve.

Nézetem szerint e dologban az volna a helyesebb gyakorlat, hogy évenként más-más egyén lenne kiküldve. Ebben két előnyt látok. Egyik az, hogy igy nem lesznek az iskolák egy embernek esetleg nem mindenben helyes irányitására kényszeritve; a másik az, hogy a különböző kartársak sokféle eljárásait végig tapasztalva, rendre mindenki megtanulhatja azokból a neki még szükségeseket, amit otthon saját iskolájában haszonnal értékesithet a köz javára.

Az az ellenérv, hogy ezáltal alkalom adódik a tanitók közt az esetleges bosszuvágyból eredő visszaütésre vagy a kölcsönös feldicsérgetésre, nem elég helytálló, mert végeredményben nem a tanitók minősitése, hanem a munkaeredmény fokozása a fontosabb dolog.

Kartársaimhoz barátilag — s nem mint kiküldött — s ólva, kivánom közölni a tanitásban s más kapcsolatos dolgok körül követendő eljárásokban az eredményhez juthatás megkönnyitését célzó nézeteimet a következőkben:

1. A mai időkben szükséges fokozottabb vallási áhitatra nevelés szempontjából kivánatosnak találnám, hogy az iskolai év megnyitása és bezárása is az évvégi vizsga helyett inkább templomozással végződjék.

2. Tanitások naponta buzgóságra nevelő ének és imával kezdődjenek.

3. Osztályainkban az eredményesebb haladhatás szemelőtt tartásával ne alkossunk a rendetlen iskolábajárás vagy más okból eredő különböző foku előmenetel szerinti sok alcsoportot, hanem legtovább kettőt: haladók és maradók csoportját s ezt is csak az első osztályban.

4. Irásnál, olvasásnál, rajzolásnál a helyes test-, kéz- és eszközök tartására, különösen a megszokásig, nagy gondunk legyen.

5. Irásnál azt az általános főelvet ne engedjük szemelől téveszteni, hogy a felfelé menő vonal vékony és jobbra düló, a lefelé irányuló balra dülő és vastag a „z" betü szárának kivételével. Betüink az irka vonaláig terjedjenek s azon tul ne haladjanak.

6. Gyermekekkel a fekete táblán is iratni kell.

7. Kis tanulókkal vonalas táblára irassunk.

8. Rajzolásnál a kellő kézgyakorlat elsajátitásáig lehetőleg minél nagyobb méretü ábrákat rajzoltassunk. Kezdetben egy ábra és ne ábracsoportok kerüljenek egy lapra. (Folytatjuk.)

Patakfalvi Zsigmond, tanitó.

TŰZHELY MELLETT.

Miért nincs kalács Molnár kovács asztalán?

(Valóban megesett történet, bizonyságom rá a legatus.)

Ünnep előtti péntek délután árverezték el az egyházközség erdejében megmaradt magfákat. Hétezer s egy pár száz leut kapott az egyház s a kurátor efölötti örömében áldomást inditványozott. Ismerve azonban a Központ rendeletét, mely szerint szeszes italra pénzt utalni nem szabad, igy Miklós Sándor kurátor apatársa: id. Márkos rovatott meg az áldomás terhének viselésével, ki nyomban fel is hozott egy veder bort. Tizen lehettek s igy ez a veder egyelőre elég. Köztük volt Kocsis a biró s Molnár kovács, ki arról nevezetes, hogy nem hiába járta meg Amerikát s arról, hogy református s igy minden szó nélkül fizeti az unitárius papnak a kepét.

Gyermeke nincs s igy felesége minden szeretetét egy kis fehér báránykára pazarolja, melyet figyelmes férje most vett az ünnepekre, melyet azonban levágni nem szabad. Az asszonyka gondosan bezárta a kasba, az ajtóra lakatot tett. A kulcsot mindig magával hordta, hogy amikor kedve jön simogathassa a kezes bárány puha, selyem gyapját. Tán még szalagot is kötött a nyakára.

De igaz, menjünk csak rendre.

Isznak, isznak az árverezők. Éltetik az egyházat, kurátort, birót, id. Márkost. Eléggé nem szép, hogy a papról szó nem esett. — Amikor ugy éjfél felé Molnár kovácsot is felköszöntik, nem birva éhségével kitör belőle az elkeseredés s hosszu, lelógó bajuszát kétfelé simitva szemrehányóan szól:

— Jól van jól, de bár egy hagymát adjatok, mert — Isten bizony — nem birom már a bort éh'gyomorra.

— Helyes, helyes, hagymát a kovácsnak, kiáltja id. Székely György, ki az örökös alapitók 301-ik számát magának foglalta le. Nem több 80 évesnél s azért iszik, nehogy megint tüdőgyuladást kapjon.

— Nem ugy, — szól id. Márkos. — Hanem atyafiak, együk meg a Molnár kovács bárányát.

— Ugy van, együk meg a kovács fehér bárányát.

— Emberek mit akarnak, hiszen ismerik a feleségem száját.

— Ah, — igy id. Márkos — a feleségeddel igazit a biró. Na ki lesz az a két ember, ki ellopja a Molnár kovács fehér bárányát?

Hivatalból kinevezik tolvajoknak az egyházfiakat. (Pedig a rosz nyelvek azt mondják, hogy Márkos volt az egyik.) Amikor a tolvajok elindulnak, Molnár kovács is utánuk indul.

— Megyek, hogy ha a feleségem fel talál ébredni, üssön leg-

alább engem s ne kieteket. Körüljárják csendben a kast s szomoruan állapitják meg, hogy be van lakatolva.

— Molnár kovács hozza ki a kulcsot.

— Hallgassatok, hogy menjek én be a feleségemhez. Van a mühelyben elég fejsze, feszitsétek le a lécekèt.

Pár perc mulva id. Márkos már a honalja alatt simogatta a a bárányt s elszaladtak vele.

Molnár kovács egy pillanatra magába száll s utána sóhajt.

— S lám csak viszik. No szegény feleségem álmodj szépeket.

Id. Márkos nyomban mozgásba hozza feleségét, menyét, menyecske lányait, s mig a sütéshez az előkészület tart, már hozzák is a megnyuzott bárányt. Molnár kovács most már mint áldomás rendező, ott áll a menyecskék között s diktálja, hány tojást üssenek belé, mennyi petrezselyemlevelet.

— Az nincs a házunknál.

— Semmi baj, van nálam az ablak alatt, csakhogy a feleségem épen ott alszik s mikor nem vagyok otthon — nem tudom miért, — de nagyon is ébren alszik.

— Ah — szól Márkos, — menjen a biró, lopjon petrezselymet. — Kocsis ajánlkozott is mindjárt, mikor azonban elindul, Molnár kovács oda szól egyik szomszédjához:

— Menjen csak maga is, nem szeretem mikor a biró a feleségem ablaka alatt egyedül járkál.

Egy jó negyed óra mulva állit be a biró kisárgult arccal, a petrezselyem levelet kezében görcsösen szoritva.

— Emberek baj van. Megdobáltak. Ugy hullott a sok göröngy mint az eső. Egy meg is találta a szomszédot.

— Ejnye, hát mi lehetett?, komolykodik a társaság, de legjobban Molnár kovács. (Hm, gondolja magában, vajjon nem a feleségemre lesett valaki s ezeket ott kapva megdobálta? Hanem, nem szólott semmit.) Id. Márkos erősen nyomkodja zsebkendőjét szájába, hogy ki ne törjön hahotája. (Nagy csoda, ha nem ő rendezte a dobálást).

Nó, hanem pont háromkor, ott párolgott az izletes bárány az asztalon, amire a bor még jobban esett, már t. i. a Gellért bora, mert ezt már ő fizette. Gellért szintén arról nevezetes, hogy tul járt a tengereken s hogy református s igy az unitárius papnak majdnem a legjobb fakepét hozta, ezzel a megjegyzéssel:

— Ezt nézze meg a tiszteletes ur, a reformátusok igy rakják meg a szekeret.

Négy órakor a társaság elbucsuzott egymástól. Mindenik nagyon vig volt, csak Molnár kovácson látszott némi zavar:

— Emberek, kisérjetek haza.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ünnep szombatján az asszonyok falun korán ébrednek. A kalácsdagasztás, lepénysütés friss menyecskét kiván.

Molnár kovácsné is kiugrik az ágyból, egy pillantást vet ura

ágyára, megnyugodva mosolyog, mert csak haza jött a lelkem a rendes időben. Lábujjhegyen járva szépen veszi a kulcsot — még egész sötét volt — s megy a kas felé. Szegény kis bárányka éhes lehet már. Nyitja a lakatot, hivogatja a bárányt, de az nem mozdul. Körüljárja a kast, meglátja a lefeszitett léceket, azonnal megérti a valót s keserves sirásba tör ki. Azután ráront az inasokra:

— Keljetek fel hamar, a bárány nincs a kasban.

Az inasok felugrálnak s csakhamar a falu összes kertjeit beszaladják. Legelől mindenütt az asszony, sirva, lármázva, veszekedve, méregtől reszketve:

— Nó még ilyen dolog se történt Dombán, hogy bárányt lopjanak.

Kivilágosodott egészen, de tudja is már az egész falu, hogy Molnár kovácsné fehér bárányát ellopták. — A biró épen most megy hazafelé. Ujjasába nyakig be van gombolózva.

— Biró ur, kedves biró ur. Biró ur nem hallja, ellopták az éjjel a bárányomat. Biró ur . . .

— Ugyan Molnárné lelkem, hagyjon nekem békét. Egész éjjel a község s az egyház dolgában járok s most a bárányával kinoz. Jó, hogy nem lopták el a petrezselymét is. Jöjjön az irodára, ha panasza van.

— Nem megyek biz'én, hanem igen a csendőrségre.

Berohan házába s egész kiméletlenül rázni kezdi urát:

— György, Gyuri, ellopták a bárányt.

— Ugyan, hagyj békét nekem . . .

— Hogy hagynék? Kelj fel, menj a csendőrségre. A biróval hiába beszélek, meg se akar hallgatni.

— Biróval? Éljen a biró . . .

— Mi? Kelj fel hamar, hiszen már nyolc óra. Na egy-kettő.

— Kérlek drága, miért csapsz olyan lármát? Székely Samunak két lovát lopták el s másnap mégis jót ivott egyet, hát egy bárányért tán nem forgatod fel az egész falut.

— Miért nem lopták hát el inkább a szürkédet, miért a bárányomat.

— Édes feleségem, ejnye nó hagyjad, a bárányt az éjjel megettük.

— Ugy?... Többet nem tudott szólani, hanem mérges tekinteteket vetett ura felé, ki bünbánóan ül ágyán s nagy bajusza alatt mormogta:

— Ne perelj édes jó feleség, mert hát volt, nincs, azok az éhezett végrehajtók elhajták a szegény kicsi bárányt. Isten nyugtassa meg s adjon neked kettőt helyette.

Molnár kovács házát ünnep első napján sokan keresték fel, jót kivánva neki s élete párjának.

— Köszönöm jó emberek, köszönöm. Nó igyunk egy pohár pálinkát. Feleség lelkem egy falat kaláçsot . . .

— Mit? . . . Nó várj, adok én neked kalácsot. Kiszalad az asszony s pár perc mulva hozza a kovászba felejtett tésztát, odadobja az ura elé:

— Ki tudott volna dagasztani, mikor egész reggel a bárány után szaladtam. Ha kellett a bárány husa, itt az elkölt tészta egye meg akinek kell.

Igy történt, hogy Molnár kovács asztalán ünnep első napján nem volt fehér kalács, azonban volt egy rakás tüzes istennyila a fején. Bizonyságom a legatus. *Ütő Lajos.*

NŐK VILÁGA.

A homoródalmási D. F. Nőegylet, az évek óta megszokott módon folytatta téli munkásságát. Vasárnap esténként, élénken látogatott estélyeket rendeztünk, melyeket mindig egyházi énekkel és Ajtay János lelkész imájával kezdettünk; aztán iskolás gyermekek szavaltak, mi magunk és Péterfi Áron ny. rektorunk s Barra Sándor jegyző felolvastak ismeretterjesztő, erkölcsnemesitő és mulattató cikkeket. E tél folyamán választottuk jegyzőnek Barra Sándorné Györffi Polikszénát. Márc. 18-ikán osztottuk ki a közösen termelt zöldség magvakat és most tavasszal ujból megtettük a termeléshez szükséges munkákat. — Községünkben a D. F. Egylet is rendezett igen szép estélyeket; különösen jó volt az, melyen Petőfi Sándor halhatatlan költőnkről emlékeztünk, s melyet Kis Béla áll. tanitónk tett valóban értékessé magas nivóju Petőfi szavalataival. — Az ifj. egylet is rendezett egy jól sikerült szinielőadást és táncmulatságot Vajda Antal ig.-tanitó vezetésével s egy ilyet mi is a Nőegylet keretében terveztünk husvét ünnepére, de az alelnökünket ért sulyos gyász miatt — mely egész községünknek is gyásza — ez elmaradt. Egyletünknek van 176 tagja. Homoródalmás, 1923. évi április hó 23-án. *Ajtay Jánosné* elnök. *Péterfy Áronné* alelnöknő, *Barra Sándorné* jegyző.

Nők az elnöki székben. Bizonyos, hogy a mi társadalmi életünknek szint és melegséget a nők adnak. A vallásos buzgóság a női kedély tüzhelyénél jó forrásba. A gyermek vallása az anyai szivből kapja az első táplálékot. A nő ma már nagyobb körökben is szerepel, sőt igen gyakran vezet. Az angol unitáriusok konferenciáján (a mi zsinatunk) Manchesterben egyik gyülés elnöke Partingeortné asszony volt, a ki arról nevezetes, hogy Gloscop város polgármestere. A tudósitás szerint bebizonyitotta, hogy az ügyvitelhez és vezetéshez jól ért.

Egy öt éves kis fiu szemlélgetett egy modern nőt, a ki keményen fujta a füstöt mamája felé, akinek vendége volt. Az uri nők szoktak dohányozni? — kérdezte a fiu. Én uri nő vagyok s én dohányozok — kedves Lacika. A kis fiu rögtön válaszolt: Oh én igazi urinőt értettem. Egyik *angol lap* közlése.

Ha van hited, mutasd meg cselekedeteddel!

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Püspöki vizsgálatok tartását határozta a főt. püspök ur beadványa alapján az E. K. Tanács és megbizta dr. Boros György főjegyző afiát, mint hivatalból a püspök helyettesét. Első ilyen vizsgálat az aranyostordai körben junius utolsó részében lesz. A főjegyző a köri gyülésen junius 28-án Járában prédikálni fog.

Dr. Tóth György eltávozott Kolozsvárról, el a hazából. Nehéz szivvel tette, mert még bucsut sem vett, pedig legujabb munkakörében, az egyházi referensi állásban olyan munkát végzett, melyért meleg és hálás kézszoritásra kötelezett mindenkit. Dr. Tóth György néhány rövid év alatt az unitárius egyház törvényei és jogforrásai kiadásával nemcsak elévülhetetlen érdemeket szerzett, hanem az egyházat gazdaggá, a közigazgatást egységessé tette. Meglepő volt az a vasszorgalom, az a legyőzhetetlen erőforrás, mellyel rendelkezett. Őszinte sajnálattal gondolunk eltávozására.

Killyéni Endre a háromszéki egyházkör felügyelő-gondnoka május hó 16-án életének 71. évében váratlanul elhunyt Sepsiszentgyörgyön. Egész életében a munka, szorgalom és az ügybuzgóság irányitotta. Mint polgári iskolai igazgató Brassóban és Hosszufaluban is nagy szolgálatot tett a brassói egyházközség szervezése és fölvirágoztatása érdekében. Kitünő pedagogus és elsőrendü kormányos volt. Egyházunk erős oszlopos tagját veszitette el.

A távollevők gondozását csak ugy lehet sikerrel végezni, ha tudjuk, hol laknak és mivel foglalkoznak. Lelkészeink hivatalos felszólitást kaptak a távollevők bejelentésére, de eddig még kevés érkezett be. Szülők és ismerősök nagy szolgálatot tesznek, ha egy levelezőlapon tudatják szerkesztőségünket.

Elhunytak. Ifj. Kovács Sándorné Spaller Anna okl. tanitónő 40 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt Zilahon. Három kis gyermek, férje, apósa Kovács Sándor ny. tánfelügyelő és népes rokonság gyászolja az áldott jószivü asszonyt.

A konfirmálás egyházközségeinkben mind nagyobb gonddal és disszel történik évről-évre. A templomot az ifjak virággal ékesitik föl, de ők a legszebb ékesség. A szülő, rokon és a gyülekezet ünnepnek tekinti és megtölti a templomot, figyelemmel hallgatja a feleleteket és meghatva a szép egyházi éneket s a gyermeki ajakról elzengő imádságot. Kolozsvárt áldozócsütörtök reggelén 55 ifjut konfirmált Ürmösi Károly esperes. Sokan vidékről jött főiskolai tanulók. A konfirmáló ifjak mindannyian irásban kötelezték magukat a D. F. E. ifjusági körébe való belépésre.

Az Unitárius Közlönyre a második félévre előfizetést nyitunk. Tiz leuért bárhová megküldjük a lapot.

Örömmel tapasztaltuk, hogy a D. F. E. konfirmációi emlékkönyvét lelkészeink kiosztják a konfirmáló ifjaknak. Örök emlék. Még mindig van egy pár olyan egyházközség, ahol nem látták.

Lelkész atyánkfiait kéri a D. F. E., sziveskedjenek lehetővé tenni a konfirmációi emlékkönyv *uj kiadását* megrendeléseikkel. Szivesen veszünk módositó észrevételeket is.

Ujabb D. F. E. alakulások. *Magyarszováti* egyházközségünkben biztató jelenségek között alakult meg a mult hó 29-én a Dávid Ferenc-Egylet, lapunk főszerkesztője, dr. Boros György egyházker. főjegyző és Ürmösi Károly kolozsdobokaköri esperes személyes részvételével, kik az évi esperesi vizsgálattal kapcsolatban az egyházközségbe kiszállván, az uj és tágas felekezeti iskola helyiségében két vallásos estét tartottak a hivek szépszámu érdeklődése mellett. Ezen összejöveteleken a főjegyző ur mindkét alkalommal érdekes és népszerü szabadelőadást tartott, mellyel a hallgatóság figyelmét mindvégig lekötve, meggyőzte őket a valláserkölcsi alapon való szervezkedés és tömörülés szükséges voltáról, melynek hatása alatt s az esperesi buzditó beszéd következtében a közönség egyhangu lelkesedéssel mondotta ki a Dávid Ferenc-Egylet megalakitását, melynek elnökévé megválasztották Mózes Károly gyógyszerész afiát, minden egyházi és kulturális ügy lelkes pártfogóját, kinek agilitása biztos alap az uj egyesület jövő fejlődéséhez. Titkár lett a helybeli lelkész, jegyző a kántortanitó, pénztárnok az egyh. községi gondnok. Ezenkivül megalakittatott a választmány is 12 taggal azok közül, kik az elmult télen rendezett vallásos estéket a legnagyobb buzgósággal látogatták. Szép reményekkel nézünk az uj egyesület missziója elé; köszönet és elismerés illeti azokat, kik annak megalakulását lelkesen támogatták s személyes jelenlétükkel a megvalósitás pontjára juttatták.

Dávid F.-estély M.-szováton. A M.-szováton nemrég alakult D. F. E. ez év máj. 21-én (pünkösd másodnapján) este 9 órakor a felekezeti iskola termében müsoros estélyt rendezett. Az estélyen szépszámu közönség jelent meg. A müsor a következő volt: Elnöki megnyitó, tartotta Mózes Károly; az ifjusági dalárda énekelte az angol himnuszt; szavalt Kelemen Lajos; hegedüszólót játszott Ürmösi Jenő; egy falusi legény és leány, Bodor Marci és Máriskó szavalatot mondtak; kuruc-dalokat játszott hegedün Ürmösi Jenő; humoros verset szavalt Binder Berci; monológot adott elő Kóri József; magyar nótákat énekelt az ifjusági dalárda. A szép és terjedelmes müsor után tánc volt. Az estély ugy anyagilag, mint erkölcsileg igen jól sikerült. Dicséretére válik az ifju egyletnek, buzditsa őket e siker még többre. *Ü. J.*

A kissolymosi D. F. E. első ünnepi összejövetelét április hó 15-én, vasárnap délután a templomban tartotta meg s tett bizonyságot életrevalóságáról. Az ünnepélyt Lőrinczi Domokos lelkész alkalmi beszéde nyitotta meg, vázolva a munka nagyságát s a munkások kevés számát s felhivta a gyülekezetet a szent és nemes ügy

pártolására. Zsakó Gyula kántor énekszámai, Zsakó Gyuláné és Danka Ilona lelkes szavalatai egészitették ki az ünnepélyt s szereztek kellemes perceket a szépszámu közönségnek. Egyletünk elhatározta, hogy a jóltevők ünnepét pünkösd másodnapján délelőtt tartja meg. Elhatározását meg is valósitotta, azonban ezt megelőzőleg már áldozócsütörtökön megkezdte az ősök szellemének az áldozást, amikor 33 konfirmált növendék által összegyüjtött és feldiszitett koszorukkal, melyek délelőtt a templomot ékesitették, a délutáni templomozás után lelkész és kántor vezetése mellett kivonultak a község nagyjai és kicsinyeitől kisérve „Csonkaháza" nevü temetőbe és ott halhatatlan emlékü Augustinovics Pál nagy alapitványozónk sirját lelkész emlékbeszéde után megkoszorúzták, koszorut tettek Kovács Mihály volt esperes és Nagy Sándor volt lelkész sirjára is. Az ünnepélyt „Te benned biztunk" ének zárta be. Augustinovics Pál sirjának megkoszoruzása az egész községben mégjobban felébresztette az érdeklődést a jóltevők ünnepélye iránt s igy nem csoda, ha szép, nagy templomunk egészen megtelt hallgatósággal. Ünnepélyünk a következő program szerint folyt le: Gyülekezeti ének után lelkész alkalmi imája s beszéde következett, melyben megemlékezett egyetemes egyházunk szellemi és anyagi jóltevőiről, a szellemiek közül kiemelve Dávid Ferencet, az anyagi jóltevők közül Augustinovics Pál emlékét ujitotta fel behatóbban és megemlékezett az egyházközség jóltevőiről általánosságban. Egyházi beszéd után a kántor lépett az urasztalához, ki szintén lelkes beszédben hódolt Dávid Ferenc szellemének, fejtegetve ügyesen, hogy miért nevezték róla egyletünket s aztán lelkesen tárgyalta az egylet célját, munkakörét s felhivta a még be nem lépett jelenlevőket a belépésre. E programszerü beszéd után „Dávid Ferenc emlékezete" cimü költeményeket Murányi Farkas Sándortól, Rédiger Gézától, Kádár Lajostól szavalták nagy hatással el Fekete Piroska nagysolymosi lelkészünk leánya, Danka Ilona és Lőrinczi Mózes. A szép és megható ünnepélyt lelkész szavai után ének zárta be.

A pipei ifjusági D. F. E. a szásznádasi szórvány-egyházközségben a községháza nagytermében folyó évi április hó 15-én bált rendezett a hadi özvegyek és árvák segélyezésére a következő müsorral: Felolvasás „A föld és népei"-ről, tartotta Sebe Ferenc unit. lelkész; „Muszka vőlegény" egyfelvonásos népszinmü, előadták a szásznádasi magyarság ifjai, kik a pipei D. F. E. tagjai; „Sehova" Kiss Józseftől, szavalta Sebe Ferenc unit. lelkész; „Elégedetlenek", dialog, előadták Jakab György jegyző és Mezey Katinka urleány. A müsor után a vidéki intelligens szász, román és magyar családokból álló társaság jó zene mellett reggelig mulatott. *Jelenvolt.*

A sinfalvi uj Dávid Ferenc Egylet tudósitása tévedésből a jövő számra maradt.

Az Unitárius Irodalmi Társaság május hó 12-én tartott gyülését Sepsiszentgyörgyön a ref. kollégium termében igen szépszámu közönség előtt nyitotta meg dr. Ferenczy Géza főgondnok ur, a Társaság igazgatója, rámutatván arra, hogy milyen értékek mü-

velésén fáradozunk vándorgyüléseinkkel. Nagyhatásu melodrámát szavalt József Kálmánné urnő, énekelt a sepsiszentgyörgyi dalárda, szabadelőadást tartott „Az emberiség egyetemes értékeiről" dr. Kiss Elek, felolvasott „Mindenre sor kerül" cimen Gyallay Domokos; szavalt József Domokos. A gyülést követő társasvacsorán barátságos megbeszélésen voltak. — Árkoson május 13-án az I. T. gyülése a templomban volt, hol Biró István imája után a tele padsorok előtt a lendületes elnöki megnyitót szintén karének, szavalat, zene, felolvasás és szabadelőadás követte. Régeni Áron vezetése mellett énekelt az unitárius dalárda; majd Végh Beniamin vezetése mellett zenével kisérte az ifjusági zenekar a Régeni Piroska kedves énekét. Felolvasott „Lecke, amelyet nem lehet elfeledni" cimen Gyallay Domokos; szabadelőadást tartott „Az egyén értékének megszületéséről és föladatáról" dr. Kiss Elek és szavalt Balogh József és Végh Katinka. Este a községházán az iskolás gyermekek kedves tündérmesét játszottak el s szerepelt a zenekar is. *Jelenvolt.*

Emlékeztető. Emlékeztetem volt tanulótársaimat, kikkel az unitáriusok kolozsvári főiskolájában 1873. évi junius hó 29-én együtt tettünk érettségi vizsgálatot, hogy 50 éves jubiláris találkozónk lesz. Sziveskedjenek velem tudatni, hogy 1923. évi junius hó 29-én délelőtt 10 órakor Kolozsvárt, az unitárius kollégiumban megfognak-e jelenni? Esetleg akadályoztatásukat közöljék. Baráti üdvözlettel: *Kövendi Nagy Miklós* ny. tanár, Cluj-Kolozsvár, Ferdinánd-ut 101.

A jogügyi bizottság elnöki helyére az E. K. Tanács dr. Várady Aurél aát kérte föl.

Az Unitárius Szószék folyó évi első száma Ürmösi József szerkesztésében megjelent. Kiss Sándor, Sófalvi Domokos, Benedek Gábor, Balázs Ferenc, Bálint Ödön, Kovács Lajos, Székely Tihamér látták el értékes beszédekkel.

Aki a D. F. E.-nek tagja, jelét adja annak, hogy jó unitárius és haladni szeret. Hála a buzgó vezetőknek, immár kevés olyan unitárius egyházközség van, ahol a Dávid Ferenc lobogóját ne lengetné a szél.

Felhivás a kolozsvári unitárius ifjakhoz. A kolozsvári unitárius lelkészi hivatal ezuton is felhivja a konfirmáción már tul levő unitárius ifjainkat, fiukat és leányokat, hogy a D. F. ifjusági egyletbe való belépés céljából az unitárius lelkészi hivatalban (Calea Victoriei, v. Kossuth Lajos-u. 9.) mielőbb jelentkezzenek. E tekintetben a szülők támogatását is kéri a lelkészi hivatal. *Ürmösi Károly* esperes-lelkész.

Dr. Tóth György kérelme. Az Unitárius Egyház Törvényeinek Gyüjteménye cimü munkára az előfizetések és begyüjtött összegek Móricz Márton irodafőtiszt ur kezéhez lesznek küldendők (unitárius kollégium). Hálásan köszöni mindazoknak a buzgó fáradozását, akik a nagy költséggel kiadott munkák terjesztését szivesen vállalták és továbbra is készségesen igyekeznek minél szélesebb körben terjeszteni.

A vak fiu, Csipkés Sándor, lapunk főszerkesztőjét névnapja alkalmából egy kedves és hálálkodó levélben köszöntötte, amit azért irunk ide, mivel a hála mindazoknak szól, akik őt szives adományaikkal segélyezik.

Milton, a nagy angol költő, unitárius volt. Ő irta: Az izraeliták a törvény és a próféták alatt mindig azt értették, hogy Isten Egy, kivüle más Isten nincsen s még kevésbé v le egyenlő . . . Ha az ujtestamentumhoz megyünk, azt találjuk, hogy annak tanusága nem kevésbé világos . . ., azt mondja ez is, hogy a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja Egy Isten. Ami engem illet, én csak a szentirással tartok; nem követek semmi más eretnekséget vagy szektát. Ha tehát az Atya a Krisztus Istene és ő kell legyen a mi Istenünk is, nem lehet több Isten, hanem csak egy és nem lehet Isten az Atyán kivül. *(K. S.)*

A prédikálásról Hale (Hél) Eduard hires szónok a saját tapasztalatából mondotta el a következő történetet: Fiatal koromban váratlanul Putnam helyett prédikáltam a bostoni első templomban. Mint rendesen, akkor is népes gyülekezet volt együtt, akik azért jöttek, hogy Putnamot hallgassák. Ez nem nagyon lelkesitett. Egy igen jó barátom egy héttel később igy szól hozzám: „Eduard, egy nő emlegette, hogy te prédikáltál. Azt mondotta, hogy elég jó volt, de ugy látszott, mintha temagad nem sokat törődnél azzal, amit mondasz." Nem tudom, ki volt az a nő, de ma, egy félszázad elmultával megköszönöm neki ezt a birálatát. Ezerszer jutott eszembe, mert azt jelentette, hogy ha csak valami nagyon fontos mondanivalóm nincsen, a szószékre ne lépjek. *(K. S.)*

Egy kis cserkész fiutól kérdezte a tanitó: No Jancsi, hát ma tettél-e valami jót. Oh igen! — felelt a fiu, — megmentettem a kanárinkat. Hát hogy mentetted meg? — Agyonütöttem a macskát.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába ez év március hó 18-tól április hó 18-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Kiss Károly, Bodor Ferencz Vargyas; Benczédi Pál H.-Ujfalu; Benedek Sándor Lókod; Szatmári Ferenc Abásfalva; Gálffy Dénes H.-Jánosfalva; Pálffy Géza Karácsonfalva; dr. Balogh György (40 L), Derzsi Domokos, Varga Dénes, Nagy Balázs, Lőrincy Dénes Torda; Árkosi Tamás Sinfalva; Székely Sándor Kolozsvár; Árkosi Katica, Szentgyörgyi Aladár, Pálfi Zsigmond, Gálffy András A.-Szentmihály; Farczádi Sándor Beszterce; Unitárius egyházközségek: Bözödujfalu, Kőrispatak, Firtosváralja, Firtosmartonos, Csehétfalva, Tarcsafalva, Tordátfalva, Székelyszentmihály, Kadács, Székelyszentmiklós, Medesér, Kede, Gagy, Szentábrahám, Csekefalva, Székelykeresztur, A.-Boldogfalva, Fiátfalva, Ujszékely, Nagysolymos, M.-Zsákod, Pipe, Bordos, Sárd; Kovács Gyuláné, ifj. Szén Jánosné, ifj. Kallós Jánosné, Kallós T. Józsefné, Marczi Ilona, Szén Sándorné, Kallós Tamásné, Máthé Józsefné, Tamás Mihályné, ifj. Ferkő Ferencné, Tóth Józsefné, Szén Mihályné, ifj. Kallós Istvánné, Baga Sándorné, Ferkő Bori, ifj. Baga Jánosné, Szén Mihályné lelkészné Datk; Dimén Gergely Vargyas,

Imre Zsigmondné Kibéd, Székely Mózesné Felsőrákos, Hajós József Barót, Fülöp Mózes Kide, Kun János Kolozsvár, Gyulai Béla Magyarléta, özv. Botár Istvánné Torockó. — Alapitói dijban fizettek: Ifj. Fürész János Nagyajta, id. Székely György, Székely János Gábris, Nagy János Jánosé, Szabó János Jánosé, Márkos György Dombó, Fogarasi Gézáné Torda, Barla Dezső Marosludas 100—100 leut, dr. Szász Jenő Zilah 200 leut. — Kolozsvár, 1923. évi április hó 18-án. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Hivatalos közlemények.

XXXVI. Szám: 761—1923. *Körirat* esperes, lelkész atiaihoz, gimnáziumi igazgatóságokhoz és iskolaszékekhez. Végrehajtás végett közlöm a vallásügyi miniszterium 21476. számu következő iratát: „Püspök Ur! Tisztelettel felkérjük, sziveskedjék intézkedni, hogy a fennhatósága alatti egyházi hatóságok az állami és községi román hatóságokhoz intézett levelezéseikben használják a hatóságok, községek és városok román elnevezését. Erre az intézkedésre a Belügyminiszter Ur 24273. számu irata szólit föl, rámutatva, hogy egyes egyházi hatóságok még ma sem élnek a román elnevezésekkel. *Bradisteanu* s. k. miniszter helyett.“ Kolozsvár, 1923. május 17-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXXVII. Szám: 716—1923. *Hirdetés.* A székelykereszturi főgimnázium igazgatósága Barkóczy Béla Ernő részére, aki 1903. jan. 20-án Odorheiu (Székelyudvarhelyen) született és róm. kath. vallásu, 1916—17. isk. év végén nyert, állitólag elveszett *második* (II.) oszt. eredeti bizonyitványa helyett 223—1923. szám alatt április 30-án másodlatot állitott ki, minélfogva az eredeti bizonyitványt érvénytelennek nyilvánitjuk. Kolozsvár, 1923. május 4-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXXVIII. Szám: 847—1923. *Hirdetés.* A székelykereszturi főgimnázium igazgatósága Keresztes Kálmán tanulónak, aki 1903. február 24-én Mugeni (Bögöz) községben, Udvarhely vármegyében született és református vallásu, 1916—17. isk. évről szóló s állitólag elveszett eredeti II. oszt. bizonyitványa helyett 249—1923. szám alatt 1923. május 18-án másodlatot állitott ki, minek folytán az eredeti bizonyitványt hatálytalannak nyilvánitjuk. Kolozsvárt, 1923. május 21-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXXIX. Szám: 1941—1922. *Körirat* az Ó-Románia területén lakó hivek gondozása tárgyában. Az 1922. évi U. K. 11. számában

XXIX. sorszám alatt közzétett körirat általánosságban csak „az unitárius vallásu hivek“ megjelölést használta. Fölvetett kérdés folytán összes lelkész atiait felhivom, hogy nemcsak *a véglegesen letelepedett* hitrokonok nevét és pontos lakcimét (utca, házszám, emelet) kell közölni, hanem a kenyérkereset céljából ott lakó hivek is bejelentendők. A katonák szintén bejelentendők a pontos cim közlése mellett. Ez utóbbiak lelki gondozása is fontos; különösen ha egy helyen sokan vannak katonai szolgálat alatt. Kolozsvárt, 1923. évi május hó 1-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XL. Szám: 706—1923. *Körirat* az iskolaszékekhez. A közoktatásügyi miniszter 26612—1923. számu rendelete folytán felhivom az iskolaszékeket, hogy a jövő iskolai évben csak közoktatásügyi miniszterium vagy vezérigazgatóság által engedélyezett tankönyveket használtassanak elemi iskoláinkban, mert enélkül a miniszterium nem engedi meg az iskola müködését. Figyelmükbe ajánlom a Minerva r.-t. kolozsvári könyvkiadó vállalat kiadásában megjelent következő tankönyveket:

Fejes—Felméry—Dócziné: Uj ABC. A jelképes irvaolvasó és fonomimikai módszereket egyesitő abéce és olvasókönyv az elemi népiskolák I. oszt. számára (eng. 18706—1921.) ára 12 leu.

Fejes—Felméry—Dócziné: Vezérkönyv az uj ABC-hez ára 3 leu.

Péter—Tóth—Mezei: Olvasókönyv a magyar népiskolák II. o. számára (eng. 26311—1921.) ára 11 leu.

Péter—Tóth—Mezei: Magyar olvasókönyv a magyarnyelvü népiskolák III. o. számára, az uj tanitási terv alapján átdolgozta dr. Mezei Mihály (eng. 20054—1922.) ára 13 leu.

Péter—Tóth—Mezei: Magyar olvasókönyv magyarnyelvü népiskolák IV. o. számára. Az uj tanitási terv alapján átdolgozta dr. Mezei Mihály (eng. 13051—1922.) ára 14 leu.

Szilágyi Márton: Cluj-Kolozsvár és Cojocna-Kolozs vármegye földrajza (eng. 39370—1921.) ára 10 leu.

Szilágyi Márton: Földrajz a magyar elemi iskolák III. és IV. o. számára (eng. 13207—1922.) ára 10 leu.

Torday Lajos: Számolókönyv a magyar tannyelvü elemi iskolák II. o. számára (eng. 28549—1922.) ára 10 leu.

Torday Lajos: Számolókönyv a magyar tannyelvü elemi iskolák III. o. számára (eng. 27695—1922.) ára 10 leu.

A hittan az eddig használatban volt tankönyvekből tanitandó. Kolozsvárt, 1923. május hó 1-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XLI. Szám: 789—1923. *Körirat* esperes és lelkész afiai! Felhivom lelkész afiait, hogy a jövőben minden olyan fizetésről, mely et az egyházi központár az egyházközség részére teljesit, olyan nyugtát küldjenek, mely a lelkész és gondnok aláirásával és az egyházközség pecsétjével el van látva. Kolozsvárt, 1923. évi május hó 23-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

XLII. Szám: 801—1923. eln. *Pályázati hirdetés.* A Magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa nevében pályázatot hirdetek a titkári állásra. A szervezeti törvény vonatkozó fejezete szerint, hol a titkár kötelességei is elő vannak irva, az állásra pályázhatnak jogi, tanári vagy lelkészi pályára képesitett egyének. Fizetése egyelőre az állam által az egyházi titkár cimén utalt javadalmazás, ami a legutóbbi október-márciusi állapot szerint kitesz havonta: alapfizetésben 1550, drágasági segélyben 400, drágasági segélypótlékban 600 eut, családi segélyben az állami tisztviselőkre megállapitott kulcs szerint a gyermekek számához képest 100—150 vagy 250 leut s végül lakáspénzben a családi állapot szerint az alapfizetés 20, 25 vagy 30%-át. A pályázatok megfelelően felszerelve hozzám adandók be augusztus hó 5-ig. Kolozsvárt, 1923. évi május hó 26-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

XLIII. Szám: 807—1923. eln. *Körirat* esperes és lelkész afaihoz az idei Főtanács előkészitése tárgyában. Értesitem Tisztelendőségedet, hogy az E. K. T. a folyó évi Főtanács ülésének idejét szeptember hó 2. és következő napjaira tüzte ki és elrendelte, hogy az egyházkörök jelentéseiket julius hó 15-ig terjesszék fel az E. K. T.-hoz. Felhivom ennélfogva lelkész afiait, hogy az E. Főtanács elé tartozó összes jelentéseket pontosan kiállitva terjesszék be az esperesi hivatalokhoz oly időben, hogy azok a köri gyüléseken feldolgozva, a fenti határnapig az E. K. Tanácshoz felérkezhessenek. Az egyes kérdésekben a nemleges jelentések is megteendők, nehogy előforduljon az a sajnálatos és fegyelmit maga után vonó eset, hogy egyes egyházközségekből, sőt körökből bizonyos tárgyu jelentéseket E. Főtanács nélkülözzön. Kolozsvárt, 1923. évi május hó 26-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

XLIV. Szám: 862—1923. eln. *Körirat* valamennyi esperes, lelkész, tanitó afiainak, kollégiumi és főgimn. igazgatóságainak a „Magyar Nép" könyvtára tárgyában. Értesitem, hogy a „Magyar Nép" könyvtárának első köteteként dr. Rajka László tanár által összeállitott szavalókönyv Kolozsvárt, a Minerva kiadásában megjelent. Ára 6 leu. Felhivom lelkész, tanár, tanitó afiai figyelmét e megjelent s hézagot pótló münek a szives terjesztésére. Kolozsvárt, 1923. évi május hó 26-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) sz. 17

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Julius 7. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Uj hang Debrecenből.

„Érik a gabona
Melegek a napok."
Petőfi.

Habár későre, de nem elkésve megérkezett hozzánk is a debreceni „Hit és Élet", Révész Imre református teológiai tanár lapja. Első száma a II. évfolyamnak, és ez minket igen közelről érdekel, mivelhogy egy másik lap cikkét, amely igy szólott „Unitáriusok Debrecenben" és amely bizonnyal sulyos dolgokat mondott a debreceni reformátusok ellen azért, hogy átengedték az unitáriusoknak a debreceni református templomot istentiszteletök megtartására.

El kell ismerni, hogy nem kicsiny eseményről van szó, mert azóta, hogy Dávid Ferenc Mélusékkal megtartotta vala nagy disputatióját (bizonyosan a református templomban) ilyen csodás dolog nem történt Debrecenben.

De hát változik az idő s változtat bennünket. A mai református lelkipásztor, hihetőleg püspöke tudtával, szivesen kinyitotta temploma ajtaját az unitáriusok előtt, hogy ott imádkozzanak az ők „egy igaz Istenökhez." Az égi Atya bizonnyal örvendezett az ő alföldi gyermekei atyafiságos jó cselekedetének, meg is hallgatta az unitárius lelkipásztor könyörgését, melyben hálálkodó szivvel áldást kért a jó „keresztyén" testvérre és gyülekezetére.

A „Hit és Élet" jóakaratu és csillapitó cikke egyben ki is oktatja „kálvinista magyarjait", mintha talán azok össze találnák téveszteni „az unitárius hitet, amelyben ami jó és szép van a tiszta szellemiség, puritán morál, nemzetkonzerváló erő — tulajdonképpen a kálvinizmus világfájának egy érdekes oldalhajtása".

Biztosithatjuk debreceni laptársunkat, hogy az unitárius nem szokott hálátlan lenni s talán lehetne ugy fogni föl azt a debreceni kirándulást is, mint gyermeki hálát, mely szerint az „oldalhajtás" azt a mije „jó és szép" elvitte a törzsökhez, hogy élvezhesse s talán gyönyörködjék is benne. És itt kezdődik valóban a dolog komoly

oldala. Az evangelium hirdetése nem privilégium. Az Isten igéje közös kincs. Ahhoz hozza férhet minden lélek és azt hirdetnie kell mindenkinek „alkalmas és alkalmatlan időben". Az Isten igéje olyan mint a buza-csira, ha jó földbe vettetik ki kél s ha napsugárt kap felnő, ha szélfuvás éri megerősödik és a vihar rombolását jobban kiállja.

Okos gazda nem emel kinai falat a vetése körül s ennek egészen igy kell lenni az evangelium magvával is. Nekünk nemcsak „a praktikus atheismus" pusztító viharja ellen kell védenünk népünk hitét és szivét, hanem a kommunizmus, bolsevizmus és hasonló „ideologiák" ellen, amelyek Középeurópa romjai fölött tombolnak.

Távol áll tőlünk, hogy tiszteletre kötelező debreceni barátainkat kioktatni szándékoznánk, de talán megengedhető az a figyelmeztetés, amely minden protestánsnak, tehát az unitáriusnak is szól, hogy lépjenek közelebb a nép szivéhez és táplálják a mai időhöz illő eledellel. A debreceni régi stilus kora tökéletesen lejárt. A „kálvinizmus" hangoztatása házilag lehet jó eszköz mindaddig amig morális puritanizmust jelent, de dogmai alkalmazása — ezer példa mutatja — nem terem jó gyümölcsöt.

Érik a gabona, melegek a napok. Az aratni való gabona sok, az arató kevés. A régi jó székely szokás azt tartotta, hogy a gyengébb gazdának segitségül küldötték az erősebbek a fiatalokat egy jó délutánra, néha egész napra is.

Igy „vették nehány óráig igénybe a debreceni református egyház szivességét" a „bérces kis hazájukból ostorral kivert nemes székely atyánkfiai, hű unitáriusok és jó keresztyének". Szépen és a mai idők lelkét helyesen fölismerő szavakkal mondja a „Hit és Élet" cikke: „különös hálát kell adni a sziveket mozgató Istennek, hogyha ezek a hazában honjukat nem lelő magyar testvéreink uj lakóhelyükön is megkeresik ősi hitük gyakorlására a módot, gyökeréből kiszakgatott lelkük számára a közös imádás tüzhelyét".

Mi itt Erdélyben már több száz év óta járunk egy templomba református testvéreinkkel. Az uj idő arra is megtanitott, hogy egy iskolában tanitsuk gyermekeinket és együtt járjuk a Kálváriát nemcsak velük, hanem róm. katholikus és evangelikus magyar testvéreinkkel is. Ilyen az Isten munkája, aki minden rosszból jót hoz számunkra.

Dr. Boros György.

A nyár nem szokott háládatlan lenni. Aki szorgalmas volt ősszel és mélyen szántott, kap tőle magasra nőtt és telt buzakalászt. Aki tavasz kezdetén szorgalmasan gyomlálta a töviset, kap tiszta buzaszemet. A jóért jóval szoktunk fizetni. Istennek legtetszőbb az a fizetés, amelyet az ő magas céljai megvalósitására forditunk. És ő azt mondotta: legyetek tökéletesek. A tökéletesség a lélek mivelésével kezdődik. Adjatok az iskolának abból, amit Isten nektek adott, mert akkor kedvesek lesztek Isten előtt.

Tóth Olivérné 'Sigmond Gizella.

Egy derék, kedves, szeretetreméltó nőt kisértünk nemrég utolsó utjára, Torda város társadalmának sokáig munkás tagját: Tóth Olivérné 'Sigmond Gizellát.

Tordaturban született 1856-ban, Marosvásárhelyt végezte a felső leányiskolát. Elemi tanitónői oklevelét 1875-ben Kolozsvárt szerezte meg, majd a budapesti polg. iskolai tanitónőképzőbe ment, hogy a nyelv-, történettudmányi szakotv égezze. 1876-ban Brassóban áll. elemi iskolai tanitónő lett, 1881-ben nevezték ki a tordai áll. polgári leányiskolához rendes tanitónővé; mivel azonban itt mennyiségtan tanitóra volt szükség, az éles esszü, gyors felfogásu leány magánuton megszerezte a mennyiség-természettudományi szakra képesitő diplomát. Ez időtől kezdve évtizedeken át volt a tanügynek buzgó munkása. Tanitványai, mint jótékony napsugárra, ugy emlékeznek vissza az ő derüs, kedves, jóságos lényére. Mint az iskolai takarékpénztár kezelője, korán takarékosságra szoktatta növendékeit s biztatására a kisleányok gyermekes buzgalommal gyüjtögették a 10—20 filléreket.

Nehány, főleg a természettudományok köréből vett, érdekes felolvasást tartott, ilyenek „A természettudományok alkalmazása a háztartásban", „Az ember viszonya az állatvilághoz" és mások. Hogy mennyire meg tudta nyerni hallgatóit, leginkább bizonyitja az, hogy volt felolvasása, melyet közkivánatra ujabb összejövetelen meg kellett ismételnie. Igen jól sikerült néhai Májay István tordai tanárról tartott emlékbeszéde. „A vallásos és erkölcsös nevelésről" készitett dolgozata kitünő megfigyelő képességről, tudatos nevelői munkásságáról tanuskodik.

1914-ben a polgári leányiskola igazgatójává lett. Az első háborus évek alatt az őt minden munkájában jellemző lelkességgel dolgozott azon, hogy őmaga és iskolája kivegye részét a nőket megillető háborus munkákból.

Az iskolai élet azonban életének csak egyik oldala volt. Még 1884-ben felesége lett Tóth Olivér későbbi városi tanácsosnak, kivel mindvégig a legharmonikusabb életet élte. Amilyen lelkes és kedves az iskolában, ugyanolyan volt otthonában is. Olvasottsága, szellemes megjegyzései, beszélgetés közben hirtelen felvillanó ötletei társalgását különösen vonzóvá tették. Embertársai megítélésében nemes optimizmus vezette. Mindenkiben akart és tudott méltánylandó vonásokat felfedezni; fölényes intelligenciáju emberek módjára sokat megértett és sokat megbocsátott.

Gyerekei nem voltak s házuk mégis mindig hangos a gyer-

mekektől. Unokahugai, öccsei, rendre amint felcseperedtek s a tordai polgári iskola vagy gimnázium tanulóivá lettek, évekig találtak igazi otthont Gizella nénijüknél s élvezték és érezték az ő szerető édes anyai gondozását. S ennek a második otthonnak s önzetlenségében valóságos édes anyai szeretetnek melege kiséri őket tovább is egész életükön át.

1916-ban 40 évi müködés után nyugalomba vonult, hogy lelkiismeretes munkája jutalmaképpen férjével együtt élvezze otthonát, kertjét, virágait s gyönyörködjék rajongásig szeretett testvérei gyermekeinek haladásában. A sors azonban nem engedte, hogy ezek az évek derüsek legyenek. Egyre sulyosodó betegség tette nehézzé, később már-már elviselhetetlenné életét, mig végre 1922 november 22-én a halál jótékonyan megváltotta gyötrelmes szenvedéseitől.

Értékes egyéniségének emlékét szeretettel őrzik rokonai, ismerősei, hálával és elismeréssel egykori tanitványai.

Torda. **Varga Ila.**

A buzakalász.

Buzakalász szerelmesem feléd fordul tekintetem. Rád gondolok, ha álmodom, tőled várom boldogságom.

Egy parányi szem voltál csak, mikor kezemben fogtalak. Félve, bizva szórtam veled társaidat fölpuhitott jó földembe. Elfedtelek puhán, simán. Hivtam rád az esőcseppet. Vártam, lestem mozdulásod. Mikor pirossas kis ujjad fölnyujtottad s intettél a napsugárnak, első örömhir volt nekem. Már tudtam, hogy találkozunk. Tudtam, hogy ha lejár a tél, elmegy rólad a hószemfedél, ujból keresed a napot, tagba szakadsz, magasra nősz, szép sudar termeteddel, pirosló nemes arcoddal csábitni fogsz minden embert.

Itt vagy, szép vagy s én bámullak és szeretnék harsogó fürjmadár lenni, lábadhoz fészkemet rakni. Szeretnék melletted élni, pitypalattyot énekelni. Fiaimat fölnevelem, nagy gonddal megtanitom, hogy tégedet becsüljenek, mindig hiven szeressenek, mert te voltál őrizőjük, elfedőjük, puha ágyban ringatójuk.

Buzakalász, aranytenger, szeret téged a szellő is. Reád borul, ringatózik, végig szalad s ujra kezdi. Jobban szeret a napsugár. Ő hivott ki a föld alól, ő emelt föl a magasba, szép szinedet rád lehelte, gyöngyszem magvad megérlelte, megizente, hogy fonjanak koszoruba, vigyenek be a templomba. A fürj helyett az orgona, fiuk, leányok s minden hivő éneklése kedves neked. Te dal mellett születtél, daltól nőttél és megértél s ugy is kivánsz élni tovább.

Te hallhatod urimáját. Te érted a buzgó kérést, megadod a jó kenyeret minden napra.

Buzakalász Istenáldás. Én szeretlek, magasztallak. Az Istennek meghálállak.

Leányoknak legszebb ajándék: Szivemet hozzád emelem... női imádságos könyv. Kapható a kiadónál.

TŰZHELY MELLETT.

„Az atyák nagy számot adnak azért, hogy a fiokat nagyobb gondviseléssel nem nevelik!"*)

Irta: **Péter Lajos.**

(Dávid Ferencz-Egyleteink szives figyelmébe!)

Csaknem egy esztendeje már, hogy Segesváron a Petőfi szellemétől ihletett magyarság ajkiról elhangzott a szent fogadás: *„Vagyonunkat s ha kell életünket hitvallásos iskoláinkért!"* Akik e szép és fölemelő jelenetnek tanui valánk, hinni és bizakodni kezdettünk, hogy felekezeti iskoláinkat, az erdélyi magyarságnak e végvárait a poklok kapui sem dönthetik meg! A megnyilvánult lelkesedés láttára ki ne bizott volna abban, hogy iskoláink fennállása időtlen időkig biztositva van? Ki ne hitte volna szentül, hogy elszedett alapitványi birtokainkat a hivők áldozatkészségének soha el nem apadó forrása fogja helyrepótolni? Sokan hittük, szentül hittük ezt!

De mily végzetesen, mily elszomoritóan tévedtünk! Ugy látszik, számitáson kivül hagytuk, hogy akik fogadást tettünk, s akikre e szent fogadás alapitva volt: *magyarok vagyunk!* Sajnos, ugy történt most is mint annyiszor. A szent fogadás elhangzott, az idő eljárt, de a lelkesedés lángja csak olyan magyar szalmalángnak bizonyulnak, amelynek hirtelen ellobbanó tüze nem volt képes a közöny és önzés fagyát a lelkekről leolvasztani! Akárhogy szépitgessük is a dolgot, még sem tagadhatjuk, hogy a főpásztorok és egyházi főhatóságok felhivásai legtöbb helyen siket fülekre találtak; a követendő szép példák követők nélkül maradtak és ma, hónapok multán még rosszabbul állunk, mint valaha! Némelyek reménytelenül és csüggetegen, mások meg ölbetett kezekkel, rideg közönnyel nézik a felekezeti iskolák ellen intézett szakadatlan ostromot.

E sorsdöntő órákban mélységes szomorúsággal kell megvallanunk, hogy az a szekér, melynek a kulturháborúhoz is mulhatatlanul szükséges anyagi eszközöket kellene hoznia, a hivatalos utakon veszedelmes kátyuba jutott. És még elszomoritóbb, hogy a segitséget hozó szekér megérkezése egyhamar nem is remélhető, mert ahelyett, hogy együttes erővel, egyszerre fognánk annak kiemeléséhez és gyors elindításához, egymásra háritgatjuk a munka nehezét és a sikertelenség gyalázatát. Pedig ha valaha igaz volt a közmondás, hogy *kétszeresen segit az, aki gyorsan nyujt segélyt*, most bizonnyal igaz, mert könnyen lehetséges, hogy a felekezeti iskolák ma-

* A kereszturi D. F. E.-ben tartott felolvasás.

holnap még attól a gyönge erőforrástól is elesnek, amely eddig a magasabb iskolai díjak szedéséből számukra csörgedezett.

Épen ezért minden egyes hivünknek, minden faji és egyházi szervezetünknek össze kell fognia, hogy — amig nem késő — *felekezeti iskoláink fennállását legalább anyagilag biztositsuk!*

Fölvetem tehát a kérdést, hogy ha az egyetemes adózás szent ügye a hivatalos utakon elakadt, nem kellene-e más irányban is próbálkoznunk?

Ha a helyi vezetők: papok, tanitók kifáradtak a kétségtelenül nehéz küzdelemben, fogjanak össze megsegitésükre egyházunk többi buzgó fiai és lányai, kik a Dávid Ferenc neve és lobogója körül tömörültek szervezetbe! Kezdődjék meg mindenfelé, — ahol még el nem kezdődött, — a felvilágositás és meggyőzés, de legfőképen a példaadás munkája! *Példaadónk legyen Dávid Ferenc, aki életét áldozta hitéért!* Méltatlan gyönge utódok volnánk, ha — semmibe véve egyháztörténelmünknek ama tanitását, hogy *iskoláiban él az egyház,* — még jövedelmünk csekély hányadát is sokallanók odaadni érette! Kétségbeejtő lenne ha csakugyan nem tudnók hiveinkkel megértetni, hogy iskoláink élete vagy halála megpecsételi hitünk, szent vallásunk és magyar fajunk sorsát is! Ha igy volna, akkor valóban mi vagyunk e földgolyóbisnak széthullásra, pusztulásra megérett nemzete!

De bármily szomoruak is eddigi tapasztalataink, félre a kishitüséggel! Egyes vidékeken már most is kedvezőbb a hangulat és az eredmény, mint eleinte. Épen ezért még mindig biznunk kell, hogy egyetértő körültekintéssel vezetett lelkes mozgalom minden egyházkörünkben diadalra viheti az egyetemes adózás kátyuba jutott ügyét. A feladat kétségtelenül nehéz; nehezebb, mint sokunk előtt látszott. Megoldása szivós kitartást, erős önbizalmat kiván. De mindnyájunknak mindent meg kell próbálnunk abban a tudatban, hogy siker esetén meglesznek az anyagi feltételek iskoláink fenntartásához. Egyelőre ez a fődolog.

De van ezenkivül más nagy feladat is. Iskoláink fölött tán még az anyagi gondoknál is sötétebb felhők kezdenek tornyosulni. A változott viszonyok között székely népünknél teljesen megcsappant a tanittatási kedv, ugy, hogy *iskoláinkat a legnagyobb veszedelem: a teljes elnéptelenedés fenyegeti!*

Annyi bizonyos, hogy az impérium-változás következtében a hivatalnoki pályák kapui csaknem teljesen bezáródtak az erdélyi magyar ifjuság előtt. De kérdem, kedves olvasók, ok-e ez arra, hogy ezentul a módosabb szülők se részesitsék gyermekeiket középiskolai nevelésben és oktatásban? Nincs-e még nagyobb szükségünk öntudatos, müvelt ifju magyar nemzedékre, mint eddig? Aztán az ipari és kereskedelmi pályák uj hazánkban is hozzáférhetők a magyar ifjak számára. Magyar szülők, magyar ifjak, ne idegenkedjetek többé a pályáktól! Ha uj államalakulások nem keletkeztek volna, abban az esetben is előbb-utóbb megkellett volna változtatnia a ma-

gyarságnak 'veleszületett urhatnám-gondolkodását! Ha boldogulni akar, mennyivel inkább kell módositania világfelfogását az uj államok keretein belül! Természetesen, az ipari és kereskedelmi pályák felé törő magyar ifjaknak is mindenekelőtt középfoku tanultságra és müveltségre van szükségük és legalább négy középiskolát végezniök kell, mert csak mint müvelt iparosok, vagy kereskedők vehetik föl a versenyt román és szász polgártársaikkal. Hasonlóképen kivánatos, hogy földmüves atyánkfiai között is minél számosabban legyenek legalább négy középiskolai osztályt végzettek. E tekintetben a felvilágositás, meggyőzés és irányitás munkáját szintén sikerrel vehetnék kezökbe, vagy legalább kedvezően befolyásolhatnák Dávid Ferencz-Egyletünk vidéki és falusi tagozatai.

NŐK VILÁGA.

Egy 98 éves unitárius nő halt meg május 14-én Angliában. Két okból kell megemlékezzünk róla. Egyik, mert csodás hosszu életet 98 évet élt. Másik, mert ezt a hosszu életet az emberszeretet jótékony cselekedeteivel töltötte el. Az utóbbi 60 év alatt nem mult el karácsonyi ünnep anélkül, hogy ez a nő kinek neve Hankinson Elizabet, ne rendezett volna összejövetelt szülőkből és gyermekekből, hogy a szegények is élvezzék a karácsony örömeit. A pontosságban, baráti szeretet ápolásában, példányképe volt mindenkinek. Testileg nagyon kicsiny növésü, de annyira élénk és erős akaratu nő volt, hogy mindenki szivesen hallgatta tanácsait és utasitásait. Megemlitjük, hogy a néhai rokona volt a jótékonyságáról ismert Hankinson Frigyes lelkésznek.

Virág az Urasztalon. A D. F. E. Nőkszövetsége Kolozsvárt állandóan ellátja virággal az Urasztalát. Kora tavasszal minden vasárnapra vállalta egyik tag. Jó példa. Méltó követésre falun is.

Debrecenből szomoru hirt vettünk. Simák Lajosné szül. Deák Irén innen kiszakadt unitár. nőink egyike, ott buzgó presbyterünk, sulyos szenvedés után, hirtelen elhunyt. A megboldogultban forrón szerető anyát, hüséges, gondos feleséget sirat mélyen sujtott családja. Alig pár hete egyetlen leánya menyegzőjének örült boldogan s ime az öröm ragyogó sugára sötét gyászba borult. Kedvse emlékét sokan fogják érezni. Legyen nyugalma csöndes ott a messzi temetőben.

Az idő néha nehezen telik, néha oly gyorsan repül, hogy szeretnők megkötni, pedig egy óra mindig 60 perc, de a hosszuság vagy rövidség attól függ, hogy van-e dolgunk, mert akinek dolga van, mindig azon aggódik, hogy mindjárt vége a napnak. Sok időt veszteget el az ember amiatt, hogy nem osztja be a munkáját.

Az iskolai siker érdekében!

9. Felsőbb osztályokban (V—VI.) nemcsak a fogalmazási, hanem a szépirási gyakorlatokat is diktándó irkába végeztessük a betük arányositására szoktatásért.

10. Dolgozatokból inkább keveset végeztessünk, de a hibákat kijavittassuk.

11. Ne annyira másolási, mint önálló és főleg gyakorlati fogalmazványokat készittessünk.

12. Igen jó fogalmazási gyakorlat, ha egy-egy tanuló felváltva az iskolai táblánál ir s a többi a füzetben, máskor az egész figyel s ugyanakkor a hibákat kikerestetjük.

13. Mondatrészek kikeresésénél helyesebb előbb az állitmányt s az alanyt azután kerestetni, mivel utóbbi gyakrabban is hiányzik. Különben nem annyira a boncoló elemzés, mint összerakás a helyes.

14. Olvasás tanitásánál a hangos, eleinte szótagos összekapcsolást gyakoroltatni, nem engedve meg a magukban hangoztató és silabizáló rendszer meghonosodását. Valamint ne engedjük meg az utánhangoztatást. (Szó vége utáni *e* nyögő vagy éneklő hanglejtést.) Ennek s az utolsó szótag felkapásának ellensulyozására legjobb mód a magyarnyelv hanglejtésének megfelelően, általában az első szótag hangsulyozásának kellő érzékeltetése, megszoktatása, amikor önkénytelen elmarad a jelzett hiba.

15. Olvasásnál (a II. osztálytól kezdve) és éneklésnél felállani a szabadabb lélegzésért. Éneknél hátul össze lehet kulcsoltatni a kezeket.

16. Éneknél kész beállitásu segédeszközt használni, hol a tanitónak nincs kellő zenehallása.

17. Általában világi éneket is tanitsunk, ne csak egyházit!

18. Betanitott éneklésnél tanitók ne énekeljenek. Inkább kevesebbet, de azt önállóan énekeljék a tanulók.

19. Számolásnál később több gyakorlati példával, mint puszta számokkal dolgoztassunk, még pedig ugy, hogy a gyermek találja ki a müvelet nemét s ne a tanitó mondja meg, hogy szorozd meg vagy oszd el stb.

20. Szorzótáblánál nincs gyakorlati haszna az ilyszerü gépiességnek: mond el a 6-szorost stb.

21. Szorzásnál először pl. egy árának a többszörösével, osztásnál az egészben egy árának a keresésével kell érzékeltetni s az eredményt az alapon hozatni ki, nem az eredményt mondatni meg először s azután a megokolást. Például következetesebb, érzékeltethetőbb: 1 füzet 6 L, 5 füzet 5×6 L, ami = 30 L, mint forditva, hogy 1 füzet 6 L, 5 füzet = 30 L, mert 5×6 = 30. Ugy az osztásnál: 30 L.-ból annyi füzetet tudunk venni, ahányszor a füzet ára a 6 L megvan a 30-ban, mint forditva, hogy: 30 L.-ból 5 füzetet tudunk venni, mert 5×6 = 30 stb.

22. Nem helyes pl. ilyen általános vonatkozásu kérdést adni, hogy tudsz-e valamit mondani a lóról, mert akkor akármit mond

róla, el kell fogadjuk; hanem a kérdést ugy kell intézni, hogy arra csak egy helyes feleletet lehessen adni s az olyan lesz, amilyen irányba tudakozódunk. Például: Mire használják a lovat? stb. stb.

23. Feleltetésnél a fegyelmezés szempontjából jobb össze-vissza szólitani s nem sorba menni fiuk és leányok szerint.

24. Ha a tanitó nem tulhangosan, de érthetően beszél, jobban fegyelmez általa, mintha tulságosan kiabál, mert a gyermek jobban rá van utalva a figyelésre, azonkivül saját magát is kiméli ezáltal. Különben is sok beszédet megtakaríthat, ha az általános azon szokás helyett, hogy a feleleteket utánmondja — hallgat, a kikérdezések idején meg a tanulót beszélteti s nem ő beszél.

25. Kérdést előbb az egész osztályhoz intézni s azután szólitani feleletre.

26. Feleleteket fennakadás esetén nem előmondással vagy egyes szavaknál az első szótag beinditásával, hanem rávezető kisegitő kérdéssel kell irányitani.

27. Tanitáskor az osztály előtt lenni, honnan az egészet szemmel lehet tartani s ne közéjük vagy hátuk mögé kerülni.

28. Általában minden lehetőt szemléltetni kell, mert ha igaz, hogy az ismétlés a tudományok anyja, sokkal igazabb, hogy a szemléltetés a megalapozás egyik főgyökere.

A felsorolt módszeres eljárásokon kivül, a rendtartás minél megfelelőbb módon való keresztülvihetése szempontjából, az alábbi javasolni valóim lennének:

29. Ugy a fejlődő gyermeksereg, mint munkaidejét az iskolában töltő tanitó legfontosabb érdeke, hogy a tanterem minél tisztább legyen. Sajnos, e követelmény nem nyer kielégitést általában. Sok helyen a türhetetlenségig elhanyagolt állapot van. Ahol az egyházközségnek nincs módja a baj orvoslására, ott a tanitók olyanformán segithetnek e nehézségen, hogy a müsoros mulatságok előkészitését olyan feltétellel végezzék, hogy a jövedelemből kikötött összeg iskola tisztogatási célra és felszerelés pótlásra fordittassék. Ahol lehet, igen jó a padlóolajozásig is eljutni.

30. Lábtörlőkről, lábkaparókról feltétlen szükséges gondoskodni, amit fából házilag is meg lehet készittetni.

31. Szükséges volna minden iskola részére az intézkedések bejegyzésére szolgáló látogatási napló.

32. A naplók okmányok lévén, elengedhetetlen kellék: azok összevarrása, lepecsételése, aláirása és tintával való vezetése.

33. Ahol az osztályzat elmarad, a megokolás bevezetése szükséges.

34. Az elhanyagolt illemhelyek rendbehozása és tisztántartása egészségi, erkölcsi és illem szempontjából egyformán fontos követelmény.

Akik a felsoroltakból valamit haszonnal tudnak értékesiteni s oly szivesen fogadják, mint amily készséggel juttatom, örömet szereznek vele; ahol nincs szükség rá, ott annál örvendetesebb az állapot, mely boldog tudat még megnyugtatóbb. (Vége.)

Kolozsvár, 1923. május 23. **Patakfalvi Zsigmond**, tanitó.

Levél Angliából.

A Britt és Külföldi Unitárius Társulat minden évben májusban tartja közgyülését. A jelen évi közgyülés elhatározta, hogy a társulat külföldi levelező tagjainak üdvözletet küld. Erdélyben Ferencz József püspök ur és lapunk főszerkesztője kaptak ilyen levelet, melyet lapunk olvasóival közlünk, miután az egyben egyházunknak és minden unitáriusnak szól. Olvassa mindenki gondos figyelemmel és meritsen belőle önbizalmat és kitartást a küzdelmes nemes munkára.

1923. május 28.

Kedves Boros professzor ur!

A Britt és Külföldi Unitárius Társulat Londonban, Essex Hallban tartott évi gyülésen Jones Sidney C. ur elnöklete alatt egyhangulag és lelkesedéssel határozta, hogy a Társulat tagjai és barátai üdvözletét fejezzük ki Önnek és a vallás szabadsága ügyében Önnel együtt munkálkodó atyafiaknak; egyben kifejezte azt a reménységét is, hogy lelkesitőleg fog hatni az a tudat, hogy Angliában szeretettel és büszkeséggel gondolnak Önökre.

A világ nagy fölfordulása a legjobbak szivét és a legbölcsebbek elméjét izgalomban tartja. Minden ország haladó, szabadelvüen gondolkozó és vallásos vezetőinek elsőrendü föladata mindent megtenni a nemzetek közötti egyetértés és jóakarat szelleme elősegitésére. Valameddig nem Isten akarata uralkodik e földön, mindaddig nem lesz állandóságuk a kormányoknak és nem lesz őszinte barátság a népek között.

Minden jót kivánva, maradok hive

Mellone S. H.
titkár.

Unitáriusok jöjjetek hozzánk. Az amerikai presbiteri püspöki egyháznak egyik jeles cimz. püspöke előadást tartott Bostonban az unitárius lelkészek gyülésén. A kedves és liberális gondolkozásu férfi sok szépet mondott el az unitáriusokról és végül azt a tanácsot adta nekik, hogy lépjenek be az ő püspöki egyházába. Ugy látjuk amerikai lapjainkból, hogy az unitáriusok erre nem hajlandók számos okból, de különösen azért sem, amint ismert barátunk Speight bostoni lelkész mondja, mert az unitáriusok nem önként hagyták el a nyájat sem Amerikában, sem Angliában, hanem kiüzték őket és megtagadták a testvéri viszonyt. De másfelől azért sem, mert a püspöki egyház most is minden héten elismételi az eretnekek elleni átkot, mert Krisztusnak Istengyanánt imádását követeli. Ezért már oly sokat szenvedtek, hogy inkább csak megmaradnak amellett, hogy Jézus is ember volt, bámulatos reformátor, de igazi és egészen emberi lény, aki emberi voltában nagy dolgokat végzett az emberiség javára, de kérdés, hogy elégnek tartanók-e amit tett és tanitott, ha valóságos Istent látnánk benne. Hidjünk az Atyában és kövessük Jézust, aki testvérünk és barátunk.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

El kell olvasni: *Sokan vannak* a hátrálékosok legjobb embereink közül, legjobb egyházközségeinkben. Mult évben buzgolkodó *lelkészeink, gyüjtőink* szíveskedjenek a f. évi dijak fizetéséről gondoskodni. Bizalom bizalmat vár.

Az unitárius zászló fenn lobog mindenik országban hol egyszer kitüzték a templom tornyára. Csodás egyetértés lé.esült májusban Angliában. Az összes gyülekezetek, a legnagyobb és a legkisebb is, kezet fogtak, együtt munkálnak. Amerikában valóságos forradalmi hangulat fogta meg a lelkeket Massachusettstől Californiáig. A májusi gyüléseken csupa lélek, életerő, szellemesség, önmérséklet, mindenki megbecsülése, keresztény szeretet uralkodott. Aki eddig szóbeszédnek vette az unitárizmus nagy jövőjét, most saját szemével győződhetett meg hajnalhasadásáról. Erdélyben is erjeszt a kovász és minden bizó lélek látja, hogy jőni fog, mert jőni kell egy jobb kornak, mely után imádság száll föl az ég Urához.

Elnökünk báró Petrichevich Horváth Kálmán ur huzamos gyöngélkedését, mindnyájunk örömére már teljesen kiépülte, egyházközéleti szereplését ujból megkezdette. Az E. K. Tanács juniusi gyülésén jelen volt és élénk figyelemmel vett részt a tanácskozásban.

Elhunytak. *Kövendi Váradi Károlyné,* sófalvi Miklós Ida, dr. Váradi Aurél ek. jogtanácsos édes anyja, a nagy idők tanuja, aki abban a ritka szerencsében részesült, hogy a költő-meteor Petőfi ajakáról hallgathatta a tordai szülői háznál a költeményeket. A példásan nemes életü és nagylelkü asszonyt a családon kivül sok tisztelője fájlalja. — *Ótordai Weress Sándor* egyházi tanácsos élete 63-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt Kolozsvárt junius hó 14-én. Tordán temették el a családi sirba. Fia, leánya és népes rokonság gyászolja a kedves embert, szerető jó atyát, kiben főszerkesztőnk apatársát veszitette.

Lőrinczi Dénes manchesteri akademitánk elismerésreméltó munkát végez az angol unitárius gyülekezetekben. Predikációkat, felolvasásokat tartott, néhol vetitett képekkel, a közönség megelégedésére. Augusztusban tér haza és a Dávid Ferencz-Egylet közgyülésén (szept. 1.) felolvasást fog tartani.

Uj lelkészek. A Theol. Akad. vizsg. bizottsága öt ifjut jogositott föl az unitárius lelkészhivatal elfoglalására: Balázs Ferenc, Máthé Zsigmond, Pál Tamás, Pálffy Albert, Pálffy Árpád, kik tiszta jeles eredménnyel állották ki a szakvizsgát. Balázs és Pálffy Árpád a kántori képesitőt is jeles eredménnyel letették. Ugyanabból jelesen és jól vizsgázott Fazakas Sándor vadadi tanitó.

Az ünnepélyes papbeiktatás csak 1854-ben kezdődött. Ekkor szabályozta az E. K. Tanács a mai eljárási formát. Az aranyostordai kör 1922-ben a Gálfi András beiktatásakor Alsó-felsőszentmihályon azt a szép és megható eljárást vette gyakorlatba, hogy

miután a beiktatott lelkész a szószékről leszállott, a kör összes lelkészei palástosan kiállanak az Urasztal körül s egyik megbizott lelkész az uj kartársat köszönti, testvéries egyetértésre, bizalomra és kartársi szeretetre hivja föl és erről köri lelkésztársai nevében biztositja. Az uj lelkész megköszöni a baráti üdvözlést és igéretet tesz a kartársi hüségre és a közös szent célnak megfelelő munkálkodásra. Ezt kézfogással erősitik meg. Remélhető, hogy ezt a nagyon megható eljárást mindenik egyházkör gyakorlatba veszi.

Izgalmas napokat éltek középiskoláinkban nemcsak a tanulók, hanem a tanárok és az intézőség is, mert a kormány-rendeletek a tanév végén olyan intézkedéseket tartalmaztak, amelyek a magántanulóktól megvonták a vizsgázás jogát, a leányokat mind magántanulónak nyilvánitotta és irásbeli, meg szóbeli külön vizsgára utalta. Sok izgalom után mégis eredményt értek el.

Dr. Carpenter az unitárius világ egyik fő büszkesége, egyházunkat 1910-ben a Dávid Ferenc nagy ünnepén meglátogatta volt s azóta is állandóan szivén hordozza nem egész nagyon könnyü sorsunkat. Történelmünk egykori megirója az ő nevét sok helyen föl fogja jegyezni. Segitségére kivánunk lenni a következő adatokkal: Dr. Carpenter 1901-ben lett az oxfordi egyetem magistere (M. A.) Ez a doktorátusnak jó részt megfelel. Azóta hat doktorátust kapott: 1904-ben theologiai (D. D.), 1906-ban philosofiai (D. Gitt.), 1908-ban theologiai (D. D. Glasgow), theologiai (Jena), 1909-ben theol. (Genf), theologiai 1923 (Oxford).

Angol vendégeink voltak április hónapban Lawrance ur és Hankinson. Az E. K. Tanács ülésén megjelentek, hol a püspök ur meleg üdvözletét a főjegyző tolmácsolta s Lawrence ur az Inquirerben kedves levélben emlékezik meg róla. Elmondja, hogy Tordán néhai igazgatónk Major Sándor özvegyét lakáshoz segitették. Meglátogatták Budapesten az egyetemi hallgatók otthonát, Budakeszin a gyermekkórházat, melyeket angol és amerikai segélyből tart fenn Hankinson.

Figyelmezteti az E. K. T. elnöksége lelkészeinket és hiveinket, hogy Amerikába sem hivatalos sem magánügyben levelet ne küldjenek a püspök ur vagy a missziói bizottság kikerülésével, a kik szivesen állanak szolgálatra minden ügyben.

A keresztelés fontosságát az E. K. Tanács annyira értékeli, hogy az iskolába beiratkozóktól keresztelési bizonyitvány elómutatását követeli meg.

Harangszentelés Sepsibodokon. Szerény keretek között avatták fel a közös áldozatkészségből vásárolt uj harangjukat. A felavató imát: Göncz Mihály laborfalvi lelkész, esperesi kiküldött tartotta. Felavató beszédet pedig a 34. zsoltár 12. v. alapján: Végh Benjámin árkosi lelkész mondott. A harang beszerzésének történetét, valamint az áldozatkészség megnyilatkozását: Biró István beszolgáló lelkész ismertette. Érdemes megemliteni, hogy ez a 100 lelket sem számláló gyülekezet rövid félév leforgása alatt csaknem 13.000 leut

hozott össze e célra. E sikerben részes minden egyháztag, különösen pedig Orbán Ferenc a lelkes és fáradhatatlan gondnok. Követésre méltó!

A D. F. E. munkálkodik. *Orgonaszentelés és D. F. Egyleti gyülés Kökösben.* (Mult számunkra elkésve érkezett. *Szerk.*) Szép és lélekemelő orgonaszentelő ünnepségnek voltunk tanui május 6-án Kökösben nagy gyülekezet jelenlétében. Az ünnepélyt Régeni Áron árkosi énekvezér-tanitó az orgona akkordjaival nyitotta meg. A gyülekezet éneke után József Lajos esperes áhitatos imájával emelte lelkünket Istenhez; felolvasta a főt. Püspök urnak üdvözlő iratát. Régeni Juliska k. a. énekelt kellemesen csengő hangon, Régeni Áron kisérete mellett. Dr. Boros György püspökhelyettes a 68. zsoltár 5. v. alapján tartott szép gondolatokban bővelkedő, magas szárnyalásu felavató beszédet. Benedek Gábor helybeli lelkész ismertette az orgona beszerzésének történetét. A D. F. E. háromszékköri fiókja tartotta gyülését ugyancsak a templomban. Elnöki megnyitó Ütő Sándortól; Schubert: A tengeren, előadták Kratofil Dezső (orgona) és Király Lajos (hegedü); Szemlei Ferenc: „A tanitó" c. költeményét szavalta Csefkó Éva; Schubert: Die Treumerei, előadták Kratofil Dezső (orgona) és Király Lajos (hegedü); felolvasást tartott dr. Benke János körorvos a fertőző betegségekről; Váradi Antal: „Az Ur itél" cimü melodrámát müvésziesen adták elő József Kálmánné és Kratofil Dezső; elnöki bezáró, melynek keretében dr. Boros György egyh. főjegyző, a D. F. E. üv. alelnöke lelkes szavakban emlékezik az egylet magasztos céljáról, gyönyörüséges hivatásáról és buzdit az egyházközségi fiókegyletek szervezésére és megalakitására. Mindkét ünnepség a teljes siker jegyében folyt le.

Kelemen Lajos Szováton. Kiváló ifju történetirónk két nagyjelentőségü utjáról akarunk beszámolni. A mult nyáron Szováton tartott köri közgyülés alkalmával a templomot zsufolásig megtöltő gyülekezet előtt igen érdekes előadást tartott a templom és község multjáról. A régi gótizlésü templom formájából, beosztásából és méreteiből a megközelithető pontossággal meghatározta az épités idejét, majd az épületen levő különböző cimerekből s szobormaradványokból az épittető és fenntartó pátronuscsaládokat. Fejtegetései során részletesen megemlékezett azokról a küzdelmekről, melyekben gyakran volt részük az itteni unitárius hiveknek egyes hatalmaskodó birtokosok s mások részéről anyagi és lelki ügyekben. Lelki gyönyörüség volt szemlélni az egyszerü nép érdeklődését. — F. évi pünkösd másodnapján a helybeli Dávid F. egylet által rendezett müsoros estélyen ismét szerencséje volt a szováti közönségnek Kelemen Lajoshoz. Ez alkalommal arról győzte meg hallgatóit, hogy ép oly jó humorista, mint historikus. A régebbi magyar szinészéletből dolgozott fel egy vidám jelenetekben és ötletes fordulatokban gazdag történetet *„Hamlet Szászrégenben"* cimen, melynek főhőse a sokaktól általánosan ismert Kiss Soma volt. A szellemes felolvasás egészen lebilincselte a felekezeti iskola nagytermét megtöltő helybeli és

vidéki közönség figyelmét. A közvetlen és élvezetes előadás felejthetetlen lesz azok előtt, kik a népszerü tudóst ez alkalommal is hallgathatták. Hála és elismerés Kelemen Lajosnak. Az estélyen az egylet részére adakoztak: Mózes Károly 200, Kun Sándor, Deák József, Mágner Sándor 100—100, özv. Bede Emilné 50, Kelemen Lajos, dr. Nagy János, Kun Mór, Filep Árpád, Antónya Mihály 40-40, Binder Albert 30, Kovács Elek, Tóth Simon, Kathonay Gábor, Bodor Dániel, Tóth Sándor, Róth Ferenc, Csete Sándor, Czibre János 20—20; többen 5—10 lei. Tiszta jövedelem 810 lei. Köszönetet mondunk a kegyes adakozóknak, a müsorban közremüködőknek Vassné Kun Irén ónagys., Kelemen Lajos, Ürmösi Jenő, Kory József uraknak és az összes helybeli szereplőknek.

Mészkőn a Dávid Ferenc egylet f. évi január hóban 40 taggal megalakult. Elnök: Gálffy Zsigmond lelkész; alelnök: Komáromy Márton tanitó, tikár: Kardos András, jegyző: Gálfy Tamás. Az uj fiók-egylet a tél folyamán 4 vallásos délutáni összejövetelt tartott, melyeken szabad előadást tartott Gálffy Zsigmond lelkész, egy alkalommal Komáromy Márton énekvezér-tanitó és egy alkalommal felolvasott Komáromy Mártonné okl. tanitónő, mindannyiszor énekelt az egyházközség férfi és női énekkara. Szavaltak: egy alkalommal: Gálffy Irén, Gálffy Ida, Gálffy Klára, Kereki Gizella, Gálffy Judith, két alkalommal: Csongvai Eliz, Halmágyi Jolán, Halmágyi Ida, Borbély Eszti, Nagy Ilus és Kardos Erzsike.

Csehoslovakia köztársaság elnökének dr. Massaryknak a felesége unitárius volt Amerikából. Most, hogy a nagyasszony meghalt, az Amerikai Unitárius Társulat évi közgyülése a következő részvétet fejezte ki: A Társulat elismerését nyilvánitja azért a hithüségért, melyet Massarykné asszonyság egész életében tanusitott az unitárius vallás iránt és halála alkalmából Massaryk elnök urnak a nagy csapás alkalmából őszinte részvétét fejezi ki.

Kitünő jó példa! Amerikában a fók társaság t. i. a gyümölcsfa-egylet jutalmat tüzött ki a városoknak és megyéknek. A jutalmat Winnebage megye (Illinois állam) nyerte, mert ott április hónapban 17.000-en ültettek fát. Legnagyobbrészt iskolásgyermekek. A Berde-jutalomra pályázóktól is azt szeretnők olvasni, hogy hány fát ültettek és hányat oltottak. Száz leu jutalmat nem érdemel, aki legalább száz uj gyümölcsfával nem gazdagitja faluját.

Iskola látogatás. Az egyházi főhatóság megbizásából az Aranyos vidékén: Alsó- Felsőszentmihály, Mészkő, Szind, Torockó, Torockószentgyörgy; Kolozs-Dobokában: Magyarszovát; Küküllőikörben: Bethlenszentmiklós, Dombó, Dicsőszentmárton, Harangláb, Magyarsáros; Marosi-körben: Buzaháza, Csikfalva, Ikland, Iszló, Jobbágyfalva, Kisadorján, Nyárádfalva, Nysztlászló, Nysztmárton, Nyomát, Szentháromság, Székelykál, Vadad; Kereszturi-körből: Rava egyházközség iskoláit meglátogatta: Patakfalvi Zsigmond kolozsvári tanitó. A Háromszéki-körből: Árkos, Bölön, Kálnok, Kökös, Nagyajta, Sepsikőröspatak, Sepsiszentkirály, Szentiványlaborfalva; Kereszturi-körből: Csehétfalva, Firtosmartonos, Magyarzsákod, Szent-

ábrahám, Székelykeresztur, Székelyszentmihály, Tordátfalva; Udvarhelyi-körből: Okland és Vargyas iskoláit pedig meglátogatta: Régeni Áron árkosi tanitó. Ennek hatása alatt készült P. Zs. közölt cikke.

Tornaünnepély. A kollégium ifjusága (leányok és fiuk) szépen sikerült tornaünnepélyt rendezett vasárnap (jun. hó 10-én) délután. A szabad- és szergyakorlatok után érdekes atlétikai számok és játékok következtek. A főverseny eredménye: I—IV. o.: 1. Érsek Elek III. 12 ponttal, 2. Király István IV. 19 p., 3. Kovács Gyula IV. 10 p.; V—VIII. o.: 1. Nagy Domokos VIII. 26 p., 2. Székely János VIII. 19 p., 3. Horváth-Toldy István VIII. 15 p. Az ünnepély végén Vári Albert vallástanár tartott beszédet, majd Ferencz József főpásztorunk meleg szavakkal zárta be az ünnepélyt. László Gyula tornatanár az évzáró tornaversenyen győzteseknek nyilvánitott tanulók jutalmazására gyüjtött: 4615 leut, 55 drb. könyvet, 29 drb. érmet, 4 drb. ékszert és disztárgyat. Ütő Lajos az Apolló-körrel és az énekkarral közremüködött a felvonulásnál és a szabadgyakorlatok bemutatásánál. Nagy közönség élvezte a tornász-ifjuság szép és gondos bemutatkozását és elismerte László Gyula tanár fáradozását.

A „Tizenegy"-ek könyve megjelent. Üde mint a tavaszi hajnal, kedves mint az első meleg napsugár, szeszélyes mint az áprilisi szél. Ha eljön a nyaru lesz még gyümölcse is. A prózákat és verseket irták: Balázs Ferenc, Dobai István, Finta Zoltán, Jakab Géza, Jancsó Béla, Kacsó Sándor, br. Kemény János, Maksay Albert, Mihály László, Szentiványi Sándor, Tamási Áron. A képeket rajzolták: Ács Ferenc, Dévai Margit, Jeddy Sándor, Kós Károly, Lengyel Sándor, Nagy Benő, Pap Domokos, Szakáts Lajos, Szopos Sándor, Tóth István és Nagy Benő. Olvasóink sok ismert névvel fognak találkozni a sorozatban.

Apátlan, anyátlan árvák Verespatakon örökbefogadót keresnek. Egyik fiu 14, másik 12 éves, egyik leány 9, másik 8 éves. Mindenik ép, egészséges.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába folyó évi április hó 18-tól junius 20-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Killyéni Endre, Took Balázs, József Lajos, Unitárius Egyházközség, Tana Sámuel, Gyöngyösi Károly, Novák Jánosné, Téglás Albert, Vida Géza, özv. Ütő Benjáminné, id. Szabó Mózes, ifj. Szabó Mózes, Koródi Ferenc, Köntés Ferenc, József Kálmán, Bedőházy Gábor, Benedek Ferenc, Ütő András, Ref. kollégium, dr. Jakab Tibor, Simon András, Incze Béla, özv. Kriza Sándorné, Szász István, Óváry Károly Sepsiszentgyörgy; Unitárius Egyházközség, Lőfi Ödön Bölön; Unitárius Egyházközség, Régeni György Kálnok; Unitárius Egyházközség, Benkő Árpád, Végh Benjámin Árkos; Took Mózes, Darkó Lajos, Erdős Mihály, Taar Géza, ifj. Fürész János Nagyajta; Kádár Sándor, Székely Kelemen, Unitárius Egyházközség, Kiss Gyula Sepsikőröspatak; Unitárius Egyházközség, Gál Mózes, Sükösd Farkas Sepsisztkirály; Unitárius Egyházközség, Benedek Gábor, Sigmond Tamás Kökös;

Unitárius Egyházközség Laborfalva; dr. Balogh Istvánné Málnás; Unitárius Egyházközség Kilyén; Deák Jenőné Telek; id. Kelemen Ferenc Torockó; Matskásy Lajosné Kolozsvár; Árkosi Ferenc, Gagyi István, Koronka Dénes, Marosi András, Gáspár Ferenc, Fodor Tamás, Árkosi András, Balogh Samu, Uzorai Ferenc, Fehérvári István, Ferenczi József, Gálfalvi Ferenc, Hegyi Gábor, Kilyén Dénes, Fülöp Sándor, Fekete János, Koronka Péter, Koronka Ferenc Vulkán; Suka Sándor, Benczédi Lajos, Szilágyi Sándor Lupény; özv. Nyiredi Gézáné Kolozsvár; Nagy Andrásné Petrilaka; Lőrinczy János Segesvár; Ambrus Gergely Kolozsvár; Boros György Eliseni; Kriza János Beszterce; Csulak Károly Nagytalmács; özv. Borsos Imréné, Király József Kolozsvár; br. Daniel Lajos Vargyas; Gombos Eszter Székelykeresztur; özv. Mikó Árpádné Marosvásárhely; Pálfi T. Ferenc Várfalva; dr. Albert Lőrinc Bölön; Dézsi Dénes Aranyosrákos; Ferencz József püspök Kolozsvár (60 L); özv. Végh Gyuláné Tordátfalva; ifj. Bardócz Ferenc Torda; Biró Árpád, Biró Ferenc, Gönczi Ferencné, Fodor Antal, Kovács József, Klotza András, Nemes Nagy József, Nemes Nagy Dénesné, Esztegár Józsefné, Székely István, Zlegnean Ferencné, Ürmösi Sándorné, Kövér Erzsike Abrudbánya; Vári Domokos Lókod; Unitárius Egyházközségek: Kolozsvár, Kolozs, Magyarszovát, Kide, Torda, Torockó, Torockószentgyörgy, Abrudbánya, Verespatak, Bágyon, Kövend, Aranyosrákos, Várfalva, Alsó-Felsőszentmihály, Sinfalva, Mészkő, Csegez, Tur, Szind, Komjátszeg, Petrozsény, Lupény, Ádámos, Bethlenszentmiklós, Désfalva, Dicsőszentmárton, Dombó, Harangláb, Szentbenedek, Széplak, Szőkefalva, Segesvár, Szabéd, Marosvásárhely, Nyárádszentlászló, Csókfalva, Hyárádszentmárton, Vadad, Székelykaál, Nyomát, Iszló, Szentháromság, Abásfalva, Derzs, Gyepes, Karácsonfalva, Keményfalva, Homoródszentmárton, Homoródszentpéter, Homoródujfalu, Kénos, Lókod, Jánosfalva, Városfalva, Recsenyéd, Olthéviz, Datk, Alsórákos, Fogaras, Nagyajta, Brassó. — Alapitói dijban fizettek: Csutak Károly Nagytalmács, br. Daniel Lajos Vargyas, Péter Sándor Muzsna 100—100 leut. Az egyletnek ajándékozott Ambrus Gergely Kolozsvár egy darab Közhasznu Takarékpénztári részvényt 50 leu névértékben és annak beváltott szelvényeiért 14 leut. Kolozsvár, 1923. junius 20-án. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Leányoknak legszebb ajándék: „Szivemet hozzád emelem...” női imádságos könyv. — Irta Dr. Boros György. Kapható a legegyszerübb kiállitástól a legdiszesebbig a kiadóhivatalban.

Nyomatott „Korvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Augusztus 8. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz **Gálfi Lőrincz** egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Meghivó

a Dávid Ferenc-Egylet XXXVII-ik közgyülésére.

Egyletünk tagjait tisztelettel meghivom közgyülésre **f. évi Főtanács előtti szombatra Kolozsvárra, délután 3 órára.**

Az összes fiók-egyletek szíveskedjenek legalább egy képviselőt küldeni és a nevét előre bejelenteni a titkári hivatalnak.

A f. e. titkár ai küldjék be tömör évi jelentésöket, melyben a tagok kimutatására legyen gondjuk. A Nőkszövetségei és az ifjusági körök is akár külön, akár a D. F. E.-tel egyben tegyenek jelentést.

Közgyülésünkön felolvasást fog tartani Lőrinczi Dénes most hazaérkező angol akadémitánk. Várjuk a buzgó tagokat.

Kolozsvár, 1923. évi julius hó 25-én. *Dr. Boros György,*
ügyv. alelnök.

Ima.

— Az aranyos-tordai generalis vizitáció alkalmával Tordán tartott D. F. E. ünnepélyén Árkosi Tamás sinfalvi lelkész. —

Isten, jó Atyánk! Leborulunk előtted és imádjuk atyai szent felségedet. Áldjuk benned a teremtő és megtartó Istent, mert te vagy az élet és annak kútforrása egyedül; tört remények sirja felett uj reményvirágokat csak te fakaszthatsz s ha életútunk szétszórt csontokon, bánatdúlta ábrázatok között vezet, te gyújtod meg keblünkben a hitet és mi vérző lábakkal, vérző szivvel bár, de el nem csüggedve törtetünk a romok közt előre.

Nem csüggedünk, mert az erény és igazság, a szeretet és szivjóság harcában ha el is bukunk, tudjuk, hogy nem éltünk hiába s a bukás után vár reánk a te elismerésed sugárzó koszoruja.

Oh, éltesd, fokozd keblünkben e hitet, hogy a megaláztatás, az arculütés ne fájjon ugy, hogy tudjunk hinni, bizni, remélni s könnyeink gyöngyharmatán keresztül másokat is vigasztalni.

Hitet, soha el nem lankadót adj nekünk Istenünk, mert enélkül összeesünk s akkor jaj nekünk, mert rajtad kivül nincsen, aki megtartson minket.

Mi tebenned bizunk eleitől fogva s ma sem bizunk másban, csak tebenned egyedül. Nevednek imádására, lelkednek örömére gyültünk össze ez órában is, mert érezzük, hogy jó nekünk lakozni a te házadban; érezzük, hogy csak itt jó nekünk.

Oh, áldj meg hát mindnyájunkat, kik itt vagyunk, a te áldásoddal, a lélek nyugalmának, az áldozatkészségnek és a felebaráti szeretetnek áldásaival, hogy ha a föld omlik is össze lábaink alatt, meg ne ijedjünk; ha boldogságunk házát százszor lerombolják, tudjunk százegyedikszer is annak ujjáépitéséhez fogni s ha üldöztetünk, tudjunk imádkozni üldözőinkért is.

Igy ilyenekké tedd a te népedet, mert csak igy vagyunk méltók a gyermeki szeretetre, a te segedelmedre, irgalmadra és kegyelmedre, melyekkel hogy velünk légy, esdve kérünk, hallgass meg most és mindörökké. — Amen.

Killyéni Endre.

1852—1923.

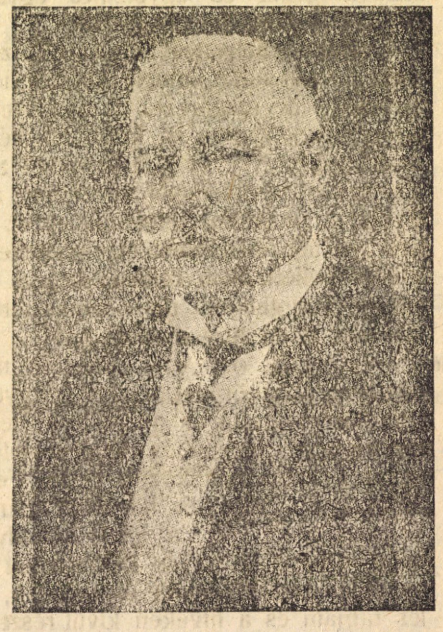
Hullnak, egyre hullnak egyházunknak legjobbjai. Önkéntelenül e bús akkord ismétlődik lelkünkben, midőn a Killyéni Endre nevét gyászkeretbe foglaljuk s az isteni gondviselés akaratán megnyugodva vesszük tudomásul, hogy immár Ő sincs miközöttünk.

Killyéni Endre a háromszékmegyei Kilyén községben 1852-ben született egyszerü székely nemes szülőktől. Születése és ifjukora tehát arra az időre esik, amikor unitárius egyházunk léte, a jó Isten tudja hányadszor, komoly veszélyben forgott. Ifjui lelke azt az eleven, vallásos és egyházias szellemet szivta magába, melyet a megpróbáltatások ideje szokott felébreszteni. Ez a szellem oly mély gyökeret vert benne, hogy egész életén át volt miből táplálkoznia.

Pályája a fokról-fokra emelkedés biztos irányát mutatja. Korának fölébredt vallásos szellemétől áthatva papi pályára indult. Azonban az ép akkor nekilendülő iskolai élet magával ragadta s egész életére az ifjuság nevelésére hivta el. A tanügy terén alkotó munkásokra volt szükség s ő ott volt helyén, ahol alkotni lehetett. Magasra törő lelke, a tudás erejétől is ösztönözve, mindig többre vágyott. Bánffyhunyad, Brassó, Fiume voltak tanári pályájának rövidebb ideig tartó állomáshelyei, honnan a hosszúfalusi áll. polgári fiuiskola igazgatói székébe került, (Brassóban ez az iskola megszünt volt) és itt alkotó ereje és vezéri tehetsége a maga teljességében érvényesülhetett. A fiuiskola mellett megszervezi a leányiskolát s mig ennek külön helyiséget szerzett, amannak impozáns épületben internátust és konviktust teremtett. Hosszú időn át öt vármegye polgári iskoláinak szakfelügyelője volt, mely tisztében széles alapon álló szaktudásával irányitott s mozditotta elő hathatósan az ifjuság helyes nevelését és

kivánatos művelődését. Szép karrierje, mint annyi más kiváló magyaré, 1918-ban kettétörött. Azóta egy nagy, egy belső, láthatatlan harc emésztette s pusztitotta, mig egészen megőrölte. Március hó 16-án Sepsiszentgyörgyön, hol utóbbi időben tanár volt, váratlanul bevégezte a tanügyre oly áldásos életét.

Azonban a hivatásával járó nagy elfoglaltság és sokirányu társadalmi tevékenysége nem akadályozhatta meg abban, hogy az egyház ügyeivel is törödjék. Erősebb unitárius lélek volt, mintsem egyházi munkából is a maga részét kivenni ne óhajtotta volna. A brassói unitárius leányegyházközségnek 1885-ben történt megalakulása brassói tanárkodása idejére esik, melynek vezető lelke volt. Később, a mikor Hosszúfaluba került, az egyházközség főgondnoka lett. Ami törekvés, fejlődés, haladás a brassói egyházközségben észlelhető, abban mindig elsősorban ő volt az irányitó. Pár év előtt a háromszéki egyházkör f. ü. gondnoknak választotta. Itt is lelkes unitárius és lelkesitő vezér volt.

A társadalomban széles körben ismert és kedvelt, mert egyénisége vonzó, kedélye derült és kifogyhatatlan, intelligenciája magas. Tekintély és erő, ahol megjelenik. Szóval nemcsak mint tanár és pedagógus volt nagy és elsőrangu, hanem vezető egyéniség a társadalomban, az egyházban s minden nemes ügy szolgálatában.

Porrészeit Brassóba szállitották s nagy közönség jelenlétében helyezték el a családi sirban. Elmulását három leánya és hozzátartozóik siratják. Hogy a család mit vesztett benne, azt szavakba foglalni megpróbálni sem merjük. Övéit forrón szerette s értük mindent áldozott.

Vele egy darab szakadt ki ujból az unitárius egyházból. Emlékére a brassói egyházközség alapitványt tett. Mi, amidőn e pár halvány sorban őszinte részvéttel örökitjük meg e helyen is emlékét, fájó szivvel ismételjük: Hullnak, egyre hullnak legjobbjaink! S nem tudunk szabadulni a gondolattól: vajjon a sors keze által is sujtva, fog-e a mai idő az ő egyéniségéhez hasonló nagyságokat teremteni fajunk és egyházunk számára?!

Kovács Lajos.

Leányainknak legszebb ajándék „Szivemet hozzád emelem...“ női imádságos könyv. Kapható a legegyszerübbtől a legdiszesebb kiállitásig lapunk kiadóhivatalában.

Generális vizitáció az Aranyos mellett.

Negyven évig tartó várakozás után végre ismét szeretettel üdvözölhette Torda-Aranyosmegye minden unitárius egyházközsége nem ugyan szeretve tisztelt és nagyrabecsült ősz főpásztorát, — kinek a vállaira nehezedő 88 év sulya lehetetlenné tette egy ilyen terhes út vállalását — de üdvözölhette éppen annyira szeretett és kedvelt helyettesét: dr. Boros György egyházi főjegyzőt, ki lelkének egész melegségével, szivének egész szeretetével tette feledhetetlenné egyházközségeink és egyetemes egyházunk életének történetében az 1923. évi püspöki vizsgálatot.

Püspökhelyettes főjegyző érezte küldetése magasztos, de végtelen terhes voltát, amely küldetéshez ugyszólván ábrándos remények füződtek, de megérezte és megértette azt az aranyos-tordaköri unitárius hivek serege is, kezdve a kétéves kis gyermektől a reszkető nyolcvanhat éves öreg asszonyig! S hogy ez a püspöki vizsgálat oly magasztos eredménnyel végződött, az a hivek áldozatkész megértése mellett a püspökhelyettes főjegyző: dr. Boros György lángoló egyház- és fajszeretetének elévülhetetlen érdeme. Mindenütt gyógyitott s ahol kellett, nem remegő kézzel operált. A szunnyadó szikrákból lobogó lánggal égő tüzet támasztott. Az út eredménye az elveszettnek hitt szent ügy diadala lett!

Alsójárán Körutját *Alsójárán* kezdette meg junius hó 28-án az aranyostordai egyházkör évi rendes közgyülésének keretében, hol az istentiszteletet végezte és magasztos beszédében arra buzditotta és tanitotta a gyülekezetet és mindenekfelett unitárius hiveit, hogy a jelen nehéz körülményei között Dávid Ferencnek vallásához a mártirságig ragaszkodó lelkét és hevületét párositsák a Blandrata okosságával, erélyességével vagy a Jézus szavaival kifejezve: „Aki akar én utánam jönni, vegye fel az én keresztemet és ugy kövessen, de legyetek okosak, mint a kigyók és szelidek, mint a galambok.“ A köri gyülés tagjain és a hiveken kivül résztvettek a református és róm. kath. lelkészek egyházaik kebli tanácsával és templomozás végével ott a templomban tisztelegtek a püspökhelyettes előtt, kit az unitárius lelkészkör nevében Lőrinczy Dénes esperes, az egyházközség nevében Nagy Dénes helybeli lelkész üdvözölt. Tisztelgett az izraelita hitközség elnöksége is.

Délután a D. F. E. valláserkölcsi szakosztálya által rendezett ünnepélyen tartott előadást és este az egylet mükedvelői szakosztálya által rendezett szinielőadáson vett részt. Délben tiszteletére 80 teritékes diszebéd volt. Junius 29-én volt a tulajdonképpeni püspöki vizsgálat, melynek végeztével Nagy Dénes alsójárai lelkész — ki egész utján végigkisérte — és dr. Szathmári Miklós szindi lelkész társaságában *Torockószentgyörgyre* ment, hol junius 30-án tartott vizsgálatot. Megérkezésekor a templom előtt gondnok és lelkész üdvözölték, mi után az egész gyülekezet a templomba vonult és istentiszteletet tartatott, imát Nagy Dénes, beszédet püspökhelyettes

Torockószentgyörgyön

mondott. Templomozás után tisztelgett a róm. kath. lelkész br. Rudnyánszky főgondnokkal és Csiki Viktor ref. lévita lelkész a hiveivel. Gyülés végeztével a püspöki vizsgálószék tagjait br. Rudnyánszky Béla volt törvényszéki elnök vendégül látta házánál és saját fogatán beszállitotta Torockóra.

Torockón julius 1-én reggel 9 órakor ppvsz. megkezdi hivatalos munkáját a könyvek, irattár és egyházi szerelvények vizsgálatával, az épületek megtekintésével. Tiz órakor templomozás, mikor imát és egyházi beszédet mondott dr. Szathmári Miklós szindi lelkész. Korunk szociális bünei, romlottsága felmutatása mellett igyekszik kimutatni, hogy az egyenlőség és testvériség kora még nem jött el és nem jöhet el, mig a jog- és igazságérzet át nem hatja a lelkeket. Az emberi élet boldogságának alapja a hittel teljes családi élet szentsége. Püspökhelyettes arra inti a hiveket, hogy legyen hitük mindig az Istenben és önmagukban, mert csak hittel lehet a régi világot ujjá szülni; a hitnek ajándékáért imádkozik az Istenhez. Németh István lelkész válaszol az üdvözletre, köszöni a szives szavakat, mert e mai nap valóban áldás az egyházra, mert a püspökhelyettes szavai reá vezették, hogy az önbizalmat saját magukban keressék és találják fel, amely bizony már ingadozni kezdett. Üdvözletét küldi a főpásztornak. A fiatal leányok eredeti torockói népviseletben körülveszik a főpásztorhelyettest, kit Kelemen Etelka szép és szivhez szóló szavakkal üdvözöl Torockó női és leányai nevében és egy szép virágcsokrot ad át; Király Sára „Az én imakönyvem" cimü verset szavalta el szépen és lelkesen. Püspökhelyettes megköszöni a nők üdvözletét és arra kéri, hogy a D. F. E. kebelében találják meg azt a teret, hol a vallás és egyház érdekében eredménnyel dolgozhatnak. A gyülés tovább tartott és csak a késő délutáni órákban ért véget. E gyülésen is nét kimondotta Torockó népe, hogy felekezeti iskoláját minden áldozat árán is fentartja. Este 40 teritékes bankett volt. Torockón

Julius 2-án a püspökhelyettes Nagy Dénes alsójárai és Gaál Gyula torockószentgyörgyi lelkészek társaságában folytatta utját *Abrudbányára*, hol Székely István gondnok asztalánál talált pihenőt és megkezdette müködését és este 9 óráig be is fejezte, örömmel állapitva meg azt, hogy amily kevés a hivek száma, annál nagyobb az áldozatkészség, ami már abból is látszik, hogy a köteles szeretetadományt egy fél ezer leuval túljegyezték s már 1923. évre is befizették. Este az unitárius hivek a látogató tiszteletére társasvacsorát rendeztek, beigazolva, hogy Abrudbánya szellemileg erős, a szeretet cselekedeteiben bőséges. Julius 3 án az istentiszteleten imát és beszédet mondott Nagy Dénes, hirdetve, hogy mi unitáriusok csak a Krisztust prédikáljuk, azért, hogy mindeneket bölcsekké és tökéletesekké tegyünk a krisztusi tudományokban. Püspökhelyettes üdvözli a gyülekezetet, buzditván őket, hogy nem a számban van az erő, hanem az egyetértésben és kitartásban. Fazakas Béla üdvözlő beszédében az apát váró fiuhoz hasonlitja egyházközségét és hiszi, Abrudbányán

hogy az apa biztató szavai uj erőt öntenek a csüggedni akaró szivekbe is. Délben a püspöki vizsgálószék tagjait dr. Veres András körjegyző látta vendégül.

Verespatakon A ppvsz. *Verespatakra* délután 4 órakor érkezett meg s útközben fájdalommal tapasztalta, hogy ahol aranyat termelnek, ott a szegénység, elhagyatottság, romlás és pusztulás. A templom bejáratánál fehérruhás leányok fogadták virágcsokrokkal. Az egész templom virágdiszben volt és telve hallgatósággal, különösen nőkkel. Amilyen siralmas Verespatak külsőleg, ép oly szép belsőleg a lelkiekben. Imát mondott Gaál Gyula lelkész, beszédet püspökhelyettes, ki bátor küzdelemre és vallásos buzgóságra hivta fel a hiveket, reá mutatván, hogy az arany nem diszes helyeken terem, de a tűz kiválasztja, a viz kimossa a ragyogó szemcséket, éppen ugy a szenvedések és megpróbáltatások tüze a vallásos lélek bizalmát erősiti és a könnyek árja az erényeket fénylővé, nemessé teszi. Ne féljenek, Isten nem hagyja el! Szerencse fel! Raffay Zsigmond lelkész válaszában kijelenti, hogy szeretettel fogadja éppen ma, 25 év után az utolsó püspök látogatása óta nemcsak az unitáriusok, hanem Verespatak egész magyarsága a püspökhelyettest, mert ebből látják, hogy ha messze is vannak a fényes Jeruzsálemtől, de elfeledve nincsenek. Püspökhelyettes reámutat arra, hogy csak a testvéries együttélés segithet meg és tarthat meg ezen nehéz időkben. A közgyülésen a hivek közegyházunk bajaival szemben áldozatkész megértést tanusitottak. Gyülés végeztével és egy uzsonna elköltése után a ppvsz. éjjeli szállásra leutazott Raffay András bányafőtanácsos lakására, Gurarosiára, hol meleg szeretettel és izes vacsorával fogadta a vendégeket a család — különösen szép és fiatal nőkben és leányokban gazdag — köre, mit a ppvsz. hálás szeretettel viszonzott.

Várfalván Julius 4-én reggel a ppvsz. elindult az Aranyosmentére, *Várfalvára*. Az állomáson Pataki András várfalvi és Árkosi Tamás sinfalvi lelkészek fogadták és a br. Jósika Gábor fogatán harangzúgás közepette bevonult a templom elé, hol lelkész és gondnok üdvözölték a diszkapu előtt és a leányok virágcsokorral árasztották el püspökhelyettest, ki meleg szavakkal köszönte meg a szives fogadást. Este 6 órakor kezdetét vette a gyülés, mely az esti órákban szakittatott félbe, hogy az egyházközség pénztárnokánál elköltött vacsora után a ppvsz. az ifjuság összejövetelén résztvehessenek. A D. F. E. gyülestermében mintegy 70—80 fiu és leány lelkész vezetése mellett énekkel üdvözölték püspökhelyettest, ki az összegyültekhez beszédet intézett és egyházias, szorgalmas munkára biztatta őket. Reggel 8 órakor a templomban imát mondott Nagy Dénes, beszédet intézett a hivekhez pph., felhivta a figyelmet az egyház nehéz anyagi helyzetére, az iskoláinkat fenyegető veszedelemre és tettrekész kitartásra buzditotta. Lelkész üdvözlő szavai után a gyülés folytatódott, mely reményt nyujtott a megértésre; gyülés után ppvsz. tagjai megebédelvén, elindultak *Csegezbe*, hol a vendégeket a papilak és imaház között felállitott diszkapu előtt az egész egyházközség papja és pap-

Csegezben

nejával élén harangszóval, virággal és éljenzéssel fogadta. Lelkész üdvözölte a püspökhelyettest és ppvsz. tagjait, örömmel adva kifejezést, hogy ide fel, ebbe a magasságba, hol a mennydörgések és viharok születnek, eljöttek, hogy egyházépitő munkájában biztassák a gyülekezetet. Püspökhelyettes válaszol az üdvözletre, azt mondva, hogy ilyen nagy magasságban a lélek közel kell hogy érezze magát Istenhez és az Istent közelebb kell hogy érezzék önmagukhoz s az Isten velük lesz, hogy felemelhessék ledöntött templomukat. Ezután megszemlélte a ppvsz. a lerombolt templomot, az uj templomtelket és meglátogatta az egyház jóltevőjét: özv. Pálffy Jánosnét, ki jelenben is egy 4 holdas gyümölcsöst adományozott az egyháznak. A délutáni órákban a D. F. E. ifjusági köre estélyt rendezett, melyen imát Nagy Dénes, beszédet püspökhelyettes mondott, majd több szavalat és énekszám következett. Julius 6-án a gyülés keretében rendes istentisztelet tartatott, melyen imát és egyházi beszédet Árkosi Tamás sinfalvi lelkész tartott, melyben a lelki béke megszerzésének feltételéül az Istenhit megőrzését állitotta. Püspökhelyettes beszédében azt fejtegette, hogy a lelki békét, az Istenhitet csak az szerezheti meg, ki a földről fel tud emelkedni. Csegez is fel fog emelkedni, ha hitteljes szeretete felépiti uj templomát. Lelkész üdvözlete és püspökhelyettes válasza fejezték be az ünneplést, mely után 28 teritékes bankett következett, hol a jó hangulat pohárköszöntőkben nyert kifejezést.

Innen *Aranyosrákosra* ment a ppvsz. virágos kocsiján, hol a templom előtt Gombási János és Létai Máté lelkészek a hivek seregével és virágcsokros leányokkal fogadták és üdvözölték. Este az ifjuság az egyházi tanácsteremben összegyült, hol püspökhelyettes tartott az ifjaknak előadást. Julius 7-én templomozással vette kezdetét a gyülés. Imát Nagy Dénes, beszédet püspökhelyettes mondott „Inkább az Istennek szolgáljatok, hogynem az embereknek“ igék alapján. Egyházi beszéd után helybeli lelkész üdvözli püspökhelyettest, visszapillantást vet a 41 év előtti bandériumos püspökfogadásra, mely külsőségekben talán felülmulta a mait, de most a püspöklátogatásra belsőleg nagyobb szükség volt, hogy a csüggedő remények ismét életre keljenek. Püspökhelyettes válaszol és további kitartásra hivja fel a tagokat. Templomozás alatt a D. F. E. dalköre énekelt Dézsi Dénes énekvezér vezetése mellett. **Aranyosrákoson**

Gyülés előtt megtekintette ppvsz. a templom előtti téren a 914—918. évi világháboruban elesett hősök emlékoszlopát. Délben 32 teritékü közebéd volt, melynek végeztével átrándult a ppvsz. a Gombási János lelkészfogatával *Mészkőre,* hol a lelkészi lakás előtt épen a diadalkapu felállitásával foglalatoskodó hivek élén Gálffy Zsigmond lelkész üdvözölte. A ppvsz. mindjárt munkához is fogott, melyet csak a késő esti órákban szakitott meg, hogy részt vehessen az ifjuság összejövetelén, hol ph. beszédet intézett a mindkét nembeli fiatalsághoz, egyházias életre buzditva őket. **Mészkőn**

Julius 8-án reggel a közgyülés kezdetét vette, 10 órakor pedig

harangszenteléssel, urvacsoravétellel egybekötött ünnepélyes istentisztelet tartatott, melyen imát Nagy Dénes, harangavató beszédet dr. Boros György, urasztalánál ágendát Lőrinczy Dénes köri esperes mondott; a nagyszámban összegyült hiveknek, kik zsufolásig megtöltötték a templomot, öt lelkész osztotta az urvacsorát, melynek kiszolgáltatása után dr. Boros ph. ott a templomban még két kis gyermeket is keresztelt. Templomozás után közebéd volt, melyen 42-en vettek részt. A délutáni gyülésen az u. n. „kopta“ káposztás használata fölött oly szenvedélyes vihar keletkezett a hivek között gondnok vezetésével, hogy a ppvsz. lerázva sarui porát, félbeszakitva az amugy is eredménytelennek igérkező vitát, átment
Sinfalván *Sinfalvára*, hol a hivek a templom előtt lelkésszel élükön fogadták. Este az ifjuságnak ph. tartott előadást az okszerü gazdasszonykodás szükségességéről, az ifjak énekeltek és a nevükben Balla Gizi üdvözölte ph.-t és szavalt egy költeményt elragadó bájossággal.

Julius 9-én a templomozáson imát Nagy Dénes, egyházi beszédet ph. mondott, melyben a templom megmentésében a sinfalvi nők hősiességét elevenitette fel és örömének adott kifejezést a fölött, hogy ez a vallásos buzgóság nem lankadt a nőkben most sem, hiszen ime! a legnagyobb munka idején is tele van a templom! Jobb egy nap Istennel, hogynem ezeresztendő nélküle! Csak az Istennel való együttéléssel lehet az életet sikeressé, boldoggá tenni! Lelkész üdvözlő beszéde után a gyülés kezdetét vette, mely oly csendben folyt le, hogy az ember igazán templomba képzelte magát. Csak a hivek szeretetadomány megajánlása hozott mozgalmat a jelenlevőkbe, hogy mindenik odajuthasson az aranykönyvhöz. A kis patak már folyóvá növekedett és az ember lelkében a hit és bizalom, szemében a meghatottság könnye fakadt! Magasztos érzésekkel eltelve ültünk gyülés után mintegy 22-en a teritett asztalhoz, hogy lelki szomjunk kielégitése után nyugodtan áldozzunk a testnek is! Felvirágozott kocsiban érkeztek a ppvsz. tagjai a szintiszta unitárius
Kövenden *Kövendre*, s még a délutáni órákban megtekintette az egyház épületeit, diszes templomát és külső birtokait, gyönyörködve a gazdag áldásokban és a szorgalmas, céltudatos munka eredményein. Meglátszik mindenen a jólét nyoma! A gyülés lefolyása lélekemelő, eredménye minden várakozáson felüli. Itt már nemcsak a szegény asszony filléreivel találkozunk, hanem a gazdagok áldozatával is. Mindent hitünkért és fajunkért, egyházainkért és iskoláinkért.

Julius 10-én délelőtt 11 órakor imát Árkosi Tamás, egyházi beszédet ph. mondott, melyben a dicsőséges régmult emlékeit feleelevenitvén, a hivek kitartását és buzgalmát kéri az egyház iránt, mely reményeink végvára. Szóló-énekeket adott elő Balogh Dénes énekvezér, Gombási János aranyosrákosi lelkész, ph.-t üdvözli Ádámosi Gábor helybeli lelkész. Kövend nemes érzését bizonyitja, hogy elaggott kántorát a szolgálat alól felmenti, de meghagyja az összes kántori javak élvezetében haláláig és helyettesitéséről gondoskodik. Hol ilyen templom, ilyen orgona, ilyen ének, hit és buzgóság, lehe-

tetlen, hogy még a legcsüggedtebb lelket is fel ne emelje, meg ne hassa és a jobb jövő reményét ujra ne élessze! Ppvsz. megtekintve a köztemetőken nyugvó egyháznagyok sirjait, testi és lelki megelégültséggel *Bágyonba* kocsizott, hol a zöld ágakkal diszitett templom előtt Kovács Imre lelkész hivei élén fogadta és üdvözölte ph.-t és ppvsz. tagjait, kik azonnal munkához kezdettek, legelőször is megtekintve az egyházközség külső és belső ingatlanait, épületeit, templomát és egyházi szerelvényeit. Bágyonban

Julius hó 11-én reggel 9 órakor templomozás tartatott a szép, nagy és most javitott templomban; imát Nagy Dénes, egyházi beszédet dr. Boros ph. mondott, melyben a kitartó türelmet ajánlotta a hiveknek, mint a mire az életben legtöbb szükség van. Lelkész üdvözölte ph.-t az egyházközség nevében, utána Simon Antal ref. lelkész a református egyház nevében, mint egy jó testvért, kinek öröme, fájdalma mindig közös kell legyen, mert csak igy lehet a nagy cél érdekében sikeresen munkálni. Ph. megköszönve az üdvözlő szavakat, a felekezetközi béke fentartására s az ebben megnyilvánuló épitő munkára kéri és hivja fel a protestáns papokat. A gyülésteremben a vizsgálat megtartatván, egy régóta fájó sebe is az egyház békességének meggyógyittatott. A hivek efölötti örömükben is a szeretetadományok megajánlásánál igen szép tanujelét adták áldozatkész hitbuzgóságuknak, mely a multban is annyiszor emelte ujra és épitette mind nagyobbá templomukat az egy igaz Isten dicsőségére. Gyülés után Csongvai Dénes állami tanitó látta vendégül a ppvszéket. *Szentmihályfalvára* este 8 órakor érkezett meg a ppvsz. s azonnal meg is kezdette müködését az egyházi épületek és ingóságok megszemlélésével. Nem a legékesebb rendet találta és tapasztalta, de a hibák nem mai keletüek, visszanyulnak a mult évtizedekre, melyek alatt semmi nem épült, csak pusztult. Remélhető azonban, hogy változások lesznek az egyházközségben. Szentmihályfalván

A ppvsz. julius hó 12-én már reggel 7 órakor megkezdi munkáját, hogy a hiveket szorgos mezei munkájuk teljesitésében sokáig ne gátolja. Nyolc órakor templomozás tartatott, melyen a hivek elég szép számban jelentek meg s imát mondott Árkosi Tamás sinfalvi lelkész, egyházi beszédet ph., melyben a folytonos fejlődést, a felfelé emelkedést, a legnagyobb erőkifejtést ajánlotta és kérte a hivektől, hogy szép és diszes lehessen egyházuk. A templom előtt bevonuláskor a Nők Szövetsége és a Protestáns Leány-egylet nevében Gálfi András lelkész neje, a templomban pedig a lelkész üdvözölte a ph.-t kiemelve, hogy a ph. nem először jelenik meg itt ilyen minőségben, hogy az egyházközség anyagi és hitéleti alázuhanását megállitsa és a lelkekben elszendergett hitélet szikráját ujra lángra lobbantsa. Ph. megköszönve a szives szavakat, utját a leánykérőbe menő ifju habozásához hasonlitja, ki még nincs tisztában leendő menyasszonya érzelmeivel és hozományával! Kedvező választ kér, hogy megnyugodva és megvigasztalódva távozhassék e sokszor meglátogatott egyháztól. A közgyülés lélekemelő han-

gulatban folyt le, valóban is megigérve igen szép hozományt a közegyház és saját felekezeti iskolájuk fentarthatása céljaira. D. u. 3 órakor László Károly birtokos, az egyházközség pátronusának meglátogatása után, az ő virágokkal diszitett kocsiján a ppvszék
Szinden a *Szindi* egyházközség meglátogatására utazott, itt munkáját az egyházi épületek és zsellér telkek megtekintésével kezdette meg.

Julius hó 13-án reggel köri esperes is megérkezett s templomozás tartatott. Imát Gálfi András lelkész, beszédet tartott ph., mely szerint a lélek békességét keresi, melyet megölt a háboruság lelke; pedig nem a testi erő az, ami emeli az élet becsét, hanem a lélek békessége, mert csak az mondhatja magát isten fiának, aki a békesség lelke által vezéreltetik. A természetben is megférnek egymás mellett a különféle növények, miért ne férne meg az ember! Az egyházközség nevében dr. Szathmári Miklós üdvözli ph.-t, ama reményének adva kifejezést, hogy sikerülnie fog a ppvszéknek megteremteni az egyházközség kebelében a békét, nehogy a belső békétlenség megölje azt, amit a külső béketlenség meghagyott. Ph. a nőket kéri fel az egyházépitő békéltető munkára. A közgyülés szép eredménnyel végződött, tekintve a hivek csekély számát, a meghozott áldozat nagy s ez által a felekezeti iskola további fennmaradása biztositva van. Gyülés után a Bors Mihály köri gondnok, — ki azonban nagy elfoglaltsága miatt nem lehetett otthon, — jóvoltából gazdagon teritett asztal vendége volt,
Komjátszegen a ppvszék *Komjátszeg* község határán Turi Nagy Géza vezetése alatt lovas küldöttség fogadta és kisérte a ppvszéket harangzugás közepett a lelkészi lakás elé, hol diadalkapu volt felállitva és a hivek nagyszámu serege jelent meg a fogadtatásra a lelkésszel és családjával élén. Az egyházközségi gondnok leánya üdvözölte a gyülekezet nevében és egy szép csokrot nyujtott át szeretetük jeléül a ph.-nek, ki megköszönte azt a meleg fogadást és diszes lovaskiséretet, melyben részesitették, arra kéri a megjelenteket, hogy az ősi tradiciókhoz ragaszkodjanak mindig erősen, mert csak a régi fénynél gyujthatnak uj szövétneket. Itt a templom egészen megtelt a hivek seregével, ph. üdvözölvén a megjelenteket, a gyülést megnyitotta és hivek részvétele mellett csaknem az összes vizsgálati ügyeket be is fejezte.

Julius 14-én reggel 8 órakor rendes templomozás tartatott, melyen imát mondott Nagy Dénes, beszédet ph. Ph. beszéde után Vincze Lajos lelkész az egész egyházközség, Orbók Albert énekvezér alapos magyarossággal a kebli tanács és a férfiak nevében üdvözölte ph.-t, ki meleg szavakkal köszönte a meleg ünnepeltetést és buzditja a hiveket a további kitartó munkára és vezető belső embereik megbecsülésére. Jó reménnyel megy el innen, mert mindenütt a haladás, a fejlődés nyomait és az ősi dicsőséghez való erős ragaszkodást látja. Hálás köszönetét fejezi ki a lelkész nejének, ki a templomozás alatt gyönyörü énekével emelte a lelkeket és bebizonyitotta, hogy nemcsak papné, hanem papnő is. A

templom előtti téren a hivek nevében az egyházközség gondnoka vesz bucsut a hivek nevében a ppvszéktől és arra kéri a ph.-t, hogy még máskor is szerencséltesse az egyházközséget. Délelőtt 10 órakor ppvsz. bucsut véve a hivektől elindult a *Tordaturi* egyház- Tordaturos
községbe. A Hármas hidjánál ismét lovasküldöttség várta és fogadta a ppvszéket és kisérte a Turba vezető országuton, hova harangzugás közepette érkezett meg a lelkészi lakás elé. Itt a hivek és virágcsokros leányok serege élén lelkész: dr. Pázsint Mihály üdvözölte, a ref. egyház nevében Benedek Ferenc ref. lelkész tolmácsolta a testvéregyház szeretetét és fejezte ki örömét a püspöklátogatás felett, mely a lelkeket megerősiti abban a hitben, hogy vezetőik mindig szivükön viselik sorsát. Ph. válaszolt az üdvözletekre, megköszönve azt a meleg ünnepeltetést, melyben felekezeti különbség nélkül részesitették terhes, de gyönyörüséges körutja ezen kis állomásán; köszöni a lovasküldöttség minden egyes tagjának, hogy lelkét visszaröpitették a tigriskacagányos ősök dicső korába, hogy onnan ihletet és reménységet meritsen a jövő nehéz küzdelmeire. Az egész gyülekezet a templomba vonult, hol ph. rövid imája után a közgyülés kezdetét vette és oly emelkedett, magasztos hangulatban folyt le, aminőt még egyet sem élvezett végig a ppvsz. Megérthették itt a szivből szivhez intézett szavakat a 2 éves kis gyermektől a 86 éves öregasszonyig mindenki és e megértésnek oly magasztos jelét adták áldozatkészségük megnyilvánitásában, hogy egyetlen lélek ki nem ment a templomból felekezeti különbség nélkül, hogy a szeretet asztalára le ne tette vagy meg ne igérte volna ajándékait, nem is egyszeresen, hanem ujból és ujból szaporitva azt! Délben 26 teritékes közebéd volt, melyen részt vettek a ref. és róm. kath. lelkészek is hiveikkel együtt s emelkedett hangu pohárköszöntésekben éltették a testvéri együttérzést és kivántak áldást a közösen folytatandó munkára, küzdelemre. Ebéd után a közgyülés folytatta és befejezte tanácskozásait, $^1/_2$6 órakor templomozás tartatott, melyen imát Nagy Dénes mondott, egyházi beszédet tartott dr. Boros ph. „kelj fel és járj" igék alapján. Beigazolva látja ugymond, — az egyházközség példájából, a meghozott szép áldozatokból, hogy a leányzó nem volt meghalva csak aludott, de alkalmas pillanatban, mikor az idő beteljesedett fölébredt. Dr. Pázsint Mihály lelkész ismételten üdvözölve a ph.-t és ppvszéket, megköszöni az itteni munkásságot, mely a halottnak hitt leányzót ismét visszaadta az életnek. Jó volt ez a püspöki látogatás, mert a ppvszék meggyőződést szerzett arról, hogy a leányzók élnek, élni és munkálni tudnak és fognak, csak a mesterek el ne felejtsék őket, el ne nézzenek fölöttük. Ph. válaszol a beszédre: „Mint a gazda hordás után gyönyörködik a befedett asztagban, ugy érzem magamat én is!" Az összehordott nemes tettek gazdagon megfizetik a munkát, a fáradtságot. A turi egyházközségtől vett szivélyes bucsu után a hivek éljenzése közben a ppvszék elindult *Toraára* hova este $^1/_2$10 órakor érkezett meg Tordán
Lőrinczy Dénes esperes házához.

Julius 15-én reggel 9 órakor vette kezdetét a ppvszéki közgyülés a gimnázium egyik nagytermében a hivek elég nagy érdeklődése mellett; ½11 órakor ünnepi istentisztelet tartatott. A templom egészen megtelt érdeklődő közönséggel. Imát és egyházi beszédet mondott Nagy Dénes, beszédében fejtegetve, hogyan jelent meg eddig is Isten mi közöttünk, az egyes emberek, a nemzet és az egyház életében és történetében, s miképpen kell élnünk mint embernek, mint magyar nemzetünk és unitárius egyházunk tagjának, hogy eljőjjön az a boldog idő, mikor minden ember érezni és észlelni fogja, hogy benne az Istennek lelke él. Ph. beszédében arra kéri a hiveket, hogy csak a lélek által engedjék magukat vezettetni, de aztán kövessék is a lélek beszédét. A lélek munkája tette Tordát is hiressé, erőssé és vezette korát megelőző ama magasztos cselekedetre, hogy a hit és lelkiismeret szabadság bölcsője lett ezelőtt 355 évvel. De ez a dicső mult kötelességeket ró az utókorra, reméli és hiszi, hogy azoknak hordozása alól nem fogja magát kivonni Torda sem! Lőrinczy Dénes esperes lelkész üdvözölte, mint Ferencz József püspök képviselőjét, az egyetemes egyház kiküldöttjét. Kéri, vigyen innen kedves emlékeket, hogy örömet szerezhessen az ősz főpásztornak és E. K. Tanácsnak, biztositva arról, hogy itt az aranyosmentében egy lelkes sereg áll a hátuk mögött, amelyik soha nem fog meghátrálni, nem fog kellemetlen meglepetéseket okozni. Ph. válaszában azt mondja, hogy el kellett jönnie, a lelkeket felrázni a háboru okozta fásultságukból. A szeretetteljes áldozásból Tordának is ki kell vennie részét épen tradicióinál fogva. Köszöni a szives fogadást, de lelke csak ugy lesz megnyugodott, ha Torda nem engedi szomorittatni. A róm. kath. egyházak nevében Dóczi Endre főesperes plébános, a református egyházak nevében Nagy Mózes ótordai és Viski Ferenc ujtordai református lelkészek üdvözölték, kiknek üdvözlő beszédeire ph. külön-külön válaszolt, hálás köszönetének adva kifejezést ama történtekért, hogy épen ugy és olyan jelenetek között fejezheti be egyházvizsgáló körutját Tordán, ahogyan azt Alsójárán megkezdette: az összes magyar keresztény hitfelekezetek részvétele mellett. Isten áldását kéri az összes keresztény egyházakra. A látottakkal és hallottakkal megfogja örvendeztetni ősz főpásztorát, Ferencz Józsefet, ki egész életében a szeretet és béke apostola volt. Délben 56 teritékes közebéd volt a „Korona"-szálló éttermében, este 6 órakor pedig vallásos összejövetel a templomban, a melyen a gyönyörü ének- és zeneszámok mélyen meghatották a lelkeket. Énekeltek: Sipos Klárika és dr. Szathmári Miklós szindi lelkész, játszott a dr. Bardócz Gyula és társai zenekvártett, előadást tartott dr. Boros György ph., szavalt Pataky András várfalvi lelkész. Hálás köszönet illeti a tordai dalkört, amelyik Donáth Mátyás karnagy vezetésével a délelőtti istentiszteleten két müvészi énekével résztvett. Este a ppvsz. tagjai és a kör lelkészei dr. Gaál Miklós ügyvéd és jogtanácsos és bájos neje vendégei voltak.

Julius 16-án délelőtt dr. Boros György ph. a kör lelkészeivel

értekezletet tartott, megbeszélve észleleteit és tapasztalatait, majd visszaadva a magyar keresztény lelkészek látogatásait, a kör lelkészeitől szivélyes bucsut vett és ½7 órakor visszautazott Kolozsvárra beszámolandó vizsgálati utjáról. Éreztük közellétét, szavai lelkesitő, buzditó hatását és az a benyomásunk maradt, vajha a legközelebbi püspöklátogatásra ne kellene ismét 40 évig várakozni!

Nagy Dénes, alsójárai lelkész.

Az unitáriusok együtt.

A világ unitáriusait a nagy háboru nemhogy eltávolitotta volna egymástól, hanem sokkal szorosabbra füzte. Mi itt Erdélyben már többször élveztük szives jelenlétüket és azzal együtt járó barátságukat. Nem is fogjuk egyhamar elfelejteni sokféle kedvességüket.

Közelebbről értesültünk, hogy ezen a nyáron budapesti unitárius testvéreinket látogatták meg és ott nagy ünnepléssel fogadták őket.

Amerikai lapjainkból látjuk, hogy Bostonban nemcsak angol, hanem francia, holland és izlandi unitáriusok is részt vettek, az amerikaiak évi nagy gyülésén. Két esztendő mulva a világ unitáriusai együtt fogják ünnepelni először Angliában, azután Amerikában a két unitáriusság nagy központi társulatának száz éves alapitását. Reméljük, hogy az erdélyi unitáriusok is elfogják küldeni képviselőjüket.

Egy pár megjegyzést közlünk a Bostonban elhangzott üdvözlő beszédekből. A Britt unitáriusok képviselője Stephenson a jövőre nézve azt ajánlotta, hogy az eddiginél is nagyobb, bensőbb kapcsolatot igyekezzünk létrehozni. Azt ajánlja, hogy egyik ország küldjön át a másikba papságra készülő ifjakat legalább egy évre, mert jótékonyan fog hatni a többi tanulók élénkitésére. Igy az unitárius felfogás és ismerettség nagy mértékben bővülni fog, elősegiti a nemzetközi jó egyetértést.

A francia képviselő Jezequel lelkész Párisból a francia liberális keresztények üdvözletét hozta és kijelentette, hogy Franciaországban az utóbbi időszakban nagyon megváltozott a vallásos gondolkozás, most már azok is liberálisok, akik eddig nagyon ortodoxusok voltak.

Az izlandi képviselőt Bjarnnason tanárt, akit tüntetőleg fogadtak, kijelentette, hogy köztünk most a tanulók szövetsége mutatja az uj irányt, de emellett vannak a réginek hivei. Mi izlandiak, szólt a tanár ur, vallásos dolgokban nem ismerünk türelmetlenséget. Azt hiszem elmondhatnám, hogy inkább racionalisták vagyunk. Mi szeretjük megérteni azt, amit hinnünk kell s ha ugy találjuk, hogy vagy igen megköti a gondolkozásunkat vagy tévedéseket tartalmaz, más után nézünk. Ebben rejlik a magyarázata, hogy Izlandban oly sokféle fölfogás uralkodik. Azt hiszem, hogy ha egy megnyerő és széles látókörü egyén megjelenne közöttünk, az unitárius vallásnak sok hivet tudna találni a miveltebb emberek között. Az unitárizmus

nagyon tisztitólag hatna az eszmékre. Erre valóban nagy szükségünk volna.

Roessingh tanár a leideni egyetem tanára Hollandiában, a holland szabadelvüek szivélyes üdvözletét tolmácsolta és sürgette a bensőbb kapcsolatot és az eszméknek gyakoribb kicserélését.

Ezekből látható, hogy az unitárius eszmékre mindenütt áhitoznak az emberek és ahol megtalálják ott örömmel fogadják.

Közelebbről olvastuk amerikai tudósitásokból, hogy ott a presbiteriánusok azon aggódnak, hogy a hiveik átfognak lépni az unitáriusokhoz, amit arra épitnek, hogy lelkészeik között sokan egyetértenek az unitárius felfogással és át is léptek az unitáriusok közé.

NŐK VILÁGA.

ÖRÖK ÁRNY.

Mikor a rügy kipattan, bomlik,
Mondjuk megjött a szép tavasz . . .
Örülünk fénynek, napsugárnak,
De félünk, hogy még ránk havaz.

Mikor az első rózsaszálat
Keblünkre tüzzük boldogan,
Nyomában virág hervadásán
Szivünkben bánatmag fogan.

Mikor az erdő daltól hangos
S lelkünk hozsánnát zeng vele,
Hogy lombhulláskor némaság lesz,
Bús sejtelem nyilal bele.

Mikor titkunk az első, édes,
Arcunkra festi hajnalát,
Remeg a lelkünk öntudatlan',
Hogy irigy szem szivünkbe lát.

Mikor nyarunk valóra válfja
Eltünt tavaszunk álmait,
Őszünk mélán elénkbe ködlik,
Keze lombot, szirmot szakit.

Kisér az árny, amig csak élünk.
Tőlünk el nem marad soha.
Édes gyermeke már e földnek
S a fény csak árva mostoha.

ÚRMÖSI KÁROLYNÉ

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A D. F. E. munkálkodik. *Székelykereszturkörí* D. F. fiókegyletünk folyó évi május hó 31-én istentisztelettel egybekötött ünnepélyes közgyülést tartott. A gyülés erkölcsi sikere páratlanul nagy volt s ha a jelenvoltak lelkében a lelkesedés tüze nemcsak hamar ellobbanó szalmaláng, akkor az egylet további müködésétől a legszebb eredményt kell várnunk. Az istentiszteleten Sófalvi Domokos csekefalvi lelkész szivből jövő imájával s magas szárnyalásu beszédével ragadta meg a hallgatóság figyelmét; János evangeliumának XV. r. 19. v. alapján az igazságra törekvő nagy lelkek küzdelmét mutatta meg s állitotta példakép az utókor elé. Ezután Pap Mózes fiókegyleti elnök meleg szavakban üdvözli a megjelent intelligens közönséget, mint akiket az összetartozás érzete s a nemes célokért való lelkesedés hozott össze ez üdítő oázisra, a D. F. E. kebelébe. Dr. Szolga Ferenc főgimn. tanár „A vallás fontossága és szépségei" cimen tartott igen lendületes teológikus felolvasást. A természet alkotásai és a tudományos kutatások eredményei egyaránt Isten létéhez vezetnek. Hirdeti a vallás társadalomfentartó, erkölcsös életre és müvészetekre segitő nagy szerepét, a halhatatlanság eszméjének üdvözitő voltát. A közönség nagy érdeklődéssel hallgatta a vallási problémák világi részről történő meggyőző fejtegetését. Ezután Végh Katinka urleány szavalta Váradi Antal: „Az Ur itél" cimü költeményét, mély hatást gyakorolva a jelenlevők lelkületére. Péter Lajos főgimn. tanár az iskoláztatás és egyházi adózás ügyében tartott előadást. Hangsulyozva, hogy őseinktől öröklött felekezeti iskoláinkat csak a hivek áldozatkészsége mentheti meg. Nagy áldozatokat kell hoznunk, de Dávid Ferencünk legyen példaképünk, aki életét áldozta fel hitéért. A szülők tanittatási kedvének nem szabad meglankadnia, ez visszaesés lenne; *legalább négy középiskolát végezzenek gyermekeink, bármilyen gyakorlati pályára is mennek.* Mikes nagy szellemének igaz fajszeretettől sugalt intését olvassa reánk vajudó korunkra: „való, hogy egy országnak a boldogsága az ifjakat való jó neveltetésekből áll..." Megszivlelendő tanácsokat hallottunk. Ifj. Máté Lajos szentábrahámi lelkész ismert előadói müvészetével szavalta Jeszenszky D.: „Éji párbaj" c. balladáját. Barabás Miklós papnövendék énekszólóval gyönyörködtette a közönséget. A közgyülés magáévá teszi az iskoláztatás és egyházi adózás ügyét s elhatározza, hogy a Dávid Ferenc Egylet keretén belül mindent elkövet ennek sikere érdekében. Közelebbről vidéken ujabb ünnepélyt rendezünk. Székelykeresztur, 1923. május 31. *Pap Mózes,* elnök, *Boros Jenő,* f. e. titkár.

Nyilvános köszönet. Egyházközségünk nevében hálás köszönetet mondunk Brok Ferenc és neje Ballok Mári afiának egyházközségünknél tett és készpénzben kifizetett 10.000 = Tizezer leus alapitványért. E nemes cselekedetükkel a világháborúban hősi halált

halt egyetlen gyermekük: Brok János emlékét örökitették meg. Alapitványuk kamatai — $^1/_3$-rész tőkésités mellett — elemi és felsőbb iskolába járó tanulók jutalmazására szolgál. A nemesszivü alapitvány-tevők találják meg jutalmukat, hálás köszönetünk mellett, a jó cselekedet boldogitó érzetében. Isten áldása legyen a nemesszivü adományozók életén!! Székelyderzs, 1923. julius hó 12. *Balázs András* lelkész, *Egyed János* gondnok.

A szorványokban lakó unitáriusok fölkeresése munkában van. Jelentést kaptunk az iklandi szorványról, Kovács Béla lelkésztől. Legtöbb hivet Szászrégenben fedezett föl. Fazakas Béla abrudbányai lelkész körzete lenyulik Tövisig, majd Déváig. Az érintkezés nagy nehézséggel jár, mert kedves hiveink nem segitik elő egy pár sor tájékozással hollétükről.

Az unitárius lelkészkörnek 1923. Főtanács előtt 9 órakor kezdődőleg Kolozsvárt, az unitárius kollégium disztermében gyülése lesz a következő tárgysorozattal: 1. Imádság. 2. Elnöki megnyitó. 3. Miképpen biztosithatjuk egyházi beszédeink hatását? Előadó Ürmösi József hom.-szentpáli lelkész. 4. Népünk kulturális fejlesztése. Előadó Patakfalvi Zsigmond kolozsvári tanitó. 5. Jelentések.

Harangöntőde nyilt meg Kolozsvárt. Tulajdonos Anka Emil.

Hivatalos közlemények.

Sz: 359—1923

eln.

Mindenik lelkész afiának.

XLV. Értesülvén arról, hogy az E. K. Tanács 2100—1922 sz. rendelete a jóltevők emléke megünneplése érdekében vagy félreértetett, vagy nem tartották meg, fölhivom összes lelkész afiait, hogy egyházközségünk jóttevőiről, vagyis mindazokról az elhunyt elődökről, akik az egyházközség javára alapitványt tettek, ajándékot, emléket adtak, vagy hagytak, akik az egyházközség épületei létesitésében, birtokai adományozásában, megmentésében részt vettek, emlékbeszéd keretében a meglevő irott adatok vagy szájhagyomány alapján, emlékezzenek meg. Igen természetes, hogy érdemes lelkészeinkről sem kell megfeledkezni. Az emlékünnep napja a szószékről jó előre kihirdetendő. Figyelmeztetem lelkész afiait a legnagyobb tapintatosságra, gondos előkészületre. Egyben utasitom, hogy az emlékbeszédet levéltárunk számára egy példányban még a jelen év folyamán küldjék be. Az emlékünnep megtartását tüzzék ki a Dávid Ferenc halála évfordulója, november 11. napjára. Kolozsvár, 1923 jul. 24.

Ferencz József unitárius püspök.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Szeptember 9. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden penz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Egymásra találunk.

Unitárius egyházunk mindig azt a szerepet töltötte be népünk életében, mit az édesanya a családban. Szeretetének kiterjesztett karjaival nemcsak hintette a nemes magot, az *igazságot:* hanem ápolta a hitet, az erényt és erkölcsöket. Gondja volt arra, hogy népünk szellemi haladása és mivelődése fokozatosan emelkedjék.

Most a helyzet ugy alakult, hogy az édesanya, anyaszentegyházunk bajba jutott. A legnagyobb erőfeszitéssel igyekszik most is kötelességeit teljesiteni, a kulturát fenntartani az élet nagy mezején, nehéz harcok idején a versenyképességet a jelen és jövő érdekében biztositani. A segélyforrások azonban elapadtak. Ma az egyetemes egyház összes tagjainak kell összefogni, a szükséges áldozatot meghozni, egyházunk és iskoláink jövőjét szilárd alapokon megtartani. A nagy terhet egymás között felosztani s kicsiny erőnk összetételével nagy kérdéseket megoldani.

Ugy tetszik azonban, hogy a mi józan gondolkozásu székely népünk egy része egyházunknak váratlanul bekövetkezett sulyos helyzetét eléggé nem értette meg vagy félreértette. Ezt a szomoru jelenséget fájdalmasan tapasztalja a püspöki vizsgálószék azon az uton, mely jelenleg éppen a *kereszturi* egyházkörben vezeti faluról-falura. Némelyeknél hiába volt a belső emberek komoly munkája és megértő irányitása: a mi drága édesanyánk sulyos betegségét nem akarják megérteni és egy csepp gyógyitó balzsammal nem akarják enyhiteni.

A jobb lelkek, az őrizők aggódnak: mi lesz, megmaradunk-e vagy elveszünk? Megértjük-e a saját ügyünket vagy pusztulni engedjük még tartott javainkat? Tudatára ébred-e népünk kötelességének s megőrzi és megvédi-e ősei hitét, a legigazabb és legtisztább vallást a világon vagy saját szemeivel akarja látni, hogy a világosságban járó nép sötétségbe sülyed?

Hála a jó Istennek, a nagy többségre nem lehet panaszunk. A világosság, ha küzdelmes munkával is, áthatol a jobbak lelkén

és megsokasodva halad tova. Körutunk felerészét számbavéve, erős hit támad bennünk, hogy unitárius hiveink, székely népünk rendre fölébred szendergő álmából s az utolsó pillanatban megmenti a még menthetőt. Minden biztató jele meg van annak, hogy vezetők és nép lassanként egymásra találnak. Egyiknek féltő szeretetét és önfeláldozó munkáját kiegészíti a másik megértő áldozatkészsége és hitéhez való tántorithatatlan ragaszkodása s az egymásra találás olyan tetteket hoz létre, olyan biztositékokat teremt, melyek történelmünkben ujból aranybetükkel lesznek feljegyezve.

Egymásra találunk, megtaláljuk önmagunkat! Kart karba téve, nélkülözhető javainkat még lemondás árán is összegyüjtve, őseink példáján lelkesedve, biztos léptekkel haladunk előre, hogy a mi édesanyánk, a mi drága anyaszentegyházunk ne szenvedjen tovább.

Ezt üzenjük a kereszturi egyházkörből többi hittestvéreinknek.

Kovács Lajos.

Az unitárius vallás meghatározása.

Amerikában az unitáriusok között rendkivül értékes hirlapi nyilatkozatok jelennek meg már hónapok óta, vallásunk jelentőségéről, nevéről és előnyeiről. A nevet némelyek szeretnék fölcserélni a *keresztény* szóval vagy más hasonlóval, hogy ne látszék felekezetiesnek, de a többség a ősi névhez ragaszkodik. Fődolognak mondják, hogy milyen tartalmat veszünk bele a névbe.

Egyik veteránus lelkész, aki Dávid életrajzát is megirta, dr. Sunderland igy foglalja össze vallásunk főtartalmát.

1. Az unitárizmus a kereszténység haladó fejlődése, mely arra törekszik hogy azonos legyen az egyetemes erkölccsel és az egyetemes vallással. (Dr. Barrows tolláből származik és valóban igen szerencsés tömör foglalatja a lényegnek.)

2. Az unitárizmus a legnagyobb héber próféták és Jézus vallásainak evolutios fejlődése, mely modern utakon haladva más uj forrásból szünetlenül gyarapodik és az emberiség fokozatos emelésére törekszik.

3. Az unitárizmus az Isten atyaságának, Jézus testvériségének a vallása a modern tudomány világosságánál megvilágitva és a mai idők szükségéhez alkalmazva.

Minthogy semmi felekezetes részt nem tartalmaz, legalkalmasabb arra, hogy a keresztény egység alapjául szolgáljon.

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.

KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

Göcs Pál koporsótáblája.

— Egy hires régi papunk emléke. —

Elődeinknél a XVI. és XVII. században az volt a módosabbaknál a szokás, hogy a halottak koporsójára aranyozott rézlapot szegeztek. Az ily lapokat az ötvösök készitették. Ők vésték reá az elhunyt nevét és rövid életrajzát. Egyházunk levéltára eddig két ily réz emléklapot őrzött: *Csanádi Pál* püspökét († 1631) kinek sirköve ma is megvan a kolozsvári temetőben és *Stegmann Joachim* kolozsvári pap és tanárét († 1633). Ezekhez most dr. *Grandpierre Emil* nyug. főispán és kormánybiztos ajándékából harmadikul *Göcs Pál* hires papunk koporsótáblája csatlakozik, mely mind a két előbbinél régibb s csodálatos véletlenségből e kiváló nagy emberünk halála után kerek háromszáz évvel jutott egyházunk tulajdonába.

A koporsótábla néhai *Czikmántory* Ottó drnak, a puritán becsületességéről közismert kolozsvári ügyvédi kamarai elnöknek halálával, az ő könyvtára polcáról került napvilágra s Grandpierre Emil dr., mint egyik örököse innen ajándékozta legméltóbb helyére: egyházunknak.

A tábla Czikmántoryhoz minden valószinüséggel családi sirboltja épitésével jutott. Neki ugyanis édesanyja egy Franciországból bevándorolt *Simon* nevü ékkőmetsző családjából származott. Ez Kolozsvárt *Knorr* leányt vett feleségül. A német *Knorr* pedig magyarul *Göcs*-öt jelent s a Knorr és Göcs család századok előtt egy volt, csakhogy egyik ágát magyarul *Göcs*-nek, másikat németül *Knorr*-nak nevezték. Valószinü, hogy a régi kolozsvári család századokon át megtartotta régi sirhelyeit s midőn ott több mint félszázaddal ezelőtt a Simon-kripta épült, a régi sirok egyikéből kerülhetett elő Göcs Pál réz koporsótáblája.

*

Ki volt Göcs Pál? Rövidesen megtudjuk koporsótáblája latin föliratából, mely magyar forditásban igy szól:

Mindenki tartozik egyszer meghalni.

E sir rejti magában **Göcs Pált,** *Pálnak fiát, aki természetre ugyan halandó, de halhatatlan erény ékesitette.*

Miután kiváló kegyességéért, tudományáért s ékesszólásáért a kolozsvári egyház lelkipásztorává választották s ezen hivatalában 20 évig működött páratlan kegyességben, kiváló dicsérettel s nagy eredménnyel, az Urban csendesen elhunyt a keresztény időszámitás 1622-ik évében, március 3-án, éjjeli 12 órakor, életének 51-ik esztendejében.

Született az Ur 1571-ik évében. Lelkipásztorrá választották 1602-ben. Ugyanezen évben boldog házasságban csatolta magához **Rosás Margitot,** *kiválóan mivelt nejét, most gyászos özvegyét.*

Legyen neked könnyü a föld.

E rövid szövegről elmondhatjuk, hogy méltán beszél Göcs Pálról nagy elismeréssel.

Ő egyházunk történetének egyik legviharossabb és legválságosabb korszakában lépett vezéreink sorába. Fiatalon, 32 éves korában választották meg kolozsvári papnak; épen akkor, midőn mondhatni létünk forgott kockán. Akkor ugyanis Mihály vajda megöletése (1601) után Básta György s vele az ő hatalmára támaszkodó Erdélybe jött jezsuiták teljes erejükkel egyházunk megsemmisitésére törekedtek.

A harc teljes kiméletlenséggel folyt ellenünk. Náprági György az uj katholikus püspök nyiltan hirdette, hogy az unitáriusok főfészkei közül Torda és Dés a háboruk miatt elpusztulván, most Kolozsvár megtörésére kell minden erőt összpontositani. Básta és zsoldosai igazi hóhéruralmat vezettek be Erdélybe s nemsokára a magyarság legjavából nagyon sokan török földre futva menthették meg még puszta életüket is. Ezek közt volt Székely Mózes és Bethlen Gábor, a későbbi hires fejedelem is. A menekültek azonban az erdélyi Vaskapun 1603-ban betörtek Erdélybe, Székely Mózest fejedelemmé választották és ostrom alá fogták Kolozsvárt is. A vérig sértett és üldözött kolozsvári polgárság igazi szabaditóit látta az ostromlókban s tiz nap mulva a várost megadták Székely Mózesnek.

Ekkor aztán kitört az elfojtott keserüség.

A polgárság dühe a balkezes erdélyi politika méregkeverői, a lelkiismereti szabadság elvakult elnyomói ellen fordult. Toroczkai Máté püspök gyujtó beszédben tüzelte a jezsuiták ellen az összesereglett népet, majd Göcs Pállal együtt a Farkas-utcai zárdára vezették az elkeseredett, megkinzott tömeget, mely teljesen feldulta, részben le is rombolta a jezsuiták lakhelyét és templomát s magukat is kiüzte a városból.

Néhány hónap mulva azonban ujra lefelé fordult a szerencse kereke.

Székely Mózes Brassónál elesett és ujra beállott Básta rémuralma. Az unitárius püspök egy évig bujkált üldözői elől a torockói asbányák üregeiben; Göcs Pál pedig Lengyelországba menekült. Ottani bujdosásában ismerkedett meg Radeci Bálinttal s aztán ő ajánlotta ezt kolozsvári papnak. A bujdosásból ugylátszik, hogy csak 1605-ben, Bocskay István uralomra jutásával tért ujra haza s aztán tovább vezette egyházát 1622-ben bekövetkezett haláláig.

Segesvári Bálint krónikája följegyezte, hogy „nagy tisztességgel temették".

Pál nevü fia nagy vagyont, előkelő rokonságot szerzett. Ennek leányai főrangu családokba mentek férjhez. Ez az ág velük el is enyészett. A család másik ága azonban ugy látszik, hogy tovább élt itt német nevén s Göcs Pál koporsótáblája fönnmaradását ennek köszönhetjük.

Egyházunk becses emlékkel gazdagodott Göcs Pál emléktáblájával. Rójjuk le e helyen is adományozójának hálás köszönetünket.

Kelemen Lajos.

TŰZHELY MELLETT.

Salamon: Énekek Éneke.

(II. r. 1—7. v.)

Mint tövisek közé nőtt liliom szála,
Oly szép a lányok közt én szivem mátkája.
Mint súdár almafa szálas erdők között,
Olyan szerelmesem minden ifjak között.

Ime elszállt a tél, az eső is elment,
Szerte a réteken virágok feselnek,
Drága fürtöt ingat a szőlő indája . . .
Jöjj hozzám, én szépem, én szivem mátkája!

A te szavad nekem oly gyönyörüséges,
Tekinteted, mint a liliom, oly édes,
Jeruzsálem lányi, csak titeket kérlek;
Én szerelmesemet, szunnyadó mátkámat,
Mignem ő akarja, föl ne ébresszétek.

(Kolozsvár.) *JAKAB GÉZA.*

Öreg diák meséje a fiataloknak.

Harmincketten valánk, kik 1873. évi junius 29-én érettségi vizsgálatot tettünk az unitáriusok kolozsvári főiskolájában. És hárman valánk, kik 50 év elteltével, ugyan e napon, összejöttünk a most már diszes, uj kollégiumban u. m. Veszprémi Lajos, Fazakas Ferenc és e sorok szerény irója: Nagy Miklós.

Szinte hihetetlennek tartom, hogy harminckettőnk közül ma már csak hárman élnénk és élveznők a mostani áldott állapotoknak balzsamos klimáját.

Tanáraink, vezetőink.

Tanáraink közül ma már csak egy él: *Ferencz József* unitárius püspök, ki vallást és erkölcstant tanitott nekünk oly szivhez szóló, lendületes hévvel, hogy annak nemesen felemelő hatása ma is tápot ad unitárius hitben képződött, hivő lelkünknek. Kiváló érdemü filozófia-tanárunk a halhatatlan, nagy unitárius egyházi iró és Dávid Ferenc szellemben vitázó *Simén Domokos* volt. *Kovácsi Antal* latin professzorunk, kit az ifjuság Micipsa bácsi néven becézett, hálás

emlékezetében él lelkünkben, mint atyai pátronosunk. *Mikó Lőrinc* a német nyelvtan, *Papp Mózes* a számtan és *Benczédi Gergely* a vegytan és fizika tanárai, igen komoly professzoraink valának, kiknek szigora, erélyessége, rendre, fegyelemre és szorgalomra tanitott meg. *Nagy Lajos* a magyar irodalom és görögnyelv tanára már vig tempóban usztatott s kértünkre sokszor elengedte leckeóránkat. A még csak alig 25 éves *Uzoni F. Gábor* történelem-tanárunk alig 9 havi müködése után a Házsongárdi temető tetején levő Farkas Sándor siroszlopánál kioltotta életét. Szakmáját az ugyanazon időben a londoni akadémiáról hazajött *Kovács János* vette át, ki mint joviális fiatalember, barátságos indulattal kezelt minket háromnegyed éven át az érettségiig. Mindezekkel kapcsolatosan hálára kötelezetten kell megemlékeznem két jó tanáromról, kik a 60-as évek vége felé oktattak minket a tordai unitárius algimnáziumban. Ezek egyike a tragikus véget ért s korát meghaladó pedagógiai magas képzettséggel birt *Várady Károly* ig.-tanár; a másika a közszeretet- és köztiszteletben állott s általánosan Torda papjának titulált *Albert János* unitárius lelkész.

A világhirü tudós, dr. *Brassai Sámuel,* már az egyetemen tanitott minket. Viszont hálás tisztelettel emlékezünk meg a nemrégiben Kolozsvárt elhalt *Ürmösi Kálmán* ny. esperesről, ki mint seniorunk (iskolafőnök) az ifjuságnak lelkes vezére, tanácsadója és védelmezője volt éveken át s kinek méltó segitőtársa *Kisgyörgy Sándor* contra (ellenőr) jelenleg vargyasi lelkész-esperes volt.

Kollégiumi életünk.

A letünt félszázad sok édes, keserü emlékeket ébreszt fel lelkünkben. Iskolánk a régi gimnáziumi épület vala, melynek a különböző városokról elnevezett szobáiban laktunk, éltünk és háltunk elég zsufoltan.

Esténként főztük és nyeldestük az otthonról küldött kukoricalisztből gyártott és tenyerünkkel letapicskolt aranysárga puliszkát, néha-néha turóval, de gyakrabban szárazon. Reggel mindig és délben is elég sokszor *éhkoppot* falatoztunk. Főétkezési időnk az estvéli volt, az imént irt módon.

Nagy segitségünkre volt azonban a *Fiskus* nevü (ma Központi szálloda) vendéglőnek jólelkü tulajdonosa, a cseh származásu Plikát Ferenc, aki szakácsnőjének megrendelte, hogy a diákok csészéit szinültig meg kell tölteni husocskákkal is megterhelt vastagétellel. Élvén az alkalommal, igen természetesen nagy és legnagyobb csészékkel járultunk a terjedelmes szakácsné kegyes szine elé, aki nem mérte a csészék öblösségit, kicsit, nagyot egyaránt tele tömött izletes étkekkel — *6 krajcárért.* Volt rá eset, hogy a nagyobb csészékből hárman-négyen is lakmároztunk teljes 'jóllakásig, — koponyánként 1—2 krajcár' hozzájárulással. Kenyeret a *Lábasház* (mai Európa kávéház) alatt áruló kofáktól vettünk. A lábasházi kenyér akkora volt, mint egy kisebbrendü kocsikerék. És Kati néni 2 kraj-

cárért ujjnyi vastagságban akkora karéjt kanyarintott le, hogy egy lájbi elő bátran kitelhetett volna belőle, ha vászon lett volna. Ugy a csészéket, mint a kenyeret a termetes székely tanuló-szolgák fuvarozták nekünk. A terhek sulya alatt csak ugy szuszogtak szegények. Tiz-husz szegény tanulónak a városi jólelkü lakósok küldözgettek naponként felváltva izletes ebédeket. Bizony kevés volt azok száma, kiknek rendes kosztjuk volt. Csak az urfik valának ilyen szerencsések.

Szabályzat szerint reggel 6 órakor, csöngetésre, fel kellett kelni és *préeesre* (imára) menni a nagy *auditoriumba* (ma diszterem) 10 krajcár büntetés terhe alatt. A lefekvés ideje, szintén csöngetésre, esti 10 óra volt. Este 9 órán tul csak seniori engedéllyel lehetett távol lenni. Minden este 9 órakor az *iskolagazda* (egy teológus) szobáról-szobára járt, névsort olvasott s a távollevőket felirta s a *publicum* (ifjusági esküdtszék) által 10—20 krajcárral megbüntette.

Tisztaságra a naponként kirendelt 2—2 *vigil* (éjjeli őr) vigyázott. Akit hibán értek, feljelentették megbüntetésre. A *tény* sulyossága szerint 6—8—10—12 órai zárkára itéltetett a delikvens, melyet éjjelenként egy fütetlen klasszisban egyedül kellett kitöltenie a kopasz padakon.

Kihágási és minden mulasztási ügyekben az összdiákság által választott 8 tagu esküdtszék itélkezett a senior elnöklete alatt. Sérelmes itéleteken másodfokon és végérvényesen az igazgató itélkezett.

A vasárnapi templomozáson a diákságnak — szintén 10 krajcár büntetés terhe alatt — jelen kellett lenni.

Egész évi iskola tartozásunk 2 forint volt. Ennek fizetése alól is az ifjuság jelentékeny része felmentetett.

Világitásra faggyu- és stearin-gyergyát használtunk, melyet egyenként kellett vennünk. Szintén tüzifáról is a tanulóknak kellett gondoskodni. El lehet képzelni, hogy milyen fütött szobáink lehettek. Az ablakok kivül fagytak be.

Gyertyagyujtástól 10 óráig a hosszu asztal körül tanultunk. Ha valaki elszunnyadt, az a szomszédtól egy *fricskát* kapott. Érdekes volt a *sátánozás*. Ha valaki 10 óra előtt merészkedett ruhástól ágyában szenderegni: az sátánt kapott. A sátánozás ugy történt, hogy ketten-hárman jó hosszu falusi szőttes törülközőkendőiket keményen összecsavarták, aztán *sup, supp, suppp* jól ráverdestek az alvóra. Természetesen a tettesek az előre kinyitott ajtón hirtelen kiszáguldoztak, hogy az illetőnek sejtelme se legyen a sátánozók személye felől, nehogy holnap-holnapután kamatostól együtt visszaadassék a kölcsön. Csütörtökön és vasárnap szünetelt a tanitás. De azért minden csütörtök reggel 8 órakor *orácio* és minden vasárnap *kancio* volt. Azaz: minden csütörtökre a senior által kirendeltetett, egy héttel előbb, egy orátor és vasárnapra szintén egy prédikátor, kiknek kötelessége volt szónoki beszédet és prédikációt készíteni és elszónokolni. A szónoklatnál az igazgató, a prédikációnál a lelkész elnökölt. Aztán a szónoklatokat meg kellett bírálni. Ha volt önkén-

tes biráló, az birált. Ha nem akadt: akkor az igazgató vagy a lelkész felhivta ezt vagy azt birálatra. Ennélfogva éber figyelemmel kellett kisérnünk a beszédeket, mert nem tudhattuk, hogy ki lesz felhiva bírálni. Szégyen volt, ha valaki nem tudott birálatot mondani, mert nem figyelt. E szónoki gyakorlatoknak nagy hasznát vette az ifjuság, különösen legációkba küldetés alkalmával. De az életbe kilépve is.

Az ifjuságnak volt önképzőköre s e körnek egy hetenként megjelent „Remény" cimü irott lapja. A „Remény" lapjain megjelent versek és prózákból kiválogatottan 1873-ban egy kötet jelent meg nyomtatásban, melynek értékéről Garay, Gyulai Pál és Tóth Kálmán koszorus költőink igen rokonszenvesen és elismeréssel nyilatkoztak.

Volt *dalköre* is, mely isteni tiszteletek és temetések alkalmával szép sikerekkel működött.

Torna helyett társasjátékaink voltak: a kifutó, a nyul, Lacimájas, birkózás, aztán labdázás, kótyázás, melyeknél a karok és lábak egyaránt edződtek s az egész testszervezet mozgásba hozatott. Ezeket ma felváltotta a lábficamitó rugdalkozás stb., stb.

*

Ime, kedves mai tanuló ifjuság, reményei a hazának! Ilyen volt a kollégiumi élet ezelőtt 50 évvel. Azóta sok minden megváltozott. Sok ujitás történt. A jó, hasznos és célravezető dolgok közül sok kimustráltatott, ujhodási viszketegségből. Ti virágházi növényi életet élvén a kollégium falai között, ottan nem ismerhetitek meg, miként mi megismertük, az élet nehézségeit, megpróbáltatásait. Létfenntartás tekintetében sem szükölködtök s nem vagytok önmagatokra utalva, miként mi valánk.

Mi a fennebb vázolt sulyos állapotaink közepette is szivből szerettük iskolánkat, egyházunkat, minden müvelődési intézményeket és hazánkat. És tettünk, dolgoztunk, áldoztunk érettük annyit, a mennyi gyarló emberi képességünkből kitellett.

Nektek mind e tereken fokozott mértékben kell cselekednetek, áldoznotok, mint ezerszer jobb sorsnak gyermekei.

Amit cselekesztek önérdek nélkül, a dolgok önbecsiért tegyétek, a hála reménye nélkül. Mert a hála nem emberi dolog.

Ezt üzenjük nektek, ifju tanuló barátaink, félszázados jubileumunk alkalmából: legyetek jobbak, mint mi valánk, — vagy legalább olyanok!

Nagy Miklós.

Jótékonyság. Gvidó Béla esperes az EKT. legujabbi gyülésén 3 alapitványt jelentett be. Durugy Pál-alapitvány Durugy Józseftől 500 leu; Dr Ferenc Ákos-emlékalap 2105 l.; Dicsőszentmárton és vidéke hitelszövetkezet az unitárius egházközség részére 400 leu. Az EKT. elismerő köszönettel fogadta a szép alapitványokat. Főjegyző a Csegezben tartott vizsgálat alkalmával Pálfy Jánosné asszonnyal megállapodást kötött a Pálfy János alapitványához tartozó Hunyadikert használatára nézve.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Rajtunk kivül álló akadályok lapunk megjelenését néhány napig késleltették.

A püspök ur ünneplése. Püspök urunk őméltósága augusztus hó 9-én töltötte be életének 88-ik évét. Ez alkalommal az EKT. nyilt gyülésben üdvözölte a szeretett főpásztort s többi tisztelői a püspöki lakáson fejezték ki hódolatukat és jókivánságaikat.

A Főtanács elhalasztása. Az EKT. a főtanács megtartását október végére halasztotta. A halasztásra az adott okot, hogy sok iskolai és egyházi kérdés van függőben, amelyekről csak október végére lehet tisztább képet alkotni és dönteni.

A testvériség jegyében. A derzsi egyházközség a miklósfalvi leány-egyház harangját átadta a református egyháznak szerződés mellett, közös használatra. Az EKT. a szerződést jóváhagyta.

Püspöki vizsgálat a kereszturi egyházkörben. A püspöki vizsgálószék dr. Boros György egyházi főjegyző, püspökhelyettes vezetése alatt augusztus 17-én a kereszturi egyházkör megvizsgálására utazott. A vizsgálószék állandó jegyzője ebben az egyházkörben Kovács Lajos brassai lelkész. A kolozsvári tanári kar részéről, Pap Domokos és dr Kiss Elek vettek részt a vizsgálószék munkájában, a kereszturi gimnázium tanárai közül Pap Mózes, dr Szolga Ferencz, Péter Lajos, Boros Jenő jelentek meg több egyházközség gyülésein. Tervünk szerint e vizsgálatok lefolyásáról a befejezés utáni részletes beszámolót fogunk adni. Előre jelezzük, hogy beszámolónk küzdelmes munkáról, de szép eredményekről fog szólani.

A kolozsvári Leány-Otthon ügye. A közoktatásügyi kormányközegek sok egyéb között kolozsvári Leány-Otthonunk ügye ellen is kifogásokat emeltek. Főkifogásuk az volt, hogy az Otthon nincs kellően elkülönitve a Kollégium egyéb helyiségeitől. Az egyházi főhatóság módját ejtette, hogy azt a vádat illetékes tényező felülvizsgálja. Pteancu vezérfelügyelő közelebről személyesen nézte meg az Otthon elhelyezését és megállapitotta, hogy az a nevelés minden kivánalmainak megfelel. Igy tehát a Leány-Otthon a jövő iskolai évben is folytatni fogja áldásos működését. Az előjegyzések megtörténtek, sajnos, minden felvételi kérést, nem is lehetett teljesiteni. Nem hogy bezárásról eshetnék tehát szó, hanem sürgősen nagyfoku kibővitésről kell gondoskodnunk.

A D. F. E. ez évi közgyülése igen élénknek és érdekesnek igérkezik. Az uj egyházközségi D. F. Egyletek képviselőitől a közgyülés a jelentés mellett néhány percig tartó programot vár. A titkár kéri a képviselők neveit, hogy előre tájékozzuk a teendőkről.

Dávid Ferenc egyleti gyülés Abásfalván. Abásfalván julius hó 30-án az udvarhelyköri D. F. E. ünnepies gyülést tartott, melyre közelről és távolról sokan elzarándokoltak az unitárius értelmiségből és népből, sőt más felekezetüek is szép számmal voltak jelen. A jelenlevők nem is csalódtak a várakozásban, mert dr. *Gál*

Kelemen kolozsvári kollégiumi igazgató szivreható felolvasása csakugyan kielégitett minden várakozást. Azt a lelki állapotot tüntette fel, amely a magyar ember lelkét uralja a nagy történelmi változás után. De nem elégedett meg sorsunk tragikus rajzával: rámutatott arra, hogy hagyományaink fentartása, történelmi multunkban kialakult értékeink megbecsülése lesznek azok az eszközök, amelyek a megváltozott helyzetben lételünket, fenmaradásunkat biztositják. Erős, áttörhetlen várunk az egyház, melyet az ősök hitével, buzgóságával kell fentartanunk. Erre meg is van minden reményünk, csak azt a földet el ne hagyjuk amelyen születtünk s az egyház iránt való szeretet, buzgóság, áldozatkészség mindenkor ott legyen a hivek szemei előtt. A müsorban közremüködtek, szavalattal: Ajtay Annuska kép. növendék, Lukács Sándor papnövendék, Kiss Bertuska főgimn. tanuló és Vári Domokos lókodi lelkész; énekkel: Az abásfalvi nőegylet, Kovács Erzsébet és Kovács Irma urleányok s az utolsó nem a legkevésbé fontos — az elnök tartalmas megnyitójával és bezárójával. Istentiszteleten az éneket Szatmáry Ferenc énekvezér vezette, imát mondott és egyházi beszédet Benczédi Pál. A hivatalos ügyek tárgyalásánál elhatározta a gyülés a könyvtár szaporitását és a fiókkör tagsági díját 10 leuban állapitotta meg, melyet a Közlöny árán felül, a fiók egylet pénztárába kell fizetni. A gyülés után közös vacsora, utánna pedig táncmulatság volt. A tudositáshoz hozzá kell tegyük, hogy a helyi rendezőség: Kádár Lajos, Szathmáry Ferenc és Kádár Gyula és családjaik, valamint az abásfalvi hiveink előzékenységükkel, vendégszeretetükkei nagy hálára kötelezték le az egybegyült nagy közönséget. *Tr.*

A D. F. E. munkálkodik. *A küküllőköri D. F. fiókegyletek évi működéséről.* Amig a megelőző évben csak három helyen müködött D. F. fiókegylet, addig most hét helyről kaptunk jelentést. Megalakult Szőkefalván, melynek tagjai az önálló egyháztagok. Vasárnap délutánonként (havonta) tartja ünnepélyeit. Ádámoson is megalakult s célul tüzte ki ünnepélyeik jövedelméből az összes egyházi lapok megrendelését. Széplakon két alkalommal szinielőadást, háromszor müsoros estélyt rendeztek. Sároson vasárnaponként (havonta) tartottak bibliamagyarázattal egybekötött templomi ünnepélyt. Dombón minden hónap első vasárnapján a szomszéd lelkészek felkérésével templomi ünnepélyek tartattak. 1922. december 31-én nagy Petőfi-ünnepély éjféli templomozással. Segesváron Nagy Béláné urasszony buzgó munkáját egy pár sorban méltatni nem lehet. Minden második vasárnap délután 5 órakor müsoros összejövetelt tartottak. A legfáradhatatlanabb s nemes célu munka e helyen folyik. Dicsőszentmártonban ünnepélyt tartottak november 15-én, decemberben és márciusban két nagyobb szabásu vallásos délutánt. 1923 jan. 1-én Petőfi-ünnep volt. Február 6-án müsoros estély és szinielőadás. Nem alakult meg a D. F. E. Harangláb, Désfalva, Szentbenedek és Bethlenszentmiklóson. Reméljük, hogy jövőre e helyekről is gazdag jelentést kapunk. — *Egyleti élet a kereszturi körben.* Székelyszent-

miklóson megalakult a D. F. E., tevékeny működést fejt ki, tagsági dijakat azonban még nem fizettek. Szentábrahámon a D. F. E. kebelében olvasó- és önképzőkör alakult. Az egyletnek 102 tagja van. Siménfalván szintén folyó évi január hó folyamán ünnepélyes keretek közt megalakult a D. F. E. Ravában 1922. novemberében 24 taggal az egylet megalakult, szép és lelkes munkát fejt ki. Firtosváralján még nem alakithatták meg az egyletet, mivel alapszabályait nem tudták felmutatni s ennek hiányában a hatósági engedélyt nem kapták meg. Az egyházközségben vallásos összejövetelek s más társas összejövések utján igen élénk társasági élet folyik. Az egyleti életre általánosságban eddig mondottakat még azzal toldhatjuk meg, hogy a mostani idők természetes nehézségei mellett valóban sok minden akadályozza egy elevenebb, hathatósabb, épitőbb egyleti élet kifejlődését. Személyekkel szembeni unszimpátia sokszor érvényesül. Az egyházi adóval kapcsolatosan kiéleződött véleménykülönbségek e téren is bomlasztólag hatnak; sokszor a pap és tanár szemben találja egymással magát stb. A közöny most sok tekintetben nagyobb foku, mint régen volt s mi nem tudunk eléggé szervezkedni vagy nem is szeretünk. Mindenesetre — s ez bizalmasan legyen mondva — egy olyan szerencsés vezető egyéniség, aki több időt, sok időt tudna rá szentelni, amilyen helyzetben jelenlegi elnökünk talán legkevésbé van, egészen átformálhatná az egyleti életet s ha nem is ideális, de ideálisabb helyzet állina elő. Én magam sem tudok nagy elfoglaltságom miatt természetesen annyit dolgozni e téren, mint kellene s az előbb elmondottak nem is vádak akarnak lenni, csak a tény konstatálása. Pedig hogy fontos feladat ez, világos, szerintem az egyházi adó kérdése is máskép nézne ki, ha egy intenzivebb egyleti élet lett volna. Előfordult, hogy a D. F. E. alapszabályait kérték (pl. Korond). Egy ily szabályzathoz hozzájutottam (1885-ből való) s most másoltatom, hogy kiadhassam. Ajánlatos volna ennek kiegészitése a 71—1922. évi főtanácsi határozat értelmében, továbbá a tagdijakra vonatkozólag s az egyes egyházközségekben megalakult egyletek figyelembevételével. — *A segesvári egyleti élet.* Ez alkalommal megteszem elszámolásomat a 1922. évi D. F. E. és Nőkszövetsége működéséről. Örömmel jelenthetem, hogy az egyleti élet az egész év folyamán élénk és eredményes volt. Működésünket az alábbiakban körvonalazom: Minden második vasárnap délután az imateremben müsoros összejövetelt tartottunk. Minden alkalommal imát Nagy Béla lelkész mondott. Felolvastak fölváltva Éhrenverth Ignácné, Nagy Béláné, Márkos Teréz, Csutak Ilonka, Dénes Mózesné, Rózsa Jánosné és Benkő Jánosné. Szabadelőadást tartott január 28-án dr. Boros György egyházi főjegyző. Minden alkalommal énekelt a felnőtt leányok énekkara. Ezen énekkar hetenként háromszor tartott próbát Nagy Béláné és Nagy Margitka vezetésével. Szólót énekelt több alkalommal Lőrinczi Piroska; Simonfi Margit és Katona Endre. Duettet adtak elő három alkalommal Simonfi Margit hegedün és Nagy Margit harmóniumon. Szavalt,

az ifjuság felváltva. Az összejöveteleket a közönség szivesen és érdeklődéssel hallgatta, vallás és nemzetiségi különbség nélkül. Ehrenverth Ignácné és alólirt augusztus hó végén és szeptember hóban felkerestük az összes unitárius családokat, hogy személyesen győződjünk meg a hivek anyagi és erkölcsi helyzetéről. Beigazolódott, hogy ezen látogatásra nagy szükség volt. Megláttuk, hogy kiket kell segélyezni s kiktől várhatunk segitséget. Találtunk jobb módu, rendezett viszonyok között élő családokat, de sajnos, találtunk szegényeket is meglehetős nagy számban. Láttunk egy családot, ahol hét apró gyermek mellett az anya gyenge, beteges. Azonnal megtettük a lépéseket a segitésre. Biztositottunk a tél folyamára e családnak hetenként kétszer ebédet. Találtunk szegény családokat, hol a gyermekek gyengén voltak ruházva. Ezeknek felsegitésére jártunkban gyüjtést rendeztünk s karácsonykor karácsonyfa-ünnepély keretében kiosztottunk 13 gyermeknek alsó- és felsőruhát, harisnyát stb. Özv. Demeter Miklósnénak vettünk egy szekér fát. A nagylelkü adományokból 1799 L folyt be. A téli hónapokban 3 iskolás leánykának hetenként egyszer ebédet adott: Ehrenwerthné, Márkosné, Nagy Béláné, Kelemen Jenőné, Dénes Mózesné, Rózsa Jánosné, Csutak Józsefné, Matos Sándorné, Szabó Zsigmondné. Ez évben 2 nagy vendégünk volt. Hankinson angol lelkész és dr. Boros György egyházi főjegyző. Hankinson éppen karácsony estéjén volt nálunk, midőn végignézte a megható szép karácsonyfa ünnepélyünket, honnan 90 gyermek távozott kissebb, nagyobb ajándékkal. Dr. Boros György főjegyző ur jan. 28-án volt közöttünk, midőn egy igen tanulságos, lebilincselő, szabad előadást tartott a zsufolásig megtelt imatermünkben. A jószivü adakozók filléreit összegyüjtöttük s a szegények között kiosztottuk. Igy fejlesztettük az áldozatkészségét, enyhitettük a nyomort. Tagjaink száma 50 volt. Befolyt: 1799 leu; Vásárlásra 1796 leu; Maradt 3 leu. *Nagy Béláné* titkár. — A *marosköri* D. F. Egylet 1922/23 évi müködéséről a következő jelentés szól: A lefolyt évben az évközi összejövetelek ismét elmaradtak több közbe jött akadály miatt, habár az Elnökség mindent megtett azok tartása érdekében. Csupán egy választmányi ülést tartottunk f. év április 25-én, melynek legfontosabb célja az egyh. köri Egyl. élet beinditása és a szervezettség megteremtése. Választmány határozati javaslatokul a közs. ajánlja a közgyülés által elfogadandónak: 1. Tekintettel az egyh. községi f. Egyletek megszervezésére, amiről az Alapszabályok nem szólnak, némi módositások vitessenek keresztül az alapszabályokon a mai egyl. élet követelményeinek megfelelően. Még pedig, a) az egyházközségi egyletek szerves részei a köri egyletnek s igy a központi egyletnek is. b) Az egyh. községi egylet tagja a köri egyl.-nek és a főegyletnek is, mindkét egyletben 1—1 tag képviseli az egyh. köri egyletet. Ezen 1—1 tag választott tag. c) a köri egylet szintén tagja a főegyletnek, hol 2 választott tag képviseli a köri egyletet. 2. A főegylet (központi) kerestessék meg, hogy a köri összjöveteleken legalább egy (1) tag egy (1) szám

kitöltése által képviselje a főegyletet. 3. Ugyszintén az egyház községi egyletek is felváltva 1—1 pont kitöltése által képviseljék magukat a köri összejöveteleken. A választmány ezen határozati javaslatait a Székelykálban f. év aug. 5. tartott f. egyl. közgy. egyhangulag elfogadta. Ugyszintén elfogadta a fiókegyleti titkár afia következő javaslatait is: a) Az egyházközségi fiókegyletek is összejöveteleikről, üléseikről jegyzőkönyvet vegyenek fel, illetve vezessenek. b) Az egyházközségi egyletek összejövetelein a szomszédos egyházközségek vezetői: lelkészek, tanítók felváltva vegyenek részt szerepléseik által. Az első javaslat által a pontosság, az ellenőrizhetőség, a másik által a változatosabb, intenzivebb munkásság érhető el. Ezen határozati javaslatok, illetőleg a közgyülés által is elfogadott javaslatokat a nagytiszteletü központi Elnökség megfontoló figyelmébe ajánlom. Most még csak egy rövid képet szeretnék adni az egyházközségek összefoglaló egyleti életéről, müködéséről: Tulajdonképeni D. F. Egylet a maga valódiságában (3) három egyh. községben müködik: az iklandi, marosvásárhelyi és szabédi e.-községekben, melyek mind a a mult év folyamán alakultak. A két utóbbi helyen a Nőkszövetsége is megalakult. Az egyházközségi egyleti élet a következő: Csókfalva 3, Ikland 27 előfizető az U. K.-re, kik a D. F. E.-nek tagjai, ifjusági egylet 30 tag. Iszló 5 előfizető az U. K.-re, ifj. egylet 30 tag. Marosvásárhely 100 előfizető, a D. F. E. tagjainak száma 100 a Nőkszövetségével együtt. Nyárádgálfalva 17 előfizető, a D. F. E. tagjainak száma 45, az ifj. egyleté 41. Nyárádszentmárton 12 előfiz. Nyárádszentlászló 8 előfizető, ifj. egyletet beszüntették. Nyomát 3 előfizető, ifj. egylet 30, Nőkszövetsége 45 taggal. Szabéd 40 előfizető, kik a D. F. E. tagjai a Nőkszövetségével együtt. Szentgerice 4, Szentháromság 7, Székelykál 8 előfizető, ifj. dalkör 22 taggal. Vadad 4 előfizető, ifj. egylet 25 taggal. Összesen tehát az Unitárius Közlönynek 238 előfizetője van a maroskörí Dávid Ferenc E.-ben. Ikland: 12 felolvasó, két Petőfi-ünnepély, 4 müsoros estély, egy karácsonyfa-ünnepély; Marosvásárhely: 10 felolvasó, egy mesedélután; Iszló: három müsoros estély; Nyárádgálfalva: két müsoros estély; Nyomát: három müsoros estély; Szabéd: 30 összejövetel; Székelykál: két müsoros estély; Vadad: 8 összejövetel, 4 müsoros estély, összesen 60 összejövetel és 18 müsoros estély, melyeknek tiszta jövedelme egyes célokra összesen kitesz 14—15 ezer leut.

A vulkáni unitárius egyházközség hivei vallásos buzgóságuknak igen szép példáját mutatták fel, midőn egy igen kedves imaházat rendeztek be maguknak. Szivünk megtelik magasztos érzéssel, midőn látjuk a kis imaház belsejét, melynek harmonikussá tételében részt vettek: *Uzorai Tamás* v. e. o. t., aki egy bibliát ajándékozott templomi használatra. *Uzorai Krisztina és Borbála* a papi széket és szószéket diszitték fel igen szép és értékes bársány teritővel. *Marossy András* és neje *Farkas Berta* urvacsora vétel alkalmára két szép fehér himzett teritőt (egy asztal, egy kenyér és borteritőt) ajándékozott kicsiny templomunknak.

Kiemelendő szives adományozóink közül *Kárász Gyula és neje*, akik bár más vallásuak, mégis oly nagy érdeklődést tanusitanak egyházunkkal szemben, akik nem sajnálták a nagyáldozatot, melyet hoztak, midőn egy gyönyörü buzavirággal és buzakalásszal himzett bársony asztal terítőt ajándékoztak. Hálás köszönetünket nyilvánitjuk.

A felekezetek felekezetei. Amerikában az egyházak számát alig lehet ellenőrizni oly gyorsan szaporodnak. Egyik magyarázata az hogy egy felekezet magában is sokfelé szakad. A reformátusok 12 felekezetre, a baptisták 13-ra, a methodisták 17-re, a luteránusok 22-re oszlanak.

Ahol a papot szeretik. Székelyszentmiklós egyike a kereszturi kör legkisebb unitárius eklézsiáinak. Ám ezt a nagy gyülekezetet naggyá teszi hiveinek áldozatkészsége. Az egyetemes unitárius egyház segélyezésére kért összeget első szóra és egyhanguan szavazták meg s buzgó elhatározásuktól még a fölverődött ellenséges áramlatok sem téritették el. Kicsiny sereg nagyszerü közszellemére nézve jellemző a következő eset. Papjuk fiatal ember, nehezen tud a parochián s annak külső birtokain berendezkedni. Látták ezt a hivek: titkon összebeszéltek és a közelebbi vásáron gyönyörü üszőborjut vettek ajándékba kedves papjuknak, egy másik üszőborju árát pedig felerészben szintén fedezték. A székelyszentmiklósi egyházközség kis seregére igazán talál a biblia szava: „Kicsinyekben dicsőiti meg magát az Isten".

A kolozsvári kollégium igazgatósága a jövő iskolai évre a következő tudnivalókat közli: Azok a tanulók, akik az 1922/23 isk. évben tagjai voltak az intézetnek, vallásfelekezetre való tekintet nélkül akadálytalanul felvétetnek, hasonlóképpen felvétetnek ref. és ág. h. ev. vallásu uj tanulók is. Azok a más vallásu tanulók, akik ujonnan akarnak beiratkozni, a közokt. miniszter urhoz cimzett s az igazgatósághoz beadandó románnyelvü kérelemmel (minta kapható az igazgatónál) folyamodhatnak, hogy az intézetbe beiratkozhassanak.

Az I. gimn. o.-ba beiratkozó tanulók felvételi vizsgálatot tesznek, amely irásbeliből és szóbeliből áll. Az V. gimn. o.-ba beiratkozó tanulónak a felvételt kérő folyamodványhoz csatolnia kell az abszolváló bizonyitványt is. A javitó, pótló és felvételi vizsgálatokat IX. 17—18-án, az éretts. jav. vizsg. IX. 19-én tartjuk meg. Javitó vizsg. engedélyért folyamodhatik az, aki az I. o.-ban legföljebb 3 főtárgyból, a II-VIII. o.-ban legföljebb két főtárgyból elégtelen osztályzatot kapott.

A beiratkozás IX. 20—22-én d. e. 8—12-ig, d. u. 3—5-ig lesz. Az isk. év ünnepélyes megnyitása 23-án d. e. 11 órakor; a tanitás 24-én reggel 8 órakor kezdődik. A konv. élelmezés 23-án reggel kezdődik. Dijak: Az elemi iskolában 150 leu, mely összeg két egyenlő részletben, a beiratkozáskor és febr. 1—4-én fizetendő. A segélyző alap javára legalább 10 leu fizetendő a beiratkozáskor. A főgimn.-ban: I—IV.-o. iskolai dij 1200, V—VIII. o.-ban 1800 leu.

Ezenfelül mindkét tagozaton a beiratkozáskor fizetendő 110 leu, mely összeg senkinek el nem engedhető. Az isk. díj a kirótt összeg 20%-áig szegény, jó előmenetelü tanulóknak elengedhető. Az isk. díj a beiratkozáskor és febr. 1—5. napjain fizetendő két egyenlő részletben. Az internátusi díj elemi, gimn., iparisk. és leányotthoni tanulóknak két egyenlő részletben fizetendő 800 leu; egyetemi és főisk. hallgatóknak 2000 leu. Ezenkivül 20 leu rongálási díj minden tanulótól. A konviktusi díj az összes tanulóknál unitáriusoknak öt egyenlő részletben fizetendő 2250, nem unitáriusoknak 3375 leu. A konv. díj év folyamán a szükséghez képest felemelhető. Unitárius vallásu I—IV. o. leánytanulók felvétetnek nyilvános tanulóknak V—VIII. o.-ak azonban csak magántanulóknak, A magántanulók vizsgálatára nézve a kormánnyal megállapodás még nem történt. Kérjük a tiszt. lelkész urakat, hogy a fentieket az érdeklődőkkel közölni szíveskedjenek. *Igazgatóság.*

Fekete József nagysolymosi lelkészünk leányát Piroskát, Keresztély János kissolymosi ref. lelkész junius 17-én eljegyezte.

Hivatalos közlemények.

XLVI. Sz. 1041—1923. **Körlevél.** Valamenyi esperes, lelkész, igazgató afiához a kérvények felbélyegezése tárgyában. Közlöm tudomásulvétel és miheztartás céljából a következő 37.310—1921/ sioc. sz. a. f. évi jan. 31-i keltezéssel jul. 4-én érkezett közokt. vezérigazgatóság intézkedését: Igen tisztelt Tanács! Tévedések kikerülése céljából a beadványok fölbélyegzése tárgyában a kolozsvári Pénzügyigazgatóság átirata alapján van szerencsém értesiteni a következőkről: A magyar közig. törvény elvi végzései alapján (1094—1888. sz.) az elismert felekezetek papi hivatalai közhivatalok. Az 1907. évi XXVII. tc. rendelkezéseinek megfelelően a felekezeti tanitók közhivatalnokok. Ennek következtében a papi hivataloktól és a felekezeti tanitóktól kibocsátott okmányok ugy tekintendők, mint közhatóság által kibocsátott okmányok. A 13 pont (változtatva az 1914. évi XLIII. tc. alapján) valamint a magyar bélyegtörvény 1 §. cap. 2. imperative kimondja, hogy minden kérvény stb. melyeket magán személyek intéznek közhatóságokhoz általában bélyegkötelesek stb." Minthogy minden intézkedések, valamint a magyar bélyegtörvény még érvényben van, magánszemélyeknek a papi és iskolai hivatalokhoz intézett kérvényei a magyar bélyegtörvény szerint látandók el bélyeggel. Cluj, 1923. julius hó 6-án. *Ferenc József* unitárius püspök.

XLVII. Sz. 2395—1922. **Határozat.** E. K. T. adott esetből kifolyólag felhivja esperes afiait, hogy az esperesi vizsg. alkalmával az egyházközségekben az E. Főtanácsi jegyzőkönyvek meglétét vizsgálják felül s ahol azok hiányoznak, beszerzésüket rendeljék el. Egyuttal E. K. Tanács a jövőre vonatkozólag a gondatlan kezelő anyagi felelősségét is kimondja. Egyes hiányzó jegyzőkönyvek árát

az 1920 év előtti időből az egyházi levéltárosnál kezelt példányokra nézve à 10 leuban, az 1920 év utáni időre à 25 leuban állapitja meg. Elnökséget E. K. Tanács felhivja, hogy a meglevő E. Főtanácsi jegyzőkönyv példányszámokat állapitsa meg és azok árát egyházi pénztárnál a Közalapnál levéltáros afia terhére irassa elő. A határozatot közöljük egyházi levéltárossal, egyházi pénztárral, esperes afiáival és az Unitárius Közlönyben közzétesszük. A Magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának Kolozsvárt 1923. augusztus hó 9-én tartott üléséből. *Ferenc József* unitárius püspök. *Dr. Mikó Lőrinc* titkár.

XLVIII. Sz. 1440—1923. **Körirat** esperes és lelkész afiaihoz. Gyakran előfordul, hogy az E. K. Tanács rendeleteire adandó jelentések egyes egyházközségektől késedelmesen vagy egyáltalán nem érkeznek be, aminek részben az is az oka, hogy a posta néhol titkán közlekedik, vagy hogy egyes levelek utközben el is vesznek. Ezen utóbbi okból származó kellemetlenségek lehető kikerülése végett utasitom lelkész afiait, hogy abban az esetben, ha az Unitárius Közlönyt, melyben hivatalos közlemények is jelennek meg, havonként a hónap első felében nem kapnák kézhez, a hiányzó példányt az E. K. Tanács irodája utján azonnal sürgessék meg. Azokat a körrendeleteket illetően pedig, melyek nem az Unitárius Közlönyben adatnak közzé, hanem id közben az E. K. Tanács irodája külön boritékban küldi el az egyes egyházközségekhez, ezentul az U. K. számaiban egy rövid emlékeztető lesz, melyet lelkész afiai kisérjenek figyelemmel és ha az ilyen rendeletek valamelyikét nem kapták volna kézhez, azt haladéktalanul kérjék ujra elküldeni az E. K. Tanácstól. Kolozsvár, 1923. szept. 7. *Ferencz József* unitárius püspök.

XLIX. Emlékeztető az augusztus hóban kibocsátott körrendeletekről, melyek az Unitárius Közlönyben nem jelentek meg: 959—1923. sz. A nemzeti ünnepekről. Jelentés nem küldendő be. — 1315—1923. Buzditás módosabb hivekhez gyermekeiknek gimnáziumainkban tanittatására. Jelentések összes egyházközségektől beküldendők szeptember hó 20-ig. — 1264—1923. Egyetemes egyházi adózásról. Jelentések beküldendők összes egyházközségektől szeptember hó 30-ig. — 1311—1923. Egyházközségek esetleges ingatlan igényének állami rezervákból érvényesitése. Jelentések összes egyházközségektől beküldendők szeptember hó 15-ig. — 1346—1923. Sérelmes adókivetésekről. Jelentések nem küldendők. — 129—1923. Vári Albert: Keresztény Egyháztörténelem, Ürmösi József: Ószövetségi, Benczédi Pál: Ujszövetségi bibliai történetek cimü tankönyekről. Jelentések nem küldendők.

L. Sz. 1439—1923. **Körirat** az iskolaszékekhez. Elemi iskoláink tantervét és óratervét beterjesztettük a kolozsvári tankerületi főfelügyelőséghez, honnan felülvizsgálatra a miniszteriumhoz küldik fel. Nincs ok annak föltevésére, hogy a miniszterium a tantervet ellenezné, de addig is, amig errenézve nyilatkoznék, a tan- és óratervet sürgősen sokszorosittatjuk és a hozzá leendő alkalmazkodás végett el fogjuk küldeni az iskolaszékekhez. Egyelőre csak az olyan egyházkörök nevelésügyi bizottsági előadóinak küldünk 1—1 példányt, amely körökben felekezeti elemi iskoláink vannak, azonban rövid időn belül az iskolaszékek is meg fogják kapni a részükre szükséges példányokat. — Kolozsvár, 1923. szept. 7. *Ferencz József* unitárius püspök.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. November 11. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | **Szerkesztő: PAP DOMOKOS**

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz **Gálfi Lőrincz** egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Az én örömem mindnyájatoké.

A reménységnek Istene töltsön be titeket minden örömmel.
Rom. 15. 13.

Őszre fordult az idő és még sincsen vége minden örömnek és vigságnak. A nap alá hajolt más tájak felé, de sugarában még mindig küld nekünk fényt és meleget. A sárguló falevél aranyszinben mutatja, hogy benne még van élet és erő. De a barázda között sorban kibuvó rózsaszinü-zöld szálacskák ezerei már egyenesen bizonyitják, hogy az uj élet megkezdődött, mielőtt a régi elmult volna.

Ha az idős emberek lankadása bánatossá tesz nehány órára, a gyermekek és ifjak zaja fölébreszt egy örökkévalóságra. Nem állandó a bánat fellege, de állandó a nap sugara s a reménység áldása. Ha a felhő utjába áll olykoron, annál kedvesebb amikor ujra megjelenik és végezi azt a nagy munkát, amely halállal kezdődik, föltámadással folytatódik és örökké tart. Mikor a zöld vetést megpillantom az aranyszinü búzaszemet többé nem siratom, mert előttem már bizonyos a tavasz és a tavasz biztositja a kalászt érlelő nyarat.

Ez az isteni munka tökéletessége. Ez az én örömem forrása és az én örömem mindnyájatoké, ha él hitetek és nem lankad reménységetek.

És ha lankadni kezd a munkás hét erős küzdése miatt, közeledik az Urnapja; és szólni fog az Isten igéje először ércnyelven, azután a ti ajakatokon, mint drága istendicséret, majd a jó pásztor szájából, mint boldogitó evangelium. Én tudom, hogy ez a boldogság nem marad el, én hiszem, hogy ő, akibe helyezzük minden reménységünket, visszahozza számunkra az öröm napját. Én látom az éj sötétségében is a nappal fényességét, mert én lelkemmel látok, mert az én lelkemet az égi fény örök világossággal tette gazdaggá. Ti lélekben testvéreim tanuljatok látni, tudjatok hinni és ne szünjetek reménykedni.

Az évi nagy találkozó.

— Beszámoló a D. F. Egylet 39-ik közgyüléséről. —

A régi szép időkből megmaradt még az az örömünk, hogy évenként egyszer, a Főtanácsi gyülések alkalmával kolozsvári Sionunkban összejöhetünk és a mi atyáink dolgaival foglalatoskodhatunk. Mennyi őszinte jóérzés virágzik ki ilyenkor szivünkből: egyházunk ügyei iránt való szeretetteljes érdeklődés, személyes barátságok, kedves emlékek derüje, távoleső, de rokonszivek találkozásának édes pillanatai.

Fájdalom, az utóbbi idők aggodalmat, elkeseredést is bőven zuditanak ránk. A Főtanács komoly tárgyalásai mostanság legtöbbnyire arra irányulnak, hogy miként védjük meg egyházunk hajóját szélvészek gonosz mérgétől és az alattomos zátonyok veszedelmeitől. Ám a kedvetlenség és aggodalom óráiban jólesik egymás arcába tekintenünk: ilyenkor uj erőt és uj elszánást meritünk a közös fájdalomból!

Összetartás, együttérzés: ez a mi menekvésünk ezekben a nehéz időkben. Dolgozni az összetartásért: ez ma nemcsak a legsulyosabb kötelesség, de a legszebb hivatás is.

A Dávid Ferenc-Egylet erre a legszebb hivatásra, erre a legsulyosabb kötelességre vállalkozott. Az idei közgyülés is, az egész unitárius világ összefogásának, szervezésének égető szükségéről tett tanuságot. Örömmel állapitottuk meg, mennyire megnövekedett a készség és buzgóság egyletünk ügyei iránt, milyen sokoldalu érdeklődés kiséri figyelemmel egyleti életünk minden mozzanatát. Azt a reménységet meritjük ebből az érdeklődésből, hogy a kidöntött fák helyett ujak fognak fölsarjazni, melyeknek gyökerei a szivekbe fogóznak és a megmaradásnak drága eledelét fogják teremni számunkra.

*

A Dávid Ferenc-Egylet közgyülését november hó 3-án délután tartotta meg. Ez alkalommal a kollégium diszterme zsufolásig megtelt a vidékről besereglett és a központból összegyült közönséggel.

Br. P. Horváth Kálmán megnyitó beszéde.

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Betegségem, — hosszas és fájdalmas idők eltelte után, melyek megakadályoztak az elnöki szék elfoglalásában — üdvözlöm Önöket.

A sors, mely az emberek tetteit első sorban irányitja — kellemetlen, komor képét forditja felénk, — de ez ne csüggesszen el, álljunk munkába bizalommal, szeretettel és a kötelesség azon tudatával, mely törekvéseink sikerét biztositja, hogy mi az erkölcsi és vallásos élet gyarapitására törekszünk, minden politika kizárásával; azt hagyjuk azokra, kiket illet. Ez nem azt jelenti, hogy mi teljesen érzéketlenek vagyunk és lehetünk fajunk, a magyar faj mostani ádáz életküzdelmében, mikor az lépten-nyomon, semmivel sem indokolt és elkeseritő támadásoknak van kitéve, azok részéről, kik minden tetteinkben a rossz, ellenséges indulatot vélik látni, pedig az csak a szegény, tehetetlen, legyengült ember védekezése, ki a még kezén levő szerény vagyonkáját megmenteni törekszik, másfelől, ha tapasztaljuk, hogy valamely hasznos, országos épitő munka csak azért nem talál támogatásra, mert magyar fő gondolta, vagy magyar kéz dolgozta fel.

Ezen kóros állapoton segitenünk kell!

Közelitsünk egymáshoz a szeretet és a kölcsönös bizalom jegyében, mert csak igy állapithatjuk és erősithetjük meg, minden, ez ország területén századok óta békében és testvéri szeretetben együttélő nemzetek között, a faj- és valláskülömbség dacára, a szeretet és kölcsönös megértés alapján, a szükséges lelki és társadalmi békét. Ugy legyen!

A közönség a megnyitó beszéd után zajos ünneplésben részesitette ősz elnökét.

A jövőért.

Pap Domokos főtitkár általánosságban vázolja a lefolyt év történetét. A részletekre nézve az Unitárius Közlönyre utal, mely tüzetesen közli az egyleti élet krónikáját.

— Mostani közgyülésünkön a *jövőt* akarjuk épiteni — szólt a titkári jelentés. Egyletünk fejlődésének mai állapotában bizonyos kérdéseket nyilvánosan és közös megbeszéléssel tisztáznunk kell és az eredményeket a központi vezetésben és a köri meg egyházközségi munkában felhasználnunk.

— Az ügyrendet, amelynek hivatása lesz az egyetemes érdekü célokat kitüzni: alapvonásaiban elkészitettük. Vannak azonban kérdések, amelyekre nézve gyakorlati emberek véleményét szeretnők hallani. Ezeket a kérdéseket már fel is adtuk egyes tagtársainknak s e gyülésünket éppen arra szántuk, hogy a feleleteket meghallgassuk s ha arra szükség lesz: megvitassuk. Azt reméljük, hogy ezen az uton a gondolatok nemcsak tisztázódni, de rögződni is fognak a hallgatóság lelkében.

A nők járjanak elöl jó példával!

A *Nőkszövetségének* a munkássága mind szélesebb köröket ölel föl. Ezen a réven sok erkölcsi haszon igérkezik egyházi életünk számára, rajta kell hát lennünk, hogy a szervezkedés általánossá váljék. A kolozsvári központ példáját *dr. Boros Györgyné* lelkes ügyvezető-alelnök a következő ismertetésben tárta a közgyülés elé:

Tisztelt Közgyülés!

Miután az idő rövidsége miatt nem tehetünk terjedelmes titkári jelentést, igy én fogok egy pár szót szólani a Nők Szövetségének ez idei müködéséről. Örömmel jelenthetem, hogy élünk és dolgozunk szeretettel, kitartással, mindnyájan egy szivvel, lélekkel. Minden hónap első csütörtökjén választmányi gyülést tartunk. Főcélunkat, a vallásos élet ápolását soha egy percig sem tévesztjük szem elől. A templomot kora tavasztól késő őszig minden vasárnap virággal diszitjük. A templom látogatását ugy jó példával, mint figyelmeztetéssel igyekszünk élénkebbé tenni, (amire bizony sajnos a mostani nehéz viszonyok között nagy szükség van). A mult évben ugy, mint ebben is szándékszunk minden hónapban egy kötőkének nevezett összejövetelt tartani. Ezeknek a fő célja, melyet sikerült is elérnünk az, hogy jobban megismerjük és megszeressük egymást. Kézimunka, társalgás és mulattatásul egy kis tartalmas zene és énekszám mellett gyorsan és kellemesen eltelik a délután. Melegen ajánlhatom vidéki egyleteink figyelmébe. Közelebbről egyik régi óhajtásunk is sikerült, amennyiben megalakitottuk az unitárius nők énekkarát. Ebben fiatal asszonyaink és lányaink, akik egy kis hangot éreztek a torkukban, mindnyájan örömmel vettek részt. A betanitás és vezénylés nehéz munkájáért, melyet Ütő Lajos tanár sokféle elfoglaltsága mellett is készséggel végzett, ez uton mondunk hálás köszönetet. Különben ma a D. F. E. közgyülésén és holnap a templomozás alkalmával be is fogunk mutatkozni kedves vendégeinknek. Jelenthetem és pedig némi büszkeséggel, hogy a D. F. Egyletnek, melynek kebelében megalakultunk nem csak segitőtársa, hanem nélkülözhetetlen kiegészitő része lettünk. Vannak olyan dolgok, melyeket nálunk nélkül meg sem tudna csinálni. Ilyenek a jótékonycélu estélyek, melyeknek rendezését mondhatni legnagyobb részben mi vállaltunk magunkra. Még csak egy pár szót jövő terveinkről, melyhez mindnyájuk szives segitségét és támogatását kell kérnem. Szeretnők meglátogatni és vigasztalni a beteg és munkaképtelen hitsorsosainkat. Szeretnénk alkalmazást vagy munkát szerezni azoknak, akik erre rávannak szorulva. Szeretnénk segiteni a szükölködőkön és szegényeken. Szeretnénk örömet szerezni a szegény gyermekeknek karácsonykor vagy vizsgák alkalmával. És főképen szeretnők figyelemmel kisérni a hadiárvák sorsát és segiteni rajtuk ahol lehetséges. De nem tudni hol és hogyan találjuk meg őket. Ezért kérem az érdeklődőket sziveskedjenek tudósitani minket, főtitkárunkat Ürmösi Károlynét vagy engemet az egyes esetekről és személyekről, akik segitségre szorulnak. Pár ajánló sort

kérünk a paptól pl. ha valaki más vidékről idejön, hogy mi állást vagy munkát kereshessünk neki. Sajnos egyelőre inkább csak erkölcsi támogatást tudunk nyujtani. Azért csekély tehetségünkhöz mérten már eddig is anyagilag is segitettünk olyan esetekben, ahol igazán szükségét láttuk. Hogy mennyi nehézséggel küzdünk ezen a téren legyen szabad csak egy esetet felemlitenem: Mult évben két tagtársunk elment, hogy felkeresse és meglátogassa a kórházban fekvő unitárius betegeket. De be sem engedték őket, mert az intézőség azt mondotta, hogy nem engedhetik meg az egyes felekezeteknek, hogy látogassák betegeiket. Mig ha valakinek a tudósitására tudnók névszerint, hogy kit kell keressünk, nem lennénk ily könnyü elutasitásnak kitéve. Azért tehát ujból is kérem a szives segitségüket. Ezzel be is fejeztem és kérem bocsássanak meg, hogy pár szónak tervezett jelentésem kissé hosszabb lett.

Az Egylet tagozatai.

A Dávid Ferenc-Egylet utóbbi két évének legfontosabb eredménye, hogy a szervezés az egyes *egyházközségekre* is kiterjed. Az ügyrendnek egyik igen fontos feladata, hogy az egyházközségi egyleteknek egymás közötti kapcsolatait, valamint az *egyházkörí* fiókegyletekben való összefogását szabályozza. Ez ügy tárgyalására a központi elnökség *Ürmösi* József lelkészt kérte föl, aki előadásában sok értékes tanácsot adott a szervezők számára. Az egyházközségi és köri fiókegyletek munkaköréről a következőket jegyzi meg:

— Az élő tevékenységben müködő falusi D. F. E.-ek csoportosulhatnak a közelfekvő kisebb falvakban — mint az a két Homoród vize mellett évek óta gyakorlatban van — sorozatos müsoros esték tartására. Igy ha minden község egyháztársadalmi életében jelentős tényezővé válik a D. F. E., akkor lehet az egyházkör területén évenként egy-két nagyobbszabásu, több szomszéd falu népét összecsoportositó D. F. E.-i népünnepélyt tartani. De nyári időben és vasárnap délután. Hétköznap hiába tartjuk, mert a nép nem vesz részt, már pedig nekünk nem a mi gyönyörködtetésünkre, hanem falusi népünk lelki táplálttatására kell hogy a D. F. E.-i ünnepélyeket tartsuk. Ez ünnepélyek programmja is olyan legyen, — különösen a mai időben — hogy egyházi beszéd, szavalatok, előadás mind az unitárius vallásos öntudat felébresztésére, ébrentartására szolgáljanak.

Ennek a szervezkedésnek két hatalmas, a mostaninál hatalmasabb támogatója lehet egyfelől az *Unitárius Közlönynek* a téli 4—5 hónapban népiesebb tartalommal való megjelentetése, másfelől az Unitárius Naptárnak a D. F. Egylet által való kiadása. Nincs időm ez utóbbinak részletes méltatására és kifejtésére. De a ki tudja és ismeri azt a körülményt, hogy a *kalendárium* milyen fontos és sok helyen egyedüli olvasó tényező, akkor a naptár egyesületi kiadását pártfogolni fogja. Többszörös haszon származnék pld. az Unitárius Naptár is népszerübb és elterjedtebb, ismertebb és az az unitárius szellemü tartalom, mely abból áradna, termékenyitő és épitő lenne. Ilyenformán képzelem főbb vázlatban a szervezkedést

A Dávid Ferenc-Egyletek a helyes egyházpolitika szolgálatában.

A következő kérdés az volt: mi módon segithetnének az *egyházköri* egyletek az ő nagyobb szellemi tőkéjükkel az egyházközségi egyleteknek. E kérdésről *Ajtay* János lelkész mondotta el véleményét. Elengedhetetlen feladatnak tartja, hogy az egyházköri központok a legsürübb érintkezést tartsák tönn az egyházközségi egyletekkel, azoknak összejövetelein felolvasásokkal, zene- és énekszámokkal szerepeljenek. (Közbevetve örömmel jegyezzük meg, hogy a *kereszturi* körben a tanári kar lelkes közremüködéssel akarja gazdagitani a köri egyházközségek programmjait.) Ajtay előadó roppant fontos szerepre hivja fel a köri egyleteket: rájuk kivánja bizni a szülőföldjükről elszakadt unitárius hivek tervszerü telepitését. Az elnökség részéről kérést intéztünk hozzája, hogy az unitárius település helyes irányitásáról, mint városi eklézsiáink népességének biztositásáról lapunkba cikket irjon. Azt reméljük, hogy a D. F. E. ezen a réven az egyházpolitika egyik legfontosabb eszközévé válhatik.

Az ifjuság megnyilatkozása.

A közgyülés további folyaman szóhoz jutott az ifjuság is. *Lőrinczy* Dénes ifju lelkész, aki a nyáron tért vissza Angliából, nagyértékü felolvasást tartott, amelynek első részében az angol és magyar unitáriusok érintkezését vázolta angolországi kutatásai alapján. A felolvasás ezen részének érdekességét növelte, hogy a külföldi hittestvérekkel való érintkezés kezdetének ez évben van százéves fordulója. Lőrinczy továbbá nagyon tanulságos képet nyujtott az angol hitélet szépségéről és őszinte mélységéről. Hisszük, hogy mostani állomásának helyén, a népes és lelkes *lupényi* egyházközségben alkalma lesz gazdag tapasztalatait egyházunk javára forditani és reméljük, hogy lapunk értékes munkatársat fog nyerni benne.

A Dávid Ferenc-Egylet ifjusági köre közelebbről ujra alakult. Az ifjuság céljait Szentiványi Sándor papnövendék a következő költői szárnyalásu beszéddel ismertette:

Tisztelt Közgyülés!

Hosszu évek teltek már el azóta, hogy az emberiség virága, az ifjuság elvesztette a lelkét. Egy nagy háboru szenvedései, küzködése, aztán egy borzasztó összeomlás, melyben ugy látszott mármár, hogy minden elveszett — ezek tették, hogy lélekvesztett, céltalan létü legyen az ifjuság. — De jött az uj élet, jött a béke. A háboru irtózatából felszabadult ifjuság eszmélni kezdett. Lassan és tétovázva bár, de megindult, hogy megkeresse a lelkét. Egyesületekké alakultak, klubokat alakitottak, hogy ugy segitsék egymást. Aztán amint mind jobban kezdték visszanyerni a régi lelkeiket, élet gyuladt a szivükbe és célokra szegződött a szemük. Gyönyörü álmok tárultak fel és ők gondolkodtak, hogy azokat valóra váltsák. Gyönyörü álmok, amelyek kis magból, semmiségekből keletkeztek, de magukba hordták egy nagyszerü jövő igéreteit. És az egyesületek

szaporodtak, Amerikában, Angliában, minden országában ennek a világnak, minden nemzet és minden vallás szervezkedett — csak mi nem. Csak mi hallgattunk sokáig, mi egy Istent valló székely-magyarok. Ugy látszott már, hogy betelt az idők teljessége, melyben elpusztulnunk rendeltetett és mi velünk fog veszni az a kis sereg is, amelyhez mi tartozunk. Mert jaj annak a népnek, jaj annak a vallásnak, százszor is megérett az a pusztulásra, amelynek az ifjai lélek nélkül valók!

De ha sokáig is hallgattunk, végre mégis megébredt a mi ifjuságunk is. Egy életrebbenéssel tudtára adta azoknak, akik vigyáztak rá, hogy élni akar. Kevesen bár, de összeálltunk, hogy uj tüzet gyüjtsünk csüggeteg lelkeinkbe. Aztán szétnéztünk, hogy hová közeledjünk, hol kérjünk segitséget életre kelő munkánkhoz?

Igy jöttünk önökhöz, a D. F. Egylethez. Ahoz az egylethez, amely csaknem negyven éve munkál kitartóan, hogy fölsegitse a pórbafáradt lelkeket és uj hitet gyujtson belé!

Ide jöttünk önökhöz, hogy segitsenek nekünk.

Eddig rosz utakon jártunk, tévelyegtünk és kisérleteztünk. Nagy tanácstalanságunkban nyomába szegődtünk minden kiáltó szónak. Hazátlanok voltunk és soviniszták, istentelenek és bigottak ugyanakkor. Megfogott egy percre a Leninék tana és esküdtünk Garamira. Célkeresésünkben megcsapott a nyugati szellő és mi éktelen modernségünkben megátkoztunk mindent, ami a multé. A másik perc aztán már a földreborulás és a megbánás perce volt, melyben bocsánatot kértünk apáink szentelte, drága multjainktól. — És mind e szörnyü végletek között ürességet éreztünk magunkban. Sehol sem találtuk meg a lelkeinket. Ime most ide jöttünk önök elé, adják hát vissza önök a régi lelkeinket! Azt a lelket, mely hajdan Dávid Ferencben lobogott, azt a lelket, mely mártirokat adott hitünknek, népünknek, azt a lelket, amely még megváltani képes ezt a porbanjáró, csak aljasságokban nagyszerü, szerencsétlen időt.

Egyet már mi is megtaláltunk a régi lelkeinkből. A hitet, hogy jöhet egy jobb kor . . . A keblünk már dagad a tennivágyástól és az arcunkon pir ül a lelkesedés hevében. Hisszük, hogy lehet még szebb ez a világ és boldogabb a jövő. Hisszük, hogy kitartó munkával elérhetjük azt és hisszük, hogy ez a munka mireánk vár fiatalokra. Hisszük, hogy nem mult el oknélkül a Dávid Ferenc álma, hogy négyszáz év sem tudta semmivé tenni és hogy egy eljövendő század még diadalmasabban, még ragyogóbban fogja azt valóra váltani, az egy Istenség gyönyörü eszméjét. Kezet akarunk szoritani minden unitárius ifjuval és azt akarjuk, hogy ebben a kézszoritásban megértse egymást a tanuló és a földnek fia, a szellemi munkás és a földmivelő. S még többet is akarunk. Átakarjuk küldeni testvéri sorainkat országhatárokon, tengereken, hogy minden nyelv és minden nemzettel megtaláljuk a bátoritó, segitő kapcsolatot.

Ma még kevesen vagyunk, kicsiny a számunk és kicsiny az erőnk. De tudjuk, hogy nem vagyunk egyedül. Tudjuk, hogy várnak

a mi szavunkra tengeren innen és tengeren tul. Tudjuk, hogy várnak reánk. Talán ebben a pillanatban sok ezernyi szem fordul mifelénk, messze kelet felé, keresve, várva, hogy mikor szólal meg innen is az uj testvéri szó. Mi hát nem habozunk, erővel és bizalommal megindulunk. Ma még gyengék vagyunk, de holnapra talán megerősödünk. Holnap kitárjuk a karjainkat és belekiáltjuk a várakozó világba: Testvérek im hol vagyunk! S hisszük, tudjuk, hogy lázbagyul erre a kiáltásra ezernyi ifju arc, felénk tárja keblét millió ifju lélek és mi kezet-kézbe fogva megindulunk előre, az igazságért.

De ma még csak a lelkünket keressük, azt a lelket, mely erőt fog adni erre a fenséges harcra. Ma még csak a lelkünket keressük. Ebben kérjük mi a Dávid Ferenc-Egyletnek, önöknek mindannyiuknak a segitségét.

Az Unitárius Közlöny ügyéről.

A nyilvánosság elé vittük az *Unitárius Közlöny* ügyét is; hadd halljuk az olvasók kifogásait és a meginduló elevenebb munkásságba ezt az eszközünket is eredményesen kapcsolhassuk bele.

Kovács Lajos lelkész, az ügynek fölkért előadója a következőket mondotta:

— Hogyan lehetne az Unitárius Közlönyt népünk állandó olvasmányává tenni? Fontos kérdés, mellyel okvetlenül foglalkozni kell. Részét alkotja annak a nagy s mindinkább előtérbe nyomuló egyetemes kérdésnek, hogy miként kellene népünket ugy nevelni, hogy minden egyes az egyetemes egyház fenntartó elemének érezze magát?

Ezt a kérdést, legalább én ugy látom, még nem tartjuk olyan fontosnak, hogy kellő erővel célul tüzzük magunk elé. Pedig a mostani idő eléggé mutatja, hogy van-e e kérdésnek életbevágó fontossága vagy nincs.

De nem akarok itt ezzel bővebben foglalkozni. Itt csak annak a meggyőződésnek akarok kifejezést adni, hogy egész népünk lelkében ezer próba s megannyi sikertelenség ellenére is igyekeznünk kell a vallásos érzést mélyebbé tenni s az unitárius vallás és unitárius egyház értékét minden unitárius emberben nevelni.

Ezt a célt szolgálta eddig is sok jóakarattal és törekvéssel az Unitárius Közlöny. Olyan fontos missziót teljesitett az unitárizmus érdekében, melynek jótékony hatását alig lehetne számokkal kifejezni. A belmisszió során ma is ugyszólva az egyetlen orgánum a nép között az unitárizmus szolgálatában. Sajnos, hogy fontos szerepe mellett is aránylag kevés előfizetője és rendes olvasója volt és van egyházunkban.

De minél szomorubb az idő; minél inkább érezzük, hogy népünk lelkére szüksége van egyházunknak, mig viszont népünk is valláserkölcsi és kulturális tekintetben első sorban egyházunktól várhat és kell várjon valamit, annál többet kell gondolkoznunk afelett, miként ébreszthetjük fel a kedvet és érdeklődést e lap iránt s miként terjeszthetjük ezt a nép között.

Az Unitárius Közlöny a D. F. Egylet orgánuma s igy önként kinálkozik a terjesztési mód a D. F. E. utján.

Ennek a feltétele azonban az, hogy az egyletet kell minél jobban és minél szélesebb alapon megszervezni. Legnagyobb fontosságu az egyházközségi megszervezés, mellyel kapcsolatban a belmissziói munka leghatékonyabban gyakorolható. Ha az egylet és annak munkássága iránt az érdeklődés fel van ébresztve, könnyebb a kedvet is felébreszteni a lap olvasására. Ne arra törekedjünk, hogy a hivek előtt a hiányokat keressük, a nem tetsző vagy nem kielégitő cikkeket birálgassuk, hanem igyekezzünk meglátni benne a jót, a célt, melyet szolgál s csináljunk hangulatot mellette.

Ajánlja, hogy a szerkesztőség szervezzen egy mindig készenálló irói kört a Közlöny számára. Időnként adjon egy-egy képet is, vázolja a világ eseményeit. Forditson nagy figyelmet a szépirodalmi közleményekre.

Egy fontos évforduló küszöbén.

Az elhangzott indítványok és ismertetések kapcsán dr. *Boros* György ügyvezető alelnök összefoglalta a D. F. Egylet legközelebbi teendőit. A nyáron tartott püspöki vizsgálat tapasztalatai alapjain szivbemarkoló szavakkal hangoztatta az unitárius tevékeny közszellem megteremtésének szükségét és a szervezkedés támogatására hivta föl a hallgatóságot.

Ezekután püspök ur tartott megható visszaemlékezést a Dávid Ferencz Egylet megalakulásáról, amelynek munkáját annakidején dr. Boros György végezte el, mig magának Dávid Ferencnek dicső alakját maga püspök ur emelte ki az évszázadok feledékenységéből. Jövő évben negyven éve lesz az első alakuló gyülés megtartásának. Püspök ur felszólitja az egylet vezetőségét, hogy a fontos jubileum előkészitésére tegyen meg mindent. Reményét fejezi ki, hogy a jövő évi közgyülésünk a negyvenéves forduló ünnepi fényében fog lefolyni.

Uj erők az Egylet szolgálatában.

Az Egylet megnövekedett munkája uj erők bevonását tette szükségessé. Sikerült a főtitkári állásra dr. Varga Béla teológiai tanárt megnyernünk, mig a titkári teendők elvégzésére Patakfalvi Zsigmond tanitót választottuk meg.

Idei közgyülésünk — amint beszámolónk mutatja — lelkes hangulatban folyt le. Vajha jövőben, a negyvenéves évfordulón, minden eddiginél eredményesebb munkásságról számolhatnánk be!

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.

KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

TŰZHELY MELLETT.

A temető üzent...

Abban a retteneies küzdelemben, melyet életnek nevezünk, néha oly pillanatok vannak, melyek egész más világot mutatnak be, mint a minőben élünk. A sors csapásaiban, a jövő reménytelenségeiben, lemondásunkban, kétségbeejtő helyzeteinkben a jövő bizonytalanságainak szinpadáról egy-egy pillanatra felgördül egy-egy függöny, vagy a függönynek egy-egy részlete s ugy érezzük magunkat, mintha mi is láttunk volna egy darabot a megnyilatkozott egészből, az isteni kijelentésből.

Egy ilyen történetet beszélek el az alábbiakban.

— Egy nyári forró délután igen sok olyan dologgal találkoztam, ami az ember lelkét megszokta keseriteni. Mikor eljött az estve, a nyugalomnak ideje, nem mertem lefeküdni, mert attól tartottam, hogy a napi fájó tapasztalatok után ugy sem fogok tudni aludni. Elindulok tehát hazulról. Hová menjek? Elmegyek ki a mezőre, ott a természet magával ragadó, csodálatos varázsa meggyógyitja a sebeket, amiket emberi gyarlóság okozott. Sokáig jártam ott a holdas éjben, ugy hogy elfáradtam. Hazajövet a temetőn, templom mellett vezetett el utam. Valahogy ugy jött, hogy üljek le megpihenni a sirhantok közé. Ott megnyugvást fogok találni. Le is ültem, majd két sirhant között hanyatt feküdtem és szemléltem a holdas éjben a bámulatos sok csillagvilágot.

— Vajjon van-e ott fenn élet, szenvedés, törődés, bukás és a jövő miatt való töprengés? — gondolám magamban.

— Vajjon ott fenn törődnek-e mi velünk? — adok fel magamnak olyan kérdést, amelyre nem is várok senkitől feleletet.

Majd tovább és tovább sok-sok kérdést adok fel magamnak: mi lesz egyházunkkal, mi lesz mi velünk, az anyaországtól elszakadt szegény magyarokkal? Megfogunk-e élni, fönn fogunk-e maradni? Vagy pedig csak hirünk, nevünk marad meg? Azt fogja-e mondani majd a késő kor krónikása: volt egyszer egy nép, a székely nép, amely több mint ezeresztendő vérzivatarja között fönn tudott maradni az élet küzdelmében, de az utódok gyengék, hitnélküliek, gyávák és tunyák voltak, őseik erényeivel, önmaguk és jövőjük biztositásával nem törődtek s ezért nyomtalanul eltüntek az élet szinpadáról??...

Amint ezeket a gondolatokat, kérdéseket feltettem, szokatlanul mély fájdalom nyilallik át szivemen. Nem tudok rá felelni. A fájdalom csaknem önkivületi állapotba taszit...

— Feleljetek hát ti — teszem fel a kérdést egész lelkemből — akik ott a sirhant alatt vagytok!...

Alig hangzott el a szó ajkamról, csodás látomást látok. Mindenik sirból egy-egy szellem lép ki könnyedén, lengén, mintha csak a domborodó hantok lehelletei volnának. Egész nagy sereg veszen körül engem, sokkal nagyobb, mint mikor az élő egyháztagok együtt vannak. A halottak többen vannak, mint az élők . . .

— Kérdezték és mi felelünk, — mondja egy szellem, aki éppen a Hajós Mihály pap sirjáról szállott föl.

— Sok mindent nem szeretünk, ami a földön van. A templomok igen sokszor üresek, a korcsmák pedig mindig telve vannak.

— Nem szeretnek az emberek egymásnak segiteni — folytatja a másik pap, Goró István szelleme — pedig én mindig arra tanitottam az embereket, hogy egymáson segitsenek. Magam is egy égő ház oltásakor kaptam a halálos betegséget.

— Nincsen összetartás az emberek között — mondja egyik hősi halott szelleme. Hiába véreztünk el, elfelednek minket, elfelednek mindent, ami magyar erény, magyar érték. Nem gondoskodnak a hadi árvákról, üres, sőt léha szivüek az emberek, ha az önfeláldozásról van szó. Az ilyen népért és gondolkozásért nem volt érdemes fiatal életünket feláldozni, de százszorta jobb halottnak lenni, mint léha, önző, komolytalan élők közt lenni.

— Nem tudnak most igazán áldozni az emberek, mint az én időmben, — mondja egyik gondnok, aki alatt a templomot épitették.

— Mégis csak valami jó is van most is, — mondja egy másik gondnok szelleme. — Lám harangot vett az eklézsia népe s ami fő, szivesen adták össze érette a pénzt.

Erre a szellemhad összenéz és mintha egy lény volna a nagy sokaság, megnyugodva, kiengesztelődve mondja az egész : Szép, szép, szép.

Goró szelleme hozzá teszi : Csak ezután sem kell csüggedni.

Az elismerés a harangvásárért oly barátságosan volt mondva, hogy előbbi dermedtségemből egészen megjuhászódtam. Ugy éreztem magam, mintha barátok, édes testvérek között lennék. Ez fölbátoritott arra, hogy megismételjem a föltett kérdést : Mondjátok meg ti szellemek ! mi lesz a mi jövőnk ? Feleljetek a kérdésre, amit már fölvetettem ? !

Erre is Goró felelt :

— Élni fogtok, élnetek kell. De tudd meg s ezt mondd meg minden unitáriusnak és minden magyarnak : hit, buzgóság, áldozat, a mult hagyományainak megbecsülése az, ami a magyarnak s unitáriusnak az életet, a jövőt biztositja. Tartsatok össze, szeressétek, segitsétek egymást. Templomaitok, iskoláitok legyen a legféltettebb kincsetek, mert ezek a társadalomnak a lelkei, ha az nincs, a társadalom is csak hulla lesz, mint a test lélek nélkül . . .

Ezzel a nagy sereg eltünt, én egyedül maradtam a temetőben a sirhantok között, a sirkövek mellett. A hold éppen lemenőben volt, a temetőn kivül levő domb nagy árnyékot vetett a templom oldalára. Én magamba mélyedve haza felé indultam s erősen elhatároztam, hogy megirom amit láttam, amit a temető üzent.

Unitáriusok! Magyarok! Halljátok és értsétek meg a nagy üzenetet: Jövőnk, fönnmaradásunk kérdése az iskola és templom kérdése. Ha ezekért áldozni tudtok, a jövő — a mienk, a győzelem biztos.

Benczédi Pál.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A királynál. Főtanácsunk számba vette iskoláink sokféle bántását, miután a kormánytól csak igéreteket kapott, de orvoslást nem, elhatározta, hogy a király Őfelségéhez folyamodik. A folyamodás személyes átnyujtására megbizást kapott dr. Boros György főjegyző és dr. Ferencz József egyh. tanácsos aa. Leutaztak Bukarestbe, ahol a főjegyző kihallgatást kért és meg is nyerte november 9-re. Pénteken d. e. fél 11 órakor jelentek meg Őfelségénél. Főjegyző aa angol nyelven a következő beszéd kiséretében nyujtotta be:

Királyi Felség!

Az Unitárius Egyház nevében bátorkodunk őszinte hódolatunkat fejezni ki királyi Felséged előtt. Az unitárius Egyház büszke a történelmére. Évszázadokon át a szabadság és a kultura fáklyáját lobogtattuk Erdélyben. Ezt a munkát szándékozunk folytatni az Egyházban és iskoláinkban a békeszerződésekben biztositott törvényes jogainknál fogva a mi népünk és mindazok számára, akik hozzánk folyamodnak. A mi evangéliumunk a szeretet evangéliuma a Jézus Krisztus szellemében. Mi a legjobb viszonyban éltünk Erdélyben minden nemzettel. Több román polgár, akik most az országban vezető szerepet visznek, a mi iskolánkban tanult. Miután a kormánynak némely rendeletei akadályt gördítettek egyházunk elébe, kénytelenek vagyunk ügyünket királyi Felséged elébe terjeszteni, hogy vizsgálná meg és biztositsa iskoláink szabadságát. Ebben a reményben legyen szabad átnyujtanunk alázatos kérésünket. Kérjük Istent, áldja meg Felségedet hosszu élettel, országát békével és boldogsággal, hogy sokáig uralkodhassék felettünk Isten dicsőségére.

Őfelsége igen kegyesen fogadta a küldöttséget. Hosszasan fejtegette a Felség az uj helyzetbe jutott polgárok, egyházak és iskolák iránti érdeklődését és tájékozottságát. Nagy jóindulattal igyekezett megnyugtatni, hogy békességet és megelégedést kiván biztositni s ezért a kérvényt figyelembe veszi és megvizsgáltatja. Reméljük a legjobbat, mert előbb-utóbb a jog, törvény és igazság fog diadalmaskodni.

A Főtanács gyülése november 4 és 5 napjain rendkivüli nagy érdeklődés mellett folyt le. Egyetértés, jó indulat és szeretet mutatkozott minden tanácskozásban. A nehéz idő próbára teszi a türelmet és kitermeli a bölcs megfontolást. A megjelentek között igen szép számmal voltak olyanok is, akik még nem tagjai. 128 unitárius férfi egyetértő munkája dolgozik minden reménységre.

Egyházi titkárt választott a Főtanács dr. Mikó Lőrinc személyében. Kipróbált erő és olyan egyházias érzés tulajdonosa, akitől bizalommal várhatjuk egyházunk ügyei pontos és lelkiismeretes végzését. Az ő munkája sikerét az egyházközségek, iskolák és az egyházkörök felelős vezetőinek lelkiismeretes munkateljesitése fogja biztositni. Örömmel üdvözöljük.

Uj teológiai tanár. Az Egyházi Főtanács november 5-én tartott gyülésében majdnem egy akarattal megválasztotta Teológiai Akadémiánk tanárának dr. *Varga Béla* v. egyetemi magántanárt, aki mint rendes tanár több éve működik kolozsvári főgimnáziumunkban. A jeles filozófus már jó névnek örvend széles körben és nagy bizalommal tekintünk elébe teológiai működésének. Szivélyesen üdvözöljük.

Uj egyháztanácsosok lettek a Főtanácson: Geréb Zsigmond, Kovács Imre lelkészek, dr. Gelei József, dr. Fekete Gyula, dr. Gáspár János, Biás István, dr. Borbély Ferenc, Raffai András, dr. Veress András, dr. Mikó Gábor, dr. Mikó Ferenc, Nagy Kálmán, Bartha Miklós, Szentkirályi Gusztáv, Pap Dénes, Perédi György, dr. Barabásy Albert, Kuti Károly, Varga Sándor, Bedőházy Gábor, Botár János, Kénosi István, Ormai Kálmán, Csegezi Márton, Vaska Dezső, Kelemen Jenő.

Választások a Főtanácsban. A jogügyi bizottság elnöke lett dr. Váradi Aurél, fegyelmi birák: dr. Váradi Aurél, dr. Abrudbányay Géza, a másodfoku közig. bíróság tagjai: dr. Abrudbányay Ede, dr. Gál Kelemen.

Magyarországi testvéreink munkássága épp ugy érdekel, mintha a mienk volna. A mult évben megindították Unitárius Értesitőjüket. Ebben havonkint elmondják amit csináltak és amit terveznek. A Dávid Ferencz Egylet lobogóját Perczelné, Józan és lelkes társaik fenn lobogtatják. Most nagy örömben vannak, mert angol és amerikai hitrokonaink segitségével unitárius otthon számára egy hatalmas épületet vásároltak, melyben diákinternátus, imaház és iroda fog lenni. Dr. Csiki Gábor van megbizva az otthon ügyei lebonyolitásával. Jó hirképpen vegye mindenki.

A Dávid Ferenc E. ifjuségi köre Kolozsvárt ujra szervezés alatt van. Teológus ifjaink élén Szentiványi Sándor IV. éves, aki már jó nevet szerzett irodalmi téren is, kezébe vette a szervezés munkáját. A D. F. E. választmánya reméli, hogy kolozsvári ifjaink majd a községek ifjuságát is magok után fogják vonzani. Az ifjuság valláserkölcsi ujranevelésére igen nagy szükség van. A mi iskolai ifjuságunktól igen sokat várunk és remélünk.

A homoródjánosfalvi unitárius Nőegylet az elmult télen is működését tovább folytatta. A téli vasárnapestéli összejövetelek annyira látogatottak voltak, hogy a nyári vasárnap délutánokon is tovább folytattuk. A Nőegylet tagjai önként elhatározták, hogy a tagsági dijat minden évben megfizetik. Közadakozásból karácsonyfát

állitottunk a gyrmekek részére; ez alkalommal a Nőegylet céljaira kitett persely 110 leu önkéntes adományt juttatott pénztárunknak. A nyár folyamán rendezett majálisnak tiszta jövedelme 825 leu, mely összeget igyekszünk okszerüen felhasználni. Istennek segitségét kérem munkánkra. *Sigmond Józsefné* nőegyleti elnök.

Kérelem. A székelykereszturi unitárius egyházkörben az esperesi állás megüresedvén, tanár, pap, tanitó és világi afiai feltünő sokan arra kértek, hogy vállalkozzam az esperesi teendők végzésére, mely állásra szeretettel és bizalommal megválasztani készen állanak. Lelkem, szivem legnagyobb mélyén keresem a szót, hogy e nekem szánt kitüntetésért hálás köszönetet mondhassak. Ez a bizalom lankadó életem legszebb koronája. Ezzel arra hivva el, hogy én legyek legnagyobb egyházkörünk első munkása, vészes tengeren hánykodó csólnakunk evezője. Első eset életemben, hogy a szeretet hivó szavának engedelmeskedni nem merek. Lelkem készségének ellentmond testi erőtelenségem. Operált szemem gyengesége miatt — ha más gyengeségeimet elhallgatom is — nem tudnám teljesiteni az esperesi teendőket ugy, hogy azon az én lelkem megnyugodhatnék. *Már pedig most legény kell a gátra!* Vészes viharban léket kapott egyházunk hajója. Az elsülyedéstől meg kell menteni. Fásult közöny ül a lelkeken. A jéghegyeket is föl kell melegiteni! Ma Dávid Ferencekre, Szilveszterekre van szüksége egyházkörünknek, kik szivvel, lélekkel papok, kik vonzanak, mint a delej és világositanak mint a nap. Egyházam iránti mélységes szeretettel kérem azokat, kik nekem egy egyházkör legszebb kitüntetését szánták: bocsássanak meg, hogy óhajtásuknak engedelmeskedni nem merek. Ha én gyengeségem tudatában erőmet felülmuló munkára vállalkoznám, megszégyenülhetnének jóakaróim és én sem tudnék megállani lelkiismeretem előtt. Midőn hálás köszönetemet kifejezem jóakaróim iránt, vagyok lekötelezett szolgájuk *Deák Miklós* unitárius lelkész. Székelyszentmihály, 1923. november 7.

Népünkért, a mi kedves és értékes székely testvéreinkért 33 éve gondolkozunk és dolgozunk az *Unitárius Közlöny* lapjain. Tudjuk, hogy sok ezeren szivesen olvasták. Arról is értesültünk, hogy jó barátjoknak nézték ezt a kis lapot. Azt meg sok levélből be tudnók bizonyitani, hogy a harctéren milyen boldog órákat szereztünk vele a lövészárokban sinylődő katonáknak. De azt meg nem tudjuk megérteni, hogy mégis miért nem kivánja látni némelyik faluban csak egy székely atyánkfia is. Mert azt csak nem akarják elhitetni velünk, hogy 20 forintot sajnálnának egy egész évi olvasmányért.

Egyházi mozgalmainkról szivesen közlünk tudósitást, mert a mozgás *élet,* ahol az élet szünetel, ott a haldoklás, majd meg a halál kopogtat be az ajtón. Tényeket és terveket kérünk.

A vallásos oktatás mindenütt a mi kezünkben van. Tőlünk függ a jövendő kepefizetők hite és áldozókészsége.

Az egyházközségek történelmét mindennap irni kell, mert a mult a jelen napjaiból tömörül össze. Ami ma történik, az holnap már a multé lesz. Amit ma végez a pap vagy a hive egyházában, az biztositja a holnapot. Jó dolog, ha a pap még a kisebb eseményeket is naplószerüleg följegyzi. Ennek az alapján az év elmultával könnyü megirni a visszatekintő jelentést. A püspöki vizsgálószék mindenütt elrendelte, ahol megjelent. Remélhető, hogy minden lelkész készíti a naplójegyzeteket már csak azért is, hogy önmagát ellenőrizze és igazolja.

A szegények és az özvegyek jó példát mutattak a püspöki vizsgálati uton. Napszámos emberek, özvegy asszonyok odaállottak az Urasztala mellé, ahol jegyezték a szeretetből megajánlott segélyösszegeket. A jegyzőkönyv szerint a kereszturi körben 37 özvegyasszony és csaknem mindenik egyházközség harangozója meghozta az áldozatot. Jézus mondását idézzük: Bizony mondom néktek, hogy bőséges leszen az ő jutalmuk a mennyekben, mert mindenki a maga jutalmát veszi el.

Szives kérelem. Tisztelettel kérem mindazokat, akik megkapták „A kereszténység helye a világ vallásai között" c. fordításomat, sziveskedjenek az árukat a füzeteknek hozzám beküldeni. Dr. Kiss Elek.

A keresztény vallások szövetsége megalakult Bukarestben október 25-én. Az értekezleten jelen volt dr. Boros György főjegyző aa, akit az intéző bizottság alelnökévé választottak. Az értekezlet előkészitője dr. Romsay angol megbizott titkár volt.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába a f. évi junius 20-tól október 18-ig előfizetői dijat fizettek: Pálffy István Marosludas, Idős Benczédi Sámuel Bencéd, Fekete Dénes, Német Albert Székelyudvarhely, Toperczer Elekné Felsőbánya 1923-ra, Buzogány Elek Székelyderzs félévre; Vas Elekné, Gálffy Józsefné, Blotár Jánosné, Gáspár Ferencné, Bálint Eszter, Ifj. Vas Józsefné, Gáspár Ida, Vas Andrásné, Jakabfi Mózesné, Simon Balázsné, Gáspár Tamásné, Demeter Józsefné, Özv. Vas Ferencné, Gálffy Ferencné, Katona Ferencné Firtosmartonos, Biró Mihályné Betfalva, Darkó Zsuzsika Székelykeresztur, Szász Ferencné Dicsőszentmárton, Kovács Dénes Szászrégen, Felcserné Gyöngyössy Ibolya Vargyas, Dr. Erdődy Endre Mócs, Geréb Zsigmond Fiátfalva, László György Budacul Sasesc, Csupor András Borév, Inczefi Lajos, Bálint Endre Szászrégen, Kilyén Zsigmond, Balog István, Mihály Sándor, Kúti Sándor Ikland (félévre); Pap Lajos Bencéd, Máté Sándor Szentháromság, Pataki Józsefné, Német Kata Miska Alsójára, Borbély Gyula Szászrégen, Benczédi Sándorné Firtosmartonos, Idős Kisgyörgy Áron Nagyajta, Komáromi Márton, Gálfi Máté, Hosszu Zsigmond Mészkő; Harminc előfizető Kolozs; Vaska Dezső Kolozsvár; Várady Domokos, Szabó Ferenc, Simon István, Ferenczy Sándor, Veress Károly Alsójára; Derzsi Kálmán Érmihályfalva, Lukácsi Zsigmond Tordátfalva; Gönczi Sán-

dor, Löfi Béla, Szász Sándor, Dr. Szatmáry Miklós Szind; Székely Miklósné Torda; Borbély András Torockó; Dr. Gálffy Miklós, Özv. Blási Józsefné, Deák János Kolozsvár 1923-ra. Alapitói dijban fizettek: Kahlfürst Imre és Fekete Pál Kolozsvár, Botár Ferenc Borév 100—100 leut. Kvár, 1923. okt. 18-án. Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Hivatalos közlemények.

LVI. Szám: 1682—1923. eln. *Körirat esperes, lelkész és tanitó afiaihoz.* Értesitem lelkész és tanitó afiait, hogy Kolozsvár székhellyel megalakult a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetsége, melynek célja az Erdélyben és Bánságban levő hitelszövetkezetek egységesitése, megszervezése, egységes vezetése, a hitelszövetkezetek hiteligényeinek és áruszükségleteinek kiegészitése, közös beszerzések megszervezése és elősegitése. Felhivom lelkész és tanitó afiainak figyelmét a szövetkezet támogatására és olyan községben, ahol hitelszövetkezet nincsen, szövetkezet alapitására. Kolozsvárt, 1923. okt. 30. *Ferencz József s. k.* unitárius püspök.

LVII. Szám: 1564—1923. *Körirat esperes és lelkész afiaihoz.* Mih eztartás végett közlöm, hogy a pénzügyminiszterium 105.009 sz. alatt a vallásügyi miniszteriumot arról értesitette, hogy a papoknak különböző papi szolgálmányaik utáni jövedelme alkalmi (esetleges) jövedelem számba menvén, az adótörvény 48. §-a szerint adóköteles. Kolozsvárt, 1923. okt. 31. *Ferenc József* unitárius püspök.

LVIII. Szám: Ad. 1435—1923. eln. *Körirat esperes és lelkész afiaihoz.* Ürmösi József lelkész afia az V-ik elemi osztály részére engedélyezett „Unitárius Egyház Története" cimü müvét, melyből már csak 40 drb. van készletben, ujabb kiadásra az egyháznak felajánlotta. A Nevelésügyi Bizottság véleménye alapján felhivom hitoktató lelkész afiait annak folyó november hó 30-ig leendő jelentésére, hogy kinek-kinek mennyi a könyvből az évi szükséglete és minő tapasztalatokat szereztek tanitás közben a könyv használhatóságáról? Értesitem egyuttal a 129—1923. számra hivatkozással lelkész afiait, hogy Ürmösi József: Ószövetségi és Benczédi Pál: Ujszövetségi bibliai történetek cimü tankönyvei megjelentek és az egyház pénztári hivatalnál példányonként 12 Leuért kaphatók. Kolozsvárt, 1922. október 31-én. *Ferencz József,* unitárius püspök.

LIX. Emlékeztető az október hónapban kibocsátott körrendeletekről, melyek az Unitárius Közlönyben nem jelentek meg: 1617—1923. körirat esperes afiaihoz és iskolaszékekhez a közoktatásügyi miniszter 100,088. sz. rendelete tárgyában. Jelentések nem küldendők. 1618—1923. körlevél esperes és lelkész afiaihoz a parochiális földek adója tárgyában. Jelentések nem küldendők.

Hirdetés. Telmann Béla uridivat termében *papi palástok* mérsékelt áron készülnek, mely célra a szabályszerü anyag állandó raktáron van. *Brassó, Lópiac I. szám.*

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. December 12. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő.

Legyünk egyek!

Az Istenországának a gondolata, az embertestvériség eszméje soha sem volt inkább megtámadva, mint ma. Nemcsak a kereszténységen kivül álló nagy vallások hódolnak idegen elveknek, hanem még a keresztény egyházak jó része is a jézusi alapvető felfogástól és elvektől tökéletesen eltérő felfogást vall és elvet gyakorol.

Beszélnek a kereszténység csődjéről, pedig még megvalósitani sem próbálták soha.

Mi azt akarjuk, hogy a jézusi eszméket és elveket a való életben megvalósitani törekedjünk. Nekünk nem hittétel és jámbor óhajtás az Isten- és emberszeretet, hanem életcél és mindennapi kenyér. Mi olyan emberi művelődést akarunk létesiteni, ahol kicsiny és nagy, egyes és közösség, test és lélek, vezetett és vezető kiki a maga helyén megvalósitja munkás életével életfeladatát.

A keresztény unitárizmus szolgálatában az isten lelkének folytonos vezetése mellett a Jézus fiui és testvéries szellemében fogjunk össze mindannyian s tartozzunk bármilyen társaságba, legyen bárminő munkaerőnk, törhetetlenül dolgozzunk azért, hogy a jó emberek világa, az Istenországa létesülhessen!

E törekvésben bátran indulhatunk utnak a Dávid Ferenc tisztes nevével s egyházunk társadalmi életében legelső teendőnk az leend, hogy ezen egyesület mindenütt megvalósuljon, egyetemessé legyen s minden más társadalmi szerves alakulattal egészséges kölcsönhatásba kerüljön. Imánkban és nevelésünkben, kulturális és művelődési nemes munkánkban fajunkért, valláserkölcsünkért, multunkért és jövőnkért, őseinkért és gyermekeinkért, Jézusért, az igazi emberbarátért és Istenért, a mi édes jó Atyánkért, kedves unitárius és haladószellemű testvéreim, legyünk egyek! **Dr. Kis Elek.**

Minden belső emberek szól.

A Dávid Ferenc Egylet Elnökségétől.

Talán fölösleges hangsulyoznunk, hogy Egyházunk napjainkban rendkivül nagy megpróbáltatásoknak van kitéve s ősi alkotmányáért és fennmaradásáért kemény harcot kell vivnia. Elengedhetetlen és parancsoló szükségnek látszik tehát, hogy saját magunk jól felfogott érdekében szervezkedjünk.

Azt a kulturkincset, amit az Egyház a hitelődök szellemi hagyatékából intézményeiben a történelem folyamán kifejlesztett, eleven erővé kell tennünk minden egyes hivünk lelkében társadalmi uton. Ki kell tehát épitenünk az intézményes Egyház mellett azt a „lelki frontot", amelyből az intézményeknek is táplálkozniok kell. Ez most életszükség. Ha meg tudjuk csinálni, élni fogunk, ha nem, lassu pusztulás vár reánk.

A Dávid F. Egylet, mely maholnap 40 éves multra tekinthet vissza, elhatározta, hogy az unitárius egyház-társadalom megszervezésének a munkáját a kezébe veszi. Hogy ezt a tervet megvalósithassuk, szükségünk van minden jóérzésü hitsorsosunkra, de elsősorban lelkészeink buzgó és lelkiismeretes támogatására. Erre feltétlenül számitunk s ugy hisszük, teljes joggal el is várhatjuk.

Egyelőre arról van szó, hogy minden egyházközség alapitsa meg — ahol még ez meg nem történt — a helyi viszonyoknak legmegfelelőbb formában a maga Dávid F. Egyletét s erről az illető lelkész urak sziveskedjenek bennünket értesiteni. E téren a továbbépitést, a *teljes kiépitést* akarjuk elérni, még pedig minél rövidebb idő alatt.

A szervezés munkálataira vonatkozó további terveinket és utbaigazitásainkat a legközelebbről közölni fogjuk, addig is szivesen vesszük és kérjük bárkinek idevágó életrevaló inditványát.

Az egylet hivatalos lapja, az „Unitárius Közlöny" bárkinek rendelkezésére áll e téren s már előre jelezzük, hogy igyekezni fogunk e lapot olyan nivón tartani, mely minden jogos igényt kielégithet. Éppen ezért kérjük a lap hathatós támogatását erkölcsileg és anyagilag is előfizetők gyüjtése által.

Evvel kapcsolatban mint a nemtörődömségnek és a szervezetlenségnek szomoru példáját emlitjük meg, hogy 17 egyházközségünk (van köztük 600—1000 lelket számláló is) csupán a hivatalos példányt járatja s egyetlen előfizetőt sem tud felmutatni. Nem tudjuk, hogy a hiba hol van, de hangsulyozzuk, hogy a közönynek ily megdöbbentő példái mellett sem sajtóorganumot, sem egyházi életet nem lehet sokáig fenntartani. Legfőbb ideje, hogy ezen segitsünk s igyekezzünk megtalálni az utat és módot, mely a jégkérget felolvassza s hiveink lelkének közvetlen közelébe jussunk.

Tisztába vagyunk avval, hogy kitüzött feladatunk megvalósitása nagy s ez idő szerint szinte leküzdhetetlennek látszó nehézsé-

gekbe ütközik. Hisszük azonban, hogy lassu, de erős és szivós munkával s megfelelő kitartással feltétlenül el fogjuk érni.

A tömeges válaszokat és megkereséseket várjuk és reméljük. Nagyon fájna, ha csak egy lelkészünk is akadna, akitől nem kapunk tudósitást vagy kérdezést.

Kolozsvár, 1923. november havában.

Hitrokoni üdvözlettel

Dr. Boros György	Pap Domokos	Dr. Varga Béla	Patakfalvi Zsigmond
ügyvezető alelnök.	szerkesztő.	főtitkár.	titkár.

Védelmi harcunk történetéből.

A magyar egyházak hősies védekező harcot folytatnak jogaikért, intézményeik megmaradásáért. Az utóbbi évek története jórészt ennek a küzdelemnek a följegyzéséből áll. A mi egyházunk központi vezetősége különösképpen kivette részét a védelmi harcból. Már is sokat vesztettünk, de bizalmunkat a jog és igazság győzelmében nem vesztettük el.

A Főtanácsi gyülésen az egyházi titkár jelentése ismertette a küzdelmes év történetét. Üdvösnek tartjuk, hogy a jelentés tanulságosabb részeit lapunk révén az unitárius nagyközönség is tudomásul vegye.

A titkári jelentés egyik részletét itt közöljük:

Egyházunk álláspontját a vallásügyi miniszterhez intézett külön memorándumban feltártuk s kértük annak az összminiszterium elé terjesztését. Midőn a Népszövetség titkárságának több tagja aug. hó 2-án Kolozsvárt a magyar egyházak képviselőit meghallgatta, a kormány megbizottainak jelenlétében közöltük velök a nevezetesebb egyházi, iskolai és vagyoni sérelmeinket s ezek között mint egyik legfontosabbat a szenátori jogtól megfosztást. Az intézkedés még nincsen életbeléptetve és püspökünket jelenleg is a szenátus tagjának tekintik.

Az egyházakról szóló törvények véleményezésre leküldött 2 tervezetére E. K. Tanácsunk részletesen megadta a maga véleményét.

Észrevételeinkből kiemeljük a fontosabbakat:

A vallás gyakorlatát rendőri szabályok alá vetni nem indokolt és veszélyes, csak rendőrállamba való.

Az adó alól nemcsak templomok, kolostorok, hanem egyéb egyházi épületek, papi, tanitói lakok is mentesitendők.

Az állami segélyt az állam köteles adni, külön kérés nélkül is. A segély ne a lélekszám arányában, hanem a tényleges szükség szerint járjon.

Zaklatásra nyujt alkalmat az a rendelkezés, hogy a segélyezett egyház költségeinek és jövedelmeinek könyvvezetését az állam közegeinek felmutassa; ez egy más államban sincs elrendelve.

A segélyezett egyházi alkalmazottak képesitését az autonomiából kifolyólag csak az egyház jogosult vizsgálni.

Történelem, román nyelv és irodalom nem teológiai szaktárgyak, tanrendbe beavatkozás az államtól ezt felvétetni s igy autonomiánkat sérti. A román nyelv legfennebb fakultative tanitható.

Az áttérési szándék a lelkésznél jelentendő be és nem az anyakönyvi hivatalnál; csak 18 éven felülinek és épelméjünek engedhető meg a régi magyar törvények szerinti formaságokkal.

Az egyházközség $^2/_3$-ának áttérése esetén az egyházközség javai ne szálljanak arra az egyházra, melybe belépnek s ha teljesen megszünnék az e. község, szálljanak az egyetemes egyházra.

A vegyes vallásu házasságból származott gyermekek kövessék nem-szerint szülőik vallását, ne pedig az atya döntése szerint.

A vallásügyi miniszter azon rendelete ellen, hogy csak román nyelven levelezzünk, előterjesztéssel éltünk, választ nem kaptunk, de a párhuzamos román-magyar nyelv használata megmaradt.

Veszélyeztetik békés, nyugodt egyházi életünket egyes alsóbb, közigazgatási hatóságok mindegyre megnyilvánuló önkényeskedései. Panaszt kellett emelnünk az udvarhelymegyei főszolgabiró rendelete ellen, a ki azokat a gyermekeket, kiknek szülői valamikor gör. katholikusok voltak, a magyar tannyelvü állami iskolából a román tannyelvübe átmenni kényszeritették, a szülőket a főszolgabiró maga elé idézte és korholta azért, mert az unitárius vallásra tértek át. Vargyason a csendőrök a gör. kath növendékeket átvitték erővel iskolánkból az államiba. Csegezen a Dávid Ferenc dalkör müködését a csendőrség betiltotta.

Panaszaink ritkán vezetnek a kivánt eredményre.

Bizonytalan helyzetünkben megpróbáltatásaink között fokozza erőnket és növeli bizalmunkat hitrokonaink testvéri szeretete.

De a valódi bizalmat csak önmagunkból merithetjük. Magunkat kell erősebbé tennünk, egyházunkat és egyházközségeinket jobban szervezetté, hitéletünket bensőbbé, a hiveket összetartókká, együttérzőkké, egyházukért áldozókká.

Mindenki születik valamire.

Mindenik férfi és mindenik nő olyan dolog elviselésére született, amilyet más megtenni nem tud. Mialatt a magad munkáját végezed máso' részére is dolgozol s ezzel biztositod a legnagyobb sikert. Addig ne tedd félre, amig nem vagy egészen készen vele. Mindig igyekezz gyakorlati dolgot venni kézbe, akármit, de késedelem nélkül. Ha jó hangulatban vagy, jól fogsz választani.

Nagy dolog megszokni, hogy mindent egészen jól csináljunk meg. Rendre észreveszi az ember, hogy egy dolgot jobban el tud végezni, mint vetélytársa s ekkor már az is bizonyos, hogy mit tud ő s csak ő csinálhat meg egészen jól. A cselekedet a gondolat igazi és nemes kifejezője és mindig erre kell igyekezni. Mindenki legyen meggyőződve, hogy valami rátartozik, egyedül csak reá. — *Emerson.*

Teendőink a jövőben.

Az E. K. Tanács évi munkásságát a Főtanács előtt mindig átvizsgálja egy kilenc tagu bizottság. Minden tárgyra véleményt mond és a kapcsolatos gondolatokat föltárja. Célja a jövőbeli munkásság irányitása. Jónak látjuk bemutatni olvasóinknak jelen évi jelentését. Sok megfigyelni való van benne. Mindenkit érdekelhet.

Áttanulmányoztunk és megvitattunk minden egyes meritális kérdést, amely egyházunk életének legutóbbi esztendejében előfordult és megnyugvással állapitjuk meg, hogy a legjobb akarattal törekedtünk a lehetőség legjobb eredmények elérésére. Mindnyájunk lelkében él a további tökéletesités és fejlesztés vágya, aminek hatása alatt Főtanácsi Bizottság tanácskozásai rendén felmerült ideákat bátorkodunk előterjeszteni, kérve azoknak a lehetőségig való megvalósitását:

1. A változott viszonyok hatása alatt a szellemi pályákon való megélhetés lehetősége főleg a szabad szellemi pályákra szoritkozik, ahol is a nagyobb természetes szellemi kvalitások vagy kivételes szorgalom és kitartás szükségessége mellett a rövidesen beálló tulzsufoltság is akadálya lehet az érvényesülésnek. Mindinkább felmerül a szükségessége annak, hogy ifjainknak a gyakorlati pályákon való elhelyezkedés utját egyengessük. Kivánatosnak tartjuk, hogy az E. K. Tanács állandóan foglalkozzék a gyakorlati pályákra képző iskolák beállitásának gondolatával s ennek érdemleges megvalósitására dolgozzon ki tervezetet.

2. Kivánatosnak tartjuk, hogy elemi iskoláink mellett — különösen a nagyobb unitárius gócpontokon — gazdasági ismétlő iskolák állittassanak fel a fejlettebb gazdasági kultur igények kielégitésére. A mind nehezebbé váló megélhetési harc szükségessé teszi, hogy gazdálkodást folytató hiveink fejlettebb gazdasági tudás birtokában többet- és többet termelni tanuljanak.

3. Népiskolai nevelésünk existenciális küzdelmek idejét éri. Kivánatosnak és időszerünek tartjuk, hogy mind fokozottabb mérvben karoltassék fel a Dávid Ferencz Egyletek utján való iskolán kivüli itjusági nevelés gondolata.

4. Az egyetemes egyházi adózás általános elveit illetőleg, midőn meleg szeretettel azonositjuk magunkat a dr. Kiss Elek tagtársunk által a mai plenumban elmondott lelkesen unitárius elvekkel — pénzügyi adminisztrációnkkal kapcsolatos azon javaslatunk van, hogy E. K. Tanács hivjon fel minden egyes egyházközséget arra, hogy jelölje meg számszerüleg azon összeget, amelynek egyházi adóból a jövő naptári évben való befolyására legjobb valószinüség szerint számitani lehet. Igy számszerü adatot lehet az általános költségelőirányzatba beállitani. A kérdés mind nagyobb jelentőségü, mert hisz hova tovább mind több és több szükségünk lesz az ilyen cimen befolyó összegekre, a deficitnek ezen összegekkel való eltüntetésére.

5. Szükségesnek látjuk, hogy szorványainknak közigazgatási és jobb kezelhetési szempontból való központi végleges beosztása gyakorlatilag is keresztül vitessék, a lehetőségig tekintettel arra, hogy ilyen formán a kisebb egyházközségeknek 300 lélekre való kiegészitése megtörténhessen. Természetesen itt az egyházkörök indokolt véleményei és óhajtásai méltánylandók.

6. Egyházi közigazgatásunk szempontjából nagy fontosságunak tartjuk, hogy az ügyrend az egész vonalon, — egyházközségtől kezdve fel az E. K. Tanácsig — kidolgoztassék ugy, hogy ez már a legközelebbi Főtanács elé terjeszthető legyen.

7. Ami az egyházkörök uj beosztását illeti, nyomatékosan hangsulyozni kivánjuk, hogy ezen uj beosztást a történelmi keretek lehető fenntartásával óhajtjuk eszközöltetni. Egyházi testület vagyunk, egyházias gondolkodásunknak mindig erőforrása volt az, hogy a nemes tradiciók talaján állottunk.

8. Főtanácsi bizottság a jövőre nézve kéri, hogy a munkálkodásához szükséges akták mindig teljesen felszerelve bocsáttassanak rendelkezésre, illetve a fontosabb nézőpontoknak megfelelő megvilágitásával, nehogy mint a multban párszor történt pl. a gazdaságokra vonatkozó aktával itt-ott a teljes kép nyerését akadályozó homály, vagy hiány mutatkozzon.

9. E. K. Tanácsunkban merült fel az eszme, hogy középiskolánk tanárai a lehetőségig igyekezzenek a lelkészi oklevelet is megszerezni. Meleg elismeréssel üdvözöljük a gondolatot s hangsulyozni kivánjuk, hogy magunk részéről is az egyetemes unitárius eszme előbbre vitelét látnók abban, ha főgimnáziumi tanáraink ilyen képesitéssel való müködésével iskoláink felekezeti jellege még inkább kidomborittatnék.

Legjobb igyekezetünkkel, legjobb tudásunkkal, mély szeretettel igyekeztünk, hogy közügyeinket szolgáljuk. Meggyőződésünk, hogy a tiszta közérdek szem előtt tartásával meglesz az erőnk további küzdelmek megvivására is. Az igazi erő az, ami bennünk van, ami bensőnkből fakad: a munkakedv, a munkabiráș, az áldozatkészség, az összetartás ereje, a puritán, egyházias, unitárius érzés melege. Ezeken a talpköveken épült fel az a százados unitárius egyház s törhetetlen hittel bizunk, hogy csak ez erőforrások amik felépitették, amik eddig fentartották ezt az egyházat, a jövőben is puritán, nemes mivoltában, fenn fogják tartani! Ugy legyen!

Dr. Szentiványi József elnök, *Dr. Szentiványi Gábor, Ürmösy József, Dr. Elekes Dénes, Lőrinczy Dénes, Gvidó Béla, Dr. Borbély István, Dr. Kiss Elek, Dr. Várady Aurél.*

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.
KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

Ifjuság barátja.

Szózat az Oceánon túlról.

Dr. Eliot Sámuel az Amerikai Unitárius Társulat elnöke bizonnyal püspök címet viselne, ha náluk szokásban volna ez a név. Az ifjusághoz irt szózatát bátran vehetjük ugy mint az ifjuság igaz leiki atyjáét. Hallgassuk meg magyar unitárius ifjak:

Engemet a legmélyebben érdekel az a terv, amelyet ifjaink maguk elébe tűztek t. i. hogy fölkeressék a távollevőket és azokat is, akik a gyülekezetekben élnek. Amerikában ezernyi ezeren vannak, akik érdeklődnek a vallás iránt, de nem ismerik a mi egyszerü és tiszta hitünket, a régiekkel pedig nincsenek megelégedve. Az ifjuság nagy serege mindenütt ki van téve a kisértésnek, a rossz tanácsnak az egyetemen is épp ugy mint a műhelyben meg a kereskedésben vagy a gyárban. A mai önző és haszonleső, erkölcstelen világ tárva tartja előttük ölelő karjait. Rabjai bizonyos társadalmi szokásoknak, holott a mai világ igazi erkölcsös vezetőkre, zászlóvivőkre szorul.

De mindenekfölött szüksége van a mi korunknak olyan életadó, elevenitő vallásra, amely egyszerü is, természetes is, őszinte is. Olyanra, amely beletalál a mindennapi életbe. Az amerikai unitárius ifjak csapata arra vállalkozott, hogy ezt a vallást megismerteti az ifjusággal, hogy megnyerje ragaszkodásra és buzgóságra. Arról akarják fölvilágositni ifju barátaikat, hogy a közöny és a felelősség nem érezése nem méltó az ifju emberhez. Tudni kell az ifjunak, hogy a vallásban is csak a jól tájékozottság, a tiszta fölvilágosultság elégitheti ki az ifju lelket.

A mai idő nem türheti meg, hogy behunyt szemmel járjon benne az ifju. Az ifjuhoz vállalkozás, bátorság és kitartás talál. Most vállalkozzék a java arra, hogy községében, városában rendet, templomában buzgóságot teremt. Az amerikai ifju részt kér a társadalmi és egyházi munkából. Nem kimél fáradtságot. Nem fél a nélkülözéstől.

Az unitárius ifju bátran tüzi ki lobogóját a járatlan és veszélyesnek látszó helyekre. Még a csapásoktól sem fél, mert vallása lelkesiti, erkölcsi bátorságra biztatja. A mi ifjaink fölajánlják erejöket a vallás oltárára s ha jól vezetik őket, az oltár tüze soha ki nem alszik.

Előre ifjak-fiuk és leányok, előttetek a küzdés, előttetek a pálya. Tüzzetek ki célt, szerezzetek szilárd meggyőződést, vigyétek hiteteket és vallásotokat a kételkedők közé. Legyetek apostolok, legyetek gyógyitói a beteg lelkeknek. *Dr. Eliot A. Sámuel.*

Igy buzdit a lelkes vezér. Magyar unitárius ifjak! Ti, akik gyülekezeteink disze-virága vagytok, fogjatok baráti kezet, ami szent lobogónk lengetésére. Értsétek meg a kolozsvári Dávid Ferencz ifjusági kör (U. K. 11. sz.) elhangzott lelkes fölhivását. Kolozsvári fiaink mennek hozzátok a karácsoni ünnepekre, ahol legátusok lesznek. Tömörüljetek. Várjátok őket és szövetkezzetek velök.

NŐK VILÁGA.

Pár szó vidéki nőinkhez.

Azok után, amiket ügyvezető alelnökünk a közgyülésen elmondott s amire figyelmet kérünk ujból is, a Nők Szövetsége alabbi sorait nőinknek küldjük. Legyünk egy akarattal, egy szívvel-lélekkel. Csináljuk az első pünköstöt.

Ahol a férfiakat megkötik, ott tovább dolgozik föltartóztathatatlanul a hittel és szeretettel teljes női sziv. Hozzá teszem még: ahol szeretet munkálkodik, ott nincs gyülölködés, nincs irigykedés és nem lehet soha árulás. Ott tiszta, szent öröm, önzetlen, édes boldogság honol.

Tömörüljünk. Az „Unitárius Nők Szövetsége“ ilyen szeretet lobogója alá tömöriti lelkes és megértő hiveit. Céltudatos kitartással, mindig jóra való készséggel buzgólkodik a szépért, jóért, a nemesebb emberiért.

Vidéki szövetségeink munkaprogrammját szeretném e sorokban nehány szóval megvilágitani.

Minél több tagot. Elsőnek s a legfontosabbnak hiszem, hogy minél számosabb tagja legyen a szövetkezetnek, hogy székely asszonyaink, leányaink tanulják meg *érezni* azt az igazságot: egyesülésben van az erő. Tanulják meg szeretni az olvasást, a nemes, hasznos müvek élvezetét, mert hol az anya szereti a szépet, ott a gyermek is kap a könyveken.

Csak otthon. Sok minden van *s most különösen is van,* amit a gyermek csak otthon tanulhat meg. Itt az anya szive ama bő forrás, melyből a szépre, jóra szomjas gyermeklélek merithet éltető italt.

Énekeljünk. Továbbá tanuljanak nőink dalolni, mert ha dalolnak, fölvidul szivük s kezük könnyebb a dologra is. Szeressék meg a verseket szavalni, melyekben költőink csodás ihlettel zengik multunk dicsőségét. Tanulják meg a mult eseményeit s őseink példájából meritsenek lelkesedést egy reményteljes, szépséges jövendő kialakitásához, mikor a hóditó tegyver az igaz munka lesz s véráldozat helyett jézusi szeretet tölti be a lelkeket. Verjen gyökeret minden unitárius nő keblében egy erős szent érzés: amilyenek az anyák olyan a jövő! . . .

Oh a női sziv sokra képes, csak a húrt kell eltalálni rajta! Azt a sok kincset, mely nőink szivében rejlik, bányásszák ki a hozzá értők, mert e drága kincset tőlünk soha el nem rabolhatják.

Ürmösi Károlyné.

Hirdetés. Telmann Béla uridivat termében **papi palástok** mérsékelt áron készülnek, mely célra a szabályszerü anyag állandó raktáron van. **Brassó, Lópiac 1. szám.**

TŰZHELY MELLETT.

Karácsonyi ének.

1. Magasra lendülj, hálaszőtte ének:
Dicsőség a magasban Istenünknek,
Megértés lent az emberek szivébe'
S közöttük béke.

2. Magasra lendülj, hálaszőtte ének,
Beteljesült a várva-várt igéret,
A szeretetnek áldott nagy királya
Népét megváltja.

3. Mi eltakarta fönt az égi boltot,
A vak sötétség íme szertefoszlott,
Ragyogva rezg a hajnalcsillag fénye
Sorsunk egére.

4. Magasra lendülj, hálaszőtte ének,
Szivünkben már szelid szerelmek égnek.
Van már, miért dobogni bent a szívnek,
Lángok hevítnek.

5. Kitűzve már az életcél, az eszmény,
Ott reszket-villog mesterünk keresztjén:
Szeresd az embert, s élted bár az ára,
Tedd bátran rája.

Pálffi Márton.

Esztendő utolsó napján.

(Énekeskönyv 86. helyett.)

1. Az esztendők eljőnek, hogy elenyésszenek,
Az időnek tengerébe elvegyüljenek.
Igy iramlik, foszlik széllyel ez az élet is,
S ami elmult, vissza nem jön, bárhogy kéred is.

2. Uram, kiben kezdet és vég egybeolvadott,
Emberész kit meg nem ért és föl nem foghatott,
Idők muló változása akihez nem ér:
Utja földi vándoridnak vajjon merre tér?

3. Csak te tudod, merre térünk, mire virradunk,
Meddig tart a földi pálya, lesz-e hajnalunk,
Mi van a nagy fordulón tul, mi vár ott miránk,
Átlépünk-e rajta, vagy a semmiségbe ránt?

4. A vén idő váltó sarkán akármerre néz,
Szemünk csak a kiterjesztett végtelenbe vész
Egy lehellet, — annyi sincs — az ember élete,
Mire számit mégis, hogy oly nagyra van vele?!

5. Uram, a te leheileted, te tudod, mit ér.
Te tudod mért s meddig dobol szivünkben a vér.
Add, amig ver, verjen olyan istenigazán:
Dobbanása verjen át a sir hideg falán.

Dobbanása verjen át a sir hideg falán:
Szeretteink halljak meg a siri éjszakán.

Pálffi Márton.

Az E. K. Tanácsból.

November 15. helyett 16-án volt a gyülés, mert a miniszterrel tanácskozás és memorandum készités foglalta el a kitüzött napot.

A Főtanács sürgősebb határozatai: dr. Varga Béla teol. tanársága, Lőrinczi István kereszturi vallástanársága elintézést nyert. Dr. Varga megkezdette előadásait, a kereszturi lelkészi állás betöltéséről közelebbről lesz intézkedés.

A mészkői *Kopta*-nevü káposztás régi pere immár dülőre jutott, a hivek mint bérlők ujabb ajánlatát az E. K. Tanács elfogadta.

A ladamos-alamori már nem szükséges és rozoga épületeknek árverezés utján eladását a Tanács tudomásul vette. Ez is egyik szép eredménye az agrárreformnak. Szegény Augustinovits és Berde még elhamvadt porában sem pihenhet. A bágyoni épületek sorsa is hasonló.

Csegezen a hivek templomot akarnak épitni. Először kőből tervezték, most fából akarják, de az E. K. Tanács tisztán akar látni, nehogy a talaj miatt ujabb baj érje, mert az nagyon csuszamlós. Szakértő vizsgálja meg a helyszinén.

Az uj felekezeti iskolák feje fölé a Damokles-kardját akasztotta a kormány. Nincs irgalom a felekezeti iskolának, mert az vallásos iskola is. A miniszter legujabb értesitése szerint csak a görög keleti, tehát az államvallás tanitandó hivatalosan, a többiről gondoskodjanak, — ha tudnak — az egyházak. Hiszenha csak tőlük függne, nemis volna olyan nagy baj. Most a szentábrahámi, nagyajtai van veszendőben. Azért, mert nincs müködésre engedélye és az épülete oly jó, hogy a revisor megdicsérte? Hol keressük az igazságot? Mi akar ebből lenni, ha nem az, hogy a magyar felekezetek mondjanak le nyelvökről és vallásokról. Ha — amint mondják — a románok el voltak nyomva ezer esztendő alatt s nyelvöket és hitöket megtartották, a magyarok nem tudnák-e megtartani?

Pontos lak- és helységnevek beküldését kérjük az uj román elnevezésekkel!

Üdvözlet jó, üdvözlet megy.

Az angol és amerikai unitárius testvérek meleg üdvözletet küldöttek Főtanácsunknak. Erre a Főtanács ezt a választ küldötte el:

Egyházunk az angol unitáriussággal immár száz esztendeje a legbensőbb testvéri kapcsolatban él. Sem a tenger, sem a nagy hegyek el nem tudtak szakitani minket egymástól. Valahányszor öröme volt egyiknek vele örvendezett a másik, bánatunk is közös volt. Önök, kik egy hatalmas állam védő szárnyai alatt szabadon fejlődnek, a mi gyakori viszontagságainkat fölfogva, sokszor nyujtottak biztató és segitő kezet felénk, nehogy elgyengülvén a test, a lélek is erőt veszitsen, nehogy kialudjon a hitszabadság világitó fáklyája itt a viharok nagy áramaitól.

Isten áldja és szentelje meg Önöket minden jóságukért, melylyel minket oly nagy hálára köteleztek.

Hirek a külföldi unitáriusokról.

Amerikában az unitáriusok a nagy államban erősen szét vannak szoródva. Hogy mégis tudják mi történik, intézkedtek, hogy a főlap a „Christian Register" a központok és pedig az Unitárius Társulat, a Nők Szövetsége, az Ifjuság Társasága munkásságáról pontos tudósitásokat közöljön. Jó tudni mi történik távolban, közelben.

Dicsekvés nélkül elmondhatja a legterjedelmesebb unitárius lap: Christian Register (Boston), hogy az amerikai unitáriusság teljes szervi egységben él, működik és reményked'k. Eddig két testülete volt: az Amerikai Unitárius Társulat és a Nemzeti Conferencia. Az idén az utóbbi mint jóval fiatalabb egyszerüen beleolvadt a másikba. Mindenki csak örvend, mindenki várta s mindenki ráadta áldását az uj szövetségre, mert egységben van az erő.

Bostoni unitárius testvéreink hallani akarják a többi felekezetek papjait is. A mi tiszteleti kolozsvári lelkészünk Speight Harold (olv. Spét) fölkérte és megnyerte prédikálásra a congregationalist, a baptista, az episcopalianus, methodista, a református, az universalista és az unitárius gyülekezetek papjait, Speight eddig társlelkész volt, de novembertől kezdve papja a Kings Chapelnek. A vasárnapi szónokokon kivül hétköznapokon is fognak szónoklatot tartani nemcsak papok, hanem világiak is.

Hosszuéletüek az amerikai unitárius papok. Közelebbről halt meg dr. Batchelor 87, Porter 85, Spencer 84, Nickolson 77 éves korában. Már mindenik nyugalomban volt.

Drummond Vilmos, kinek a neve közöttünk igen rokonszenves, most az Amerikai Egyesült-Államokban van három havi missioi munkára, azután megy Japánba, majd Indiába és visszajő Európába, ahol szintén több országot fog meglátogatni.

Dr. Eliot az amerikai unitárius Társulat elnöke mindig szorgos munkában van. Hasonlóan dr. Cornish, a ki erdélyi utjáról tart lelkesitő előadásokat és terjedelmes könyvet adott ki.

Hogyan lehet tönkretenni egy egyházközséget?

Amerikai testvéreink lapjából vesszük a következő irást, amely gunyolódva akarja figyelmeztetni az embereket, hogy gondoljanak vallásos kötelességökre.

1. Ne jöjj a templomba.
2. Ha jössz, jer későn.
3. Amikor jössz, csinálj zajt.
4. A templomban kérdezd meg magadtól: Mi hasznom van ebből?
5. Hivatalt ne fogadj el. Jobb kivül maradni és kritizálni.
6. Látogass el más templomokba, legalább annyiszor, mint a tiedbe, nehogy papod azt higyje, hogy hozzá vagy kötve. Nincs szebb dolog a függetlenségnél.
7. Hadd dolgozzék meg a pap a fizetéséért: végezzen el minden munkát ő.
8. Ülj egy kissé hátra és ne énekelj. Ha mégis énekelned kell, énekelj félre és a többiektől kissé elkésve.
9. Előre sohase fizess, különösen egyházi célra ne. Várj, amig annyi hasznot kapsz, amennyit a pénzed megér, s azután még várj egy kissé tovább is.
10. Papodat sohase bátoritsad. Ha beszéde tetszik, hallgass vele. Sok szónokot tett már tönkre a hizelgés.
11. Ha idegenek találnak a templomba jöni, jó lesz, ha nekik elmondod papod hibáit; hátha azok nem tudnák felfedezni.
12. Természetesen senki sem várhatja tőled, hogy ilyen pap mellett őket templombajárásra buzditsad.
13. Ha szerencsés véletlen folytán egyházközségedben egyetértés volna, azt nevezd közönyösségnek, nemtörődömségnek, a buzgóság hiányának, vagy a nap alatt bárminek, csak annak ne ami.
14. Ha van véletlenül nehány buzgó munkás is egyházközségedben, zakatolj, amint csak tudsz, hogy ne igazgassa azt egy klikk.

(G. L.)

Egyleti munkásság.

A csegezi „Dávid Ferenc Egylet“ és „Ifjusági Dalkör“ 1922. év novemberében alakult meg s azóta folytonosan megszakitás nélkül müködik. Ifjusági Dalkörünk hetenként öt este tart összejövetelt, hol egyházi és temetési éneket tanul az ifjuság s ismeretterjesztő előadásokat hallgat. A dalkör szerepelt 2 temetésen és minden vallásos estélyen. Egyletünk 6 vallásos estélyt rendezett. Közremüködtek szép szavalataikkal: Biró Zé i 2, Csegezi Juliska 3, Fodor Etelka 1, Szász Ida 1 és Kovács Gizi 3, Biró Gyula és Biró Balázs 1—1 alkalommal. Szabad előadást tartottak: Kiss Jenőné és Kiss Jenő lelkész 4 alkalommal. Ének számokat adott elő: a Dalkör Gádor Ödön tanitó vezetése mellett és Ferenczi Mózes énekvezér több alkalommal soló éneket. 1923 julius 5-én vallásos estélyünkön részt vett

a főtisztelendő Püspöki Vizsgálószék. Ez alkalommal imát mondott Nagy Dénes alsójárai lelkész, szavalt Biró Zéfi, előadást tartott dr. Boros György főjegyző, püspökhelyettes ur, szavalt Kovács Gizi, soló éneket adott elő Ferenczy Mózes, szavalt Csegezi Juliska, közének.

A Várfalvi Dávid Ferenc ifjusági egylet igen szép és becses munkát végezett megalakulása első évében. Kebelében dalkör és olvasó egylet van. Cél az ifjuság mivelése, tovább tanitása. Szombat és vasárnap kivélelével minden este összejövetelt tartottak, egyházi és müéneket tanultak, olvastak, irás-olvasás és számolási gyakorlatokat is tartottak, müsoros estélyt, Dávid Ferenc emlékünnepélyt a theologus ifjakkal és beléptek a D. F. E. alapitói közé. Kelemen Lajos és Gálfi Lőrinc tanárok is közremüködtek. Nagy reménységgel néznek az uj év elébe.

A D. F. E. elnöksége reméli, hogy a jövő évben mindenik egyházközségben lesz Dávid Ferenc Egylet. E rovat megmutatja.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az E. K. Tanács tagjai lettek a Főtanácson dr. Várady Aurél, dr. Ferenc József, dr. Gyergyai Árpád, Csifó Salamon, dr. Abrudbányai Géza, Pál Ferenc, dr. Borbély István, Gyulay Árpád, Ürmösi Károly, K. Nagy Árpád.

A kormány kiküldöttei sürün látogatják Kolozsvárt. November 15-én Tatarescu kultuszminiszter fogadta a magyar egyházak képviselőit. Két és fél órai kölcsönös megbeszélés alatt volt alkalma meggyőződni, hogy a magyar egyházaknak komoly és nagy sérelmeik vannak, melyekre jogosan és sürgősen várják nemcsak a megértést, hanem az orvoslást is. Igéretet kaptunk és némi bizalmat is, mert ránk azt a hatást tette a Tatarescu s később a Lepadatu miniszter járata, hogy a király igéretének megvalósulása immár utban van.

Papjaink Kolozsvárt d. u. 5 órakor istentiszteletet, ugyanakkor a theologusoknak előadást fognak tartani. Lőrinczi Dénes dec. 2. Ádámossy Gábor dec. 9. Marosi Márton jan. 6. Halmágyi János jan. 13. Szász Dénes jan. 20. Geréb Zsigmond jan. 27.

Változások a lelkészi karban. A tordátfalvi egyhközség megválasztotta papjának jeles szülöttjét Vist Benjámin árkosi lelkészt, de az árkosiak sehogy sem akarják elbocsátani. Küldöttségek járnak hozzá és a püspök urhoz a marasztással. A püspök ur meghagyta Árkosnak. — Kelemen Sándor bodogfalvi, Máthé Mihály keményfalvi lelkészek cserét akarnak s miután a hivek is akarják a püspök ur hozzájárult s már december elején meg is történik. Medesérre Pálfy Ákos lelkészjelölt segédlelkésznek ment.

Tisztelet az érdemnek. A közmunkát kedvelő ember nem gondol arra, hogy azért jutalom fog következni. De annak akire a közügyek vezetése van bizva, éber figyelemmel kell kisérni a munkás embereket. Az Unitárius Főtanács mindig meglátja az érdemes

embereket s nem mulasztja el az illő elismerés megadását. November 4-én Gaál Jenő nyugalmazott táblai tanács elnököt részesitette abban a megtisztelésben, hogy a Kolozsvárt és Tordán végzett iskolafelügyelői érdemei elismeréséül tiszteleti iskolai felügyelő gondnoki és báró id. Dániel Lajost, az udvarhelyi egyházkör inditványára tiszt. köri felügyelő gondnoki, Lőrinczi Istvánt tiszteleti esperesi cimmel tüntette ki. Mindenik oly kiváló munkás volt, akik méltók erre a szép jutalomra.

Magyarsáros ünnepe! Lélekemelő ünnepség zajlott le a magyarsárosi unitárius egyházközségben nov. 18-án, midőn az ujonnan épitett felekezeti iskola, mely a modern követelményeknek mindenekben megfelelő épület, a közhasználatnak átadatott. Évek óta bérházakban nyomorgott a tanitás, amig alapköve letétetett azáltal, hogy désfalvi Pataky Sándor köri felügyelő gondnok ur boldogult édes apja emlékére az iskolahelyet adományozta. A hivek átérezvén mélységes fontosságát e szent ügynek, készpénzben és közmunkában mintegy 110 ezer leut hoztak össze. Az ünnepség lefolyásakor közremüködtek a következők: Délelőtti templomozáskor imát mondott Székely T. helyi lelkész, beszédet tartott Mátyus G. szőkefalvi lelkész, az iskolaépités történetét ismertette helyi lelkész. Az iskolában Gvidó Béla esperes magasszárnyalásu beszédével sziveket, lelkeket egybekapcsol s e szent érzések közt a gyermekek templomát a közhasználatnak átadta. Este műsoros estély volt, hol közremüködtek: Barta Feri, Bandi Mária, Székel Zsuzsa, Mátyus M., Murvai Sándor, Ütő Lajos dombói lelkész és a dalkör. Köszönet illeti a helyi lelkészt, ki bőven kivette részét e nagy munkából.

Az ujévben *egyházközségeink történetét* fogjuk bemutatni sorozatosan és képekkel diszitve. A székelyszentmihályival kezdjük.

Az angol unitárius historiai társaság évkönyvében Lőrinczy Dénes Lupény—vulkáni lelkészünktől terjedelmes közlemény világit rá a magyar és angol testvéri viszony száz esztendős multjára.

A kereszténység helye a világ vallásai között. Dr. Carpenter oxfordi tanár előadásainak magyar forditását dr. Kiss Elek forditásában és kiadásában melegen ajánljuk mindenkinek, aki a vallások nagy kérdései iránt érdeklődik. Ára 25 leu.

Mi történik a nagyvilágban? Egy amerikai biblia társulat a nagyközönség részére szerkesztett bibliát a vendéglőkben ingyen elhelyezte s a vendégek annyira rákaptak, hogy magokkal vitték, s az árakat utólag megküldötték, ha nem is mindnyájan. — A négerek vallásos szomjuságát minden felekezet igyekszik kielégiteni. Az amerikai egyházak egy év alatt 2 millió 600 ezer dollárt költöttek vallásos könyveikre. — Indiában Bhopol államban a kormányzó nő és ő megtiltotta, hogy népének szeszt mérjenek ki. — A selyemfestés uj módját fedezte föl egy francia tudós. A kivánt festéket az eperlevélbe fecskendi, s a hernyó olyan szinü selymet fon, a milyen szint evett.

Uj évre kedveskedj öreg szülődnek vagy távolban lakó testvérednek egy hasznos ajándékkal: rendeld meg számára az „Unitárius Közlöny"-t.

Nagy kedvezményt nyujtunk annak, a ki december hónapban beküld az „Unitárius Közlöny"-re 20 Leut 1924-re. Egész évben küldeni fogjuk nevére a lapot. Akik hátralékban vannak 1923-ra azoktól is elfogadjuk a 20 Leut, ha a két évit egyszerre beküldik.

Az „Unitárius Közlöny" 1924. évi előfizetési dija 30 Leu lesz.

500 Leu örökös alapitói dijat fizetők az „Unitárius Közlönyt" államdóan kapják.

Papnéink és tanitónéink figyelmét felhivjuk a mai *Nők Világára.*

Nem unitárius iskolában tanult 1922—23-ban összesen 571 fiu és leány. Gimnáziumban 216, felsőkereskedelmiben 33, női kereskedelmiben 4, polgári iskolában 112, tanitónőképzőben 15, tanitóképzőben 35, felsőiparisk.olában 9, iparostanuló 147.

Szorványaink száma oly nagy, hogy legalább háromszor 12 apostol kellene hogy ezek hitünk igazságait, szépségeit, szeretetünk melegségét megérezzék. Egyháziak és világiak itt a kitünő alkalom!

Mit olvassunk? Itt van a tél. Nézzünk utána annak a lelki tápláléknak, amelyből elláthatjuk ifjuságunkat. Az estvéli összejöveteleken szakaszonként olvasva szépen beleéljük magunkat abba a mozgalmas korba, amelyben vallásunkat alapitották. Pap Domokos: Dávid Ferenc élete igen alkalmasnak bizonyult erre a célra. Képekkel van diszitve, ára 5 leu.

Tudnivalók. Jó nevelésü, szegény, esetleg árva 14—15 éves leány kis háztartásban könnyü házi munkára otthont talál Kolozsvárt. Bővebb tájékozást nyujt az Unitárius Nők szövetsége Rózsa-u. 2.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába okt. 18-tól nov. 20-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Pataki Józsefné, Jakab Endre, Nagy Géza Tordatur, Bedő Árpád Vadad, Csifó Salamon, Csifó Salamonné Kolozsvár, Özv. Győrfi Ferencné Derzs, Schuller Rudolfné Kelementelke, Marosi Mátyás Torockószentgyörgy. Marosi Albert Szentábrahám, Löfi Gyula Torda, Szabó Gyuláné, Darkó Jakab, Dobra Dénesné, Gagyi Dénes, Harkó Ferenc, Horváth András, Bende Ödönné, Tellmann Béla, Ilkei Elek Brassó, Dimény Mózes, Derzsi Mihály Hosszufalu, Német István Torockó, Lőrincy Zsigmond Marosvásárhely, Dr. Sándor Sándor Déva, Székely Elek, K. Nagy Dénes, K. Nagy Sándor, Székely László, Varga József, B. Nagy Mózes, Dávid Jolán, Szabó Lajos, Fodor László, Zöld Piroska Szabéd, Fekete Mózes Szentábrahám, Bandi János, Csongvai Pál, Ferenc András, Muzsna, Sándor, Canton O., Guman Jenőné, Dezső János Kolozsvár. Alapitói dijban fizettek: Péter Sándor Muzsna 50 L., Schuller Rudolfné Kelementelke és Br. P. Horváth Kálmán 100—100 L. Kvár. 1923. nov. 20-án. Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Ha nem olvasta volna, nézzen utána mit irtunk a 194-ik oldalon *Népünkért.* A közöny folyondárját és kárhozatos nyügét tépje le magáról és dolgozzék velünk, mert mi nyereségre dolgozunk az ön számára.

Hivatalos közlemények.

LX. Szám: 567—1923. U. P. *Pályázati hirdetés kántori állásra.* Ádámosi egyházközségünkben az üresség bejött kántori állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. Hivektől 400 véka csöves tengeri. 2. 24 napszám. 3. 3 hold és 1026 □-öl szántó haszonélvezete. 4. Kétszobás lakás és 292 □-öl kert haszonélvezete. Pályázók kérvényeiket kellően felszerelve f. évi december hó 10-ig adják be Gvidó Béla esperes urnak Dicsőszentmártonba. A megválasztott kántor felekezeti iskola felállitása esetén tanitónak is kineveztetik, ha tanitói oklevéllel is bir az egyházközség közgyülése által 1923. szept 30-án meghatározott dijazással. Kolozsvárt, 1923. november hó 16-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

LXI. Szám: 1811—1-1923. *Körirat az iskolaszékekhez.* Miheztartás végett közlöm, hogy a volt közoktatásügyi vezérigazgatóság egyik tanfelügyelőség által csak most tudomásunkra adott rendeletével fegyelmi eljárás inditásának terhével tiltotta el azt, hogy a heti vásárok alkalmával a tanitás az elemi iskolában szüneteljen, mint ahogyan azt egyes helyeken az iskolalátogatók észlelték. Kolozsvárt, 1923. nov. 22-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

LXII. Szám: 1811—2-1923. *Körirat az iskolaszékekhez.* Az Unitárius Közlöny f. évi juniusi számában megjelent 706. E. K. T. sz. körlevelemre hivatkozva és a közokt. ministerium ujabbi 40398—1923. sz. rendelete folytán felhivom az iskolaszékek figyelmét arra, hogy Magyarországon nyomtatott tankönyveket, vagy másutt nyomtatott olyan tankönyvet, melyet a közokt. miniszterium vagy vezérigazgatóság nem hagyott jóvá, az iskolában nem szabad használni. Az iskolában talált könyveket, melyek a jelen állapotnak meg nem felelő térképeket, románellenes propogandát tartalmazó közleményeket foglalnak magukban, elkobozzák s az iskolát megintik vagy be is zárják. Kolozsvárt, 1923. november hó 23-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

LXIII. *Emlékeztető* az 1923. november hónapban kiadott azon köriratokról, melyek az Unitárius Közlönyben nem jelentek meg: 1827. Felhivás, a főgimn. igazgatóságokhoz és az iskolaszékekhez az iskolára, tanulókra, tanerőkre vonatkozó különféle adatok beküldése végett. A jelentések azonnal megejtendők. 1920. Körirat az igazgatóságokhoz és iskolaszékekhez a miniszter azon rendeletéről, hogy december 1-én a tanitás szüneteljen. Jelentések nem küldendők.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

7010